

Π. Ι. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1963

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

18409

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Π. Ι. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1953

18489 Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν Μεσογειακὴν Εὐρώπην,
εἶναι αἱ χερσόνησοι: Βαλκανική, Ἰταλική καὶ Πυρηναϊκή.

I. Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΤΑ ΚΡΑΤΗ

Α. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Εισαγωγή. — Ἡ Εύρωπαϊκὴ Τουρκία εἶναι τὸ τελευταῖον ύπόλειμμα τῆς μεγάλης Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας, τὴν ὁποίαν κατεῖχον οἱ Τούρκοι ἀπὸ τοῦ 15ου αἰώνος. Αὕτη ἔξετείνετο ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καὶ ἐπὶ ἐνὸς τμῆματος τῆς περιοχῆς τῶν Καρπαθίων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ 19ου αἰώνος καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ (Βαλκανικὸς πόλεμος, Αἱς παγκόσμιος πόλεμος) οἱ Τούρκοι ἀπώλεσαν δλίγον κατ' δλίγον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐν Εὐρώπῃ κτήσεών των καὶ πειρωρίσθησαν κυρίως εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. (Εύρωπαϊκὴ Τουρκία 23.975 τ. χμ., 1.250.000 κάτοικοι: Ἀσιατικὴ Τουρκία 738.760 τ. χμ., 14.900.000 κάτοικοι).

Φυσικὴ Γεωγραφία. — 1) "Ορια. Ἡ Εύρωπαϊκὴ Τουρκία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην, ἡ ὁποία ὁρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος (κοιλὰς κάτω "Ἐβρου), καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας. Ἀπὸ τὰς ὅλλας πλευράς βρέχεται ὑπὸ

τοῦ Εὔξείνου Πόντου, τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος, τοῦ 'Ελλησπόντου καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Σαφῇ φυσικά δρια μετά τῆς 'Ελλάδος καὶ τῆς Βουλγαρίας δὲν ύπάρχουν, διότι τὸ ἔδαφος τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης εἶναι συνέχεια τῆς Δυτικῆς καὶ Βορείου Θράκης.

2) Γεωλογικὴ κατασκευή. 'Η 'Ανατολικὴ Θράκη εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ἡνωμένη μετά τῆς Μικρᾶς 'Ασίας, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν γεωλογικὴν σύστασιν τῶν δύο αὐτῶν περιοχῶν. 'Αργότερον ἔλαβον χώραν καθιζήσεις, ἀποτέλεσμα τῶν δοποίων εἶναι δὲ σχηματισμὸς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὔξείνου Πόντου καὶ τῆς λεκάνης τῆς 'Αδριανούπολεως, ἡ ὁποία ἀρχικῶς ἐκαλύφθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. 'Η θάλασσα αὕτη ἐπεκοινώνει μετά τοῦ Αἰγαίου πελάγους διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐβρου. 'Εκ τῶν καθιζήσεων ἐσχηματίσθησαν ἐπίσης καὶ ρήγματα ἀπὸ τὰ βαθύτερα τῶν δοποίων ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Γῆς λυωμένα ὄλικά, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀπαντῶνται εἰς τὴν παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον δρεινὴν περιοχὴν (Στράντζα ὅρ). 'Ο πλήρης χωρισμὸς τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης ἀπὸ τῆς Μικρᾶς 'Ασίας ἔγινε διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν στενῶν 'Ελλησπόντου καὶ Βοσπόρου, τὰ δοποῖα ἄλλοτε ἀπετέλουν κοιλάδα ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ. Οὕτος ἔρρεεν ἀπὸ τὴν παλαιάν χώραν, ἡ ὁπαία εύρισκετο εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Τέλος ἡ λεκάνη τῆς 'Αδριανούπολεως λόγῳ τοῦ σχετικῶς μικροτέρου βάθους τῆς καὶ τῶν προσχώσεων τῶν εἰς αὐτὴν ρεόντων ὑδάτων ἐκ τῶν πέριξ ὑψηλῶν περιοχῶν μετεβλήθη εἰς ξηράν.

3) Η μορφὴ τοῦ ἔδαφους. — Κατόπιν τῆς γεωλογικῆς του ιστορίας, δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὸ ἔδαφος τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης εἰς δύο φυσικάς περιοχάς :

α') τὰς παρακτίους ὑψηλάς περιοχάς,

β') τὴν λεκάνην τῆς 'Αδριανούπολεως.

α') Αἱ παράκτιοι ὑψηλαὶ περιοχαὶ πέριβάλλουν τὸ λεκανοπέδιον τῆς 'Αδριανούπολεως καὶ ἀποτελοῦνται, λόγῳ

τής διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, ἀπὸ χαμηλάς ὄροσειράς. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι: τῆς Στράντζας (Στράντζα-ντάγ 1.030 μ.) παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον (πετρώματα κυρίως κρυσταλλικά) καὶ τοῦ Ἱεροῦ ὅρους (Τεκίρ - ντάγ 920 μ.) παρὰ τὴν Προποντίδα καὶ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος (πετρώματα κυρίως ἀσβεστολιθικά). Ἡ πρώτη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸν ΝΑ. κλάδον τοῦ Αἴμου, σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ δευτέρα τὴν χερσόνησον τῆς Καλλιπόλεως.

Ἡ χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἐν χαμηλὸν δροπέδιον (250 μ. περίπου), τὸ ὅποιον κλίνει ὁμαλῶς ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. καὶ διασχίζεται ἀπὸ σειρὰν παραλλήλων κοιλάδων, τῶν δποίων τὸ στόμιον κατεκλύσθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μία τῶν κοιλάδων αὐτῶν, αἱ δποῖαι ἀκολουθοῦν τὴν κλίσιν τοῦ ἔδαφους, εἶναι καὶ ἡ σχηματίζουσα τὸν **Κεράτιον κόλπον**.

Ἡ Χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως εἶναι γενικῶς ὀρεινή, τὸ δὲ ὑψος τῆς ἀνέρχεται συνεχῶς ἀπὸ ΝΔ. πρὸς ΒΑ.

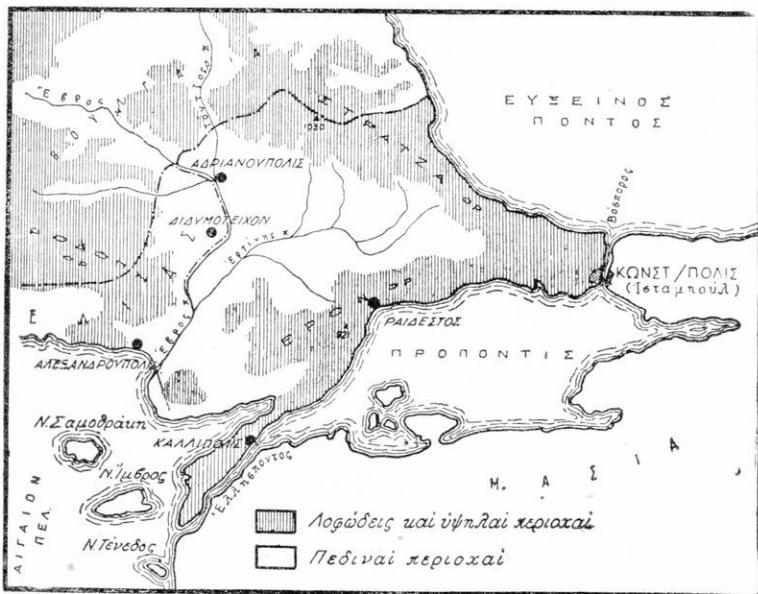
β') Ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως (μέσον ὕψος 40-100 μ.) εἶναι μία εύρεια ταφροειδῆς περιοχή, ἡ ὁποία ὁμοιάζει ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν τοποθεσίαν μὲ τὴν Προποντίδα. Διαφέρει ὅμως ταύτης, διότι ὑπέστη μικροτέραν καθίζησιν (*).

Τὸ ἔδαφος τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανουπόλεως δὲν εἶναι ἐντελῶς ἐπίπεδον, καθόσον ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν ὑδάτων, ἡ ὁποία ἥρχισεν εὐθὺς ὡς μετεβλήθη εἰς ξηράν, ἐσχηματίσθησαν μικραὶ κοιλάδες καὶ λοφοσειραί, μεταξὺ τῶν δποίων ἐκτείνονται περιοχαὶ συνήθως ἔλωδεις. Ἡ λεκάνη αὕτη συγκινωνεῖ μετὰ τῆς Δυτικῆς Θράκης διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ κάτω "Ἐβρου καὶ μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ δύο στενωπῶν, αἱ δποῖαι ἀκολουθοῦν τὰς κοιλάδας τοῦ "Ἐβρου καὶ τοῦ Τόντζου. Σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐβρου μεταξὺ Ροδόπης καὶ ΝΑ. διακλαδώσεων τοῦ Αἴμου, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ διεθνῆς ὁδὸς Κωνσταντινουπόλεως — Σόφιας — Κεντρικῆς Εύρωπης.

(*) Ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἡ Προποντὶς δύνανται νὰ παραβληθοῦν ὡς πρὸς τὴν γεωλογικὴν κατασκευὴν μὲ, τὴν λεκάνην τῆς Βοιωτίας καὶ τὸν Βόρειον Εύβοϊκὸν κόλπον.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ύπό οὐλικῶν μεταφερομένων ύπό τῶν ρεόντων ύδάτων ἀπὸ τὰς πέριξ υψηλὰς περιοχάς.

Τὰ στενά. — Τὸ ἔδαφος τῆς Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας ἔχει διεθνῆ σημασίαν ὅχι τόσον διὰ τὴν εὐφορίαν του, ὃσον διὰ τὴν θέσιν του, διότι δεσπόζει τῶν δύο στενῶν πορθμῶν, τοῦ Ἑλλησπόντου μήκους 60 χμ. περίπου καὶ πλάτους 1.200 ἔως 3.000 μ.,

Φυσικὸς χάρτης τῆς Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας.

καὶ τοῦ Βοσπόρου, μήκους 30 χμ. περίπου καὶ πλάτους 750 ἔως 3.500 μ. Τὸ βάθος τῶν εἶναι 50 - 60 μ.

Οἱ πορθμοὶ οὗτοι ἔχουν τεραστίαν οἰκονομικὴν καὶ στρατηγικὴν ἀξίαν, καθόσον συνδέουν τὰς πλουσίας εἰς γεωργικά, δασικά, καὶ ὀρυκτά προϊόντα χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης μετὰ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν τῆς Εύρωπης. Καὶ τούς δύο πορθμούς διατρέχουν ίσχυρὰ ρεύματα, τὰ δόποια δόφείλονται εἰς τὴν εἰσροήν τῆς Μαύρης Θαλάσσης, ἡ δποία ἐπειδὴ ύφεσταται ἀσθενεστέραν ἔξατμισιν, λόγῳ τοῦ ψυχροτέρου κλί-

ματός της, καὶ τροφοδοτεῖται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς, χύνει τὰ πλεονάζοντα τῶν ύδατων της εἰς τὴν Μεσόγειον. Οἱ ΒΑ. ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἐπικρατοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους, ἐπιταχύνουν τὰ ἀπὸ τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς τὴν Μεσόγειον ρεύματα.

Ποταμοί, κλίμα, βλάστησις. — Τὰ περισσότερα ρέοντα ύδατα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἐδάφους της, συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Ἐργίνη, ὁ ὁποῖος εἶναι παραπόταμος τοῦ Ἐβρου.

Παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν ἀκτῶν (1 χμ. ἀκτῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς 30 τ. χμ. ἐδάφους), τὸ κλίμα τῆς Θράκης εἶναι γενικῶς δριμύ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχρούς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμους. Οὗτοι εἶναι ψυχροί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ρωσίαν καὶ Σιβηρίαν.

Ἡ μέση ἑτησία θερμοκρασία τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι 14 βαθμῶν (Αθῆναι 16 βαθμοί). Γενικῶς ἡ θερμοκρασία κατέρχεται ἀπὸ Ν. πρὸς Β. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν δὲν εἶναι δόμοιδμορφος. Περισσοτέρας βροχάς δέχονται αἱ ψυχραὶ καὶ ύψηλαὶ παράκτιοι περιοχαὶ καὶ κυρίως ἡ τῆς Στράντζας, διότι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ύγρους θαλασσίους ἀνέμους (600—800 χιλιοστομ.). Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως τὸ ὑψος τῆς ἑτησίας βροχῆς εἶναι ὀλιγώτερον τῶν 500 χιλιοστομ., καθόσον οἱ θαλάσσιοι ἀνεμοὶ δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως.

Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ νότια παράλια (παράλια τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως, ἀκταὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Ν. τῆς Ραιδεστοῦ), λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἔχουν κλίμα μεσογειακόν· αἱ ἀκταὶ τοῦ Εὔξείνου Πόντου ἀπὸ τῆς χερσονήσου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, λόγῳ τῆς ἀμέσου ἐπιδράσεως τῶν ΒΑ. ἀνέμων, ἔχουν κλίμα πόντιον (χειμῶν ψυχρός, μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας ἀπότομοι)· τὸ λεκανοπέδιον τέλος τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐπειδὴ δὲν εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μεταβατικὸν

άπό τὸ μεσογειακὸν πρὸς τὸ ἡπειρωτικὸν τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης.

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη δὲν ἔχει ὁμοιόμορφον βλάστησιν εἰς δλας τὰς περιοχάς, καθόσον δὲν ἔχει παντοῦ τὸ ἕδιον κλῖμα. Αἱ ύψηλαι περιοχαὶ καὶ κυρίως αἱ πρὸς τὸν Εὔξεινον ἐστραμμέναι κλιτύες τῆς Στράντζας, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς των, καλύπτονται ἀπὸ δάση (πλάτανοι, πτελέαι, δρύες, πεῦκα, κυπάρισσοι κτλ.). Τὸ ἐσωτερικόν, λόγῳ τοῦ ὅτι δέχεται μικράν ποσότητα βροχῆς, εἶναι χώρα στεππώδης (*).

Άνδρωπογεωγραφία. — 1) Οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη, χάρις εἰς τὰ εὕφορα προσχωσιγενῆ ἐδάφη της, εἶναι χώρα γεωργική. Τὰ παραγόμενα προϊόντα ποικίλλουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, ὅσπρια, καπνός, ἄμπελοι καὶ μορέαι. Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις εύδοκιμοῦν ἡ ὅρυζα, ὁ βάμβακι καὶ τὰ λαχανικά.

Εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν, ἡ γεωργία παρουσιάζει μεγαλυτέραν ποικιλίαν. Καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἐλαῖαι καὶ πολλὰ ὅπωροφόρα δένδρα (συκαῖ, ἀμυγδαλαῖ, ροδιαῖ κτλ.).

Γενικῶς ἡ γεωργία δὲν παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ καλλιέργεια δὲν γίνεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Τὸ εὕφορον ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης δύναται νὰ παραγάγῃ μεγάλας ποσότητας σιτηρῶν, βάμβακος, καπνοῦ, οἴνου, ἡ δὲ καλλιέργεια τῆς μορέας δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς ἐντατικὴν μεταξοσκαληκοτροφίαν.

Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι διατίθενται διὰ τὴν βοσκὴν τῶν ζώων, κατέχουν μεγάλας ἐκτάσεις. Εἰς τὰς ύψηλάς περιοχάς τρέφονται κυρίως αἴγοπρόβατα, εἰς δὲ τὰς πεδινάς βόες καὶ

(*) Στεππώδης χώρα ἥ ἀπλῶς στέππη λέγεται ἡ ἔκτασις, ἥ ὁποία κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὴν καὶ ἀραιάν χλόην καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας εἶναι γυμνή. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι λόγῳ τῆς μικρᾶς ποσότητος τῶν βροχῶν δὲν δύνανται νὰ ἀναπτυχθοῦν μεγάλα δένδρα.

βιούβαλοι, οι δόποιοι χρησιμοποιούνται διά τάς γεωργικάς ἀνάγκας.

‘Η συγκοινωνία τῶν παραλίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ δυσχεραίνεται ἔνεκα τῶν ύψηλῶν παρακτίων περιοχῶν. Κυρία σιδηροδρομική γραμμὴ εἶναι ἡ τοῦ ’Οριάν ’Εξπρές, ἡ δόποια συνδέει τὰ δύο σπουδαιότερα κέντρα τῆς ’Ανατολικῆς Θράκης, τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν ’Αδριανούπολιν, μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἀφ’ ἐνδός καὶ μετά τῆς ’Ασίας ἀφ’ ἑτέρου. ’Η γραμμὴ αὕτη εἶναι σπουδαία διεθνῆς δόδος. Εἰς τὸ Πύθιον διακλαδίζεται πρὸς τὴν ’Αλεξανδρούπολιν. ’Εκτὸς τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας ὑπάρχουν καὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοί, αἱ δόποιαι συνδέουν τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς ’Ανατολικῆς Θράκης.

‘Η μεγάλη βιομηχανία ύστερεῖ λόγῳ ἐλλείψεως κινητηρίου δυνάμεως καὶ κεφαλαίων. Τὴν σπουδαιοτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ δόποιοι ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα (δημητριακούς καρπούς, βάμβακα, μέταξαν, καπνόν). Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά κέντρα εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ ἡ ’Αδριανούπολις. Τὸ ἐμπόριον εύρισκεται κυρίως εἰς χεῖρας τῶν ’Ελλήνων, τῶν ’Αρμενίων, τῶν ’Ισραηλιτῶν καὶ τῶν Εὐρωπαίων. Σπουδαιότερος λιμὴν εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις παρὰ τὰς ἀνεπαρκεῖς ἀποβάθρας της. Μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἡ κίνησίς του εἶναι κατὰ πολὺ κατωτέρα τῆς τοῦ Πειραιῶς. Εἰσάγει κυρίως βιομηχανικά προϊόντα καὶ ἔξαγει γεωργικά. ’Η μεγάλη διαφορὰ τῆς συγκομιδῆς ἀπὸ τοῦ ἐνδός ἔτους εἰς τὸ ἄλλο προξενεῖ μεγάλην αύξομείωσιν εἰς τὴν ἔξαγωγήν.

2) Κάτοικοι. Μετὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀναχώρησιν τοῦ ’Ελληνικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1922 ἡ Τουρκικὴ Θράκη, πλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατοικεῖται ὑπὸ Τούρκων καὶ ὀλίγων ’Αρμενίων καὶ ’Ισραηλιτῶν. Τὴν μεγαλυτέραν πυκνότητα ἔχει ἡ χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθόσον χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν ἔχει τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ σπουδαιότερον ἀστικὸν κέντρον ὀλοκλήρου τῆς Τουρκίας. ’Ακολουθοῦν ἡ περιοχὴ τῆς Ραιδεστοῦ χάρις εἰς τὰ μεσογειακά της προϊόντα καὶ ἡ στεππώδης περιοχὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ μετὰ τῆς ὁρεινῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

Ἡ Εύρωπαϊκὴ Τουρκία ἔκτὸς τῆς περιοχῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι χώρα ἀραιοκατῷκημένη (52 κατ. εἰς 1 τ. χμ.).

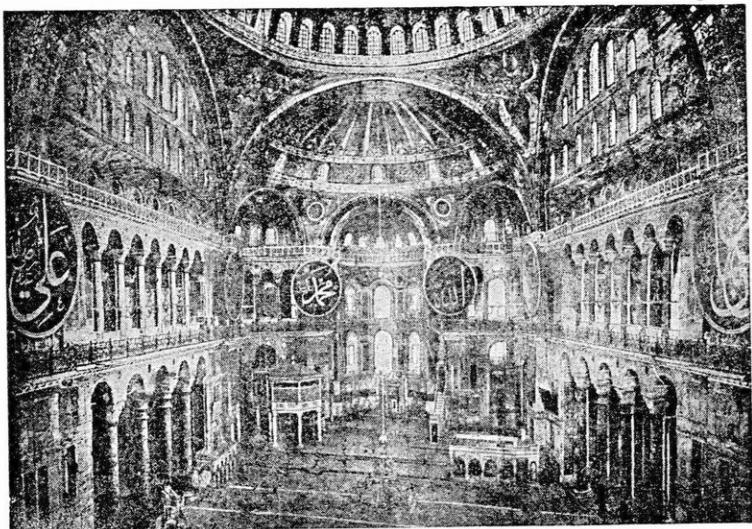
Πόλεις. — Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ πλησίον τῶν Ἐλληνικῶν συνόρων κεῖται ἡ Ἀδριανούπολις (36.000 κ.), τῆς ὁποίας ἡ ἀνάπτυξις ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον δεσπόζει τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία ἔνώνει τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Ἡ

Ο ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας, Ἐκτίσθη ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰουστίνιανοῦ (532—537 μ. Χ.) καὶ μετεβλήθη εἰς τζαμίον μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων.

πόλις αὕτη, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντῶνται οἱ ποταμοὶ Ἀρδας, Τόντζος καὶ Ἔβρος, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁνομαστὸν εἶναι τὸ τέμενος τοῦ Σουλτάνου Σελήμ. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἔχει ἀξιόλογα μεταξουργεῖα. Πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν ἡ πόλις ἦτο ἀνθηροτέρα οἰκονομικῶς, διότι εἶχε μεγαλύτερον πληθυσμόν.

"Αλλαι πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι, εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Στράντζας, αἱ ὅποιαι συνδέονται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς κυρίας γραμμῆς Ἀδριανούπολεως—Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Βιζύη, ἡ Ἀκαδιούπολις καὶ ἡ Τυρολόη. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Προπονιάδος ἡ Ραιδεστὸς καὶ τοῦ Ἐλλησπόντου ἡ Καλλίπολις.

Ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ Βοσπόρου πέριξ τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ εἰς γραφικωτάτην τοποθεσίαν κεῖται ἡ Κωνσταντινούπολις (τουρκ. Ἰσταμπούλ. 740.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, «ἡ Βασιλίς τῶν πόλεων». Αὕτη ἴδρυθη τὸ πρῶτον ἀπὸ Μεγαρεῖς ἀποίκους κατὰ τὸν 7ον π. Χ. αἰῶνα ὑπὸ τὸ δνομα Βυζάντιον. Ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου (324 μ. Χ.) κατέστη ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἔπειτα τῆς Βυζαντινῆς. Ἀπὸ τοῦ 1453 μέχρι τοῦ 1919 ἦτο πρωτεύουσα τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας (ἀπὸ τοῦ 1919 εἶναι ἡ "Αγκυρα εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν"). Ἡ Κωνσταντινούπο-

λις, ή όποία όνομάζεται καὶ Ἐπτάλοφος, διότι τὸ τοπίον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἑκτισμένη, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπτὰ λόφους, εἶναι ή ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἔκκλησίας. Μεταξὺ τῶν Βυζαντινῶν μνημείων της τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὁ ὄποιος ἔχει μεταβληθῆναι ὑπὸ τοῦ Κεμαλικοῦ καθεστῶτος εἰς μουσεῖον.

Ἄπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν ἔπαιπε νὰ παίζῃ σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν Ἰστορίαν, διότι εἶναι μία ἀπὸ τὰς κλεῖδας τοῦ κόσμου. Ἡ σπουδαιότης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον δεσπόζει διεθνῶν κατὰ ξηράν καὶ κατὰ θάλασσαν ὁδῶν.

α') Αἱ κατὰ ξηράν ὁδοί. Μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας ὁ Βόσπορος εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὄποιον ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὁδός, ἡ ὄποια ἀκολουθεῖ τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν Δουνάβεως (μέχρι τοῦ Βελιγραδίου), Μοραύα, Νισαύα καὶ Ἔβρου, συναντᾶ τὴν Ἀσιατικήν, ἡ ὄποια διὰ τῶν ὁροπεδίων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας φθάνει εἰς τὴν Κεντρικήν Ἀσίαν. Ἡ ὁδὸς αὕτη εἶναι ἡ «παλαιὰ ὁδὸς τῆς μεταξῆς», διὰ τῆς ὄποιας τὸ πολύτιμον προϊόν μετεφέρετο ἀπὸ τὴν "Απωλετὴν εἰς τὰς ἀγοράς τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου ἡ ὁδὸς αὕτη ἔχασε τὴν παλαιάν της σημασίαν. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ὅμως διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς μεγάλης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως — Βαγδάτης, τῆς ὄποιας ἐλάχιστον τμῆμα ὑπολείπεται μεταξὺ Τουρκίας καὶ Μεσοποταμίας, ἐπανακτᾶ τὴν σπουδαιότητά της, καθόσον εἶναι ἡ συντομωτέρα ὁδὸς μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Περσικοῦ κόλπου.

β') Η θαλασσία ὁδός. Ὁ Βόσπορος, ὁ ὄποιος εἶναι εἰς στενὸς πορθμός, συνδέει τὴν Μαύρην Θάλασσαν μὲ τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Λόγῳ τῆς θέσεως του αὐτῆς, εἶναι, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἡ μόνη θαλασσία ὁδός, διὰ τῆς ὄποιας διοχετεύονται τὰ γεωργικά προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν Καρπαθίων πρὸς τὰς χώρας τῆς Μεσ-

γειου καὶ τῆς λοιπῆς Εύρωπης, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ βιομηχανικά προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς ΝΔ. Εύρωπης πρὸς τὰς χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

Εἰς τὴν θέσιν λοιπὸν αὐτήν, εἰς τὴν ὁποίαν διασταυροῦνται ὁδοὶ διεθνοῦς σημασίας, ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της ἡ Κωνσταντινούπολις, καθὼς καὶ τὴν σπουδαιότητά της ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ στρατηγικῆς ἀπόψεως.

Τὸ κέντρον τῆς πόλεως εύρισκεται ἐπὶ τοῦ Κερατίου κόλπου. Ἡ μεγαλυτέρα ὅμως ἐμπορική κίνησις παρατηρεῖται εἰς τὰς Εύρωπαϊκὰς συνοικίας τοῦ Πέραν καὶ τοῦ Γαλατᾶ, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς Β. Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ ὁποία ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς διὰ τοῦ προαστείου τῆς Χρυσουπόλεως, εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντᾶται ἡ Εύρωπη μετὰ τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ γραφικότης τῆς τοποθεσίας τῆς θέλγει ὅλους τοὺς ἐπισκέπτας της.

Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν μέγα μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον, κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομικὴ κίνησις τῆς πόλεως δὲν εἶναι τόσον ἀνθηρὰ δύσον κατὰ τὴν προπολεμικὴν ἐποχήν, δπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ λιμένος της.

B. ΒΟΥΛΑΡΙΑ

Ιστορικὴ ἀνασκόπησις. — Κατὰ τοὺς ιστορικοὺς οἱ Βούλγαροι εἶναι λαὸς Ἀσιατικός. Ὡς πρώτη κατοικία τῶν θεωρεῖται ἡ περιοχὴ παρὰ τὸν Βόλγαν ποταμόν, ἐκ τοῦ ὁποίου μερικοὶ παράγουν τὸ ὄνομά των. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον ἐνεφανίσθησαν κατὰ τὸν 7ον μ. Χ. αἰῶνα καὶ κατ' ἀρχὰς ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς παρὰ τὸν Εὖξεινον Πόντον χώρας, μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ τότε αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, καθόσον ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ υπερασπίζουν τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἄλλων βαρβάρων λαῶν. Ἀργότερον ἐπεξετάθησαν εἰς ὅλας τὰς μεταξὺ Δουνάβεως, Αἴμου, Μαύρης Θαλάσσης καὶ Σερβίας χώρας, αἱ ὁποῖαι ἐκ τοῦ ὄνόματός των

ώνομάσθησαν Βουλγαρία.. Οι Βούλγαροι κατά τὴν ἐπέκτασίν των ἔγκατέλειπον τὰ ιδιά τῶν ἥθη καὶ ἔθιμα, καθὼς καὶ τὴν γλῶσσάν των, καὶ ἐμάνθανον τὴν γλῶσσαν, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῶν πρότερον ἔγκατεστημένων Σλαύων, δηλαδὴ ἔξεσλαυζόντο. Εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς λαοὺς συνέβη τὸ ἔξῆς παράδοξον. Οἱ μὲν Βούλγαροι διετήρησαν τὸ ὄνομά των καὶ ἀπώλεσαν τὴν γλῶσσαν τῶν, οἱ δὲ Σλαῦοι διετήρησαν τὴν γλῶσσαν τῶν καὶ ἀπώλεσαν τὸ ὄνομά των. Ἀργότερον οἱ Βούλγαροι ἔδεχθησαν παρὰ τοῦ Βυζαντίου τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, κατὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν τῶν Τούρκων υπετάγησαν εἰς αὐτούς.

Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς νεωτέρας Ιστορίας τῆς Βουλγαρίας εἶναι τὰ ἔξῆς: Κατὰ τὸ ἔτος 1878, χάρις εἰς τὴν ἐνεργὸν ἐπέμβασιν τῆς Ρωσίας, ἡ Βουλγαρία ἀπεσπάσθη τῆς Τουρκικῆς Αύτοκρατορίας. Τὸ νέον Βουλγαρικὸν κράτος ἦτο ἡγεμονία ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὴν μεταξὺ Δουνάβεως καὶ Αἴμου περιοχήν, ἑκτάσεως 64.390 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1885 κατελήφθη πραξικοπηματικῶς ἡ πρὸς Ν. τοῦ Αἵμου περιοχή, ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία, ἑκτάσεως 35.000 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1908 ἡ Βουλγαρικὴ ἡγεμονία ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητον βασίλειον, κατὰ δὲ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913 κατελήφθη ἡ Δυτικὴ Θράκη, ἡ ὁποίᾳ ἀπωλέσθη κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον. Σήμερον ἡ ἔκτασις τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 103.100 τ. χμ. καὶ ὁ πληθυσμός της εἰς 6.000.000 κατοίκους.

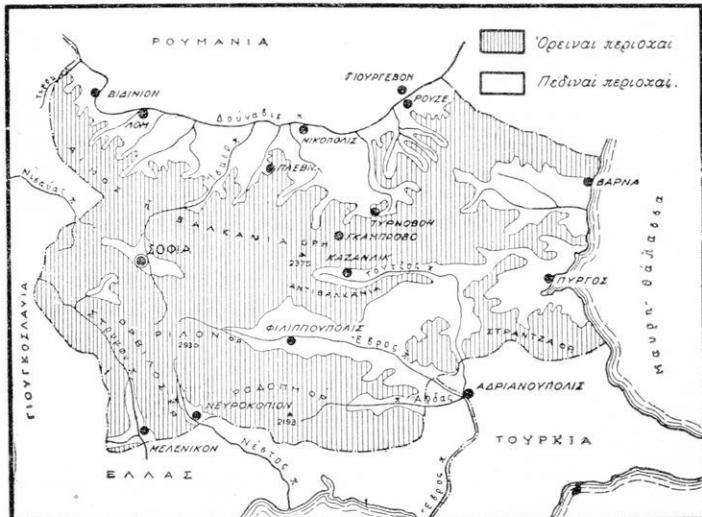
“Ορια.”—Η Βουλγαρία συνορεύει πρὸς Ν. μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. μετὰ τῆς Γιουγκοσλαυΐας, πρὸς Β. μετὰ τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὔξεινου Πόντου. Η Βουλγαρία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν. Αὗται εἶναι: α') ἡ ὁδός, ἡ ὁποίᾳ συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Μικρᾶς Ασίας διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ “Ἐβρου ποταμοῦ, β') ἡ ὁδός, ἡ ὁποίᾳ συνδέει τὴν Θεσσαλονίκην μετὰ τοῦ Βουκουρεστίου διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμόνος καὶ Ἰσκερ.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Τὸ ἔδαφος τῆς Βουλγαρίας, σχήματος

περίπου τετραπλεύρου, διαιρεῖται εἰς τρεῖς φυσικάς περιοχάς: α') τὴν Νότιον Βουλγαρίαν, β') τὴν Βόρειον Βουλγαρίαν, καὶ γ') τὴν Δυτικήν Βουλγαρίαν.

α') **Νότιος Βουλγαρία.** Ἡ Νότιος Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ροδόπην καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ἄνω "Εβρου".

'Η Ροδόπη. Ἡ ὁροσειρά τῆς Ροδόπης, τῆς ὁποίας τὰ νότια ὑψώματα ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα περιλαμβάνεται

Φυσικὸς Χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

μεταξὺ τῶν κοιλάδων Νέστου πρὸς Δ. καὶ κάτω "Εβρου πρὸς Α. Ἡ ὁροσειρά αὕτη μὲ τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α., περίπου, διέθυνσιν της, τοὺς ἀραιοὺς καὶ ὑψηλοὺς αὐχένας τῆς καὶ τὴν ἔλλειψιν κοιλάδων, αἱ ὁποῖαι νὰ τὴν διασχίζουν ἀπὸ Β. πρὸς Ν., δυσχεραίνει τὴν μετὰ τοῦ Αίγαίου Πελάγους ἐπικοινωνίαν τῆς Βουλγαρίας. Τὰ πετρώματά της εἶναι παλαιά (εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιοτέρας ὁροσειράς τῆς Εὐρώπης) καὶ ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικούς σχιστολίθους καὶ γρανίτας, ὅπως καὶ τῶν ὄρέων τῆς Μακεδονίας. Αἱ κορυφαί της, λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, εἶναι γενικῶς χαμηλαὶ καὶ

ἀπεστρογγυλωμέναι. Ἡ ύψηλοτέρα ἔξι αὐτῶν (2.190 μ.) εύρισκεται πρὸς Β. τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ "Αρδα, παραποτάμου τοῦ "Εβρου, τοῦ ὁποίου ἡ κοιλάς εἶναι ἡ σπουδαιότερα περιοχὴ τῆς Ροδόπης. Αὕτη διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ ὁφείλεται εἰς ρήγμα τοῦ ἐδάφους, τὸ ὄποιον ἡκολούθησαν τὰ ρέοντα ὕδατα.

Τὸ κλῖμα τῆς κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικόν, καθόσον οἱ θαλάσσιοι ἀνεμοί δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Ἡ δρεινὴ περιοχὴ ἔχει κλῖμα δρεινὸν (χειμών δριμὺς καὶ μακρᾶς διαρκείας, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι). Τὸ κλῖμα αὐτὸν μεταβάλλεται ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς πρὸς τὰς χαμηλοτέρας. Ἡ χιὼν πίπτει ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου ἔως τὸν Μάϊον· κατὰ τὸ θέρος δὲν ὑπάρχουν χιόνες. Λόγῳ τοῦ ἀρκετοῦ ὑψούς αἱ βροχαὶ ύπερβαίνουν τὰ 0,80 μ. Χάρις εἰς τὰς πολλὰς βροχὰς καὶ εἰς τὰ κρυσταλλικὰ πετρώματα, τὰ ὄποια διατηροῦν τὴν υγρασίαν, αἱ περιοχαί, αἱ ὄποιαι εύρισκονται κάτω τῶν 1.800 μ., καλύπτονται ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ πλούσια δάση (κυρίως δρυῶν καὶ δένδρων). Αἱ περιοχαί, αἱ ὄποιαι δὲν ἔχουν δάση, καλύπτονται ἀπὸ χλόγην καὶ χρησιμεύουν ως βοσκαὶ τῶν μικρῶν κυρίως ζώων κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον.

Οἱ κάτοικοι τῶν δρεινῶν περιοχῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ύλοτομίαν, εἰς τὴν παρασκευὴν ξυλανθράκων καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν πρὸ παντὸς μικρῶν ζώων. Οἱ ύλοτόμοι καὶ οἱ ἀνθρακεἽς κατοικοῦν εἰς τὰς δασώδεις περιοχάς, οἱ δὲ κτηνοτρόφοι ζοῦν βίον νομαδικὸν (τὴν χειμερινὴν περίοδον εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς καὶ τὴν θερινὴν εἰς τὰς ὑψηλάς). Ἡ γεωργία εἶναι ἀνεπτυγμένη μόνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Αρδα καὶ τῶν παραποτάμων του, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὔφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὕδατων. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως καπνός, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἄμπελοι. Ἡ περιοχὴ τῆς Ροδόπης, λόγῳ τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκτάσεώς της, εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη (30 περίπου κάτοικοι εἰς ἑκαστον τ. χμ.) καὶ ως ἐκ τούτου δὲν ἔχει μεγάλα ἀστικά κέντρα.

Ἡ κοιλάς τοῦ "Εβρου. Μεταξὺ τῶν δροσειρῶν τῆς Ρο-

δόπης καὶ τοῦ Νοτίου Αἴμου ἔκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ "Εβρου, τῆς ὁποίας ὁ σχηματισμὸς ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Τὸ μῆκος αὐτῆς φθάνει τὰ 200 χμ., τὸ δὲ ὕψος της εἶναι περίπου 100 μ. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ ύλικά, τὰ ὄποια μετέφερεν ὁ "Εβρος ποταμὸς μετὰ τῶν παραποτάμων του ἀπὸ τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν ὅρη. Ὁ "Εβρος, ὁ ὄποιος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, πηγάζει ἀπὸ τὸ ὅρος Ρίλον καὶ χύνεται εἰς τὸ Αλγαΐον Πέλαγος. Οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βουλγαρίας εἶναι ὁ "Αρδας καὶ ὁ Τόντζος, ὁ ὄποιος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἴμον. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ ὁροσειρά τῆς Ροδόπης ἔμποδίζει τὴν ἐπίδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ὁ χειμῶν ὅμως δὲν εἶναι πολὺ δριμύς, διότι ἡ ὁροσειρά τοῦ Αἵμου προφυλάσσει τὴν κοιλάδα τοῦ "Εβρου ἀπὸ τοὺς Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμους. Ἡ ἀνοιξις εἶναι γλυκεῖα καὶ τὸ φθινόπωρον σχετικῶς θερμὸν μὲ μέσην θερμοκρασίαν 12°. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι, διότι δὲν εἶναι ἔκτεθειμένη εἰς τοὺς θαλασσίους ἀνέμους (500 περίπου χιλιοστόμ. εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Φιλιππούπολεως). Ὁ Βούλγαρος ὅμως γεωργὸς ἀναπληρώνει τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν δι' ἀρδευτικῶν μηχανῶν (μαγκανοπήγαδα).

Χάρις εἰς τὴν εύφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὸ εύνοϊκὸν κλῖμα παράγονται πολλὰ καὶ ποικίλα γεωργικά προϊόντα: δημητριακοὶ καρποί, καπνὸς ζαχαροῦχα τεῦτλα, ὅρυζα, λαχανικά, κτηνοτροφικά προϊόντα, οἶνος, ὀπάραι, μορέαι κτλ. Ἐκ τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἔρχεται ὁ σῖτος. Εἰς τὰς πλευράς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται αἱ ἄμπελοι* καὶ εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν αἱ μορέαι. Οἱ ἄγροὶ τῆς ὀρύζης εύρισκονται εἰς τὰς παρὰ τὸν "Εβρον περιοχάς διὰ νὰ ποτίζωνται εύχερῶς, αἱ δὲ φυτεῖαι τῶν ὀπωροφόρων δένδρων (δαμασκηνέαι, ροδακινέαι, καρυαί, συκαῖ κτλ.), περιβάλλοντα τοὺς κατώκημένους τόπους.

* Ή κοιλάς τοῦ "Εβρου, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά της

(*) Αἱ ἄμπελοι δὲν εύδοκιμοῦν εἰς χαμηλάς περιοχάς, διότι αὗται προσβάλλονται συχνά κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἀπὸ παγετούς.

προϊόντα, είναι πυκνώς κατωκημένη. Ό πληθυσμός, έπειδή άσχολείται κυρίως εις τὴν γεωργίαν, συγκεντρούται ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς χωρία, τὰ ὅποια δὲν ἀπέχουν πολὺ μεταξύ των. Σπουδαιοτέρα πόλις είναι ἡ Φιλιππούπολις, ἡ ὅποια κείται εἰς τὸ κέντρον τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου. Αὕτη ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, τοῦ πατρὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ είναι ἡ δευτέρα πόλις τῆς Βουλγαρίας (100.000 κ.). Ἡ καλὴ γεωγραφική της θέσις* καὶ τὰ πλούσια προϊόντα τῆς περιοχῆς της ἔχουν ώς ἀποτέλεσμα τὴν ἀνάπτυξιν εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἀξιολόγου ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς κινήσεως. Τὸ ἐμπόριον, τὸ ὅποιον είναι πολὺ παλαιόν, λόγῳ τῆς θέσεώς της, διενηργεῖτο ἄλλοτε κυρίως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, σήμερον δμως μετά τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν περιέπεσεν εἰς χείρας τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Ἀρμενίων. Ἐκ τῶν βιομηχανιῶν σπουδαιότεραι είναι: τῆς ζαχάρεως, τοῦ ἀλεύρου, τοῦ καπνοῦ, τῆς ὁρύζης καὶ τοῦ σάπωνος. Μετὰ τὴν Φιλιππούπολιν ἀξιολογώτεραι πόλεις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου είναι: Στάρα Ζαγόρα (30.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Νοτίου Αἴμου, Χάσκοβον (27.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ροδόπης, καὶ Τατάρ Παζαρτζίκ (23.000 κ.) πρὸς Δ. τῆς Φιλιππουπόλεως. Αὗται είναι ἀγοραὶ ἀνταλλαγῆς προϊόντων μεταξύ τῶν κατοίκων τῆς πεδιάδος καὶ τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν.

Εἰς τὰ παράλια τοῦ Εύξείνου Πόντου είναι ὁ Πύργος (46.000 κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας. Χάρις εἰς τὴν καλήν τοῦ συγκοινωνίαν μετά τοῦ ἐσωτερικοῦ ἔξυπηρετεῖ ὀλόκληρον τὴν χώραν, ἀφ' ὅτου ἡ Βουλγαρία ἔχασε τὴν Δυτικὴν Θράκην κατά τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον.

β') Βόρειος Βουλγαρία. Ἡ Βόρειος Βουλγαρία περιλαμβάνει τὰς ἔξις περιοχάς: Τὸν Αἴμον, τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια.

'Ο Αίμος (βουλγαριστὶ Στάρα Πλάνινα, ἥτοι παλαιόν ὄρος). Τὸ ὄρος Αίμος ἡ Μπαλκάν (λέξις τουρκικὴ σημαίνουσα ὄρος), ἐκ τοῦ ὅποιου ὅλως ἀκαλαισθήτως καὶ ξενικῶς ὀνομάσθη ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος καὶ «Βαλκανικὴ Χερσό-

(*) Κείται ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ὁδοῦ Βελιγραδίου—Κωνσταντινούπολεως.

νησος» ή «τοῦ Αἴμου», ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ὁροσειράν
ὅχι μόνον τῆς Βουλγαρίας, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ἀνα-
τολικῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοιλάδα
τοῦ ποταμοῦ Τιμόκ, παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως παρὰ
τὰ σερβιούλγαρικά σύνορα, καὶ σχηματίζει τὸ νότιον ὅριον
τῆς μεγάλης κοιλάδος τοῦ κάτω Δουνάβεως. Εἰς τὸ δυτι-
κόν του τμῆμα ἔχει σχῆμα τόξου μὲν διεύθυνσιν πρὸς τὰ
ΝΑ., ἐπειτα ὅμως διατηρεῖ μέχρι τοῦ Αίμονίου ἀκρωτηρίου
τοῦ Εὔξείνου Πόντου, εἰς τὸ δυποῖον καὶ καταλήγει, γενικῶς
διεύθυνσιν πρὸς Α. Ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ του τμήματος ἀναχω-
ροῦν δύο κλάδοι: ὁ εἰς διευθύνεται πρὸς τὰ Ν.Α., ὁ δὲ ἄλλος
πρὸς τὰ ΒΑ. Ὁ πρῶτος σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Κων-
σταντινουπόλεως (ὅρ. Στράντζα), ὁ δὲ δεύτερος τὸ δροπέδιον
τῆς Δοβρουστᾶς, τὸ δυποῖον ἀναγκάζει τὸν Δούναβιν νὰ λάβῃ
εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν διεύθυνσιν πρὸς Β.

Τὸ μῆκος τοῦ Αἵμου ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀνέρχεται εἰς 550 χμ.,
τὸ δὲ πλάτος του κυμαίνεται μεταξὺ 20 καὶ 40 χμ. Τὰ πετρώ-
ματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται, ποικίλλουν: κρυσταλλο-
σχιστώδη, ψαμμιτικά * καὶ ἀσβεστολιθικά πρὸς τὸ δυτικὸν
τμῆμα αὐτοῦ, κρυσταλλικά εἰς τὸ μέσον καὶ ὑδατογενῆ πρὸς
Ἀνατολάς. Η ποικιλία αὕτη τῶν πετρωμάτων ὀφείλεται εἰς τὸ
ὅτι αἱ πτυχώσεις, αἱ δύοιαι παρήγαγον τὴν ὁροσειράν αὐτήν,
ἔλαβον χώραν εἰς διαφόρους γεωλογικάς ἐποχάς.

Ἡ ὁροσειρά τοῦ Αἵμου, χάρις εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ σχετι-
κῶς χαμηλοὺς αὐχένας τῆς, δὲν ἀποτελεῖ τεῖχος ἀνυπέρβλητον
μεταξὺ Βορρᾶ καὶ Νότου, ὅπως συμβαίνει μὲν τὴν ὁροσει-
ράν τῆς Ροδόπης. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἔξ οδοὶ τὴν
διασχίζουν, ἐκ τῶν δύοιων σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ διερχομένη
διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Ἰσκερ, ὁ δύοιος πηγάζει
ἀπὸ τὸ δρός Ρίλον καὶ χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν. Αἱ κορυ-
φαί, αἱ δύοιαι ὑπερβαίνουν τὰ 2.000 μέτρα, εἶναι ὀλίγαι, ἡ
ὑψηλοτέρα δὲ ἔξ αὐτῶν (2.375 μ., ὅσον καὶ ἡ κορυφὴ τῆς
Κυλλήνης) εύρισκεται εἰς τὸν μέσον Αἴμον. Αἱ ἀνατολικαὶ

(*) Ψαμμιτικά λέγονται τὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ
κόκκους ἄμμου κολλημένους μεταξύ των διὰ μιᾶς συνδετικῆς οὐδίας.

περιοχαί εἶναι χαμηλότεραι λόγω τῆς ἐλαφρᾶς πτυχώσεως, τὴν δόποιαν ὑπέστησαν.

Ο Αἴμος, ὡς ἔκ τῆς ἐκ Δ. πρὸς Α. διευθύνσεώς του, ἡ δόποια ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν πρὸς Ν. τῶν ψυχρῶν κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμων, ἀποτελεῖ κλιματικὸν ὅριον μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Βουλγαρίας. Εἰς ὕψος 1.500 περίπου μέτρων ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὸν Ἰανουάριον κατέρχεται εἰς 5 βαθμούς ὑπὸ τὸ μηδέν, κατὰ τὸν Αὔγουστον δὲ δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 13 βαθμούς. Περισσότερον ψυχρά εἶναι ἡ βορεία πλευρά, διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχρούς ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι ὑπερβαίνουν τὰ 800 χιλιοστόμετρα καὶ φθάνουν τὰ 1.500 χιλιοστόμετρα εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς. Τὰ πλουσιώτερα δάση ὑπάρχουν εἰς τὸν δυτικὸν καὶ κεντρικὸν Αἴμον λόγω τοῦ μεγαλυτέρου ὕψους, τὸ ὁποῖον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ δέχεται περισσότερας βροχάς, καὶ τῶν κρυσταλλικῶν του πετρωμάτων, τὰ ὁποῖα διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν. Ταῦτα ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δέξιας. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν 1.000 μέτρων ἀρχίζουν νὰ ἐμφανίζωνται τὰ λειβάδια, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὰς ἄνω τῶν 1.800 μέτρων περιοχάς. Εἰς τὸν ἀνατολικὸν Αἴμον τὰ δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δρῦς καὶ πεύκα.

Ο πληθυσμὸς τοῦ Αἴμου ἔχει τὰς ἰδίας ἀσχολίας μὲ τὸν τῆς Ροδόπης. Χάρις ὅμως εἰς τὴν εύκολωτέραν συγκοινωνίαν του εἶναι περισσότερον κατωκημένος (40 κάτ. εἰς ἕκαστον τ. χμ. κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον). Κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον οἱ ὄλοτόμοι καὶ οἱ ποιμένες κατέρχονται εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ "Ἐβρου, κατὰ τὴν θερινὴν δὲ ἐπανέρχονται εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Αξιόλογα ἐμπορικά κέντρα δὲν ὑπάρχουν, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς δρεινῆς αὐτῆς περιοχῆς δὲν εἶναι μονίμως ἐγκατεστημένον.

Ἡ κοιλάς τοῦ Δουνάβεως. Πρὸς Β. τῆς δροσειρᾶς τοῦ Αἴμου, ἡ δόποια πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτὴν κατέρχεται ὀμαλῶς, ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ κάτω Δουνάβεως. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ εύρείας τραπεζοειδεῖς ἐκτάσεις, διακοπτομένας ἀπὸ λοφοειδεῖς περιοχάς μέσου ὕψους 250 περίπου μέτρων. Ἡ περιοχὴ αὐτῇ, ἡ δόποια διασχίζεται

ἀπὸ στενάς καὶ βαθείας κοιλάδας τῶν ἐκ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ Αἴμου κατερχομένων ὑδάτων, κλίνει δμαλῶς πρὸς τὸν Δούναβιν καὶ ἀνυψοῦται ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὴν Δοβρουτσᾶν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλῖμα της εἶναι δριμὺ ἡπειρωτικόν, διότι εἶναι ἐκτεθειμένον εἰς τοὺς Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμους. 'Ο χειμῶν εἶναι δριμὺς καὶ μακρᾶς διαρκείας (ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον ἕως τὸν Μάρτιον), συνοδεύεται δὲ ἀπὸ ἀφθόνους χιόνας, αἱ δποῖαι καλύπτουν τὰς δόδούς μὲ παχύτατον στρῶμα καὶ διακόπτουν τὰς μεταξὺ τῶν χωρίων συγκοινωνίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν, ὅταν πνέουν οἱ βόρειοι ἄνεμοι, τὸ θερμόμετρον δύναται ἐπὶ ἐβδομάδας δλοκλήρους νὰ κυμαίνεται μεταξὺ 15° καὶ 20° ὑπὸ τὸ μηδέν. 'Η ἄνοιξις ἔρχεται ἀποτόμως, ἀπὸ τὰ μέσα δὲ περίπου τοῦ Μαΐου ἀρχίζει τὸ θέρος, τὸ δποῖον εἶναι πολὺ θερμὸν καὶ διαρκεῖ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου. 'Ο θερμότερος μὴν εἶναι ὁ Αὔγουστος, ὅποτε τὸ θερμόμετρον δύναται νὰ φθάσῃ τοὺς 40° ὑπὸ σκιάν. 'Η μεγαλύτερα ποσότης τῶν βροχῶν πίπτει κατὰ τὸ θέρος. Αἱ θεριναὶ βροχαὶ εἶναι ραγδαῖαι καὶ διευθύνονται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. 'Η δρμητικότης τῶν εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε πλημμυρίζουν οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ δρόμοι καθίστανται ἀδιάβατοι. "Επειτα ἀπὸ ὀλίγας δυμῶς ἡμέρας, λόγω τῆς μεγάλης ἔξατμίσεως, τὸ ἔδαφος γίνεται πάλιν ξηρὸν καὶ κονιορτῶδες.

'Η κοιλάς τοῦ Δουνάβεως, χάρις εἰς τὸ εὔφορον προσχωσιγενὲς ἔδαφός της, εἶναι πλουσία εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. 'Η παραγομένη ποσότης τοῦ σίτου καὶ τοῦ ἀραβοσίτου ἀντιπροσωπεύει τὸ τρίτον περίπου τῆς ἐθνικῆς συγκομιδῆς τῶν δύο αὐτῶν προϊόντων. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἡλιοτρόπια, ζαχαρούχα τεῦτλα καὶ ἐκτρέφονται ζῷα. 'Η ἐκμετάλλευσις τοῦ ἔδαφους ἐκτελεῖται μὲ ἀρκετὴν ἐπιμέλειαν. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν (60 κάτ. περίπου εἰς ἔκαστον τ. χμ.). Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πολὺ μεγαλύ-

τέρα, διπλασία περίπου, χάρις εἰς τὴν καλὴν συγκοινωνίαν, τὴν ὅποιαν παρέχει ὁ ποταμός.

Αἱ πόλεις εύρισκονται εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι παρουσιάζουν τὰ περισσότερα πλεονεκτήματα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν των. Αὗται εἰναι: α') Αἱ ύπωρειαι τῆς ὁρεινῆς περιοχῆς, αἱ ὅποιαι συνδέουν δύο περιοχάς μὲ διαφορετικάς ἀσχολίας (ὁρεινὴ περιοχή, κτηνοτροφικά καὶ δασικά κυρίως προϊόντα, πεδινὴ περιοχή, γεωργικά κυρίως προϊόντα). β') Αἱ ὄχθαι τοῦ Δουνάβεως καὶ τὰ παράλια, ἔνεκα τῆς καλῆς συγκοινωνίας των. Αἱ παρὰ τὰς ύπωρείας τοῦ Αἴμου πόλεις ἀρχικῶς ἔχρησίμευον ὡς ὁχυρά λόγω τῆς στρατηγικῆς των θέσεως. Σήμερον, χάρις εἰς τὰ ἀρκετά καὶ ποικίλα προϊόντα τῶν περιοχῶν, τὰς ὅποιας ἔξυπηρετοῦν, χρησιμεύουν ὡς ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ καὶ ὡς κέντρα βιομηχανίας. Αὗται εἰναι: Ἡ ἱστορικὴ Πλέβνα (32.000 κ.), τὸ Γκάμπροβον καὶ τὸ Τύρνοβον (13.000 κ.), πρώτη πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας.

Αἱ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως πόλεις παρουσιάζουν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν, καθόσον ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι διεθνῆς ὁδὸς μεγάλης σπουδαιότητος. Αὗται εἰναι ἐξ Α. πρὸς Δ: Τὸ Ρουστούκιον (ἡ Ρουσέ), ἡ Νικόπολις καὶ τὸ Βιδίνιον. Σπουδαιοτέρα ἐξ ὅλων τῶν παραδουναβείων πόλεων τῆς Βουλγαρίας εἶναι τὸ Ρουστούκιον (49.000 κ.), διότι συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Σόφιαν καὶ τὴν Βάρναν. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικήν του θέσιν καὶ εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά προϊόντα τῆς περιφερείας του εἶναι σπουδαιὸν ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον (βιομηχανία παρασκευῆς ἀλεύρων, ζαχαρεώς, ἐπεξεργασίας δερμάτων). Διὰ τοῦ λιμένος του εἰσάγονται ύφασματα, μέταλλα, μηχαναὶ καὶ λοιπὰ βιομηχανικὰ προϊόντα ἐκ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἔξαγονται δημητριακοὶ καρποὶ πρὸς τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν. Τὸ Ρουστούκιον εἶναι ἐπίσης κέντρον ἀλιείας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

Ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων σπουδαιοτέρων οἰκονομικὴν κίνησιν καὶ εύρύτερον μέλλον παρουσιάζει ἡ Λὸδη (17.000 κ.), καὶ τοῦτο διότι εἶναι ἐπίνειον τῆς Σόφιας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, καθόσον εύρισκεται πλησιέστερα πρὸς αὐτήν. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης, κεῖται ἡ Βάρνα (72.000 κ.), ἡ

τρίτη πόλις τής Βουλγαρίας. 'Η κίνησις τοῦ λιμένος της εἶναι κατωτέρα τῆς τοῦ Πύργου. Πρὸ τῶν βαλκανικῶν πολέμων ἡ Βάρνα ἦτο ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας, μὲ τὴν ἀπώλειαν ὅμως τῆς Διοβρουτσᾶς ἡ ἐμπορική της κίνησις περιωρίσθη κατὰ πολὺ. 'Η αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ της ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της (ύφαντουργεῖα, κονσερβοποιεῖα λαχανικῶν) καὶ εἰς τὴν ἔγκατάστασιν τῶν προσφύγων τῆς Διοβρουτσᾶς. Αἱ προσπάθειαι της σήμερον στρέφονται κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ. Κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἡ παραλία της δέχεται ἀρκετούς ξένους (Γερμανούς, Αὐστριακούς, Τσέχους, Ούγγρους, Ρουμάνους).

Τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια. 'Η νοτία πλευρὰ τοῦ Αἴμου κατέρχεται ἀποτόμως εἰς ἐπίμηκες βύθισμα, τὸ δόποιον ὀφείλεται εἰς καθίζσιν τοῦ ἐδάφους. Τὸ βύθισμα τοῦτο, τὸ δόποιον εἶναι παράλληλον καὶ ὅμοιον ἀπὸ γεωλογικῆς ἀπόψεως μὲ τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐβρου, λέγεται Βαλκανικὸν Βύθισμα. Πρὸς Ν. τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος καὶ εἰς ἀπόστασιν 20-30 χμ. ἀπὸ τὴν ὁροσειράν τοῦ Αἴμου ὑψώῦται ἑτέρα ὁροσειρά, ἡ ὁποία ὀνομάζεται **Νότιος Αἴμος** ἢ **Ἀντιβαλκάνια**. 'Η ὁροσειρά αὕτη ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι χαμηλοτέρα τοῦ Αἴμου καὶ ἔκτείνεται παραλλήλως πρὸς αὐτὸν μέχρι τοῦ Εύξείνου Πόντου. Εἰς πολλὰ σημεῖα διακόπτεται ὑπὸ κοιλάδων, σπουδαιοτέρα τῶν ὀποίων εἶναι ἡ τοῦ **Τόντζου**, παραποτάμου τοῦ "Ἐβρου.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος εἶναι πολὺ εὔφορον, ὅπως καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐβρου, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλῖμα δὲν εἶναι ἥπειρωτικόν, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐβρου, ἀλλ' ἥπιον, χάρις εἰς τὴν ὁροσειράν τοῦ Αἴμου, ἡ ὁποία τὸ προφυλάσσει τελείως ἀπὸ τούς ψυχροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμους. Εἰς τὸ Καζανλίκ ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ 'Ιανουαρίου εἶναι ἀνωτέρα τοῦ 0°, ἡ δὲ τοῦ 'Ιουλίου φθάνει τούς 22°. 'Η γλυκύτης τοῦ κλίματος καὶ ἡ ἀρκετὴ ύγρασία, ἵδιως κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους, εύνοοῦν πολὺ τὴν καλλιέργειαν τῶν ρόδων, τῶν ὀποίων ἡ ἄνθησις διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας. Διὰ τοῦτο τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα

λέγεται καὶ Κοιλάς τῶν ρόδων. Οἱ κάτοικοι τῆς μεταξὺ Καρλόβου καὶ Καζανλίκ περιοχῆς ζοῦν ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν ἀνθέων καὶ ἀπὸ τὸ ἔξ αὐτῶν ἐξαγόμενον ροδέλαιον. Ἐκτὸς τῶν ρόδων, καλλιεργοῦνται ἐπίσης καὶ δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῆ ἑδάφη τοῦ βυθίσματος καὶ τῶν κοιλάδων· εἰς δὲ τὰς πλαγιὰς τῶν ὅρεινῶν περιοχῶν, ὅταν δὲν εἶναι πολὺ ἀπότομοι, ἄμπελοι καὶ ὄπωροφόρα δένδρα. Αἱ σπουδαιότεραι ἀγοραὶ ἀγροτικαὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι:

τὸ Κάρλοβον, τὸ Καζανλίκ καὶ τὸ Σλίβεν.

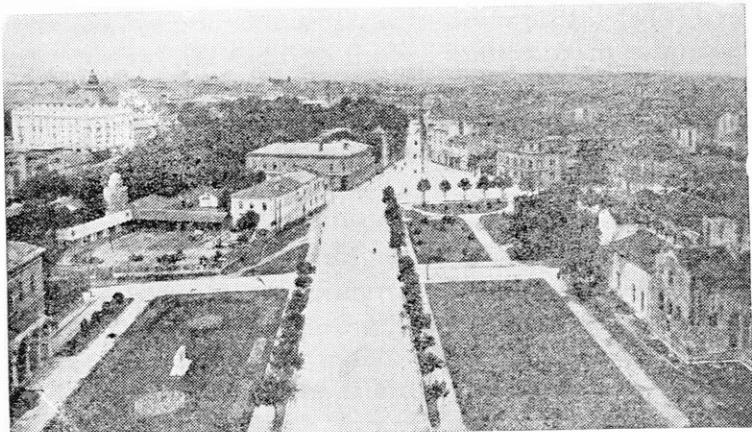
γ') Δυτικὴ Βουλγαρία. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Νότιον καὶ Βόρειον Βουλγαρίαν, τῶν ὁποίων τὸ ἑδαφός ἀποτελεῖται ἀπὸ ζώνας παραλήλους, ἡ Δυτικὴ Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ λεκανοπέδια, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται εἰς τοπικάς καθιζήσεις τοῦ ἑδαφούς. Ὡς ἐκ τούτου περιβάλλονται ἀπὸ ὑψηλὰ καὶ ὅγκωδη ὅρη. Δηλαδὴ ἡ περιοχὴ αὕτη παρουσιάζει γεωλογικὴν κατασκευὴν ἀνάλογον μὲ τὴν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, τῆς ὁποίας εἶναι συνέχεια. Τὰ

Συλλογὴ ρόδων
εἰς τὴν «κοιλάδα τῶν ρόδων».

κυριώτερα ἐκ τῶν λεκανοπεδίων εἶναι: τοῦ Νευροκοπίου, τὸ ὁποῖον ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Νέστος, τοῦ Πετριτσίου καὶ τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος, τὰ ὁποῖα ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Στρυμών, καὶ τὸ σπουδαιότερον ὅλων τῆς Σόφιας, μέσου ὕψους 1.000 μέτρων, τὸ ὁποῖον ἀρδεύει ὁ ποταμὸς "Ισκερ. Τὰ μεγαλύτερα ὅρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι: ὁ "Ορβηλος (2.600 μ.) μεταξὺ τῶν κοιλάδων Νέστου καὶ Στρυμόνος καὶ πρὸς Β. αὐτοῦ τὸ Ρίλον, ὅποθεν διασκορπίζονται τὰ ὅδατα τῶν ποταμῶν "Εβρου, Νέστου, Στρυμόνος καὶ "Ισκερ. Τὸ ὅρος τοῦτο εἶναι τὸ ὑψηλότερον τῆς Βαλκανικῆς (κορυφὴ Μοῦσ-Αλά 2930 μ., κατὰ 12 μέτρα ὑψηλότερον τοῦ 'Ολύμπου). Τὰ πετρώ-

ματα τῶν δρέων αὐτῶν εἶναι ὅμοια μὲ τὰ τῆς Ροδόπης, ἀπὸ τῶν δροὶων ἔχωρίσθησαν διὰ ρηγμάτων. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι εὔφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις· τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι δὲν εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων. Περισσότερον ἡπειρωτικὸν εἶναι τὸ κλῖμα τοῦ δροπεδίου τῆς Σόφιας, τὸ ὁποῖον περιβάλλεται πανταχόθεν ἀπὸ ὅρη. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σόφιας κατὰ τὸν Ἱανουάριον ἡ θερμοκρασία κατέρχεται εἰς 14° ύπὸ τὸ μηδέν, κατὰ δὲ τὸν Ἰούλιον ὑπερβαίνει τοὺς 33°. Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἶναι ύπὸ τὸ μηδέν.

Σόφια. Γενικὴ ἀποψία.

Αἱ βροχαὶ γενικῶς εἶναι ὀλίγαι, διότι αἱ πέριξ ύψηλαι περιοχαὶ ἔμποδίζουν τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων, ἰδίως εἰς τὸ δροπέδιον τῆς Σόφιας. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Γιουγκοσλαβίας μέχρι τῆς Σόφιας ἡ περιοχὴ εἶναι ξηρὰ καὶ γυμνή. Εἰς τὰ λεκανοπέδια τὰ ἀρδευόμενα ἀπὸ τὸν Στρυμόνα καὶ τὸν Νέστον, καθὼς καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν αὐτῶν καλλιεργοῦνται, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ καπνός, ὁ ὄποιος εἶναι ἔξαιρετικῆς ποιότητος, ἀνάλογος μὲ τὸν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Σόφιας καλλιεργοῦνται κυρίως λά-

χανικά και διπλοφόρα δένδρα, δημιουργίες συμβαίνει και είς δλας τάς περιοχάς τάς εύρισκομένας πλησίον μεγάλων πόλεων. Ο νομός της Σόφιας περιέχει τὸ τρίτον ἀπὸ τάς φυτείας τῶν διπλοφόρων δένδρων τοῦ κράτους και τὸ τέταρτον ἀπὸ τοὺς ἀγρούς τῶν γεωμήλων. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ κατέχουν μικρὰν ἔκτασιν, διότι αἱ ἀποδόσεις τῶν λαχανικῶν και τῶν διπλοφόρων δένδρων εἶναι πολὺ ἀνώτεραι ἀπὸ τάς τῶν δημητριακῶν. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 50 κατοίκους κατὰ τ. χμ. Αἱ ὄρειναι περιοχαὶ εἶναι ἀραιῶς κατῳκημέναι, οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (ἴδιως τῶν μικρῶν ζώων) και εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασικῶν προϊόντων. Σπουδαιότεραι ἀγροτικαι ἀγοραὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νέστου εἶναι τὸ Νευροκόπιον, και εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Στρυμόνος τὸ Πετρίτσιον και τὸ Μελένικον.

Εἰς τὸ ὅμιλνυμον λεκανοπέδιον εύρισκεται ἡ Σόφια (εἰς ὕψος 650 μ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους. Αὕτη κατέχει τὴν τοποθεσίαν, ἡ ὅποια δεσπόζει δλων τῶν Βουλγαρικῶν περιοχῶν, διότι κεῖται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν ὁδῶν ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Βουκουρέστιον διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμόνος—”Ισκερ και ἀπὸ Κεντρικῆς Εύρωπης εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων Νισαύα —”Εβρου. Κατὰ τὸ 1878, ὅτε ἔγινε πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους, εἶχε 16.000 κ. Κατὰ τὸ 1934 ἦριθμει 290.000 κ. Ἡ μεγάλη αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὀφείλεται εἰς τὴν μετὰ τοὺς πολέμους ἐγκατάστασιν τῶν ἐκτός τῆς Βουλγαρίας διαμενόντων Βουλγάρων και κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὀφείλεται ἐπίσης και εἰς τὸ ὅτι εἶναι τὸ μοναδικὸν πνευματικόν, ἐμπορικὸν και βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Βουλγαρίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τάς γειτονικάς της χώρας, αἱ ὅποιαι ἔχουν δύο τοιαῦτα (Αθῆναι, Θεσσαλονίκῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, Κωνσταντινούπολις, Ἀγκυρα εἰς τὴν Τουρκίαν, Βουκουρέστιον, Κλούζ εἰς τὴν Ρουμανίαν, Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν). Ἐπίσης, ἔνεκα τῆς καλῆς γεωγραφικῆς της θέσεως εἶναι σπουδαῖος ἀεροπορικὸς σταθμὸς διὰ τάς μεταξὺ Κεντρικῆς Εύρωπης και Κωνσταντινουπόλεως ἀεροπορικάς συγκοινωνίας.

Πληθυσμός και οικονομική ζωή.—1) Πληθυσμός. Οι Βούλγαροι είναι λαός κυρίως γεωργικός. Ή έργασία της γης, ή δύοια τρέφει τὰ 80 % του πληθυσμού γίνεται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν, διότι ο Βούλγαρος χωρικός ἀγαπᾷ τὴν γῆν. Εἰς δόλοκληρον τὴν Βουλγαρίαν ἐπικρατεῖ ή μικρὰ ίδιοκτησία, διὰ τοῦτο ή πυκνότης του πληθυσμού είναι σχετικῶς μεγάλη, δεδομένου διὸ είναι χώρα γεωργική (59 κάτ. κατὰ τ. χμ.). Εἰς τοῦτο ἐπίσης συντελεῖ ή ὑπαρξίες ἐκτεταμένων πεδιάδων καὶ ή φροντίς, μὲ τὴν δύοιαν ἐκτελεῖται ή καλλιέργεια. Ἀπό ἔθνικῆς ἀπόψεως δι πληθυσμός τῆς Βουλγαρίας ἀποτελεῖται ἀπὸ Βουλγάρους (84 %), ἀπὸ Τούρκους (10 %) καὶ ἀπὸ δλίγους Ἀθιγγάνους, Ρουμάνους, Ἰσραηλίτας, Ἀρμενίους, Ρώσους κ. ἄ. Ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως ὑπερισχύουν οἱ ὁρθόδοξοι (84 %).

Οικονομική ζωή. Γεωργία. Ή Βουλγαρία χάρις εἰς τὰς εύρειας καὶ εὐφόρους πεδινάς περιοχάς, είναι χώρα γεωργική. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος, κριθή, σίκαλις). Τοῦτο διείλεται κυρίως εἰς τὸ ἐπικρατοῦν ἡπειρωτικὸν κλῖμα, τὸ δύοιον εύνοεῖ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, διότι ή δριμύτης τοῦ κλιματος δὲν ἐπιτρέπει μεγάλην ποικιλίαν καλλιεργειῶν. Ή Βουλγαρία είναι χώρα ἔξαγωγῆς δημητρισκῶν, μέχρι δὲ πρό τινων ἔτῶν τὰ σιτηρά κατεῖχον τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικόν της ἐμπόριον. Ἀπὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου ὅμως πολέμου σημαντικαὶ ἐκτάσεις, εἰς τὰς δύοιας ἄλλοτε ἐκαλλιεργοῦντο δημητριακοὶ καρποί, διετέθησαν δι' ἄλλας καλλιεργείας, περισσότερον ἐπικερδεῖς, καὶ εἰδικώτερον διὰ τὴν καλλιέργειαν βιομηχανικῶν φυτῶν, (καπνοῦ, ἥλιοτροπίου, βάμβακος, σησαμίου, φιστικίων, ζαχαρούχων τεύτλων κτλ.), λαχανικῶν καὶ ἀμπέλων. Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τῆς Βουλγαρικῆς γεωργίας συνετέλεσαν αἱ εύνοϊκαι κλιματικαι συνθῆκαι τῶν νοτίων περιοχῶν, διότι εύδοκιμοι αἱ πολύτιμοι βιομηχανικαι καλλιέργειαι καθὼς ἐπίσης καὶ ή ἀνάπτυξις τῶν μεθόδων καλλιεργείας.

Έκτος τῶν δημητριακῶν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας παίζουν τὰ κάτωθι προϊόντα:

α') Ό κα πνός. "Οπως εἰς τὴν χώραν μας, οὕτω καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον κατέχει ὁ καπνός, ὁ ὅποιος ἀνήκει εἰς τὰ ἀνατολικὰ καπνά. Εἰς αὐτὸν κυρίως στηρίζεται τὸ ἔθνικὸν νόμισμα καὶ ὁ δημόσιος προϋπολογισμός. Η ἔξαγομένη ποσότης ἀνέρχεται εἰς 25 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα περίπου (τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλληνικῆς ἔξαγωγῆς). Πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερπαραγωγῆς ἡ καλλιέρ-

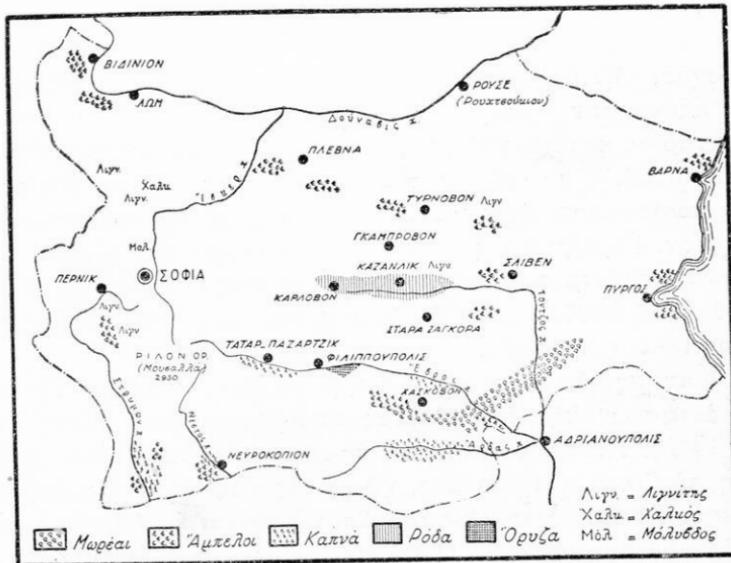
Χωρικαὶ τῆς Δυτικῆς Βουλγαρίας μὲ τὰς ἔθνικάς των ἐνδυμασίας.

γεια τοῦ καπνοῦ περιορίζεται διὰ νόμου εἰς ὡρισμένας περιοχάς, αἱ ὅποιαι λόγῳ τῶν κλιματικῶν ἐδαφικῶν συνθηκῶν παράγουν ἐκλεκτὴν ποιότητα. Αὗται εἶναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν "Αρδα, Νέστου, Στρυμόνος καὶ "Εβρου.

β') Αἱ ὄπωραι, τὰ ὅσπρια καὶ τὰ λαχανικά. Τὰ προϊόντα αὐτὰ κατέλαβον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔξέχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας. Μεταξὺ τῶν ὄπωρων ἀσυνήθη πρόσδον ἐσημείωσαν αἱ ἐπιτραπέζιοι σταφυλαί. Ἐκ τῶν ἄλλων ὄπωρων ἀξιολογώτεραι εἶναι τὰ

μήλα, τὰ δαμάσκηνα, τὰ καρύδια, τὰ βερύκοκκα, τὰ κυδώνια, τὰ χαμαικέρασα καὶ τὰ καρπούζια. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ καλλιέργεια τῶν ὀσπρίων καὶ τῶν λαχανικῶν, καθόσον ταῦτα χρησιμεύουν ως βάσις τῆς τροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

γ') Τὰ βιομηχανικὰ φυτά. Μετὰ τὸν καπνὸν τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ φυτὰ εἶναι: Τὸ ἥλιοτρόπιον, ἐκ τῶν σπορίων τοῦ ὁποίου ἔξαγεται ἔλαιον φαγητοῦ. (Τὰ ὑπό-

Οἰκονομικὸς Χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

λείμματα μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἔλαιου, χρησιμεύουν ως τροφὴ τῶν ζῷων. Ἡ καλλιέργειά του εἶναι περισσότερον ἀνεπιγμένη εἰς τὴν Β. καὶ ΒΑ. Βουλγαρίαν). Ὁ βάμβαξ, δὲ ὁ ὄποιος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς κοιλάδας "Ἐβρου καὶ Στρυμόνος. Ἡ κάνναβις καὶ τὸ λίνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐβρου τὰς ζαχαροῦχα τεῦτλα, τὰ ρόδα εἰς τὴν κοιλάδα τῶν ρόδων, ἥ μορέα, κ. ὅ.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας χάρις εἰς τοὺς

έκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ζωοτροφικῶν καλλιεργειῶν καὶ λόγῳ τῶν ύποδ τοῦ Κράτους λαμβανομένων ἐνισχυτικῶν μέτρων. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων, ἡ δποία διενεργεῖται ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τρόπον νομαδικόν. Τὰ μεγάλα κερασφόρα (βόρες, βούβαλοι) χρησιμοποιοῦνται κυρίως διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας καὶ τρέφονται καλύτερον ἀπὸ ἄλλοτε χάρις εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῶν ζωοτροφικῶν καλλιεργειῶν. Ἡ κτηνοτροφία τῶν ἵππων εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἰς τὸ ὁροπέδιον τῆς Σόφιας καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχάς, τῶν δὲ ἡμίονων καὶ ὄνων εἰς τὰς ὀρεινάς περιοχάς.

Ἐξέχουσαν ἐπίσης θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας κατέχει καὶ ἡ πτηνοτροφία, ἡ ἀνάπτυξις τῆς δποίας ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Τὰ πτηνοτροφικὰ προϊόντα κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον. Εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἡ πτηνοτροφία δὲν γίνεται παρ' εἰδικῶν πτηνοτρόφων, ἀλλ' ἐκάστη χωρικὴ οἰκία τρέφει 15-20 ὅρνιθας, αἱ δποίαι ζοῦν ἐλεύθεραι καὶ τρέφονται κυρίως ἀπὸ δημητριακούς καρπούς.

Φυσικός πλοῦτος. α') Δάση. Τὰ 28% περίπου τῆς ὀλικῆς ἑκτάσεως τῆς Βουλγαρίας κατέχονται ἀπὸ δάση (Ἐλλάς 14%). Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ ἑκτάσεις εἶναι ἡ Ροδόπη, τὸ Ρίλον καὶ ὁ Αἴμος, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας των βροχάς. Τὰ Βουλγαρικὰ δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα (84%). Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλούτου δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας. Τὰ 75% περίπου τῶν παραγομένων δασικῶν προϊόντων διατίθενται διὰ τὴν θέρμανσιν καὶ τὰ 25% περίπου διὰ τὰς κατασκευάς ἐν γένει.

β') Όρυκτά. Μεταξὺ τῶν όρυκτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιάνθρακες (λιγνίτης καὶ γαιάνθραξ). Τὰ 80% τῆς ὀλικῆς παραγωγῆς προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὰ λιγνιτωρυχεῖα τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Στρυμόνος (περιοχὴ Πέρνικ). Ἐκτὸς τῶν γαιανθράκων ἔξαγονται καὶ μεταλλεύματα χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου, ἀλατος κ.ἄ. Αἱ σπουδαιότεραι μεταλλοφόροι περιοχαὶ εύρισκονται εἰς τὴν Δυτικήν

Βουλγαρίαν (κοιλάς Στρυμόνος, λεκανοπέδιον Σόφιας) καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἴμου. Γενικῶς ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας λόγῳ ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

γ') Ἡ Ἀλιεία. Αἱ ἀλιευτικαὶ περιοχαὶ τῆς Βουλγαρίας εύρισκονται εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ εἰς τὸν Δούναβιν. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ ἀλιεία εἶναι ἀσήμαντος.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς Βουλγαρίας ἔχει σημειώσει κατὰ τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη σημαντικὴν πρόοδον. Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι τοῦ ἀλεύρου (κυριώτερα κέντρα: Βάρνα, Πύργος, Ρουσέ), τῆς ζαχάρεως (Ρουσέ, Πλέβνα, Φιλιππούπολις, Πύργος), τοῦ ζύθου, (Ρουσέ, Σόφια), τοῦ ἐρίου (Γκάμπριοβον, Σλίβεν), τοῦ ἔλαīου ἐκ τοῦ ἡλιοτροπίου, τοῦ καπνοῦ (Φιλιππούπολις, Χάσκοβον, Στάρα - Ζαγόρα, Βάρνα), τοῦ δέρματος (Γκάμπριοβον). Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ δόποιοι ἐπεξεργάζονται ἔγχωρια προϊόντα.

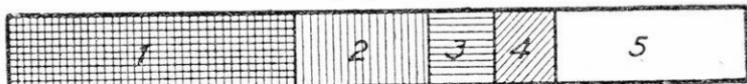
Συγκοινωνία. Τὸ μῆκος τοῦ ὁδικοῦ δικτύου τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 20.830 χμ. καὶ διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀνήκει εἰς τὸ κράτος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 2.796 χμ. γραμμῆς κανονικοῦ πλάτους καὶ ἀπὸ 444 χμ. γραμμῆς ντεκοβίλ. Αἱ σπουδαιότεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶναι αἱ Σόφιας - Ἀδριανούπολεως—Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σόφιας—Βάρνας, ἐκ τῆς ὁποίας ἀναχωροῦν πολλαὶ διακλαδώσεις πρὸς τοὺς λιμένας τοῦ Δουνάβεως.

Ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῆς Βουλγαρίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ Ρουμανίας εἶναι ἐλλιπής. Ἡ Ἑλλάς σήμερον συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ τῶν γραμμῶν Θεσσαλονίκης—Νίσσης—Σόφιας καὶ Θεσσαλονίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως—Ἀδριανούπολεως — Σόφιας. Θά ἥτο δῆμος κατὰ πολὺ συντομωτέρα ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῶν δύο χωρῶν, ἐάν διήρχετο διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ κατασκευασθῇ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μήκους 53 χμ. ἀπὸ Κούλας, ἡ ὁποίᾳ κείται πλησίον τοῦ Σιδηροκάστρου, μέχρι Τσουμαγιάς. Διὰ νὰ βελτιωθῇ ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία μετὰ τῆς Ρουμανίας, ἀπαιτεῖται ἡ κατασκευὴ

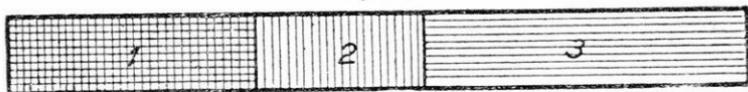
γεφύρας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Διὰ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀνωτέρω ἔργων ὠφελεῖται τὰ μέγιστα ὁ λιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης, καθόσον ἀποκτοῦν διέξοδον δι' αὐτοῦ ὀλόκληρος ἡ Δυτικὴ Βουλγαρία καὶ μέγα μέρος τῆς Νοτίου Ρουμανίας.

Ἐμπόριον. Ἡ Βουλγαρία, χώρα κατ' ἔξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφική, ἔξαγει γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα καὶ ἀκατεργάστους πρώτας ὄλας καὶ εἰσάγει βιομηχανικά ἥμικατεργασμένα καὶ ἀποικιακά εἴδη. Τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον ἀκολουθεῖ δύο κυρίως δόδούς: ἡ μία διευθύνεται πρὸς τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης (Πύργον καὶ Βάρναν), ἡ ἄλλη πρὸς τὸν Δούναβιν, διὰ τοῦ ὅποιου ἡ Βουλγαρία ἐπικοινωνεῖ μὲν τὰ βιομηχανικὰ κράτη

Ἐξαγωγὴ

Εἰσαγωγὴ

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας.

Ἄνω: 1 Καπνός, 2 Πτηνοτροφικὰ προϊόντα, 3 Ὁπῆραι.
4 Ἀραβόσιτος, 5 Λοιπά εἴδη. Κάτω: 1 Ὑφάσματα.
2 Μηχαναὶ καὶ μέταλλα, 3 Λοιπά εἴδη.

τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἰδίως μὲ τὴν Γερμανίαν, ἡ δποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον.

Ἐμπόριον μετά τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλλάς εἰσάγει κυρίως ἐκ τῆς Βουλγαρίας ζῷα (βοῦς, ἀγελάδας, μόσχους, πρόβατα, χοίρους) κτηνοτροφικὰ προϊόντα (βούτυρον, αὔγα), σῖτον, ἀραβόσιτον, ξυλάνθρακας, ἔξαγει δὲ εἰς αὐτὴν ἑσπεριδοειδῆ, σῦκα ἡρά, ἔλαιας, ἔλαιον, μαστίχην, χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ προϊόντα κ.ἄ. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι μεγαλυτέρα τῆς τῶν ἔξαγωγῶν μας.

14,000,000 μωρ.

Γ. ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΪΑ

Ιστορική άνασκόπησις. — Η Γιουγκοσλαβία είναι νέον κράτος, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίσθη μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον διὰ τῆς ἑνώσεως ὅλων τῶν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν γειτονικῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σέρβους, Κροάτας καὶ Σλοβένους. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἀνήκουν εἰς τὴν Σλαυϊκὴν φυλήν, ἡ ὁποίᾳ περιλαμβάνει ἐπίσης τοὺς Ρώσους, τοὺς Πολωνούς, τοὺς Τσέχους καὶ τοὺς Σλοβάκους, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν βορειοτέρας χώρας. Πρὸς διάκρισίν των οἱ Σέρβοι, οἱ Κροάται καὶ οἱ Σλοβένοι λέγονται Γιουγκοσλαβοί, δηλαδὴ Νοτιοσλαβοί καὶ ἡ χώρα τῶν Γιουγκοσλαβῶν, δηλαδὴ Νοτιοσλαβία.

Κατὰ τὸν προϊστορικὸν χρόνον ὅλοι οἱ Σλαύοι ἦσαν ἔγκατεστημένοι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ΝΔ. Ρωσίας καὶ τῆς Α. Πολωνίας, πρὸς Β. τῶν Καρπαθίων καὶ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Δνειπέρου πρὸς Α. καὶ Ὁδέρου πρὸς Δ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν κυρίως τῶν μεγάλων μεταναστεύσεων τῶν φυλῶν (δον καὶ 7ον μ. Χ. αἰῶνας) ἔν μέρος ἐξ αὐτῶν, οἱ σημερινοὶ Γιουγκοσλαβοί μετηνάστευσαν βαθμηδὸν πρὸς Ν., πρὸς τὴν ἀραιῶς τότε κατῳκημένην ΒΔ. Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Η μετανάστευσις αὕτη ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς εἰς ἐσωτερικάς διαμάχας ἀναπτυχθείσας μεταξὺ τῶν πληθυνθέντων Σλαυϊκῶν λαῶν, ἀφ' ἑτέρου εἰς πιέσεις, τὰς ὁποίας οὗτοι ὑφίσταντο ἀπὸ τὴν κάθοδον ἄλλων βορειοτέρων Εύρωπαϊκῶν λαῶν (Κελτῶν, Γερμανῶν). Οἱ ἔγκατασταθέντες εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον Σλαύοι ἐπὶ πολλὰς ἐκατονταετηρίδας ἦσαν ύποτελεῖς τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου. Κατὰ τὸν 12ον ὅμως αἰῶνα ἡ Παλαιὰ Σερβία κατέστη ἀνεξάρτητος χώρα, κατὰ δὲ τὸν 14ον (ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Ντουσάν) ἔλαβε τὴν μεγαλυτέραν της ἀκμήν. Η ἀνεξαρτησία αὕτη διετηρήθη μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν μάχην τοῦ Κοσσόβου (1389) ὑπέταξαν τοὺς Σλαύους.

Οἱ σπουδαιότεροι ιστορικοὶ σταθμοὶ τῆς ἑξελίξεως τοῦ σημερινοῦ Γιουγκοσλαβίκου Κράτους είναι οἱ ἔξης: Κατὰ τὸ 1815, κατόπιν σειρᾶς ἀγώνων, ἴδρυθη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ

πασαλικίου τοῦ Βελιγραδίου, δηλαδή εἰς τὸ κέντρον τῆς Βορείου Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ἡ Ἡγεμονία τῆς Σερβίας ύπό τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου ἑκτάσεως 24.000 τ. χμ. Μετά τὸν ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878 ἡ μικρὰ αὕτη ἡγεμονία ηύξήθη εἰς ἔκτασιν (47.740 τ. χμ.) καὶ κατέστη τελείως ἀνεξάρτητος, κατὰ δὲ τὸ 1882 ἀνεκηρύχθη βασίλειον. Οἱ νικηφόροι Βαλκανικοὶ πόλεμοι τοῦ 1912 καὶ 1913 συνετέλεσαν εἰς σημαντικὴν αὔξησιν τῆς ἑκτάσεως τοῦ Σερβικοῦ Βασιλείου (87.813 τ. χμ.), καθόσον ἐπεξετάθη ἐφ' δλοκλήρου τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἀξιοῦ. Τέλος, μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918) ἐσχηματίσθη τὸ σημερινὸν Γιουγκοσλαβικὸν Κράτος, τὸ δποῖον εἶναι τὸ μεγαλύτερον κράτος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου εἰς ἔκτασιν καὶ πληθυσμὸν (ἔκτασις 247.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 14 000.000 κ.). Ἡ Γιουγκοσλαβία περιλαμβάνει κυρίως τὸ παλαιὸν Βασίλειον τῆς Σερβίας, τὴν Ἡγεμονίαν τοῦ Μαυροβουνίου, τὴν Ἐρζεγοβίνην, τὴν Βοσνίαν, τὴν Κροατίαν καὶ τὴν Σλοβενίαν. Ἐκ τούτων πρὸ τοῦ 1918 ἀπετέλουν ἀνεξάρτητα κράτη τὸ Βασίλειον τῆς Σερβίας καὶ ἡ Ἡγεμονία τοῦ Μαυροβουνίου. Αἱ ἄλλαι περιοχαὶ ἦσαν ύπό τὴν κυριαρχίαν τῆς Αὐστροουγγαρίας, ἡ δποία ἦτο μεγάλη αὐτοκρατορία.

Ορια.—Ἡ Γιουγκοσλαβία ὁρίζεται πρὸς Α. ύπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Ν. ύπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. ύπὸ τῆς Ἀλβανίας, τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Β. ύπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ούγγαρίας. Ἡ Γιουγκοσλαβία κατέχει σπουδαιοτέραν γεωγραφικὴν θέσιν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν, καθόσον δεσπόζει τῶν δύο σπουδαιοτέρων κατὰ ξηράν δύον τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Πρῶτον, τῆς δύο, ἡ δποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραύα, Νισαύα, Ἐβρου. Δεύτερον τῆς δύο, ἡ δποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μὲ τὸ Αίγαλιον Πέλαγος διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραύα καὶ Ἀξιοῦ.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαβίας, τὸ δποῖον ἐν τῷ συνόλῳ εἶναι ὀρεινὸν (τὰ 2/3 αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὑψηλάς περιοχάς), διαιρεῖται εἰς πέντε φυσικάς πε-

ριοχάς: α') τάς περιοχάς, αἱ ὅποιαι ἀποτελοῦνται ἀπό παλαιά ὅρη, κυρίως κρυσταλλικά (Σερβικὴ Μακεδονία, Παλαιὰ Σερβία)· β') τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον· γ') τάς Ἀνατολικάς "Ἀλπεις· δ') τάς Διναρικάς "Ἀλπεις· καὶ ε') τάς ἀκτάς.

α') **Περιοχὴ τῶν παλαιῶν ὁρέων** (Σερβικὴ Μακεδονία — Παλαιὰ Σερβία). Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἡ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς Ἐλληνικῆς Μακεδονίας, εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιοτέρας περιοχάς τῆς Ἐλληνικῆς Χερσονήσου. Ἀργότερον, ὅταν ἐσχηματίσθησαν αἱ Διναρικαὶ "Ἀλπεις καὶ τὰ Βαλκάνια, τὰ ὅποια εἶναι νεώτερα ὅρη, τὸ ἔδαφός της ὑπέστη πολλάς διαταραχάς. Ἐκ τῶν διαταραχῶν αὐτῶν τοῦ ἔδαφους της ἐσχηματίσθησαν ρήγματα (δηλαδὴ ἐπιμήκεις βαθεῖαι σχισμαὶ) καὶ τοπικαὶ καθιζήσεις. Ἀποτέλεσμα τῶν τοπικῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τῶν λεκανοπεδίων (ὅπως εἰς τὴν Ἐλληνικὴν Μακεδονίαν), τῶν δὲ ρηγμάτων ὁ σχηματισμὸς κοιλάδων ('Αξιοῦ, Μοραύα, Νισαύα κ. ἄ.). Κατ' ἀρχὰς τὰ λεκανοπέδια μετεβλήθησαν εἰς λίμνας, μερικαὶ τῶν ὅποιων σώζονται ἀκόμη (Πρέσπα, Ἀχρίς, Δοϊράνη), διότι τὰ εἰς αὐτὰ κατερχόμενα ἐκ τῶν πέριξ περιοχῶν ρέοντα ὅδατα δὲν εὑρίσκονται διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν. Μὲ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου αἱ περισσότεραι ἐκ τῶν λιμνῶν αὐτῶν ἀπειηράνθησαν ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ, εἴτε ὑπεργείως, εἴτε ὑπογείως εἰς παρακειμένους ποταμούς. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ παχύτατον στρῶμα προσχῶσεων. Διὰ τοῦτο αἱ περιοχαὶ αὖται εἶναι σήμερον τὰ σπουδαιότερα κέντρα πληθυσμοῦ. Ἐκ τῶν λεκανοπεδίων σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἔξης: Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν τοῦ Περιεπέ — Μοναστηρίου, (τὸ ὅποιον εἶναι συνέχεια τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Φλωρίνης), τῆς Στρωμνίτσης, τοῦ Ἰστίπ, τῶν Σκοπίων καὶ τοῦ Τετόβου. εἰς τὴν Παλαιὰν Σερβίαν τοῦ Κοσσιφοπεδίου καὶ τῆς Νίσσης.

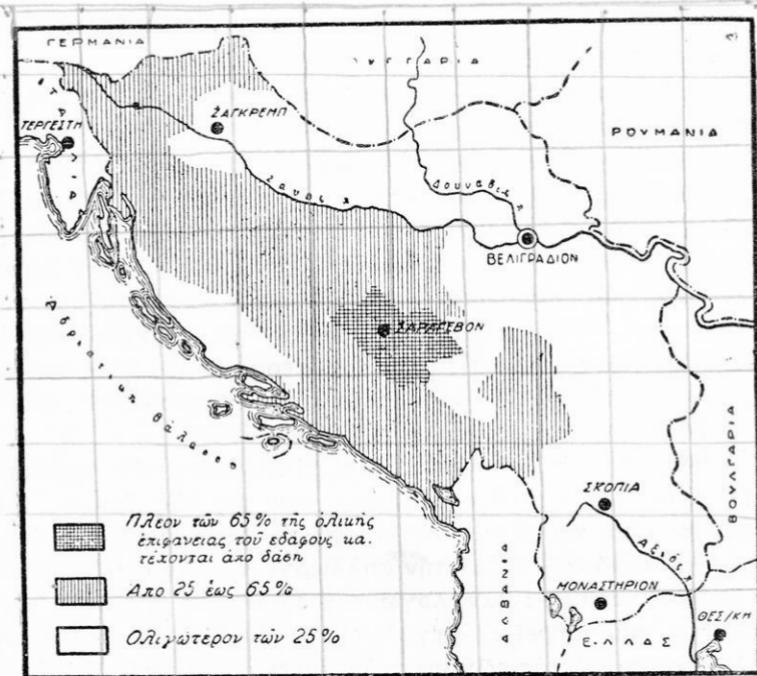
Τὰ ὅρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς, λόγῳ τῶν πολλῶν τοπικῶν καθιζήσεων καὶ ρηγμάτων, τὰ ὅποια ἔλαβον χώραν πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, εἶναι μᾶλλον δύγκώδη. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, διτὶ τὰ πρὸς Δ. τῆς κοιλάδος τοῦ 'Αξιοῦ κείμενα εἶναι συνέχεια τῶν ὄρέων τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας καὶ τὰ πρὸς

Α., συνέχεια τῶν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Τὰ ὑψηλότερα εύρισκονται εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν. Ταῦτα εἶναι ὁ Βόρας (ὑψηλοτέρα κορυφὴ Καιμακτσαλάν (2.550 μ. ἐπὶ τῶν ἑλληνογιουγκοσλαվικῶν συνόρων) καὶ ὁ Σκάρδος (Σάρ Πλάνινα) εἰς τὴν ΒΔ. Μακεδονίαν (ὑψηλοτέρα κορυφὴ Λιουμποτέν (2.500 μ.). Οἱ Σλαβοὶ δόνομάζουν τὰ ὅρη ταῦτα Πλάνινα, δηλαδὴ ὅρος ἡ δρεινὴ βοσκή, διότι ἔκτος τῶν δασῶν ὑπάρχουν καὶ ἔκτεταμένοι βοσκότοποι.

Τὸ γεωγραφία. Ἡ πολύπλοκος μορφὴ, τὴν ὅποιαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς (ἀποτέλεσμα τῆς γεωλογικῆς του ἴστορίας), συντελεῖ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν ρεόντων ύδατων. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον διασπορᾶς εἶναι τὸ ὅρος Σκάρδος. Τὰ πρὸς Ν. αὐτοῦ ρέοντα ὕδατα (δηλαδὴ τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας) συλλέγουν οἱ ποταμοὶ Ἄξιὸς καὶ Στρυμών, οἱ δόποιοι χύνονται εἰς τὸ Αίγαλιον Πέλαγος (ὁ Στρυμών συλλέγει μόνον τὰ ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Στρωμνίτης). Τὰ πρὸς Β. ρέοντα ὕδατα (δηλαδὴ τῆς Παλαιᾶς Σερβίας) συλλέγει ὁ ποταμὸς Μοραύας, ὁ δόποιος χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν πρὸς Α. τοῦ Βελιγραδίου. Οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν κυρίως Μοραύαν καὶ τὸν δυτικὸν Μοραύαν. Σπουδαιότερος παραπόταμος αὐτοῦ εἶναι ὁ Νισαύας, ὁ δόποιος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἴμον. Τὰ πρὸς Δ. ρέοντα ὕδατα συλλέγει ὁ ποταμὸς Δρίνη, ὁ δόποιος χύνεται εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, διερχόμενος διὰ τοῦ Ἀλβανικοῦ ἔδαφους. Οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι πλωτοὶ (ἔκτος τοῦ Μοραύα εἰς μικρὰν ἀπὸ τῶν ἔκβολῶν του ἀπόστασιν), προσφέρουν ὅμως διὰ τῶν κοιλάδων τῶν σπουδαιοτάτας ὑπηρεσίας, καθόσον αὖται ἀποτελοῦν τὰς μόνας δόδοὺς συγκοινωνίας εἰς τὴν δρεινὴν αὐτὴν περιοχήν. Σπουδαιότεραι δὲν εἰναι αἱ κοιλάδες Ἄξιοῦ — Μοραύα, αἱ δόποιαι ἀποτελοῦν τὴν μόνην φυσικὴν ὁδὸν μεταξὺ Αίγαλιου Πελάγους καὶ Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Νισαύα, ἡ δόποια συνδέει τὴν Βουλγαρίαν μὲ τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην.

Κλῖμα καὶ βλάστησις. Ἡ περιοχὴ, ἡ δόποια ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ἄξιοῦ, δηλαδὴ ἡ Σερβικὴ Μακεδονία, ἐπειδὴ κεῖται νοτιώτερον καὶ εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκ

τοῦ Αλγαίου Πελάγους πνεόντων ἀνέμων, ἔχει κλῖμα ἡπιώτερον. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, ὁ χειμῶν δύμας εἶναι πολὺ ψυχρός καὶ ὀφείλεται εἰς τοὺς συγχονούς ψυχρούς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὄρη τῆς πρὸς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον (δηλ. εἰς τὸν γνωστὸν εἰς τὴν Κεντρικὴν Μακεδονίαν Βαρδάρην). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χει-

Φυσικὸς Χάρτης τῆς Γιουγκοσλαβίας.

μερινὴν περίοδον, ὅπως συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει ἔνα ἐνδιάμεσον τύπον κλίματος μεσογειακοῦ καὶ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Ὁ μεσογειακὸς χαρακτὴρ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ θερμά καὶ ξηρὰ θέρη τῆς καὶ τοὺς βροχερούς χειμῶνας τῆς, ὁ δὲ ἡπειρωτικὸς ἀπὸ τὴν μεγάλην διαφορὰν θερμοκρασίας μεταξὺ

χειμώνος καὶ θέρους καὶ ἀπὸ τὴν βραχύτητα τῶν ἐνδιαμέσων ἐποχῶν (ἀνοίξεως φθινοπώρου). Ἡ περιοχή, ἡ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Μοραύα ποταμοῦ, δηλαδὴ ἡ Παλαιὰ Σερβία, ἐπειδὴ κεῖται βορειότερον καὶ δὲν εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει κλῖμα ἡπειρωτικόν. Εἰς τὸ Βελιγράδιον ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸ θέρος φθάνει τοὺς 41° καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα κατέρχεται εἰς 26° ὑπὸ τὸ μηδὲν (Θεσσαλονίκη 42° κατὰ τὸ θέρος, 9° ὑπὸ τὸ μηδὲν κατὰ τὸν χειμῶνα). Αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλον τὸ ἔτος. εἶναι δύμας ἀφθονώτεραι κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ διλιγώτεραι κατὰ τὸν χειμῶνα.

Ἄναλογος μὲ τὸ κλῖμα εἶναι καὶ ἡ βλάστησις. Ἡ Σερβικὴ Μακεδονία λόγῳ τῆς μικρᾶς σχετικῶς ποσότητος τῆς πιπτούσης βροχῆς καὶ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς της εἶναι πιτωχὴ εἰς δάση, τὰ ὅποια ἀπαντῶνται κυρίως εἰς τὰς ύψηλοτέρας περιοχάς. Αἱ χαμηλότεραι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ θάμνους καὶ βοσκοτόπους, δπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν. Ἡ παλαιὰ Σερβία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς της καὶ εἰς τὴν κανονικωτέραν διανομήν των, εἶναι πλούσια εἰς δάση. Ταῦτα ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δένδρας καὶ δρῦς.

Προϊόντα. Τὰ λεκανοπέδια καὶ αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς. χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἐδάφη των, εἰς τὰς βροχὰς τοῦ φθινοπώρου καὶ τῆς ἀνοίξεως καὶ εἰς τὰ ξηρὰ σχετικῶς θέρη των, εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν, λόγῳ τοῦ ἡπιωτέρου σχετικῶς κλιματός της, παρατηρεῖται μεγαλυτέρα ποικιλία καλλιεργειῶν. Καλλιεργοῦνται ἔκτος τῶν σιτηρῶν, ἄμπελοι, καπνός, βάμβαξ, σησάμιον, ὅρυζα, μορέαι, δπιον κ. ἄ. (δηλ. δπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν). Μεγάλην ἔκτασιν κατέχουν εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν περιοχὴν καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα (κυρίως δαμασκηνέαι καὶ μηλέαι).

Μετὰ τὴν γεωργίαν τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία, διότι ὑπάρχουν ἔκτεταμένοι βοσκότοποι ἐπὶ τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται αἴγοπρόβατα κατὰ τρόπον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νομαδικόν, μεγάλα ζῷα (βόες, ἵπποι, ὄνοι, ἡμίονοι) διὰ τὰς γεωργικάς κυρίως ἀνάγκας, χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἄφθονα

βαλανίδια τῶν δασῶν, καὶ πουλερικά, χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Σημαντικὴν ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν ἡ μεταξοκωληκοτροφία, χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας, καὶ ἡ μελισσοκομία, χάρις εἰς τὸ ἡπιώτερον κλῖμα τῆς.

Πόλεις. Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους εἰς πολλὰς λεκανοειδεῖς περιοχάς, αἱ ὅποιαι δυσκόλως συγκοινωνοῦν μεταξύ τῶν συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς ὁμωνύμου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πόλεως εἰς ἕκαστον λεκανοπέδιον, ἡ ὅποια χρησιμεύει κυρίως ὡς ἀγροτικὴ ἀγορά τῆς περιοχῆς τῆς. Ἡ σπουδαιότης τῆς ἔξαρταται ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ λεκανοπέδιου καὶ κυρίως ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτοῦ θέσεως. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν σπουδαιότεραι πόλεις ἀπὸ Ν. πρὸς Β. εἶναι αἱ ἔξης: Μοναστήριον (32.000 κ.), Περιλεπές, Στρώμνιτσα, Γευγελῆ, ἐπὶ τῶν ἑλληνογιουγκοσλαβικῶν συνόρων, Ἰστίπ, Βελεσά, Σκόπια (68.500 κ.) καὶ Τέτοβον. Σπουδαιοτέρα δὲ τῶν εἶναι τὰ Σκόπια, χάρις εἰς τὸ εὐρὺ λεκανοπέδιόν των καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῶν θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόποιον συναντοῦν τὴν διεθνῆ δόδων Θεσσαλονίκης — Βελιγραδίου αἱ ἐκ τοῦ Τετόβου καὶ τοῦ Κοσσιφοπεδίου κατερχόμεναι δόδοι.

Εἰς τὴν Παλαιὰν Σερβίαν εἶναι ἡ Πρισρένη, ἡ Πριστίνα, ἡ Μιτροβίτσα, ἡ Νίσσα (35.000 κ.), ἡ ὅποια διείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον τῆς διακλαδώσεως τῶν μεγάλων διεθνῶν δόδων (Βελιγραδίου — Θεσσαλονίκης καὶ Βελιγραδίου — Σόφιας), καὶ τὸ Βελιγράδιον, ἡ πρωτεύουσα τοῦ Γιουγλοσλαβικοῦ Κράτους, κείμενον εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόποιον ὁ Σαῦνος ποταμὸς συναντᾶ τὸν Δούναβιν. Τὸ Βελιγράδιον εἶναι τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Γιουγκοσλαβίας. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ δόποιον αἱ ἀπὸ Β. καὶ Δ. δόδοι συναντοῦν τὴν Βαλκανικὴν δόδων Μοραύα — Ἀξιοῦ, ἔχει σπουδαίαν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κίνησιν καὶ λαμπρὸν μέλλον. Ὁ πληθυσμὸς του ἀπὸ 60.000 κ. κατὰ τὸ ἔτος 1890, ἀνῆλθεν εἰς 320.000 κατὰ τὸ ἔτος 1934.

β') Τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον (ή ὄνομασία του ὀφείλεται εἰς τὴν ἀρχαίαν ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν Πανονίαν). Τὸ λεκανοπέδιον τοῦτο, τὸ ὅποιον ἔκτείνεται καὶ πέραν τῶν Γιουγκοσλαβικῶν συνόρων (μεταξὺ Καρπαθίων καὶ Ἀνατολικῶν "Αλπεων"), ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Παλαιᾶς Σερβίας καὶ Μακεδονίας. Διὰ τοῦτο ἀρχικῶς εἶχε μεταβληθῆνε εἰς μίαν μεγάλην λίμνην (ὅπως

Σιδηραῖ πυλαι τοῦ Δουνάβεως κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν συνόρων
Γιουγκοσλαβίας καὶ Ρουμανίας.

ἡ Θεσσαλία), τῆς ὅποίας τὰ πλεονάζοντα ὕδατα ἔχύνοντο εἰς τὴν Μαίρην Θάλασσαν διὰ τοῦ χαμηλοτέρου αὐχένος τῶν νοτίων Καρπαθίων. Μὲ τὸν καιρὸν ὁ αὐχὴν, λόγῳ τῆς διαβρώσεως τὴν ὅποιαν ὑφίστατο, μετεβλήθη εἰς κοιλάδα (ὅπως ἡ κοιλάς τῶν Τεμπών). Διὰ τῆς στενῆς αὐτῆς κοιλάδος διωχετεύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν ὅλα σχεδόν τὰ ὕδατα τῆς παλαιᾶς αὐτῆς λίμνης, ἡ ὅποία μετεβλήθη οὕτως εἰς ξηράν. Τὴν στενὴν

αύτὴν κοιλάδα, ἡ ὅποια ὀνομάζεται «Σιδηραῖ Πύλαι» *, ἀκολουθεῖ σήμερον ὁ Δούναβις ποταμός, ὁ ὅποιος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸν Βόλγαν. Οἱ σπουδαιότεροι παραπόταμοι τοῦ Δουνάβεως εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ **Σανුος**, ὁ ὅποιος ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ τὸ βόρειον ὄριον τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ὁ **Δραυος** καὶ ὁ **Τίσας**. Οἱ δύο πρῶτοι πηγάζουν ἀπὸ τὰς Ἀνατολικὰς "Αλπεις, ὁ δὲ τρίτος ἀπὸ τὰ Καρπάθια. "Ολοὶ οἱ ποταμοὶ αὗτοὶ εἶναι πλωτοὶ εἰς μεγάλα ποταμόπλοια.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ύδατων. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλεται ἀπὸ ὅρη, τὰ ὅποια ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Ἡ περιοχὴ αὕτη, λόγω τοῦ εὐφόρου ἔδαφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματός της, παράγει κυρίως σιτηρά (σῖτον, ἀραβόσιτον). Εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γιουγκοσλαվίας. Εἰς τὰς πλαγιὰς μερικῶν λόφων οἱ ὅποιοι ὑψοῦνται ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος, καλλιεργοῦνται κυρίως ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ἵδιως δαμασκηνέαι, καθόσον αἱ περιοχαὶ αὗται δὲν προσβάλλονται συνήθως ἀπὸ παγετούς, ὅπως ἡ πεδιάς. Ἀνεπιγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (μικρῶν καὶ μεγάλων ζώων, καθὼς καὶ τῶν πουλερικῶν).

Αἱ σπουδαιοτέραι πόλεις τῆς περιοχῆς αὕτης εἶναι τὸ **Ζάγκρεμπ** (πρώην "Αγκραμ, 185.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Κροατίας καὶ δευτέρα πόλις τῆς Γιουγκοσλαվίας. Εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον, χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν· κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντῶνται δύο περιοχαὶ μὲ διαφορετικὰ προϊόντα (πεδιάς καὶ Ἀνατολικαὶ "Αλπεις) καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ

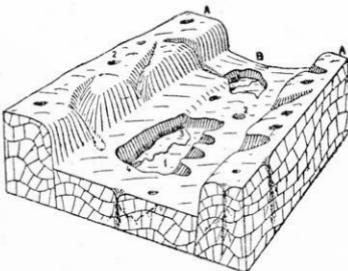
* Τὸ μῆκος τῆς κοιλάδος ὑπερβαίνει τὰ 100 χμ., τὸ δὲ πλάτος εἰς μερικὰ σημεῖα περιορίζεται εἰς 110 μ. περίπου. Λόγω τῆς στενότητος αὕτης τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ ἀποκτᾷ ὑπερβολικὴν ταχύτητα καὶ μέγα βάθος. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν, διὰ νὰ καταστήσουν πλωτὸν τὸ τμῆμα αὐτὸν τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὅποιον ἀπὸ γραφικῆς ἀπόψεως εἶναι θαυμάσιον.

Φιοῦμε — Βουδαπέστης. Ἡ Σουμπότιτσα (100.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ ἡ σπουδαιότερα ἀγροτικὴ ἀγορὰ τοῦ λεκανοπεδίου, καθόσον εἶναι κέντρον σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας. Ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν πάρουσιάζει καὶ τὸ Νόβι-Σάντ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

γ') Ἀνατολικαὶ ἡ Σλοβενικαὶ "Αλπεις. Αὗται ἀποτελοῦν τὸ ἀνατολικώτερον τμῆμα τῆς μεγάλης ὁροσειρᾶς τῶν "Αλπεων μὲ ύψηλοτέραν κορυφὴν τὸ Τούγκλαβ (2.864 μ.). Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν αὐτῶν, αἱ ὄποιαι δύον προχωροῦν πρὸς Α., τόσον ἀπομακρύνεται ἡ μία τῆς ἄλλης, περικλείονται χαμηλαὶ περιοχαὶ, ὀφειλόμεναι εἰς τοπικάς καθιζήσεις τοῦ ἔδαφους. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν χαμηλῶν αὐτῶν περιοχῶν εἶναι τοῦ Μάριμπορ καὶ τῆς Λιουμπλιάνας. Τὸ ἔδαφος τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι εὔφορον, τὸ δὲ κλῖμα ἡπειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς καὶ δασικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα εἰς τὰς ὁρεινάς. Σπουδαιότερα πόλις εἶναι ἡ Λιουμπλιάνα (60.000 κ.) ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Βιέννην.

δ') Διναρικαὶ "Αλπεις. Ἡ ὁρεινὴ αὕτη ζώνη, ἡ ὄποια εἶναι συνέχεια τῶν Ἀνατολικῶν "Αλπεων, διασχίζει λοξῶς τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς Λιουμπλιάνας μέχρι τῶν Ἀλβανικῶν συνόρων. Ἀποτελεῖται ἀπὸ παραλλήλους ὁροσειρᾶς ἔξι ἀσβεστολιθικῶν κυρίως πετρωμάτων, αἱ ὄποιαι διευθύνονται ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. Αὗται κατέρχονται πρὸς μὲν τὴν πλευράν τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης ἀποτόμως, πρὸς δὲ τὴν τοῦ Σαύου δόμαλῶς, συναντῶσαι οὕτως ἀνεπαισθήτως τὸ εὐρὺ Πανονικὸν λεκανοπέδιον. Ἡ ύψηλοτέρα κορυφὴ των εύρισκεται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Μαυροβουνίου (ὅρος Ντορμίτωρ 2.528 μ.). Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν περικλείονται ύψηλὰ ὁροπέδια. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, λόγῳ τῆς μεγάλης ύπεροχῆς τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, πάρουσιάζει χαρακτηριστικὴν μορφὴν. Τὰ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα ἔχουν τὴν ἰδιότητα λόγῳ τῆς ἀσθενοῦς συνεκτικότητός των νάδιας διασχίζωνται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀπὸ σχισμάς συνήθως ἀοράτους διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ, ὀφειλομένας εἰς τὰς πιέσεις, τὰς ὄποιας ύπεστησαν

κατά τὸν σχηματισμόν των εἰς ὁροσειράς. Ἐπίσης ἔχουν τὴν ἰδιότητα νὰ διαλύωνται ἐντὸς τοῦ ὅδατος, δπως ἐν τεμάχιον ζαχάρεως (εἰς μεγαλύτερον βεβαίως χρονικὸν διάστημα). Τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὅποῖον πίπτει ἐπὶ τοῦ ἑδάφους, ἀκολουθεῖ τὰς σχισμάς καὶ ἐπειδὴ διαλύει τὴν ἀσβετον, τὰς μεγαλώνει εἰς βάθος καὶ εἰς πλάτος. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν σχισμῶν σχηματίζονται ὑπογείως σπήλαια, τῶν ὅποιων συχνὰ ἡ ὁροφὴ καταβυθίζεται. Οὕτω σχηματίζονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας κοιλώματα ἐν εἴδει χωνίου, τὰ ὅποια λέγονται ντολίναι. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν ντολινῶν σχηματίζονται λεκανοπέδια, τὰ ὅποια εἶναι κλειστὰ πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ τὰ ὅποια λέγονται πολιέ. Τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὅποῖον πίπτει εἰς τὰς ντολίνας καὶ τὰ πολιέ, διοχετεύεται εἰς παρακειμένους ποταμοὺς ἡ εἰς τὴν θάλασσαν δι' ὑπογείων ὁχετῶν, οἱ ὅποιοι, ὡς γνωστόν, ὑπάρχουν ἐντὸς τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Τὸν χειμῶνα, ἐπειδὴ ἡ βροχὴ εἶναι ἀφθονωτέρα, δὲν προλαμβάνει νὰ διοχετευθῇ ἐξ ὀλοκλήρου καὶ οὕτω τὰ κοιλώματα αὐτὰ μεταβάλλονται ἐν ὅλῳ ἡ ἐν μέρει εἰς λίμνας (ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Τριπόλεως). Μόνον εἰς τὰ πολιέ σχηματίζεται λεπτὸν στρῶμα καλλιεργησίμου γῆς, κυρίως ἀργιλώδες, τὸ ὅποῖον εἶναι τὸ ὑπόλειμμα τῆς διαλύσεως τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, καθόσον ταῦτα περιέχουν καὶ ἄλλας ούσιας μὴ διαλυομένας εἰς τὸ ὅδωρ. Εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἀσβεστολιθικοῦ τείχους, τὸ ὅποῖον περιβάλλει τὰ πολιέ, συνήθως ἀναβλύζουν μεγάλαι πηγαὶ (κεφαλόβρυσα), διὰ τῶν ὅποιων ἔξερχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὅποῖον κυκλοφορεῖ ἐντὸς τῶν σχισμῶν τῶν ὑπερκειμένων ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Ἡ μορφὴ τοῦ ἑδάφους, τὴν ὅποιαν περιεγράψαμεν, παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ

Ἡ μορφὴ τοῦ Κάρστ τῆς Γιουγκοσλανίας. (1 πολιέ. 2 ντολίναι. 3 πηγαί. 4 καταβόθραι).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κάρστ, είναι δὲ τόσον χαρακτηριστική, ώστε οἱ γεωγράφοι καὶ οἱ γεωλόγοι όνομάζουν τὴν τοιούτου εἴδους μορφὴν κάρστειον μορφήν.

Ποταμοί. Εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὀρεινὴν ζώνην τὰ ρέοντα ὄδατα είναι ἀραιὰ καὶ ἔξαφανίζονται κατὰ τὴν διαδρομήν των εἰς ὑπογείους καταβόθρας, αἱ ὁποῖαι είναι συχναὶ εἰς τὰ ἀσβεστολιθικὰ ἐδάφη. Εἰς τὴν ὀρεινὴν ζώνην τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως εἰς τὴν Βοσνίαν τὰ ρέοντα ὄδατα είναι ἄφθονα χάρις εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων μετὰ κρυσταλλικῶν, τὰ ὅποια δὲν διαπερῶνται καὶ δὲν διαλύονται ὑπὸ τοῦ ὄδατος. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρεόντων ὄδατων τῶν Διναρικῶν "Αλπεων, λόγῳ τῆς ὀμαλῆς κλίσεως των πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον, συλλέγονται εἰς τὸν Σαῦδον ποταμὸν διὰ τῶν παραποτάμων του Κούπα, Ούνα, Βέρμπα, Βόσνα, Ντρίνια, οἱ ὅποιοι ρέουν ἐντὸς στενῶν καὶ παραλλήλων κοιλάδων.

Κλῖμα. Τὸ κλῖμα τῶν ὁροπεδίων τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλονται ἀπὸ ὁροσειρᾶς, αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ είναι ἄφθονοι εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς, καθόσον ἀνται είναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροχερούς δυτικούς ἀνέμους. Ἡ ὅπισθεν τοῦ Καττάρου ὀρεινὴ περιοχὴ δέχεται τὰς περισσοτέρας βροχάς ἀπὸ ὅλην τὴν Εύρωπην (4,64 μ. ἐτησίως).

Βλάστησις. Παρὰ τὴν μεγάλην ποσότητα τῶν βροχῶν ἡ βλάστησις δὲν είναι πλουσία εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὀρεινὴν ζώνην ἡ βλάστησις είναι πτωχὴ, ὅπως καὶ τὰ ρέοντα ὄδατα, διότι τὰ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα διαπερῶνται εύκολως ἀπὸ τὸ ὄδωρ τῆς βροχῆς καὶ συνεπῶς δὲν διατηροῦν ἀρκετὴν ύγρασίαν, ἡ ὅποια είναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. "Ολως διαφορετικὴν ὅψιν παρουσιάζει ἡ ὀρεινὴ ζώνη τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως ἡ Βοσνία, ἡ ὅποια χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν καὶ κρυσταλλικῶν πετρωμάτων, τὰ ὅποια διατηροῦν τὴν ύγρασίαν, είναι πλουσία εἰς δάση, ὅπως είναι πλουσία καὶ εἰς ρέοντα ὄδατα. Ἡ Βοσνία είναι ἡ πρώτη δασοφόρος περιοχὴ τῆς Γιουγ-

κοσλαυΐας (τὰ 2/3 περίπου τῆς ἐπιφανείας της καλύπτονται ἀπό δάση).

Προϊόντα, κάτοικοι. Οἱ κυριώτεροι πόροι τῆς περιοχῆς εἰναι αἱ καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν εἰς τὰ δροπέδια καὶ τὰς κοιλάδας, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, ἡ κτηνοτροφία (ἴδιως τῶν χοίρων χάρις εἰς τὰ πολλὰ βαλανιδοφόρα δάση) καὶ ἡ ψυλοτομία εἰς τὰς ὁρεινάς περιοχάς.

Γενικῶς ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη, ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶναι ὁρεινὸν καὶ αἱ παράλληλοι ὁροσειραὶ δυσχεραίνουν πολὺ τὴν συγκοινωνίαν. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Βοσνίαν τὸ ἴστορικὸν Σεράγεβον (78.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς του καὶ τὴν καλήν του θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὸν λιμένα τῆς Ἀδριατικῆς Ντουμπρόβνικ μετὰ τοῦ ἑσωτερικοῦ. Εἰς τὴν Ἐρζεγοβίνην εἶναι ἡ Μοστάρη (20.000 κ.) καὶ εἰς τὸ Μαυροβούνιον ἡ Κετίγνη (6.000 κατ.). Ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἐρζεγοβίνη, ἐπειδὴ ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατείχοντο ύπὸ τῶν Τούρκων, κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ ἔξισλαμισθέντας Σλαύους καὶ Μωαμεθανούς.

ε') Αἱ ἀκταί. Αἱ ἀκταὶ τῆς Γιουγκοσλαυΐας εἶναι στεναί, διότι δὲν χύνονται εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί, ὥστε μὲ τὰ χώματα καὶ τὰ ἄλλα ύλικά, τὰ ὅποια παρασύρουν, νὰ αὐξήσουν τὴν ἔκτασιν τῆς ξηρᾶς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ ὁρεινὴ ζώνη, ἡ ὁποία ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν, ἀποτελεῖται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα, τὰ ὅποια, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, διαπερῶνται εὔκολως ύπὸ τοῦ ὅδατος τῆς βροχῆς, λόγῳ τῶν πολλῶν σχισμῶν των. Οὕτω δὲν σχηματίζονται μεγάλοι ποταμοί, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πίπτοντος ὅδατος κυκλοφορεῖ ύπογείως. Σπουδαιοτέρα πεδινὴ περιοχὴ εἶναι ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ Ναρέντα. Κατὰ μῆκος τῆς παραλίου αὐτῆς ζώνης, ἡ ὁποία λέγεται Δαλματία ἐκτείνονται πολλαὶ νῆσοι (600 περίπου, ἐκ τῶν δοιάων 60 μεγάλαι). Αὗται εἶναι τὰ ύπολειμματα τῶν δυτικωτέρων ὁροσειρῶν τῶν Διναρικῶν "Αλπεων, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὁποίων κατεποντίσθη ύπὸ τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν προΐστορικὴν ἐποχὴν (ὅπως αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου Πελάγους).

‘Η περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἀμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων ἔχει τὸ ἡπιώτερον κλῖμα ἀπό ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Γιουγκοσλαվίας. “Ολαι δῆμοι αἱ ἀκταὶ δὲν ἔχουν τὸ ἵδιον κλῖμα. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς ἔνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν Μπόρα (ἀνάλογον μὲ τὸν Βαρδάρην τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας), ὃ δύοις τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχρός, καθόσον πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα βουνά τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Διναρικῶν” Αλπεων πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν. Αἱ πρὸς βορρᾶν τοῦ Καττάρου ἀκταί, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, ἔχουν κλῖμα δύμοιον μὲ τὸ τῆς Θεσσαλονίκης (χειμῶν ἥπιος, διακοπτόμενος ἀπὸ ἀποτόμους πτώσεις τῆς θερμοκρασίας). Αἱ πρὸς Ν. τοῦ Καττάρου ἀκταί, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, καθὼς καὶ αἱ νῆσοι, ἔχουν κλῖμα καθαρῶς μεσογειακόν. Χάρις εἰς τὸν ἥπιον γενικῶς χειμῶνα τῶν αἱ ἀκταὶ καὶ αἱ νῆσοι παράγουν ποικίλα προϊόντα. Πολὺ εύδοκιμοῦν αἱ ἄμπελοι, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ λοιπά ὀπωροφόρα δένδρα, τὰ λαχανικά, κυρίως δὲ αἱ ἐλαῖαι, αἱ δύοις εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν δένδρον τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος. Εἰς τὰς πρὸς Β. τοῦ Καττάρου ἀκτὰς αἱ ἐλαῖαι καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ καλλιεργοῦνται εἰς τὰς περιοχὰς, αἱ δύοις δὲν εἶναι ἀμέσως ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα.

Εἰς τὴν περιοχὴν αὕτην, λόγῳ τῆς στενότητος τοῦ καλλιεργησίμου ἔδαφους, ἀνέκαθεν μεγαλυτέραν σημασίαν ἔχει ἡ θάλασσα. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἀλιείαν καὶ ναυτιλίαν, πολλαὶ δὲ μικραὶ πόλεις εἶναι παρατεταγμέναι κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὸ Σούσακ (16.000 κ.), παρὰ τὸ Φιούμε, ἡ Ζάρα, τὸ Σεβενίκον (37.000 κ.), τὸ Σπλίτ (Σπαλάτον 44.000 κ.), τὸ Ντοομπρόβνικ (Ραγούσσα 19.000 κ.) καὶ τὸ Κάτταρον (5.000 κ.). Αἱ πόλεις αὗται, ἂν καὶ εύρισκονται εἰς τοὺς μυχοὺς ἀσφαλεστάτων κόλπων, δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι τὸ τεῖχος τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων ἐμποδίζει τὴν ἐλεύθεραν ἐπικοινωνίαν τῶν μετά τοῦ ἐσωτερικοῦ.

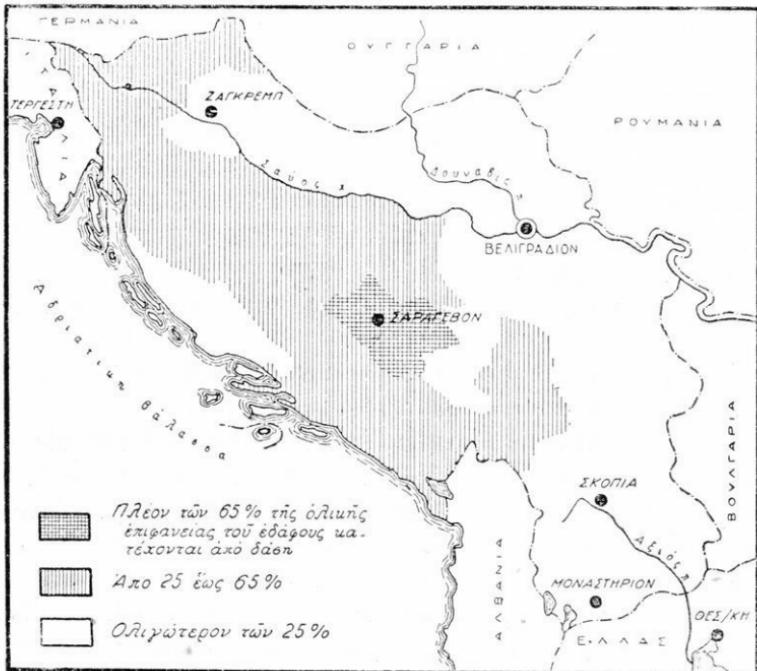
Οἱ κάτοικοι καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ.—α') Οἱ κάτοικοι. ‘Η Γιουγκοσλαվία κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ τρεῖς ὄμαδας Σλαύων: Τοὺς Σέρβους, τοὺς Κροάτας, καὶ τοὺς

Σλοβένους. Ή διαίρεσις αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν θρησκείαν (οἱ πρῶτοι εἶναι Ὁρθόδοξοι καὶ οἱ ἄλλοι Καθολικοί) καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς οἰκονομικῆς ἔξελιξεως. Οἱ Κροάται καὶ οἱ Σλοβένοι εἶναι περισσότερον πολιτισμένοι, διότι διετέλεσαν ύπό τὴν κυριαρχίαν πολιτισμένου λαοῦ, τοῦ Αὐστριακοῦ. Οἱ Σέρβοι υστεροῦν, διότι διετέλεσαν ύπό τὴν κυριαρχίαν τῶν Τούρκων. Ή ἔνωσίς των ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὴν ἰδίαν φυλὴν (τὴν Σλαυϊκὴν) καὶ ὁμιλοῦν γλώσσαν ἐπίσης σλαυϊκήν. Αἱ τρεῖς αὗται ὀμάδες ἀποτελοῦν τὰ 85 % τοῦ δικοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ ύπόλοιποι πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ξένας ἔθνικότητας, αἱ ὅποιαι εἶναι ἐγκατεστημέναι εἰς τὰς παρὰ τὰ σύνορα περιοχάς. Γερμανοὶ πρὸς βιορᾶν, Οὐγγροὶ καὶ Ρουμάνοι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, Ἀλβανοὶ καὶ Τούρκοι εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Ή ἐτησία αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ὑπολογίζεται εἰς 200.000 κατοίκους, ἡ δὲ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 56 κατοίκους κατὰ τ. χμ.

β') Οἰκονομικὴ ζωή.—Γεωργία.—"Οπως ἡ Βουλγαρία, οὕτω καὶ ἡ Γιογκοσλαβία εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν γεωργική. Τὰ 80 % περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν ὅποιαν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποί. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ εὔφορα λεκανοπέδια τῆς καὶ εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα, τὸ ὅποιον ἐπικρατεῖ εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐκτάσεώς της. Μεταξὺ τῶν δημητριακῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ σῖτος. Ἀκολουθοῦν ὁ ἀραβόσιτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις καὶ ἡ ὅρυζα, ἡ ὅποια καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀξιοῦ. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης λαχανικά, ζωτροφικά προϊόντα, ἄμπελοι, βιομηχανικά φυτά (κάνναβις, ζυθόχορτον, καπνός, ζαχαροῦχα τεῦτλα, ὅπιον, κ. ἄ.) καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, μεταξὺ τῶν ὅποιων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ δαμασκηνέα (40.000.000 περίπου δένδρα εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν) καὶ τὴν δευτέραν ἡ μηλέα. Εἰς τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Παλαιὰν Σερβίαν ἡ δαμασκηνέα καλλιεργεῖται ὥπως καὶ ἡ ἐλαία καὶ ἡ ἄμπελος εἰς τὴν Δαλματίαν. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δαμασκήνων χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν παρασκευὴν οἰνοπνευματώδους πο-

τοῦ (τακίλα) καὶ τὸ τέταρτον περίπου ἔξαγεται εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

Κτηνοτροφία.—Μετὰ τὴν γεωργίαν ἀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῆς Γιουγκοσλαυίας καὶ τὰ βαλανιδοφόρα δάση της. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ αιγοπρόβατα, ἀκολουθοῦν οἱ βόες καὶ αἱ ἄγε-

Χάρτης τῶν δασῶν τῆς Γιουγκοσλαυίας.

λάδες, οἱ χοῖροι, οἱ ἵπποι, οἱ ὄνοι καὶ οἱ ἡμίονοι. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλὰ πουλερικά χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν.

Φυσικὸς πλοῦτος.—α') Δάση. Η Γιουγκοσλαυία, λόγῳ τοῦ ὀρεινοῦ ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔδαφους τῆς καὶ τῶν πολλῶν βροχῶν της, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἀπὸ δασικῆς ἀπόψεως μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς. Τὰ 30 % περίπου τοῦ ἔδα-

φους της κατέχονται ἀπό δάση. Μεταξύ τῶν δασικῶν εἰδῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν αἱ ὁξύες. Ἀκολουθοῦν αἱ δρύες καὶ τὰ κωνοφόρα. Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ περιοχαὶ εἶναι ἡ Βοσνία, ἡ Παλαιὰ Σερβία καὶ αἱ Ἀνατολικαὶ "Αλπεις.

β') Ὁρυκτά. Πλουσία εἶναι ἐπίσης ἡ Γιουγκοσλαυΐα καὶ εἰς ὄρυκτά. Μεταξύ αὐτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαι-άνθρακες, οἱ ὅποιοι εύρισκονται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, ἵδιως ὅμως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δραύου ποταμοῦ. Ἀκολουθοῦν κα-τόπιν τὰ μεταλλεύματα τοῦ σιδήρου (τὰ σπουδαιότερα εύρι-σκονται εἰς τὴν Βοσνίαν), τοῦ χαλκοῦ (εἰς τὴν περιοχὴν ἵδιως τῆς λίμνης Ἀχρίδος), τοῦ χρωμίου (εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Σκο-πίων), τοῦ μαγγανίου, τοῦ μολύβδου, τοῦ βωξίτου (εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ὁρεινὰς περιοχάς). Ἡ ἔκμετάλλευσις τοῦ ὄρυκτοῦ πλούτου συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρ-κῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

γ') Λευκός ἢν θραξ. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα χάρις εἰς τοὺς πολλούς ποταμούς της, οἱ ὅποιοι ὀφείλονται εἰς τὴν πτῶ-σιν ἀφθόνων βροχῶν καὶ χιόνων καὶ εἰς τοὺς πολλούς της κα-ταρράκτας, οἱ ὅποιοι εἶναι συνέπεια τῆς μορφῆς τοῦ ἔδα-φους της, εἶναι πλουσία εἰς λευκόν ἄνθρακα. Αἱ σπουδαιό-τεραι ἔγκαταστάσεις διὰ τὴν ἔκμετάλλευσιν τῶν ὕδραυλι-κῶν δυνάμεων εύρισκονται ἐπὶ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ Σετίνα παρὰ τὸ Σπλίτ καὶ ἐπὶ τοῦ Δραύου παρὰ τὸ Μα-ριμπόρ.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς Γιουγκοσλαυΐας ἀσχο-λεῖται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἔγχωρίων προϊόν-των. Χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση της τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τοῦ ξύλου, τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εύρισκονται εἰς τὴν Βοσνίαν, τὴν Σλοβενίαν καὶ τὴν Κροατίαν. Ἐμπορικόν της κέντρον εἶναι τὸ Ζάγκρεμπ. Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά της προϊόντα (ἄλευρον, ζυμαρικά, ζάχαριν, κονσέρβας, οίνοπνευματώδη ποτά κτλ.), καὶ τὴν τρίτην θέσιν ἡ βιομηχανία ἔξαγωγῆς ὄρυκτῶν καὶ ἡ με-ταλλουργία, χάρις εἰς τὰ ἀρκετά ὄρυκτά της. Ἀκολουθοῦν κατόπιν αἱ βιομηχανίαι ύφασμάτων, χημικῶν προϊόντων, οἱ-

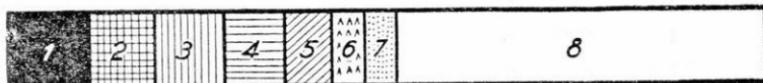
κοδομησίμων ύλῶν, δερμάτων κ. ἄ. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά κέντρα είναι τὰ ἔξης: Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ, Λιουμπλιάνα, Νόβι - Σάντ, Μαριμπόρ καὶ Ζεμέν παρά τὸ Βελιγράδιον, χάρις εἰς τοὺς καταρράκτας καὶ τὰ πλησίον εύρισκομενα γαιαινθρακωρυχεῖα, τὰ ὅποια προμηθεύουν τὴν κινητήριον δύναμιν, εἰς τὴν καλὴν συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῶν περιοχῶν των.

Συγκοινωνία. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλάς φυσικάς περιοχάς, αἱ ὅποιαι χωρίζονται μεταξὺ των δι' ύψηλῶν δροσειρῶν (Πανονικὸν λεκανοπέδιον, Ἀνατολικὴ "Ἀλπεις, Διναρικὴ "Ἀλπεις, Ἀκταί, λεκανοπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ), δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 9.000 χμ. περίπου. Αἱ σπουδαιότεραι γραμμαὶ είναι ἡ διεθνὴς γραμμὴ Θεσσαλονίκη — Βελιγράδιον — Ζάγκρεμπ — Λιουμπλιάνα καὶ αἱ γραμμαὶ, αἱ ὅποιαι συνδέουν τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς μὲ τὴν ἀνωτέρω γραμμὴν (Κάταρον — Ντουμπρόβνικ μέσῳ Σεραγέβου καὶ Σπλίτ, Σέβενικ καὶ Σούσακ). Τὸ μῆκος τῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 39.000 χμ., ἐκ τῶν ὅποιών 19.000 εύρισκονται εἰς καλὴν κατάστασιν διὰ τὴν δι' αὐτοκινήτων συγκοινωνίαν. Χάρις εἰς τοὺς πλωτοὺς ποταμούς της είναι ἀνεπτυγμένη ἡ ποταμοπλοΐα. Τὸ δόλικὸν μῆκος τῶν πλωτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 2.000 χμ. Τὸ Βελιγράδιον είναι σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀξιόλογον κέντρον ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας, λόγῳ τῆς καλῆς γεωγραφικῆς του θέσεως. Αἱ κυριώτεραι ἀεροπορικαὶ γραμμαὶ είναι: Βελιγράδιον — Σκόπια — Θεσσαλονίκη· Βελιγράδιον — Ζάγκρεμπ — Βιέννη· Ζάγκρεμ — Λιουμπλιάνα καὶ Λιουμπλιάνα — Σούσακ.

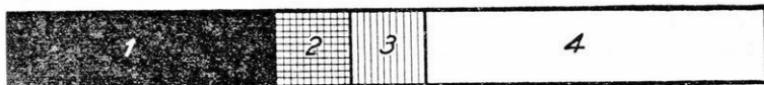
Ἐμπόριον. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, χώρα μὲ πλούσια δάση καὶ μὲ ἄφθονα γεωργικά, κτηνοτροφικά καὶ δρυκτὰ προϊόντα, ἔξαγει κυρίως: δασικὰ προϊόντα (ἰδίως ξυλείαν οἰκοδομῶν), σιτηρά (ἰδίως ἀραβόσιτον καὶ σῖτον), ὀπώρας, χοίρους, ἀκατέργαστα δρυκτά (ἰδίως χαλκοῦ) καὶ τσιμέντα. Μεταξὺ τῶν εἰσαγωγῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικὰ εἴδη, καθόσον δὲν ἔχει ἀναπτύξει δλους τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας. Ταῦτα είναι: βαμβακερά καὶ μάλλινα ύφασματα, μηχαναὶ παν-

τός είδους, πετρέλαιον, βενζίνη κτλ. Τό έξωτερικόν έμπόριον τής Γιουγκοσλαυΐας άκολουθεῖ τρεῖς κυρίως δδούς. Ή σπουδαιοτέρα ἔξ αυτῶν εἶναι ή ὁδός, ή άκολουθοῦσα τὸν Δούναβιν καὶ τὰς σιδηροδρομικάς γραμμάς, αἱ δόποιαι διευθύνονται πρὸς τὴν Γερμανίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Διὰ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς ή Γιουγκοσλαυΐα ἀποστέλλει εἰς τὰς βιομηχανικὰς ταύτας χώρας τὰ γεωργικὰ προϊόντα τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς ἀντάλλαγμα δέχεται βιομηχανικὰ προϊόντα. Ή δευτέρα δδός εἶναι ή ἀναχωροῦσα ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς, διὰ τῆς δόποίας ἔξαγονται κυρίως ξυλεία καὶ τσι-

Ἐξατωὴν

Ειδαγωγή

Τὸ ἔξωτερικόν έμπόριον τῆς Γιουγκοσλαυΐας.

Ἄνω: 1 Ξυλεία οίκοδομῶν. 2 Σῖτος. 3 Χοῖροι. 4 Μεταλλεύματα χαλκοῦ ἀκατέργαστα. 5 Κρέας νωπόν. 6 Ὀπῶραι. 7 Κάνναβις. 8 Λοιπὰ εἴδη. Κάτω: 1 Ὑφάσματα καὶ εἴδη ὑφασμάτων. 2. Σίδηρος καὶ εἴδη σιδήρου. 3 Μηχαναί. 4 Λοιπὰ εἴδη.

μέντα. Ή τρίτη δδός εἶναι ή άκολουθοῦσα τὰς κοιλάδας Μοραύα — Βαρδάρη καὶ ή δόποία καταλήγει εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ή χώρα μας ἔχει παραχωρήσει εἰς τὴν Γιουγκοσλαυΐαν ἐλευθέραν ζώνην. Αὕτη ἔξυπηρετεῖ τὴν Σερβικήν Μακεδονίαν καὶ τὴν Παλαιάν Σερβίαν.

Έμπόριον μετά τῆς Ἑλλάδος. Ή Ἑλλάς εἰσάγει ἐκ τῆς Γιουγκοσλαυΐας κυρίως κτηνοτραφικὰ προϊόντα (ζῷα, τυρόν, βούτυρον, αύγα), σιτηρά (σῖτον, ἀραβόσιτον, κριθήν), χορτονομάς, ξυλείαν κ.ἄ., ἔξαγει δὲ εἰς αὐτὴν ἐσπειριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, ἐλαίας, πυρηνέλαιον, κολοφώνιον, βάμβακα, νήματα βαμ-

βακερά κ. ᄂ. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι πολὺ μεγαλύτερα τῆς ἀξίας τῶν ἔξαγωγῶν μας εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν.

Δ'. ΑΛΒΑΝΙΑ

Ιστορική ἀνασκόπησις.—Οἱ Ἀλβανοὶ (Σκιπετάρ) εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, οἵ διοῖοι μετὰ τῶν Ἐλλήνων ἀποτελοῦν τοὺς ἀρχαιοτέρους λαούς τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. "Οταν οἱ Τοῦρκοι ἐπέδραμον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ὑπέταξαν μεταξὺ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἔξιστάμισαν μέγα μέρος τῶν κατοίκων της. Μετὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913, ὅπότε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας κατελήφθη ὑπὸ τῆς Ἐλλάδος, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, ἡ Ἀλβανία ἀπετέλεσεν ἐλεύθερον κράτος, εἰς τὸ διοῖον παρεχωρήθη καὶ ἡ Ἐλληνικὴ Βόρειος "Ηπειρος. Ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1939 μέχρι τῆς λήξεως τοῦ διευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἡ χώρα αὕτη δὲν ἦτο ἀνεξάρτητον Κράτος. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἦτο καὶ βασιλεὺς τῆς Ἀλβανίας, τὰ ἔξωτερικά δὲ συμφέροντα αὐτῆς ἐπροστατεύοντο ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἰταλικοῦ Κράτους. Ἡ ἔκτασις τῆς Ἀλβανίας ἀνέρχεται σήμερον εἰς 27.500 τ. χμ., ὁ δὲ πληθυσμός τῆς εἰς 1.000.000 κ.

"Ορια.—Ἡ Ἀλβανία πρὸς τὰ ΒΑ. συνορεύει μετὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας, πρὸς τὰ ΝΑ. μετὰ τῆς Ἐλλάδος καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης. Ἐξ ὅλων τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν μόνον ἡ Ἀλβανία κατέχει κάπως ἀπόκεντρον θέσιν, καθόσον κεῖται μακράν τῶν μεγάλων κατὰ ἔηράν διεθνῶν δόδων, αἱ διοῖαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: Ἀπὸ τὰς Ἀλβανικὰς "Αλπεις καὶ ἀπὸ τὰς παραλίους πεδιάδας.

a') Ἀλβανικαὶ "Αλπεις. Αὗται εἶναι σύνεχεια τῶν Διαρικῶν "Αλπεων, χωρὶς ὅμως νὰ ἀκολουθοῦν τὴν ἴδιαν διεύθυνσιν. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σκόρδας αἱ Ἀλβανικαὶ "Αλπεις ἀλλάσσουν κατεύθυνσιν καὶ διευθύνονται μᾶλλον ἀπὸ Β.

πρὸς Ν. Συνέχεια αὐτῶν πρὸς Ν. εἶναι ἡ ὁροσειρὰ τῆς Πίνδου, ἡ ὅποια ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Δεβόλη καὶ ἀκολουθεῖ διεύθυνσιν ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. Τὰ πετρώματα τῶν ἀλβανικῶν ὄρέων εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσβεστολιθικά, δχι δμως καὶ ἀποκλειστικῶς ἀσβεστολιθικά, ὥπως τῆς περιοχῆς τοῦ Κάρστ καὶ τῆς Δαλματίας. Αἱ ύψηλότεραι κορυφαὶ ὑπερβαίνουν τὰ 2.500 μ. καὶ εὑρίσκονται πρὸς Β. ‘Υψη λότερον ὅρος εἶναι τὸ Κοράπ (2.754 μ., τὸ τρίτον εἰς ὕψος ὅρος τῆς Βαλκανικῆς μετὰ τὸ Ρίλον τῆς Βουλγαρίας καὶ τὸν ’Ολυμπον τῆς Ἐλλάδος). Ἡ ὁροσειρὰ αὗτη τῶν Ἀλβανικῶν ’Αλπεων, ἐπειδὴ εἶναι ύψηλὴ καὶ συνεχής, ἔχει μεγάλην ἐπιδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος καὶ τῆς συγκοινωνίας τῆς ’Αλβανίας, τὴν ὅποιαν κυριολεκτικῶς ἀπομονώνει ἀπὸ τὴν λοιπὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς ὄρεινῆς αὕτης ζώνης εἶναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, τὸ ὅποιον ὀφείλει τὸν σχηματισμόν του εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ὥπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Μακεδονίας καὶ Παλαιάς Σερβίας. Διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός του εἶναι πολὺ εὔφορον, καθόσον καλύπτεται ἀπὸ εύφόρους προσχώσεις. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν εἰς τὰς κόιλάδας καὶ ἴδιας εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, διότι θαλάσσιοι ἀνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Αἱ βροχαὶ εἶναι ραγδαῖαι καὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. ’Αφθονωτέρας βροχάς δέχονται αἱ ΝΔ. πλαγιαὶ τῶν ὄρέων, καθόσον αὗται εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς ἀνέμους. Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Αὕτη περιορίζεται εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, ὅπου λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται κυρίως αἴγοπρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικὸν καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἀφθονα βαλανιδοφόρα δάση των. ’Επειδὴ ὁ πληθυσμὸς ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν γεωργίαν δὲν ύπάρχουν πολλαὶ καὶ μεγάλαι πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι ἔξ αὐτῶν εἶναι ἡ Κορυτσά

19

18

17

16

15

14

13

12

11

10

9

8

7

6

5

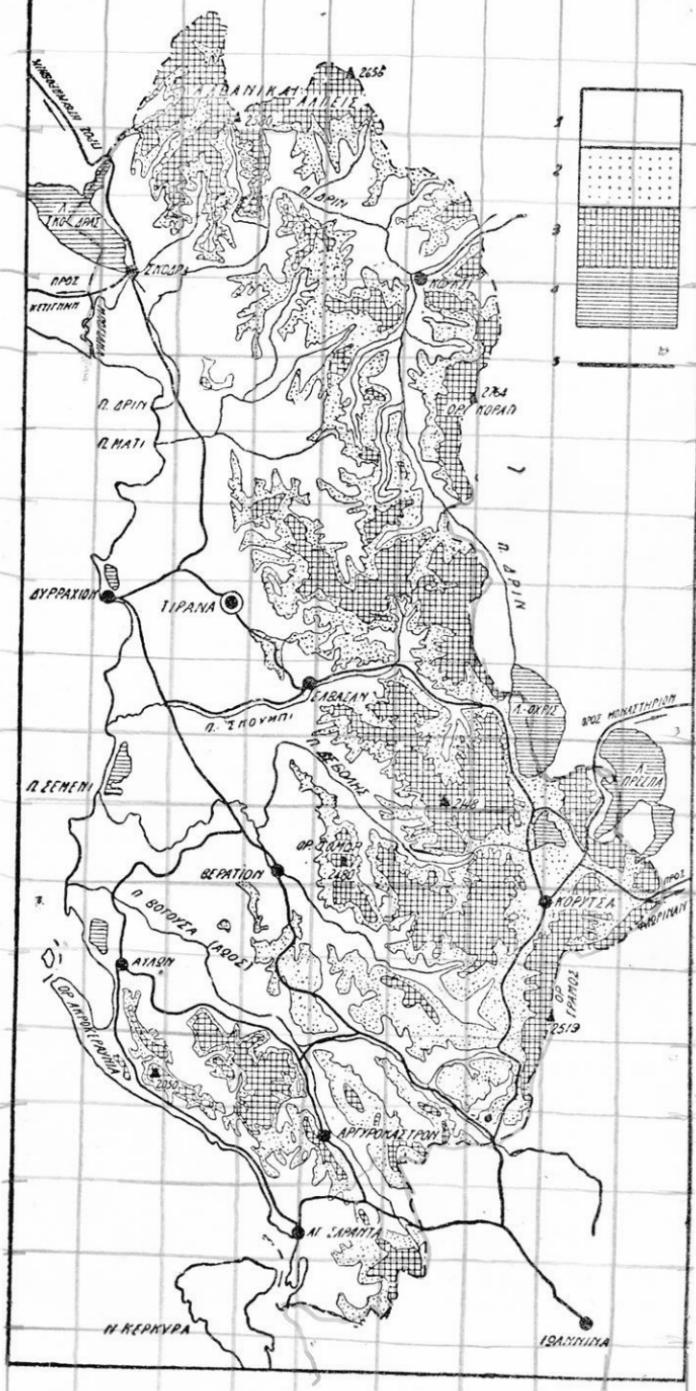
4

3

2

1

Φυσικοί Χάρτες της Αλβανίας.
1 ° Υψος 0—500 μ., 2 ° Υψος 500—1.000 μ., 3 ° Υψος α.ω των 1.000 μ., 4 Λίμνα, 5 Άμματα οδοί.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(22.700 κ.), σπουδαία ἀγροτική ἀγορά χάρις εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τοῦ λεκανοπεδίου της καὶ τὸ Ἀργυρόκαστρον (10.800 κ.), τὸ κέντρον τῆς Βορείου Ἡπείρου, ὅπου πλεονάζει ὁ ἑλληνικός πληθυσμός.

β') Παράλιοι πεδιάδες. Αἱ ἀλβανικαὶ ἀκταὶ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς δαλματικάς, ἀποτελοῦνται ἀπὸ εὔρειας πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται εἰς τὴν διαφορετικὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων τῶν ὁροσειρῶν των. Ἐπὶ τῶν ἀλβανικῶν ὄρέων, ἐπειδὴ τὰ πετρώματά των περιέχουν ἀρκετὴν ποσότητα ἀργίλου, τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἀφθονώτατα. Ταῦτα κατερχόμενα πρὸς τὴν θάλασσαν, μεταφέρουν καὶ διάφορα ύλικά, τὰ ὁποῖα ἀποτιθέμενα ἐπὶ τοῦ πυθμένος μεταβάλλουν μὲ τὸν καιρὸν τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἰς ξηράν. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν εὔρειαι παρὰ τὰ παράλια ἀλβανικαὶ πεδιάδες (ὅπως αἱ πεδιάδες τῆς δυτικῆς Πελοποννήσου). Αἱ ἀλβανικαὶ ἀκταὶ διαφέρουν ἐπίσης ἀπὸ τὰς δαλματικάς, καθόσον στεροῦνται σχεδὸν νήσων. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς ἀφθόνους προσχώσεις τῶν ποταμῶν των, αἱ ὁποῖαι συνετέλεσαν ὥστε αἱ νησίδες, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν ἀρχικῶς παρὰ τὰς ἀκτάς, νὰ συνδεθοῦν μὲ τὴν προεκταθεῖσαν ξηράν. Αἱ παλαιαὶ αὖται νήσοι ἀποτελοῦν σήμερον τὰ μόνα ὑψώματα τῶν παραλίων πεδιάδων. Τὸ ἔδαφος τῶν πεδιάδων εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ παχὺ στρῶμα προσχώσεων. Αἱ χαμηλαὶ ὅμως περιοχαὶ, λόγῳ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι τὰς ἀρδεύουν, καλύπτονται ἀπὸ ἔλη.

Απὸ τῶν ἔκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Δρὶν μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Αὐλῶνος ἡ ἀκτὴ διευθύνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (ὅπως καὶ αἱ ὁροσειραὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ) καὶ εἶναι ὁμαλή, καθόσον εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καταλήγουν πεδιάδες. Πρὸς Ν. ὅμως τῆς Αὐλῶνος, ὅπου καταλήγουν τὰ Ἀκροκεραύνια ὄρη, εἶναι βραχώδης καὶ ἀπότομος καὶ ἀκολουθεῖ τὴν διεύθυνσίν των (ΒΔ. - ΝΑ.). Τὰ Ἀκροκεραύνια ὄρη πρὸς τὰ ΒΔ. καταλήγουν εἰς τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριον (κ. Γλώσσα), προέκτασις τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ νησίς Σάσων, ἡ ὁποία λόγῳ τῆς στρατηγικῆς τῆς θέσεως δεσπόζει τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὄτραντου.

Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν ἀργιλικῶν πετρωμάτων ἐπὶ τῶν

όρεινών περιοχών αἱ ἀλβανικαὶ πεδιάδες διασχίζονται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς. Οἱ σπουδαιότεροι ἐξ αὐτῶν ἀπὸ Ν. πρὸς Β. εἰναι οἱ ἔξης: 'Ο Βοϊοῦσα ('Αφος), τοῦ ὁποίου τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Σεμένι ("Αψος"), ὁ Σκοῦμπη (Γενοῦσος), ὁ Μάτι καὶ ὁ μεγαλύτερος δλῶν Δρίν, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ποταμούς, τῶν ὁποίων τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Γιουγκοσλαυΐαν: ἀπὸ τὸν λευκὸν Δρίν, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ ὅρος Σκάρδον, καὶ ἀπὸ τὸν μέλανα Δρίν, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν λίμνην Ἀχρίδα. Παρὰ τὴν Σκόδραν δὲ Δρίν διχάζεται εἰς δύο κοίτας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ βορειοτέρα δύνομάζεται Μπογιάνα.

Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀλβανίας, λόγῳ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους καὶ τῆς ραγδαίας πτώσεώς των, πλημμυρίζουν καὶ μεταβάλλουν εἰς ἔλη τὰς παραποταμίους ἑκτάσεις. Αἱ ραγδαῖαι βροχαὶ συντελοῦν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ εἶναι τὸ ρεῦμά των ὀρμητικὸν καὶ νὰ παρασύρῃ πολλὰς ὕλας, αἱ ὁποῖαι, ἀποτιθέμεναι παρὰ τὰς ἑκβολάς των, μεταβάλλουν τὰς περιοχὰς αὐτῶν εἰς λιμνοθαλάσσας (ὅπως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου ἀπὸ τὰς προσχώσεις τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ Εὔηνου).

Τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων. 'Ο χειμὼν εἶναι ἥπιος (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ἀκτὰς 8°) καὶ αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους μικραί. "Οσον δύμας προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ἡ ἐπίδρασις τῶν θαλασσῶν ἀνέμων ἐλαττοῦται καὶ συνεπῶς ὁ χειμὼν γίνεται ψυχρότερος καὶ τὸ θέρος θερμότερον (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ὑπαρείας τῶν Ἀλβανικῶν "Αλπεων 4°). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Γενικῶς ἡ Ἀλβανία δέχεται περισσοτέρας βροχάς ἀπὸ τὴν χώραν μας, διότι ὀλόκληρος εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τοὺς ὑγρούς, δυτικούς καὶ ΝΔ. ἀνέμους.

Χάρις εἰς τὸ εὖφορον ἔδαφός των καὶ εἰς τὸ μεσογειακόν των κλίμα αἱ ἀλβανικαὶ πεδιάδες ἔχουν περισσότερον ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν ἀπὸ τὰς δρεινάς περιοχάς καὶ παράγουν ποικίλα προϊόντα. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ

καρποί, βάμβαξ, έλατα, έσπεριδοειδή, καπνός, διάφορα όπωρο-φόρα δένδρα καὶ ἄμπελοι.

Χάρις εἰς τὰ ἀφθονώτατα προϊόντα της, ἡ Ἀλβανία ἔχει καὶ πυκνότερον πληθυσμόν, ὁ ὅποιος συγκεντροῦται κυρίως εἰς τὴν λοφώδη χώραν, τὴν εύρισκομένην παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων, διότι αἱ χαμηλότεραι παρὰ τὰ παράλια περιοχαὶ εἶναι συνήθως ἐλώδεις καὶ συνεπῶς ἀνθυγιειναῖ. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εύρισκονται καὶ αἱ περισσότεραι πόλεις τῆς Ἀλβανίας. Αὗται εἶναι: Τὰ Τίρανα (30.800 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας, ἡ Σκόδρα (29 000 κ.), τὸ Ἐλβασάν (13.000 κ.), τὸ Βεράτιον (10.500 κ.), καὶ εἰς τὰ παράλια τὸ Δυρράχιον (10.000 κ.), ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας, καὶ ἡ Αύλων (9.000 κ.).

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.— 1) **Πληθυσμός.** Οἱ Ἀλβανοὶ διαιροῦνται εἰς φυλάς. Πρὸς B. τοῦ Σκοῦμπη ποταμοῦ κατοικοῦν οἱ ύψηλοι τὸ ἀνάστημα Γκέγκηδες· νοτίως αὐτοῦ κατοικοῦν οἱ ὀλιγώτερον ύψηλοι Τόσκηδες καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ήπείρου Ἐλληνες. Οἱ Ἀλβανοὶ ἔχουν ἴδιαν γλώσσαν, διὰ τὴν γραφὴν τῆς ὅποιας χρησιμοποιοῦν τὸ λατινικὸν ἀλφάριθτον. Ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως διαιροῦνται εἰς Μωαμεθανούς (56 %), εἰς Μωαμεθανούς αἱρετικούς, οἱ ὅποιοι δὲν παραδέχονται τὸ Κοράνιον καὶ δὲν στρέφουν κατὰ τὴν προσευχὴν των πρὸς τὴν Μέκκαν (12 %), εἰς Ὀρθοδόξους (21 %) καὶ εἰς Καθολικούς (11 %).

2) **Οἰκονομικὴ ζωὴ.** Γεωργία. Ἡ Ἀλβανία δὲν ἔχει ἀνεπιγμένην γεωργίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὀρεινὸν ἔδαφος καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν μέσων συγκοινωνίας καὶ συγχρονισμένων μεθόδων καλλιεργείας. Αἱ καλλιεργούμεναι περιοχαὶ ἀντιπροσωπεύουσιν μόλις τὰ 12 % τῆς ὀλικῆς ἐπιφανείας. Αὗται εύρισκονται κυρίως εἰς τὰς πεδινὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι ἔχουν εὔφορον ἔδαφος. Ἐκ τῶν γεωργικῶν προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἴδιας ὁ ἀραβόσιτος. Ἡ παραγομένη δύμας ποσότης τῶν σιτηρῶν δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὰς παραποταμίους ἔκτάσεις καλλιεργοῦνται, ἔκτὸς τοῦ ἀραβοσίτου, διάφορα φυτά, καὶ ἡ ὅρυζα. Εἰς δὲ τὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν, ἡ ἔλατα, τὰ ἔσπεριδοειδῆ καὶ

διάφορα δύπωροφόρα δένδρα. Καλλιεργεῖται έπισης ό καπνός (Ιδίως εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν) καὶ ἡ ἄμπελος. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, χάρις εἰς τὰς ίδρυθείσας σχολάς, εἰς τὴν κατὰ τόπους ἐκτέλεσιν ύδραυλικῶν ἔργων, εἰς τὴν κατασκευὴν ὁδῶν καὶ εἰς τὴν χρησιμοποίησιν μηχανικῶν μέσων ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ ἐσημείωσε σημαντικάς προόδους.

Κτηνοτροφία. Ἡ Ἀλβανία, χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῆς ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὰ βαλανιδοφόρα δάση τῆς, εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν κτηνοτρο-

Χωρικοὶ τῆς Ν. Ἀλβανίας χορεύοντες.

ΦΙΚΗ. Τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικόν της ἐμπόριον. Εἰς τὰς δασώδεις περιοχὰς τρέφονται χοῖροι, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα βαλανίδια, καὶ εἰς τοὺς βοσκοτόπους ίδίως αἰγοπρόβατα, κατὰ τρόπον κυρίως νομαδικόν. Τρέφονται ἐπίσης καὶ μεγάλα ζῷα διὰ τὴν συγκονιωνίαν καὶ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας (ἴπποι, βούβαλοι, ἥμιονοι, βόες, ὅνοι).

Φυσικός πλοῦτος. α') Δάση. Αἱ ἄνω τῶν 1.000 μ. περιοχαί, λόγῳ τῶν ἀφθονωτέρων βροχῶν, τὰς δόποις δέχονται, καλύπτονται ἀπὸ δάση διακοπτόμενα ἀπὸ βοσκοτόπους.

Τὰ δάση τῶν χαμηλοτέρων περιοχῶν ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δρῦς, τῶν δὲ ὑψηλοτέρων ἀπὸ ὁξύας, ἀγρίας πεύκας καὶ ἐλάτας. Αἱ χαμηλαὶ πλαγιαὶ τῶν ὁρέων (ἰδίως τῆς Β. Ἡπείρου) καὶ οἱ λόφοι, ἐπειδὴ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς, καλύπτονται ἀπὸ θάμνους. Ἡ ἔκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς χώρας δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας.

β') Ὁρυκτά. Ἡ Ἀλβανία ἔχει ἀρκετά ὄρυκτά, τῶν ὅποιων ὅμως ἡ ἔκμετάλλευσις δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων. Ἐκ τούτων τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἄνθραξ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Βοϊούσα (περιοχὴ τοῦ Τεπελενίου), εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν Τιράνων καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα, σίδηρος εἰς τὰς περιοχὰς τῶν Ἀκροκεραυνίων ὁρέων, τῆς Σκόδρας καὶ τῆς Ἀχρίδος, χαλκός εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δρίν (πρὸς Α. τῆς Σκόδρας), χρώμιον εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα καὶ πισσάσφαλτος, νάφθα καὶ πετρέλαιον εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας τῆς Νοτίου καὶ Κεντρικῆς Ἀλβανίας.

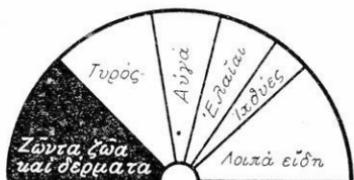
γ') Άλιεις. Αἱ ἀκταὶ τῆς Ἀλβανίας καὶ αἱ λίμναι τῆς Σκόδρας, τῆς Ἀχρίδος καὶ τῆς Πρέσπας ἔχουν μέγαν πλοιότονον ἰχθύων. Άλιεύονται ίδιως σαρδέλλαι. Ἡ ἐτησία παραγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 5.000 στατήρας περίπου.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἀλβανία στερεῖται σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Ὑπὸ κατασκευὴν εἶναι ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Δυρραχίου — Τιράνων, ἡ ὅποια προεκτεινομένη μελλοντικῶς θὰ συναντήσῃ τοὺς ἐλληνικούς σιδηροδρόμους εἰς Φλώριναν συνδέουσα οὕτω σιδηροδρομικῶς τὴν Ἀλβανίαν μετὰ τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ ίδιως μετὰ τοῦ λιμένος τῆς Θεσσαλονίκης. Σήμερον ἡ κατὰ ξηρὰν συγκοινωνία, τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὅσον καὶ μετὰ τῶν γειτονικῶν της χωρῶν, ἐκτελεῖται δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Τὸ δόλικὸν μῆκος τοῦ ὁδοῦ δικτύου ἀνέρχεται εἰς 1.400 χμ., ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ μίαν κυρίαν ἀρτηρίαν διευθυνομένην ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Σκόδραν εἰς τοὺς Ἀγίους Σαράντα. Μετὰ τῆς Ἐλλάδος συνδέεται διὰ τῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν Ἰωαννίνων — Ἀργυροκάστρου, Ἰωαννίνων — Κορυτσᾶς καὶ Φλωρίνης — Κορυτσᾶς. Μετὰ τῶν γειτονικῶν της χωρῶν ἡ συγκοινωνία σήμερον ἔξυπηρετεῖται

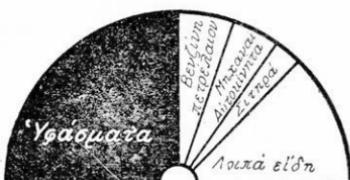
καλύτερον διὰ θαλάσσης. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες εἰναι: εἰς τὴν Νότιον Ἀλβανίαν οἱ "Ἄγιοι Σαράντα καὶ ἡ Αὔλων, καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀλβανίαν τὸ Δυρράχιον. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν ἡ Σκόδρα, ἀν καὶ εύρισκεται 44 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, δέχεται κατά τινας ἐποχὰς ἀτμόπλοια διὰ μέσου τοῦ Μπογιάνα. Ἐπειδὴ ἡ Ἀλβανία δὲν διαθέτει παρὰ μικρὸν ἀριθμὸν ἴστιοφόρων, αἱ θαλάσσαι συγκοινωνίαι τῆς ἔξυπηρετοῦνται παρὰ Ιταλικῶν, Ἑλληνικῶν καὶ γιουγκοσλαβικῶν ἑταιρειῶν. Ἡ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων πόλεων καὶ τῶν γειτονικῶν χωρῶν ἔξυπηρετεῖται ἐπίσης καὶ δι' ἀεροπορικῶν γραμμῶν. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται διὰ τῆς ἀεροπορικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης — Τίρανων.

Ἡ ἔλλειψις σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καὶ τὸ ἀραιότατον

Ἐξαγωγὴ

Εισαγωγὴ

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας.

όδικὸν δίκτυον τῆς Ἀλβανίας ὀφείλονται εἰς τὸ ὄρεινὸν ἔδαφός της καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν. Ἡ Ἀλβανία κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων ὁδῶν, αἱ ὅποιαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας.

Βιομηχανία. Εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐπικρατεῖ ἡ οἰκιακὴ βιοτεχνία λόγῳ τῆς μικρᾶς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀνεπαρκοῦς συγκοινωνίας. Ἐσχάτως χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν σπουδαίου ὄρυκτοῦ πλούτου, καταβάλλονται προσπάθειαι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν βιομηχανικῶν κλάδων. Ἀξιόλογοι βιομηχανίαι εἰναι τοῦ ἀλεύρου, τῶν ζυμαρικῶν, τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, τοῦ πάγου, τῶν δερμάτων, τοῦ καπνοῦ, τῶν τσιμέντων καὶ ἄλλων. Κέντρα τῶν ἀνωτέρω βιομηχανιῶν εἰναι: Τὰ Τίρανα, τὸ Δυρράχιον ἡ Σκόδρα, ἡ Αύλων, οἱ "Ἄγιοι Σαράντα, ἡ Κορυτσά καὶ τὸ Βεράτιον.

Λόγω τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας της καὶ τῆς γεωργίας της ἡ Ἀλβανία ἔχει τὴν μικροτέραν πυκνότητα πληθυσμοῦ ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τῆς Βαλκανικῆς (36 κάτ. κατὰ τ.χ.).

Ἐμπόριον. Ἡ Ἀλβανία, χώρα κατ' ἔξοχὴν κτηνοτροφική καὶ γεωργική, ἔξαγει κυρίως γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα. Αἱ εἰσαγωγαὶ εἶναι ἀνώτεραι τῶν ἔξαγωγῶν. Τὸ ἐλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ τῆς Ισοζυγίου καλύπτεται κυρίως ἀπὸ ἐμβάσματα τῶν μεταναστῶν. Εἰς τὸ ἔξωτερικόν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἰταλία καὶ τὴν δευτέραν ἡ Ἐλλάς.

Ἐμπόριον μετά τῆς Ἐλλάδος. Ἡ Ἀλβανία ἔξαγει εἰς τὴν Ἐλλάδα ζῷα, πουλερικά, βούτυρον, τυρόν, ἰχθῦς, ὅσπρια, ἐλαιοπυρῆνας, καπνόν, δέρματα, ξυλάνθρακας κτλ. Εἰσάγει ἐκ τῆς Ἐλλάδος κατειργασμένα δέρματα καὶ δερμάτινα εἴδη, χάρτην καὶ εἰδη ἐκ χάρτου, βάμβακα, νήματα, σίδηρον, χάλυβα, μηχανάς, χημικά προϊόντα κ.ἄ. Αἱ εἰσαγωγαὶ μας ὑπερβαίνουν πολὺ τὰς εἰς Ἀλβανίαν ἔξαγωγάς μας.

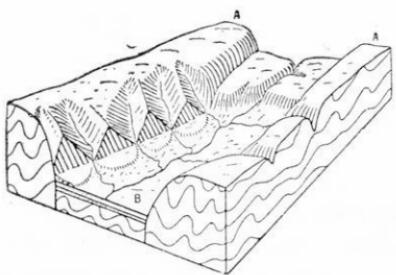
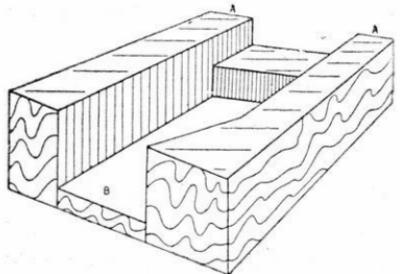
ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Ορια.—Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος δὲν χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν ύπόλοιπον Εύρωπην. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὸ διότι τὸ πλάτος τῆς αὐξάνει ἀπὸ Ν. πρὸς Β., ἀφ' ἐτέρου δὲ διότι αἱ σπουδαιότεραι ὁροσειραὶ τῆς εἶναι συνέχεια τῶν Εύρωπαϊκῶν ὁρέων. Αἱ Διναρικαὶ Ἀλπεις εἶναι συνέχεια τῶν Ἀλπεων καὶ τὰ Βαλκάνια τῶν Καρπαθίων. Ὡς δρια πρὸς Β. λαμβάνονται αἱ κοιλάδες τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Σαύου.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου παρουσιάζει πολύπλοκον μορφήν. Τὸ νότιον τμῆμα διαμελίζεται βαθέως ύπὸ τῆς θαλάσσης, αἱ δὲ πεδινά του περιοχαὶ εἶναι μικραὶ καὶ σχεδὸν ἀπομεμονωμέναι δι' ὁροσειρῶν ('Αρκαδίας, Ἀττικῆς, Βοιωτίας, Θεσσαλίας). Ἀπ' ἐναν-

τίας τὸ ἔδαφος τῶν βορειοτέρων περιοχῶν εἶναι ὀγκώδες καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ εύρειας πεδιάδας (Δουνάβεως, "Ἐβρου, Ἀδριανούπολεως, Ἀξιοῦ κτλ.) καὶ μεγάλα δροπέδια (Σερβίας, Μακεδονίας).

Γεωλογική κατασκευή.— Ἡ πολύπλοκος μορφή, τὴν ὅποιαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς, ὀφείλεται εἰς τὴν πολύπλοκον γεωλογικήν του ἱστορίαν, τῆς ὅποιας τὰ σπουδαιότερα σημεῖα εἶναι τὰ ἔχῆς:

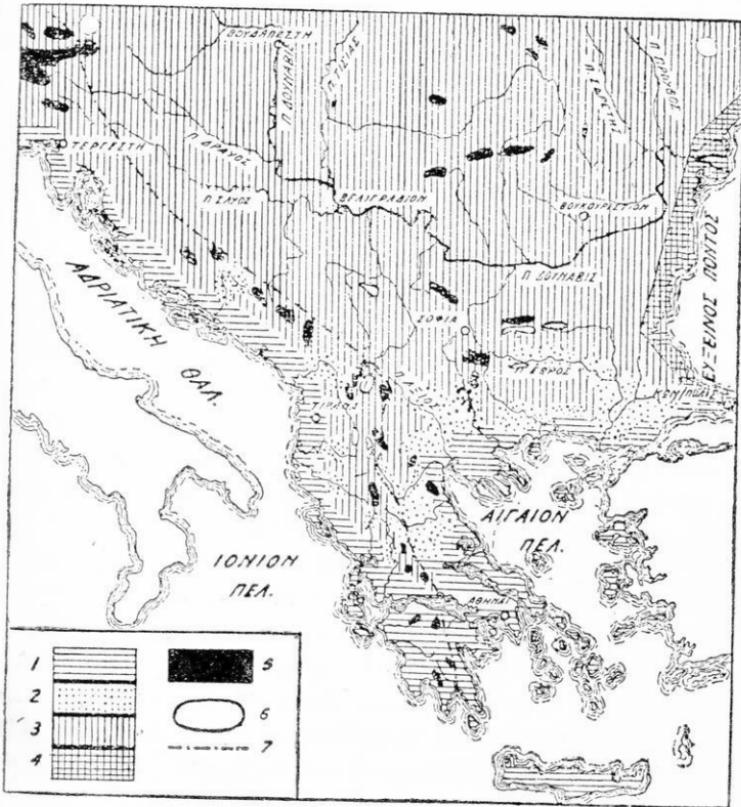
Γεωλογικὴ ἔξελιξις ἐνὸς λεκανοπεδίου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου.

ματα, τὰ ὅποια ύπεστησαν καθίζησιν, μετεβλήθησαν τῶν μὲν περιοχῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ εἰς λίμνας, τῶν δὲ ἀκτῶν εἰς κόλπους. Ἀργότερον αἱ περισσότεραι λίμναι καὶ τὰ ἀβαθέστερα μέρη τῶν κόλπων μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ύδατων. Ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς πολλῶν ἡφαιστείων, ἐκ τῶν ὅποιων ἐν ἐνεργείᾳ σήμερον εἶναι τῆς νήσου Θήρας, καὶ οἱ πολλοὶ

σεισμοί. Οὗτοι είναι συχνότεροι εἰς τὴν νότιον περιοχήν, καθόσον αὕτη ύπεστη καὶ τὰς περισσοτέρας μεταβολάς.

Υδρογραφία.— Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγά-

Κλιματολογικὸς χάρτης τῆς Βαλκανικῆς.

- 1 Κλīμα μεσογειακόν.
2. Κλīμα μᾶλλον ἡπειρωτικόν.
3. Κλīμα ἡπειρωτικόν.
4. Κλīμα πόντιον.
5. Κλīμα τῶν ὑψηλῶν ὁρέων.
- 6 Περιοικai τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲν ἥπιον κλīμα.
- 7 "Οριον πρὸς δυσμάς τοῦ ὄποιον αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι.

λην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ύδρογραφίας. Αἱ νοτιώτεραι περιοχαί, λόγῳ τοῦ μεγάλου θαλασσίου διαμελισμοῦ των, ἔχουν μικρούς ποταμούς, ἐκ τῶν δόποιων σπουδαιότεροι εἶναι: ὁ "Ἐβρος, ὁ

Αξιός, δ Στρυμών, δ Νέστος, δ Αλιάκμων, δ Πηγειός καὶ ὁ Αχελῷος.

Αἱ βορειότεραι περιοχαὶ ἔχουν μεγάλους ποταμούς, καθόσον αἱ ἐκβολαὶ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὰς πηγὰς (θαλάσσιος διαμελισμὸς σχεδόν ἀσήμαντος). Σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἰναι ὁ Σαῦος, δ Μοραύας καὶ ὁ "Ισκερ.

Κλῖμα καὶ βλάστησις.—'Η ἀντίθεσις, ἡ ὅποια παρατηρεῖται εἰς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὴν ύδρογραφίαν, παρατηρεῖται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ κλῖμα καὶ τὴν βλάστησιν, διότι ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτῶν. Πρὸς Ν., ὅπου ἔλαβον χώραν περισσότεραι καθιζήσεις, οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἐπιδροῦν εὐκολώτερον. Διὰ τοῦτο τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακὸν (χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μεγάλης διαρκείας, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον). Πρὸς Β., ὅπου διαμελισμὸς εἶναι ἐλάχιστος καὶ συνεπῶς οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν, τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειρωτικὸν (χειμῶν δριμύς, θέρος πολὺ θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μικρᾶς διαρκείας, βροχαὶ κυρίως κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους). Τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα αὐξάνει ἀπὸ Δ. πρὸς Α. ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀδριατικῆς πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. 'Η μετάβασις ἀπὸ τὸ μεσογειακὸν κλῖμα πρὸς τὸ ἡπειρωτικὸν γίνεται βραδέως, ὅπου δὲν ὑπάρχουν δροσεραί, αἱ ὅποιαι νὰ ἐμποδίζουν τοὺς θαλασσίους ἀνέμους (κοιλάς Ἀξιοῦ) καὶ ἀποτόμως, ὅπου ὑπάρχουν (Θεσσαλία, περιοχαὶ εύρισκόμεναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν Διναρικῶν "Αλπεων). Αἱ ἀκταὶ τοῦ Εύξείνου Πόντου ἔχουν κλῖμα διαφορετικόν, τὸ δόποιον δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς κλῖμα πόντιον (χειμῶν ψυχρός, θέρος δροσερόν, βροχαὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).

Λόγῳ τῶν κλιματικῶν διαφορῶν ἔχομεν καὶ διάφορον βλάστησιν. Αἱ νότιοι περιοχαὶ, ἐπειδὴ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς, ἔχουν πτωχοτέραν φυσικὴν βλάστησιν (τὰ δάση περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς, αἱ δὲ πλαγιαὶ καὶ οἱ λόφοι καλύπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ θάμνους), λόγῳ δημοσίων τοῦ ἡπιωτέρου κλίματός των εἶναι κατάλληλοι διὰ ποικίλας καλλιεργείας, μεταξὺ τῶν ὅποιων σπουδαῖον ρόλον παίζουν αἱ δεν-

δρώδεις καλλιέργειαι (έλαται, έσπεριδοειδή, ἄμπελοι, δπωροφόρα δένδρα). Πρὸς B. αἱ δρειναι περιοχαὶ, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας των βροχάς, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση, αἱ δὲ πεδιναι, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ των κλίματος, εἶναι κατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν κυρίως τῶν σιτηρῶν, δηλαδὴ παρουσιάζουν μονοτονίαν ἀπὸ ἀπόψεως καλλιεργειῶν.

Κάτοικοι.—Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος στερεῖται ὅχι μόνον ἐνότητος φυσικῆς, ἀλλὰ καὶ ἔθνικῆς. Τοῦτο διφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸ δτὶ κεῖται μεταξὺ Ἀσίας καὶ Εύρωπης, δηλ. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ ὅποιαι ἄφησαν ἐκεῖ τμήματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σπουδαῖα, καὶ ἀφ' ἔτέρου εἰς τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους της (μικραὶ πεδιάδες καὶ στεναὶ κοιλάδες περιβαλλόμεναι ἀπὸ ὁροσειράς), ἢ ὅποια ἐπέτρεψε εἰς τοὺς λαούς, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν, νὰ διατηρήσουν τοὺς ἀρχικοὺς ἔθνικούς των χαρακτῆρας. Οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι οἱ "Ἐλληνες καὶ οἱ Ἰλλυριοί. Ἐξ ὅλων τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν ταρουσιάζουν οἱ "Ἐλληνες.

*Ερωτήσεις.

- 1) Ποῖαι διαφοραὶ ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν περιοχῶν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου; 2) Ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη διὰ τὴν Τουρκίαν; 3) Ποῖοι εἴραι οἱ φυσικοὶ λιμένες τῆς ΝΔ. Βουλγαρίας καὶ τῆς Νοτίου Γιουγκοσλαβίας; 4) Διατί τὸ ἐμπόριον μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένον;
-

II. Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Εισαγωγή.—'Η Ιταλική Χερσόνησος είναι ή περισσότερον κατώφημένη χώρα της Μεσογειακής Εύρωπης χάρις εἰς τὰ ἄφθονά τερα γεωργικά καὶ βιομηχανικά της προϊόντα ('Ιταλία 310.000 τ. χμ., 41.000.000 κάτ. Βαλκανική Χερσόνησος 530.000 τ. χμ., 30.000.000 κάτ. Πυρηναϊκή Χερσόνησος 5.000 τ. χμ., 30.000.000 κάτ.). Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ή 'Ιταλία συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν μεγαλυτέρων δυνάμεων τῆς Εύρωπης.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ή 'Ιταλία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμήν, ὅπως καὶ η χώρα μας (Ρωμαϊκή Αύτοκρατορία). 'Η ἀκμή της ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, ή ὅποια διευκολύνει τὰς ἐμπορικὰς καὶ πνευματικὰς της σχέσεις μὲ ἄλλας χώρας καθόδον κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς Μεσογείου Θαλάσσης καὶ μεταξὺ τῆς ΒΔ. καὶ Ἀνατολικῆς Εύρωπης. 'Η εὔκολος ὅμως συγκοινωνία της συνετέλεσεν, ὥστε νὰ ὑποστῇ πολλὰς ἔχθρικὰς ἐπιδρομάς, αἱ ὅποιαι εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν παρακμήν της ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Ρωμαϊκῆς Αύτοκρατορίας ή 'Ιταλία ἀπετελεῖτο ἀπὸ μικρὰ Κρατίδια, τῶν ὅποιων ή ἔνωσις εἰς ἓν Κράτος ἤρχισε τὸ ἔτος 1859 καὶ ἐτελείωσε μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον. 'Η ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα πολιτικὴ διαίρεσις τῆς 'Ιταλικῆς Χερσονήσου ὀφείλεται εἰς τὴν φυσικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους της, τὸ ὅποιον παρουσιάζει μεγάλας διαφοράς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Όρια.—'Η 'Ιταλία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, τῆς Ἐλβετίας καὶ τῆς Γαλλίας πρὸς Α. ὁρίζεται ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης πρὸς Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ιονίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τυρρηνικῆς Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—'Η κατασκευὴ τοῦ ἐδάφους τῆς 'Ιταλικῆς Χερσονήσου μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὴν χωρίσωμεν εἰς

τρεῖς φυσικάς περιοχάς: α') εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, β') εἰς τὴν κυρίως Ἰταλικήν Χερσόνησον καὶ γ') εἰς τὰς Νήσους.

α') **Βόρειος Ἰταλία.** Ἡ Βόρειος Ἰταλία ἀποτελεῖται ἀπό δύο περιοχάς: ἀπὸ τὰς Ἰταλικάς "Αλπεις καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου.

Αἱ Ἰταλικαὶ Ἀλπεις.—Αἱ Ἰταλικαὶ "Αλπεις, αἱ ὅποιαι περιλαμβάνουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς μεγάλης δροσειρᾶς τῶν "Αλπεων, κατέρχονται ἀποτόμως πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαί των εύρισκονται πρὸς Δ. (ὅρος Βίζο 3.860 μ.). Αἱ "Αλπεις ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν Ἰταλίαν. Πρῶτον ἀποτελοῦν ἔν μέγα τεῖχος, τὸ δοποῖον εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ διαβοῦν ξένοι στρατοί. Δεύτερον χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς των καὶ τὰς αἰώνιους χιόνας των⁽¹⁾, εἶναι μία τεραστία ἀποθήκη κινητηρίου δυνάμεως (λευκός ἄνθραξ), ἡ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωήν. Ἐκτὸς αὐτοῦ αἱ κοιλάδες των, χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἐδάφη των, εἶναι ἀξιόλογα κέντρα γεωργίας καὶ ιδίως κτηνοτροφίας, δπως ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν "Αλπεων.

Ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου. Ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου (μῆκος 400 χμ., πλάτος 100 χμ. περίπου), ἡ ὅποια ἔκτείνεται μεταξὺ τῶν "Αλπεων καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὁρέων, ἦτο ἄλλοτε κόλπος τῆς Ἀδριατικῆς. Οὗτος ὁφείλει τὸν ἀρχικὸν σχηματισμόν του εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ἀργότερον ὅμως μετεβλήθη εἰς ξηράν ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν τῶν κατερχομένων ἀπὸ τὰς "Αλπεις καὶ τὰ Ἀπέννινα (δπως καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Κάτω Δουνάβεως). Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι τελείως ἐπίπεδον. Παρὰ τούς πρόποδας τῶν ὁρέων ἔκτείνεται μία λοφώδης ζώνη, ἡ ὅποια ὁφείλεται εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν ρεόντων ὑδάτων. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Πάδος. Οὗτος διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀπὸ τὸ ὅρος Βίζο πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν, δπου σχηματίζει Δέλτα, τὸ ὅποῖον συνεχίζει τὴν αὔξησιν τῆς κοιλάδος. Παρὰ τὸ Δέλτα τοῦ Πάδου ἔκτείνε-

(1) Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν 3.000 μ. περίπου αἱ "Αλπεις καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων, αἱ ὅποιαι, ἐπειδὴ δὲν προλαμβάνουν νὰ λειώσουν τελείωσις κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, λέγονται αἰώνιοι χιόνες.

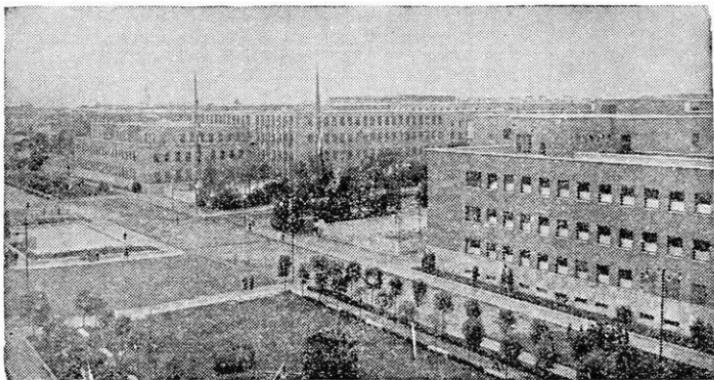
ταὶ καὶ τὸ Δέλτα τοῦ Ἀδίγη, τοῦ δευτέρου ποταμοῦ τῆς Βορείου Ἰταλίας.

Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι τὸ δρεινὸν τεῖχος, τὸ ὅποιον περιβάλλει τὴν κοιλάδα, δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσιῶν ἀνέμων. Ὁ χειμῶν εἶναι πολὺ ψυχρὸς καὶ τὸ θέρος πολὺ θερμόν. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου. Τὸ κλῖμα αὐτὸν (τὸ θέρος θερμόν καὶ ύγρὸν εἰς τὴν ἀρχὴν) εύνοει τὴν καλλιέργειαν προϊόντων τῶν θερμῶν χωρῶν: τοῦ ἀραβισίτου, ὁ ὅποιος ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, καὶ τῆς ὁρύζης (εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ύπαρχουν οἱ βορειότεροι ἄγροι ὁρύζης ὅλου τοῦ Κόσμου). Καλλιεργοῦνται ἐπίσης σῖτος, ζαχαροῦχα τεῦτλα, λαχανικά, ζωοτροφικά προϊόντα, χάρις εἰς τὰ ὅποια εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ πολὺ θερμά θέρη καθιστοῦν ἀπαραίτητον καὶ τὴν ἀρδευσιν (ὅπως καὶ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς χώρας μας). Αὕτη ἐπιτυγχάνεται χάρις εἰς τὰ ἄφθονα ρέοντα ὕδατα καὶ εἰς τὰ κατασκευασθέντα ἀρδευτικά ἔργα.

Ἐπὶ τῆς λοφώδους περιοχῆς καλλιεργεῖται κυρίως ἡ ἄμπελος καὶ ἡ μορέα. Τοῦτο συμβαίνει πρῶτον, διότι εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων οἱ παγετοὶ κατὰ τὴν ἀνοιξιν εἶναι πολὺ σπάνιοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πεδιάδα, ὅπου εἶναι πολὺ συχνοί· δεύτερον, διότι ὁ ἀήρ ἀνανεώθει συνεχῶς (τὴν ἡμέραν ἀνέρχεται ἀπὸ τὴν πεδιάδα πρὸς τὰς ύψηλάς περιοχάς καὶ τὴν νύκτα συμβαίνει τὸ ἀντίθετον). Ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δὲν εὔνοει τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθενειῶν, ὅπως τοῦ περονοσπόρου. Τούναντίον ἡ στάσιμος ύγρὰ καὶ βαρεῖα ἀτμόσφαιρα τῆς πεδιάδος συντελεῖ πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθενειῶν τῆς ἀμπέλου. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς πρὸς τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν. Γενικῶς ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου, χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά ἔργα τῶν ποταμῶν της, εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ἰταλίας. Τὸ πολὺ ὅμως ψῦχος τοῦ χειμῶνος δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας καὶ τῶν ἐσπεριδοειδῶν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον τὴν διακρίνει κυρίως ἀπὸ τὰς λοιπάς περιοχάς.

Έκτός τής άνεπτυγμένης της γεωργίας ή Βόρειος Ιταλία παρουσιάζει και σπουδαίαν βιομηχανικήν άνάπτυξιν. Αὕτη δύναμη είναι είς τὴν ἄφθονον κινητήριον δύναμιν, τὴν όποιαν προμηθεύουν αἱ "Αλπεις (λευκός ἄνθραξ), είς τὰ πλούσια γεωργικά προϊόντα τῆς πεδινῆς καὶ δρεινῆς περιοχῆς καὶ είς τὴν άνεπτυγμένην συγκοινωνίαν.

Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά κέντρα είναι: Πρὸς Δ., εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πεδεμοντίου τὸ **Τουρίνον** (600.000 κάτ.), ἡ δευτέρα βιομηχανικὴ πόλις τῆς Ιταλίας χάρις εἰς τὴν καλήν της συγκοινωνίαν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ όποῖον

Μιλᾶνον. Ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις.

συγκεντροῦνται αἱ ὁδοὶ αἱ κατερχόμεναι ἐκ τῶν Δυτικῶν "Αλπεων (βιομηχανίαι αὐτοκινήτων, ύφασμάτων, τροφίμων, χημικῶν προϊόντων). Εἰς τὸ κέντρον περίπου τῆς πεδιάδος κεῖται τὸ **Μιλᾶνον** (1.000.000 κάτ.), ἡ δευτέρα εἰς πληθυσμὸν μετὰ τὴν Ρώμην καὶ ἡ πρώτη εἰς βιομηχανίαν καὶ ἔμποριον πόλις τῆς Ιταλίας (βιομηχανίαι κυρίως ύφασμάτων καὶ χημικῶν προϊόντων). Τὴν άναπτυξίν του δύναται εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ όποῖον συναντῶνται αἱ ὁδοὶ, αἱ ὁδοῖαι συνδέουν τὴν Ιταλίαν μὲ τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην. Παρὰ τὰ Ἀπέννινα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁδοῖα συνδέει τὸ Μιλᾶνον μὲ τὴν Ρώμην, κεῖται ἡ **Βολωνία**

(250.000 κάτ.). Εἰς τὰ παράλια κεῖται ἡ ὀνομαστὴ Βενετία (260.000 κάτ.), ἡ ὅποια σήμερον εἶναι κυρίως βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων καὶ πολεμικὸς ναύσταθμος, ἡ Τεργέστη (250.000 κάτ.) καὶ τὸ Φιοῦμε, αἱ ὅποιαι χάρις εἰς τὴν καλῆν των συγκοινωνίαν μὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἔξυπηρετοῦν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν χωρῶν τοῦ Δουνάβεως (Αὔστριας, Τσεχοσλοβακίας, Οὐγγαρίας). Τὸ διαμετακομιστικὸν ὅμως ἐμπόριον τῶν δύο αὐτῶν Ἰταλικῶν λιμένων ύφισταται μεγάλον συναγωνισμὸν ἀπὸ τὸν γιουγκοσλαυϊκὸν λιμένα Σούσακ, ὁ ὅποιος ἰδρύθη κατὰ τὸ 1924).

β') Ἡ κυρίως Ἰταλικὴ Χερσόνησος. "Οπως ἡ Βόρειος Ἰταλία, οὕτω καὶ ἡ κυρίως Χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: ἀπὸ τὰ Ἀπέννινα καὶ ἀπὸ τὰς παρὰ τὰ παράλια πεδιάδας καὶ ὁροπέδια.

Τὰ Ἀπέννινα. Εἶναι μία μακρὰ ὁροσειρά, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ τὸν σκελετὸν τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου (ὅπως ἡ Πίνδος εἰς τὴν χώραν μας). Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ των εἶναι περίπου ἵση μὲ τὴν τοῦ Ὀλύμπου (Γκράν Σάσο 2.921 μ.). Τὰ Ἀπέννινα διαφέρουν τῆς Πίνδου, διότι λόγῳ τῶν πολλῶν αὐχένων των δὲν ἐμποδίζουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν ἀκτῶν. Οἱ ποταμοὶ εἶναι μικροὶ λόγῳ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως, ἡ ὅποια ὑπάρχει ἀπὸ τῶν πηγῶν των μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ κλῖμα γενικῶς μεταβάλλεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. "Οσον κατερχόμεθα πρὸς Ν., τόσον τὸ κλῖμα τῆς περιοχῆς αὐτῆς γίνεται θερμότερον καὶ ξηρότερον. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὴν δυτικήν πλευράν, διότι αὗτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικούς ἀνέμους. Λόγῳ τοῦ μικροῦ των ὑψους καὶ τῶν ὀλιγωτέρων των βροχῶν δὲν ὑπάρχουν αἰώνιοι χιόνες ὅπως εἰς τὰς "Αλπεις. Ἡ μικρὰ ποσότης τῶν βροχῶν ἐπιδρᾷ ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς βλαστήσεως, ἡ ὅποια ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ θάμνους καὶ πτωχὰ λειβάδια. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ὁρεινὴ περιοχὴ τῶν Ἀπεννίνων εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη. Οἱ κάτοικοι τῆς ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν τῶν μικρῶν ζώων. Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὰς χαμηλοτέρας πλαγιάς καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ κυρίως ἐλαῖαι, ἄμπελοι

καὶ διάφορα ὄπωροφόρα δένδρα. Αἱ περιοχαὶ αὗται συγκεντρώνουν καὶ τὸν περισσότερον πληθυσμόν. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη, ὅπως εἰς τὰς "Αλπεις, διότι τὰ Ἀπέννινα εἶναι πτωχότερα εἰς κινητήριον δύναμιν.

Αἱ πεδιάδες καὶ τὰ ὄρωρέδια. Αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιναὶ περιοχαὶ τῆς Ἰταλίας εἶναι μικραὶ καὶ ὀφείλουν τὸν σχηματισμόν των εἰς τοπικάς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους (ὅπως καὶ εἰς τὴν χώραν μας). Αἱ μεγαλύτεραι ἔξι αὐτῶν εὑρίσκονται εἰς τὴν δυτικὴν καὶ νότιον πλευράν. Ἀποτέλεσμα τῶν τοπι-

Βενετία. Ἡ μεγάλη διῶρυξ.

κῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς πολλῶν καὶ βαθέων ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὅποιων ἔχηλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λειωμένα ύλικά. Δηλαδὴ ἐσχηματίσθησαν ἡφαίστεια, ἐκ τῶν ὅποιων σῆμερον ἔν ενεργείᾳ εἶναι ὁ Βεζούβιος (1.200 μ.). Αἱ πεδιναὶ αὗται περιοχαὶ, ἐπειδὴ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις, αἱ ὅποιαι προέρχονται ἀπὸ σαθρωμένα ἡφαιστειογενῆ πετρώματα (¹), εἶναι πολὺ εὔφοροι. Τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν,

(¹) Τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα περιέχουν τὰ εύφορώτερα συστατικὰ ἀπὸ ծλα τὰ πετρώματα.

ὅπως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς χώρας μας. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καλλιεργοῦνται προϊόντα ὅμοια μὲν ἔκεινα, τὰ δόποια συναντῶμεν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος: δημητριακοί καρποί καὶ ίδιως ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἑσπεριδοειδῆ διάφορα δύωροφόρα δένδρα, λαχανικά. Αἱ πεδιναὶ περιοχαί, χάρις εἰς τὴν εὔφορίαν τῶν, εἶναι περισσότερον κατωκημέναι ἀπὸ τὴν δρεινὴν περιοχὴν. ‘Ο πληθυσμὸς ὅμως δὲν εἶναι ἐξ ἵσου κατανεμημένος. Περισσότερον κατωκημέναι εἶναι αἱ λοφώδεις περιοχαὶ καὶ τὰ δροπέδια τὰ κείμενα εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀπεννίνων. Τούναντίον αἱ πεδιάδες (ἔξαιρέσει τῆς Καμπανίας) εἶναι ἀραιότερον κατωκημέναι, διότι συχνὰ εἶναι ἐλώδεις καὶ συνεπῶς εἶναι κέντρα ἐλονοσίας. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἐλῶν, ίδιως εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ρώμης.

Τὰς πόλεις τῆς κυρίως χερσονήσου δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: Πρῶτον εἰς τὰς πόλεις, αἱ δόποια ὁφείλουν τὴν ἀνάπτυξίν των κυρίως εἰς τὴν θαλασσίαν των συγκοινωνίαν, ἡ δόποια βεβαίως ἐπέτρεψε τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Αἱ πόλεις αὗται εἶναι: πρὸς Β. ἡ **Γένουα** (630.000 κάτ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἰταλίας καὶ ὁ δεύτερος τῆς Μεσογείου μετά τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξίν της ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν της. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόποιον αἱ ἐκ τῆς Βορείου Ἰταλίας καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης κατερχόμεναι ὁδοὶ συναντοῦν τὴν μεγάλην θαλασσίαν ὁδόν, ἡ δόποια συνδέει τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς. ‘Ως ἐκ τούτου ἡ Γένουα ἔξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ἰταλίας (ἄνθραξ, πρῶται ὄλαι) καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Χάρις εἰς τὰ ἀφθονα προϊόντα, τὰ δόποια δέχεται ὁ λιμὴν της, ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν της (ύφαντουργεῖα, ναυπηγεῖα). Νοτιώτερον τῆς Γενούης εἶναι τὸ **Λιβύρον** (125.000 κάτ.), κέντρον μεταλλουργίας χάρις εἰς τὰ μεταλλεῖα σιδήρου τῆς μικρᾶς νήσου “Ἐλβας. Εἰς τὰ παράλια τῆς εὐφόρου Καμπανίας καὶ εἰς τοὺς δυτικοὺς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου κεῖται ἡ **Νεάπολις** (875.000 κάτ.), λιμὴν τροφοδοτήσεως τῶν μεγάλων πλοιών, τὰ δόποια ἐκτελοῦν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν χωρῶν

τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προιόντα της πεδιάδος της ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν

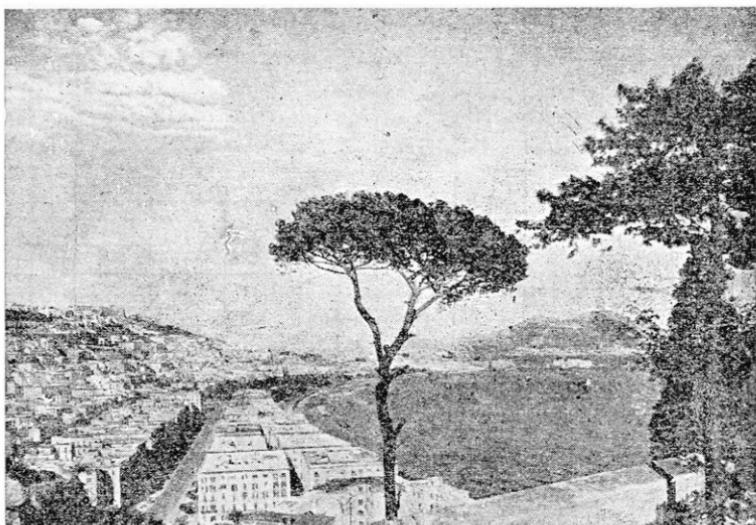

Φυσικὸς γιάρτης τῆς Ἰταλίας.

τῶν τροφίμων. Εἰς τὰ ΝΔ. παράλια εἶναι τὸ Μπάρι καὶ τὸ Πρίντεζι, ὁ πλησιέστερος λιμὴν τῆς Ἰταλίας πρὸς τὴν Ἐλάδα. Γενικῶς οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς κυρίως Χερσο-

νήσου εύρισκονται εἰς τὰς δυτικάς ἀκτάς. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἐνδός εἰς τὸ δτὶ αἱ περιοχαὶ αὗται ἔχουν τὰς μεγαλυτέρας πεδιάδας, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ δτὶ κεῖνται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ ὅποια διασχίζει τὴν Μεσόγειον.

Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ὑπάγονται αἱ πόλεις, αἱ ὅποιαι ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὴν ἱστορίαν των καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν των ρόλον. Αὗται εἶναι ἡ **Φλωρεντία** (315.000 κάτ.), σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν, καὶ κυρίως

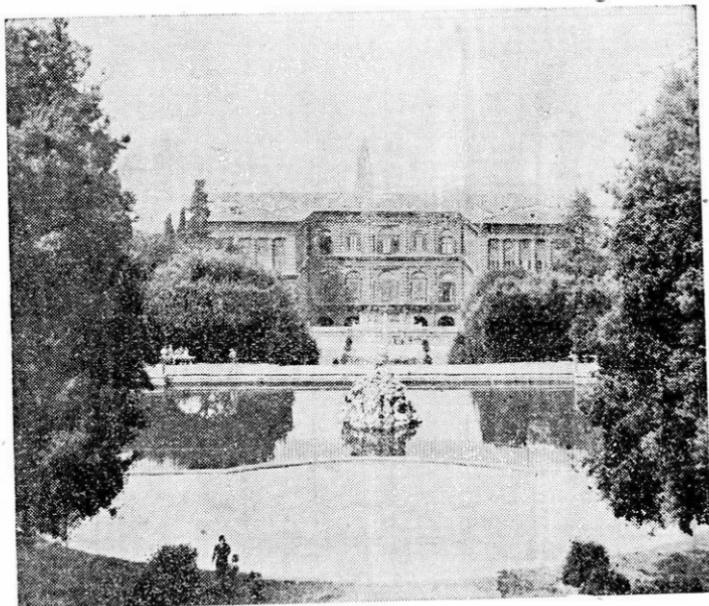
Νεάπολις. Γενικὴ ἀποψία.

ἡ **Ρώμη** (1.120.000 κάτ.), ἡ ὅποια κεῖται ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ, 22 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης. Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀκμήν της κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τὴν κεντρικήν της θέσιν ἐπὶ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ ἀνάπτυξίς της ὀφείλεται εἰς τὸ δτὶ εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Πάπα, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

γ) **Αἱ νῆσοι.** Αἱ σπουδαιότεραι Ἰταλικαὶ νῆσοι εἶναι δύο : ἡ **Σικελία** καὶ ἡ **Σαρδηνία**.

Ἡ **Σικελία**. Ἡ νῆσος αὕτη, ἡ ὅποια ἔχει σχῆμα τριγωνικόν,

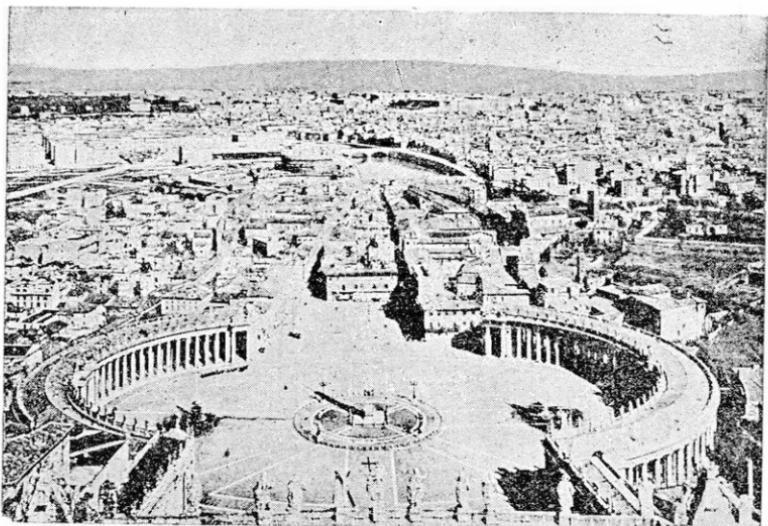
εις παλαιοτέραν ἐποχὴν ἥτο ήνωμένη μὲ τὴν κυρίως Ἰταλικὴν Χερσόνησον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν σήμερον χωρίζεται διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσήνης. Ἀποτέλεσμα τοῦ χωρισμοῦ αὐτοῦ εἰναι ὁ σχηματισμὸς τῶν ἡφαιστείων Αἴτνας καὶ Στρομπόλι, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ συχνοὶ σεισμοί, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν χώραν τόσον εἰς τὴν Σικελίαν, δσον καὶ εἰς τὴν Νότιον Ἰταλίαν. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὁρεινὴν περιοχὴν, τῆς ὁποίας

Φλωρεντία. Τὸ ἄνάκτορον Πίττι.

αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ εύρισκονται πρὸς Α. (Αἴτνα 3.274 μ.) καὶ πρὸς Β. καὶ ἀπὸ εύφορούς προσχωσιγενεῖς πεδιάδας παρὰ τὰ παράλια. Τὸ κλῖμα εἶναι πολὺ ἥπιον, ἴδιως εἰς τὰ παράλια. Ἡ διαφορὰ τοῦ ἔδαφους καὶ τοῦ κλίματος συντελεῖ, ὥστε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν νὰ καλλιεργῶνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ νὰ τρέφωνται μικρὰ ζῷα, εἰς δὲ τὰ παράλια νὰ καλλιεργῶνται κυρίως ὀπωροφόρα δένδρα, ὅπως καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον (ἐλαῖαι,

άμπελοι, έσπεριδοιςιδή, διάφορα όπωροφόρα δένδρα, λαχανικά κλπ.). Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν προϊόντων θερμῶν χωρῶν (ζαχαροκάλαμον, φοίνικες, μπανάναι). Ἀνεπιτυγμένη εἶναι ἐπίσης ἡ ἀλιεία καὶ ἡ ναυτιλία. Ὁ πληθυσμός, ὁ ὅποιος εἶναι πολὺ πυκνός, δὲν εἶναι ἔξι ἵσου διανεμημένος. Τὸ ἑσωτερικὸν λόγω τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκτάσεως, εἶναι ἀραιῶς κατωκημένον, τὰ παράλια ὅμως, χάρις εἰς τὰ εὖφορα ἐδάφη τῶν καὶ τὴν καλήν των συγκοινωνίαν,

Ρόμη. Ἀποψίς τοῦ ΒΔ. τρίμιατος - αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Πέτρου.

συγκεντρώνουν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Αἱ βόρειαι ἀκταὶ καὶ αἱ πλαγιαὶ τῆς Αἴτνας, χάρις εἰς τὰ ἔξαιρετικῶς εὖφορα ἥφαιστειογενῆ ἐδάφη τῶν, συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν πλέον πυκνοκατῳκημένων περιοχῶν τῆς γῆς (500 κάτ. εἰς ἑκατόν τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εύρισκονται εἰς τὰς βορείους καὶ ἀνατολικάς ἀκτάς. Αὗται εἶναι : τὸ Παλέρμον (390.000 κάτ.), ἡ Μεσσήνη (180.000 κάτ.) καὶ ἡ Κατάνη (230.000 κάτ.).

Η Σαρδηνία. Η νήσος αὕτη είναι δλίγον μικροτέρα τῆς Σικελίας. Τὸ ἔδαφός της ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὁρεινὴν περιοχὴν ἐκ κρυσταλλικῶν κυρίως πετρωμάτων καὶ ἀπὸ στενάς πε-

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυνσμοῦ τῆς Ἰταλίας.

διάδας παρὰ τὰ παράλια, αἱ ὅποιαι είναι συνήθως ἔλωδεις, Τὸ κλῖμα είναι μεσογειακόν, ὅπως καὶ τῆς Σικελίας, δ πληθυσμὸς ὅμως, δ ὅποιος ἀσχολεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (βόες

καὶ πρόβατα), εἶναι πολὺ ἀραιός. Τοῦτο δέ φείλεται εἰς τὸ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Σαρδηνίας ἀκολουθοῦν ἀκόμη τὰς παλαιάς μεθόδους τῆς γεωργίας καὶ ως ἐκ τούτου τὰ εἰσοδήματά των εἶναι πολὺ ὀλίγα. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι τὸ Κάλιαρι (100.000 κάτ.).

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—1) **Πληθυσμός.** Οἱ πληθυσμὸς τῆς Ἰταλίας εἶναι κυρίως γεωργικός. Αἱ περισσότερον κατωκημέναι περιοχαὶ εἶναι ἡ πεδιὰς τοῦ Πάδου, ἡ περιοχὴ τῆς Φλωρεντίας καὶ αἱ παρά τὰ παράλια πεδιάδες τῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας, ίδιως τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς ΒΑ. Σικελίας. Τοῦτο δέ φείλεται εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα των καὶ εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην των βιομηχανίαν. Οἱ Ἰταλικὸς πληθυσμὸς παρουσιάζει ὁμοιογένειαν, ἡ δποία δέ φείλεται εἰς τὴν κοινὴν γλώσσαν, εἰς τὴν κοινὴν ιστορίαν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ὀγροτικὴν ζωὴν.

Ἡ Ἰταλία εἶχε μεγάλας ἀποικίας εἰς τὴν Β. Ἀφρικὴν (τὴν Λιβύην) καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν (τὴν Ἐρυθραίαν, τὴν Σομαλίαν καὶ τὴν Αἴθιοπίαν). Κατεῖχεν ἐπίσης καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Δωδεκάνησον.

Ἡ Ἰταλία, ἐπειδὴ εἶναι πυκνῶς κατωκημένη (132 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ δὲ πληθυσμός της αὐξάνει ταχύτερον ἀπὸ τοὺς οἰκονομικούς της πόρους, ἔχει μεγάλην μεταναστευτικὴν κίνησιν. Αὕτη παρουσιάζεται ύποδ δύο μορφάς: εἴτε ως προσωρινή, διευθυνομένη εἰς τὰ γειτονικὰ Κράτη καὶ ίδιως εἰς τὴν Γαλλίαν, εἴτε ως παρατεταμένη ἡ ὀριστική, διευθυνομένη πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν.

2) **Οἰκονομικὴ ζωὴ.** **Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.** Η οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Ἰταλίας στηρίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς γεωργίας, ἡ δποία ἀπασχολεῖ τὰ 54%, τοῦ ἐργαζομένου πληθυσμοῦ. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος, ὅρυζα), οἱ δποῖοι καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, δπου τὸ κλῆμα εἶναι ἡ πειρωτικόν. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων εἰς τὴν κυρίως Χερσόνησον καὶ εἰς τὰς Νήσους, δπου τὸ κλῆμα εἶναι μεσογειακόν. Η ἔλαια κατέχει τὸ δέκατον τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. Η Ἰταλία κατέχει τὴν δευτέραν

θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν ἐλαίου μετὰ τὴν Ἰσπανίαν. Αἱ δόπωραι κατέχουν ἔξεχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας (έσπεριδοειδῆ, μῆλα, ἀχλάδια, ροδάκινα, ἀμύγδαλα, δαμάσκηνα, κεράσια κτλ.).

Μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ ἄμπελος, καθόσον αὕτη καλλιεργεῖται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου μετὰ τὴν Γαλλίαν. Μεγάλας ἐκτάσεις κατέχουν καὶ τὰ λαχανικά, καθόσον ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

Αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμέναι εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου (ζαχαροῦχα τεῦτλα, κάνναβις, καπνός, μορέαι).

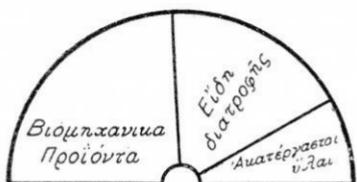
Ἡ Βόρειος Ἰταλία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας τῆς βροχὰς καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά τῆς ἔργα, ἔχει ἀφθονώτερα φυσικὰ καὶ τεχνικά λειβάδια, εἰς τὰ δόποια τρέφονται πολλὰ μεγάλα ζῷα. Εἰς τὴν κυρίως Χερσόνησον καὶ εἰς τὰς νήσους τρέφονται ἰδίως αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν, διότι τὰ λειβάδια εἶναι πτωχότερα, καθόσον αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι (ὅπως καὶ εἰς τὴν χώραν μας)

Βιομηχανία. Ἡ ἔλλειψις ἀνθρακος καὶ μεταλλεύμάτων δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν ἴταλικὴν βιομηχανίαν νὰ λάβῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν, ὅπως συμβαίνει εἰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἰταλία εἶναι πλούσια εἰς μάρμαρα (περίφημα εἶναι τὰ μάρμαρα τῆς Καρράρας) καὶ θεῖον (εἰς τὴν Σικελίαν). Παρὰ τὴν πτωχείαν εἰς μεταλλεύματα, μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Ἡ σπουδαιοτέρα κινητήριος δύναμις εἶναι ὁ λευκὸς ἄνθραξ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Βόρειος Ἰταλία, ἡ δόποια εἶναι πλούσιωτερά εἰς λευκὸν ἀνθρακα, ἔχει καὶ τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα. Μεταξὺ τῶν βιομηχανιῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τῶν ύφασμάτων (μεταξωτῶν, βαμβακερῶν καὶ μαλλίνων), καθόσον αὕτη ὡς κινητήριον δύναμιν χρησιμοποιεῖ τὸν λευκὸν ἀνθρακα. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι τὸ Μιλάνον. Ἀκολουθοῦν ἡ μεταλλουργία, καθόσον αὕτη ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ἀνθρακος (σπουδαιότερα κέντρα εἶναι τὸ Του-

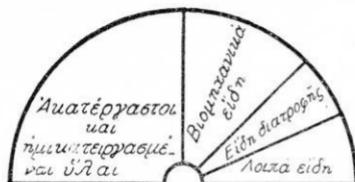
ρίνον, τὸ Μιλάνον, ἡ Γένουα καὶ τὸ Λιβόρνον), ἡ βιομηχανία χημικῶν προϊόντων (κυρίως λιπασμάτων χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν) καὶ εἰδῶν διατροφῆς (ἀλεύρων, ζυμαρικῶν, κονσερβῶν, οίνοπνευματωδῶν ποτῶν, τυροῦ, βουτύρου κτλ.).

Συγκοινωνία. Τὸ ὁδικὸν δίκτυον τῆς Ἰταλίας δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένον εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Μικροτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει εἰς τὴν ὁρεινὴν περιοχὴν τῆς κυρίως Χερσονήσου καὶ τῶν Νήσων. Τὸ ἕδιον συμβαίνει καὶ μὲν τὰς σιδηροδρομικάς γραμμάς, τῶν ὅποιων τὸ ὄλικὸν μῆκος ἀνέρχεται εἰς 22.000 χμ, "Οσον ἀφορᾷ τὰς πλωτάς ὁδούς, αὗται ἀνέρχονται εἰς 2.500 χμ. καὶ εὑρίσκονται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Ἰτα-

'Εξατωπή

Εισατωπή

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας.

λίαν. Ἡ περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν, ἔχει τὴν πυκνοτέραν συγκοινωνίαν ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Ἰταλίας. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ μορφὴ τοῦ ἑδάφους τῆς (πεδιάς) καὶ ἡ καλὴ γεωγραφικὴ τῆς θέσις, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον συναντοῦν τὴν Ἰταλίαν αἱ ἔκ τῶν "Αλπεων κατερχόμεναι ὁδοί. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ὀφείλεται καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν λιμένων Γενούης καὶ Τεργέστης. Μετὰ τῆς Ἐλλάδος συνδέεται ἀτμοπλοϊκῶς (Πειραιεὺς—Πρίντεζι), σιδηροδρομικῶς ('Αθῆναι—Θεσσαλονίκη—Βελιγράδιον—Μιλάνον) καὶ ἀεροπορικῶς ('Ελληνικόν—Ρώμη).

Ἐμπόριον. Αἱ ἔξαγωγαὶ τῆς Ἰταλίας περιλαμβάνουν κυρίως δύο κατηγορίας ἐμπορευμάτων: βιομηχανικὰ προϊόντα τῆς Βορείου Ἰταλίας (ύφασματα, μηχαναί, αὐτοκίνητα) καὶ

γεωργικά προϊόντα τής κυρίως Χερσονήσου καὶ τῶν Νήσων (έσπεριδοιειδῆ, ἔλαιον, οἶνος, σταφυλαῖ, διάφοροι ὄπωραι, λαχανικά).

Αἱ εἰσαγωγαὶ ἀποτελοῦνται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ πρώτας ὅλας, ἀπαραιτήτους διὰ τὴν βιομηχανίαν της (βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, σίδηρον, ἄνθρακα, πετρέλαιον κ.ἄ.), καθόσον ἡ Ἰταλία εἶναι πτωχὴ εἰς πρώτας ὅλας. Μέχρι πρό τινων ἐτῶν ἡ Ἰταλία εἰσῆγε καὶ μεγάλην ποσότητα σιτηρῶν, σήμερον ὅμως, χάρις εἰς τὰ ἔκτελεσθέντα μεγάλα ἀποξηραντικά καὶ ἀρδευτικά ἔργα καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν μεθόδων καλλιεργείας, τὰ γεωργικά της προϊόντα εἶναι σχεδόν ἀρκετὰ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Εἰς τὴν Ἐλλάδα ἡ Ἰταλία ἔξαγει ύφασματα καὶ νήματα, θεῖον, μηχανάς, φαρμακευτικά προϊόντα, ζάχαρι κτλ. Ἐκ τῆς Ἐλλάδος εἰσάγει καπνόν, ἔλαιον, μεταλλεύματα, δασικά προϊόντα (κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον κτλ.).

III. Η ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Εισαγωγή.— Η Πυρηναϊκή χερσόνησος κατέχει τὴν ΝΔ. γωνίαν τῆς Εύρωπης. Αὕτη δύμοιάζει μὲ τὴν Ἰταλικὴν Χερσόνησον, διότι χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εύρωπην διὰ τῆς μεγάλης δροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων, ἐκ τῶν δποίων ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. Διαφέρει ὅμως ἀπὸ τὰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου, διότι ἔχει μεγαλυτέραν ἔκτασιν (590.000 τ. χμ.) καὶ ὀγκώδεις σχῆμα.

Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ διαμερίσματα, καθόσον διασχίζεται ἀπὸ πολλὰς δροσειρᾶς, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Η διαμόρφωσις αὕτη τοῦ ἔδαφους τῆς μᾶς ἔξηγεται τὰ ἔξῆς σπουδαῖα ἴστορικά της γεγονότα. Πρῶτον, ὅτι ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ κρατίδια ἀνεξάρτητα μεταξύ των. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ πολιτικὴ τῆς ἐνότης δὲν εἶναι πλήρης, διότι ἡ Πορτογαλία εἶναι Κράτος ἀνεξάρτητον τῆς Ἰσπανίας. Δεύτερον, ὅτι ὅλοι οἱ ξένοι κατακτηταί, οἱ δποῖοι ἐπεχείρησαν νὰ τὴν ύποταξίουν, συνήτησαν πολὺ μεγάλας δυσκολίας (Ρωμαῖοι, Βάνδαλοι, Βησιγότθοι, Ἀραβεῖς, Ναπολέων). Τοῦτο ἀπεδείχθη καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας μὲ τὸν μακρὸν αὐτῆς ἐμφύλιον πόλεμον.

“Ορια.— Η Πυρηναϊκὴ χερσόνησος δρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. καὶ τὰ ΝΑ. βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς τὰ ΝΔ. καὶ ΒΔ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. Ἀπὸ τὴν Γαλλίαν χωρίζεται διὰ τῆς δροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων καὶ ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, εἰς τὴν δποίαν συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τῆς Εύρωπης (ἡ συγκοινωνία τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς συγκο-

νωνίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ) αἱ χῶραι τῆς (Ισπανία, Πορτογαλία) ἥσαν κατὰ τὸ παρελθόν αἱ πρῶται ἀποικιακαὶ δυνάμεις τοῦ Κόσμου. Ἐκ τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ των Κράτους ἐλάχιστον τμῆμα παραμένει σήμερον ύπό τὴν κατοχήν των.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται :

α') Ἀπὸ ἐν μέγα ὁροπέδιον, τὸ ὅποιον κατέχει σχεδὸν ὄλοκληρον τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Χερσονήσου. Τὸ ἐκτεταμένον αὐτὸ ὁροπέδιον, τὸ ὅποιον οἱ Ἰσπανοὶ ὀνομάζουν «Μεζέτα» (δηλ. Τράπεζα), διασχίζεται εἰς τὸ ἐσωτερικόν ἀπὸ χαμηλάς ὁροσειράς, αἱ ὅποιαι τὸ χωρίζουν εἰς διαμερίσματα ἐν εἴδει λεκάνης: ὁροπέδια τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης, τῆς Νέας Καστίλλης, λεκάνη τοῦ "Ἐβρου". Υψηλότερον εἶναι τὸ ὁροπέδιον τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης καὶ χαμηλότερον τὸ λεκανοπέδιον τοῦ "Ἐβρου ποταμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὸ λεκανοπέδιον τοῦ "Ἐβρου χωρίζεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν μὲν μίαν λεπτὴν ὁροσειράν (δρ. Καταλανίας), τὴν ὅποιαν εύκόλως διέσχισαν τὰ ρέοντα ὕδατα. Συνεπῶς ἡ περιοχὴ αὕτη ὑπέστη μεγαλυτέραν διάβρωσιν, ἐν μέγα μέρος τῶν ύλικῶν τῆς παρεσύρθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εύρισκεται εἰς χαμηλότερον ἐπίπεδον.

β') Ἀπὸ δύο μεγάλας ὁροσειράς, αἱ ὅποιαι ἐπεκτείνονται εἰς τὰς δύο πλευράς τοῦ ὁροπεδίου: Τὰ Πυρηναῖα πρὸς Β. (ὑψηλοτέρα κορυφὴ 3.400 μ.) καὶ ἡ Μπετικὴ Κορδιλλιέρα πρὸς Ν., ἡ ὅποια ἔχει καὶ τὴν ύψηλοτέραν κορυφὴν τῆς Χερσονήσου (3.480 μ.). Προέκτασις τῆς Μπετικῆς Κορδιλλιέρας εἶναι αἱ νῆσοι Βαλεαρίδες.

γ') Ἀπὸ παραλίους προσχωσιγενεῖς πεδιάδας, σπουδαιότεραι τῶν ὅποιών εἶναι: τῆς Βαλέντσιας καὶ τῆς Μουρκίας εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἀνδαλουσίας καὶ τοῦ Τάγου εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἡ μορφὴ αὕτη τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ὀφείλεται εἰς τὴν γεωλογικήν της ἴστορίαν. Ἀρχικῶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὁροπεδίου ὑπῆρχε μία ὀρεινὴ περιοχή, ἡ ὅποια μετεβλήθη εἰς ὁροπέδιον ἀπὸ τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν. Κατόπιν ἐσχηματίσθησαν αἱ ὁροσειραὶ τῶν Πυρηναίων καὶ τῆς Μπετικῆς Κορδιλλιέρας, αἱ ὅποιαι, ως νεώτεραι, εἶναι καὶ ὑψηλότεραι, διότι

ύπέστησαν δλιγωτέραν διάβρωσιν. Κατά τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων αὐτῶν ὁροσειρῶν μερικαὶ περιοχαὶ τοῦ ὁροπεδίου ὑπέστησαν ἀνύψωσιν, ἄλλαι δὲ περιοχαὶ παρὰ τὰ παράλια ὑπέστησαν καθίζησιν. Αἱ περιοχαὶ, αἱ ὅποιαι ὑπέστησαν ἀνύψωσιν, χωρίζουν τὸ ὁροπέδιον εἰς διαμερίσματα (*Κανταβρικὰ ὄρη, Σελτιβερικὰ ὄρη, Σιέρα Ἐστρέλλα, Γρέντος, Γκουανταρίμα, ὁροσδριδαὶ τῆς Καταλανίας*). Αἱ περιοχαὶ, αἱ ὅποιαι ὑπέστησαν καθίζησιν, κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μὲ τὸν καιρὸν ὅμως τὰ ἀβαθέστερα τμήματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὕδάτων. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες (ὅπως καὶ εἰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου).

‘Υδρογραφία.—Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρεόντων ὕδάτων τῆς Χερσονήσου χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, διότι ἡ γενικὴ κλίσις τοῦ ἐδάφους τῆς εἶναι ἐξ Α. πρὸς Δ. Ἐκ τῶν ποταμῶν τῆς σπουδαιότερος εἶναι ὁ *Ἐβρος*, ὁ ὅποιος χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὁ *Γκουαδαλκιβίρ*, ὁ *Γκουαντιάνα*, ὁ *Τάγος* καὶ ὁ *Ντοῦδος*, οἱ ὅποιοι χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Ἐκτὸς τοῦ *Γκαυαδαλκιβίρ*, ὁ ὅποιος εἶναι πλωτὸς μέχρι τῆς Σεβίλλης, οἱ ποταμοὶ τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου δὲν εἶναι πλωτοί, διότι αἱ βροχαὶ καὶ αἱ χιόνες δὲν εἶναι ἄφθονοι. Ἐκτὸς αὐτῶν τὸ *ρεῦμα* τῶν διακόπτεται ἀπὸ καταρράκτας, διότι διασχίζουν περιοχάς μὲν διαφορετικὸν ὑψος (ὁροπέδιον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, πεδιάδες μικραὶ εἰς τὰ παράλια).

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἔξαρτάται ἀπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν.

Τὰ ὁροπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἐπειδὴ περιβάλλονται ἀπὸ ὅρη καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι ἔκτεθειμένα εἰς τοὺς θαλασσίους ἀνέμους ἔχουν κλίμα ἥπειρωτικὸν (χειμῶν πολὺ ψυχρός, θέρος πολὺ θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ βραχεῖται) καὶ δέχονται δλίγας βροχάς.

Τὰ ἀνατολικὰ καὶ νότια παράλια ἔχουν κλίμα μεσογειακὸν (χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμόν, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον).

Τὰ βιοειδυτικὰ παράλια, ἐπειδὴ εἶναι ἔκτεθειμένα εἰς

τούς συχνούς βορειοδυτικούς άνέμους, οι όποιοι έρχονται άπό τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, ἔχουν κλῖμα ὡκεάνειον (χειμώναν ἥπιος, θέρος δροσερόν, βροχαί ἀφθονοί καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).

Βλάστησις καὶ προϊόντα.—'Ανάλογος μὲ τὸ κλῖμα εἶναι ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα. Ἡ περιοχὴ τοῦ ὁροπεδίου, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικὸν καὶ αἱ βροχαὶ ὀλίγαι, εἶναι χῶρα

Φυσικὸς χάρτης τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου.

στεππώδης. Ὡς ἐκ τούτου αἱ κυριώτεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἶναι: ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων κατὰ τρόπον νομαδικόν, ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν καὶ ἰδίως τοῦ σίτου καὶ κατὰ μῆκος τῶν κοιλάδων, ὅπου εἶναι δυνατὴ ἡ ἄρδευσις, ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ τῶν λαχανικῶν.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν νοτιοανατολικῶν παραλίων, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν, καλλιεργοῦνται κυρίως μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἑσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωρο-

φόρα δένδρα, λαχανικά, σίτος, ἀραβόσιτος, ὄρυζα κτλ.). Μεγάλη ποικιλία καλλιεργειῶν παρατηρεῖται εἰς τὰς πεδιάδας, χάρις εἰς τὰ ἀρδευτικά ἔργα, τὰ δύοποια ἐπιτρέπουν δύο ἔως τέσσαρας ἑσοδείας κατ' ἕπι τοῦ ἰδίου ἐδάφους.

Αἱ περιοχαὶ τοῦ ἑσωτερικοῦ καὶ τῶν παραλίων τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἶναι πτωχαὶ εἰς δάση, διότι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχάς. Μεταξὺ τῶν δασικῶν εἰδῶν σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰ νότια ἴδιας παράλια κατέχει ἡ φελλοφόρος δρῦς.

Αἱ βορειοδυτικαὶ περιοχαὶ, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας καὶ κανονικωτέρας των βροχάς, εἶναι πλούσιαι εἰς δάση καὶ εἰς λειβάδια. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, λόγῳ τῆς μεγάλης ύγρασίας, δὲν ὑπάρχει ἡ ἐλαία οὕτε ἡ ἀμπελός, δὲ δὲ σίτος ἔχει ἀντικατασταθῆ ἀπὸ τὸν ἀραβόσιτον. Χάρις εἰς τὰ ἀφθονα λειβάδια τρέφονται μεγάλα ζῷα καὶ ὅχι πρόβατα, διότι τὰ μεγάλα ζῷα (ἀγελάδες, βόες) παρέχουν μεγαλύτερον εἰσόδημα.

Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ κατάστασις.—Ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος περιλαμβάνει δύο Κράτη: τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν.

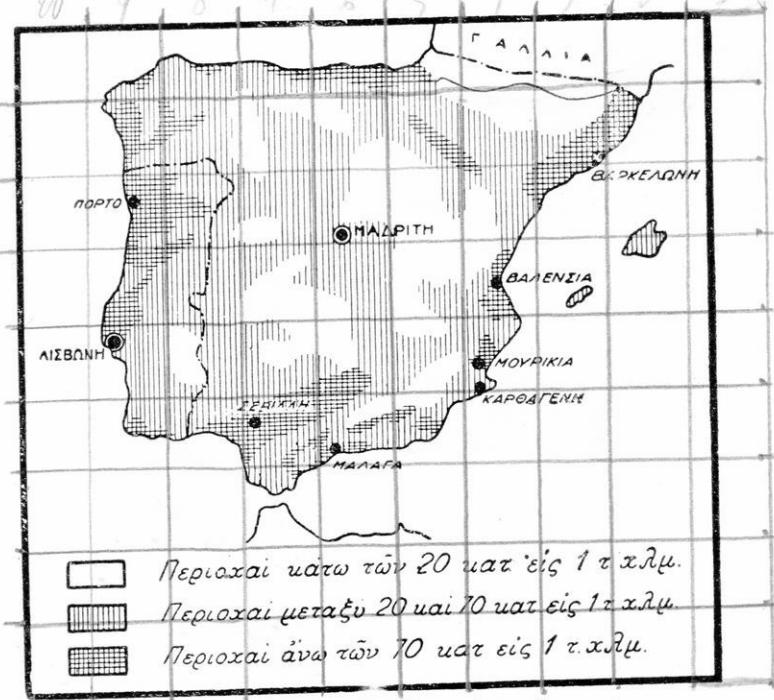
A'. Ι Σ Π Α Ν Ι A

Ἡ Ἰσπανία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου. ("Ἐκτασις 500.000 τ. χμ., πληθυσμός 24.000.000 κάτ.). Ὡς ἐκ τούτου ἀπαντῶνται εἰς αὐτὴν ὄλαι αἱ κατηγορίαι τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος, τὰς δύοις ἀνεφέραμεν.

Οἰκονομικὴ ζωή.—Γεωργία. Αἱ πλουσιώτεραι περιοχαὶ τῆς Ἰσπανίας ἀπὸ γεωργικῆς ἀπόψεως εἶναι αἱ παρά τὰ παράλια πεδιάδες. Αὗται χάρις εἰς τὸ εὔφορον προσχωσιγενὲς ἐδάφος των καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά των ἔργα, ἔχουν μεταβληθῆ εἰς πραγματικούς κήπους. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ αἱ πυκνότερον κατωκημέναι περιοχαὶ τῆς Ἰσπανίας. Ἡ πυκνότης ὁλοκλήρου τῆς Ἰσπανίας ἀνέρχεται εἰς 48 κατ. εἰς τ. χμ. Εἰς τὴν γεωργίαν τῆς Ἰσπανίας πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουν αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (δημητριακοὶ καρποί, ἀμπελοί, ἐλαῖαι, διπωροφόρα

δένδρα, λαχανικά). Είς τὰ νότια παράλια, χάρις εἰς τὸ γλυκὺ κλῖμα των, καλλιεργοῦνται καὶ φυτὰ θερμῶν χωρῶν (βανάναι, φοίνικες).

Βιομηχανία. Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν σπουδαίου δρυκτοῦ πλούτου, ἡ Ἰσπανικὴ βιομηχανία παρουσιάζει ἀρκετὴν ἀνάπτυξιν. Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς

Χάρτης τοῦ Πληθυσμοῦ τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου.

Σιέρα Μορένα ύπαρχουν βιομηχανίαι ἐκμεταλλεύσεως ύδραργύρου, μολύβδου, χαλκοῦ. Εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κανταβρικῶν ὄρέων ύπαρχουν βιομηχανίαι ἐκμεταλλεύσεως ἄνθρακος καὶ σιδήρου. Εἰς τὴν βιομηχανίαν τοῦ σιδήρου ὁφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της ἡ πόλις τοῦ **Μπιλμπάο**. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν μεταλλευμάτων τῆς Ἰσπανίας ἔχαγε-

ταὶ εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἀκατέργαστον, διότι δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ ποσότης ἄνθρακος διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν του.

Ἐκτὸς τῶν βιομηχανιῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι εύρισκονται εἰς τὰς μεταλλευτικὰς περιοχάς, ὑπάρχουν καὶ βιομηχανίαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀνθράκων διὰ τὴν ἀνάπτυξίν των. Αὗται εἰναι αἱ βιομηχανίαι ύφασμάτων, αἱ ὁποῖαι εύρισκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βαρκελώνης χάρις εἰς τὰ ἄφθονα ρέοντα ὕδατα τῶν Πυρηναίων, τὰ ὅποια χρησιμεύουν ὡς κινητήριος δύναμις (δπως εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, εἰς τὴν "Εδεσσαν, Νάουσαν, Βέροιαν).

Συγκοινωνία. Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν ὁποίαν κατέχουν αἱ δρειναὶ καὶ στεππώδεις περιοχαί, ἡ συγκοινωνία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Γενικῶς ἡ συγκοινωνία εἶναι πυκνοτέρα εἰς τὰς παραθαλασσίους πεδιάδας, δημοτικές, περιοχές, ποταμώδεις περιοχές καὶ ὁ πληθυσμὸς πυκνότερος. Τούναντίον τὸ ἔξωτερικόν, τὸ ὅποιον εἶναι πτωχὸν εἰς προϊόντα καὶ ἀραιῶς κατωκημένον, ἔχει ἀραιὰν συγκοινωνίαν. Τὸ δλικὸν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 15.600 χιλιόμετρα.

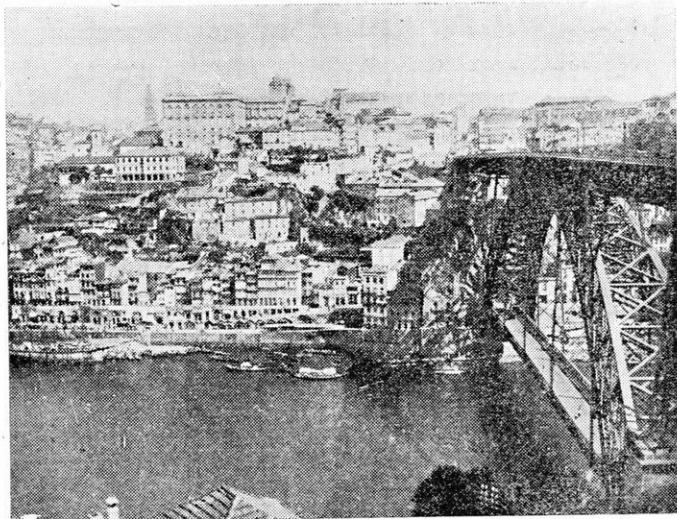
Πόλεις.—"Οπως εἰς τὴν Ἰταλίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἔχομεν δύο κατηγορίας πόλεων. Πρῶτον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξίν των εἰς τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα (γεωργικὰ ἢ ὄρυκτά) τῆς περιφερείας των. Δεύτερον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξίν των εἰς τὴν ἱστορίαν των καὶ τὸν πολιτικόν των ρόλον. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκουν αἱ περισσότεραι πόλεις: Αὗται εἶναι εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου: ἡ Βαρκελώνη (πλέον τοῦ 1 ἑκατ. κ.), δὲ πρῶτος λιμὴν καὶ τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τῆς Ἰσπανίας, ἡ Βαλέντσια (350.000 κ.), ἡ Μουρκία (165.000 κ.) καὶ ἡ Μαλάγα (200.000 κ.). Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν (εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ἀνδαλουσίας) ἡ Σεβίλλη (240.000 κ.), εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν τὸ Μπιλμπάο (175.000 κ.) καὶ ὁ "Αγιος Σεβαστιανός. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν εἶναι ἡ Μαδρίτη (1.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας καὶ συνεπῶς τὸ σπουδαιότερον διοικητικόν καὶ πνευματικόν της κέντρον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐκτίσθη καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς Χερσονήσου.

Συμπέρασμα. Ἡ Ἰσπανία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική,

ὅπως καὶ ἄλλαι χῶραι τῆς Μεσογείου, καθὼς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον. Εἰς τὰς ἔξαγωγάς της τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ γεωργικά προϊόντα καὶ ἵδιως αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (οἶνος, ἔλαιον, ὄπωραι, φελλός). Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχουν τὰ ἀκατέργαστα ὄρυκτά καὶ ἵδιως ὁ σίδηρος. Τὰ ἔξαγόμενα βιομηχανικά προϊόντα εἶναι ἀσήμαντα.

B'. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Ἡ Πορτογαλία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου. ("Ἐκτασις 90.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 6 800.000 κ.). Αὕτη εἶναι κράτος κατ' ἔξοχὴν γεωρ-

Πόρτο. Λιμήν τῆς Πορτογαλίας.

γικόν, λόγῳ τοῦ δτι τὸ ἔδαφός της εἶναι πτωχὸν εἰς ὄρυκτά. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα ἔξαγωγῆς τῆς Πορτογαλίας εἶναι ὁ οἶνος καὶ φελλός. Ὁ οἶνος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Πορτογαλίαν. Ὄνομαστὸς εἶναι ὁ οἶνος «Πορτό», ὁ ὅποιος

έλαβε τὸ ὄνομα τοῦ λιμένος, ἐκ τοῦ δποίου ἔξαγεται. Ὁ φελλός παράγεται ἀπὸ τὴν φελλοφόρον δρῦν, ἡ δποία καλλιεργεῖται εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Ἡ Πορτογαλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν φελλού. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν ἀκτῶν της πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ ἀλιεία. Ἀλιεύονται κυρίως τόνοι καὶ σαρδέλλαι.

‘Ο πληθυσμός δέν εἶναι ἔξι ἴσου διανεμημένος. Περισσότερον κατῳκημένη εἶναι ἡ Βόρειος Πορτογαλία, δπου καλλιεργεῖται ἡ ἀμπελος, καθόσον αὕτη ἔχει ἀνάγκην πολλῶν ἐργατικῶν χειρῶν. Αἱ νοτιώτεραι περιοχαί, δπου καλλιεργεῖται κυρίως δ σῖτος καὶ ἡ φελλοφόρος δρῦς, εἶναι ἀραιότερον κατῳκημέναι (ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον). Ἡ Πορτογαλία ἔχει μεγαλυτέραν πυκνότητα ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν (75 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.), διότι αἱ καλλιεργήσιμοι περιοχαί της παρουσιάζουν μεγαλυτέραν σχετικῶς ἔκτασιν. Σπουδαιότεραι πόλεις τῆς Πορτογαλίας εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Λισσαβὼν** (600.000 κ.). Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν της εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποίον διασταυροῦνται θαλάσσιαι ὁδοὶ διεθνοῦς σημασίας (ἐκ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Δυτικήν καὶ Νότιον Ἀφρικήν, πρὸς τὴν Νότιον Ἀμερικήν καὶ πρὸς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ). Πλέον τῶν 100.000 ταξιδιωτῶν διέρχονται κατ’ ἔτος ἐκ τοῦ λιμένος της.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, τὰς δποίας ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά. Τὰ σπουδαιότερα ἔξι αὐτῶν εἶναι: ἡ μορφὴ τοῦ ἔδαφους, τὸ κλῖμα, ἡ βλάστησις καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωή.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.— Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖται ἀπὸ ύψηλάς δροσειράς καὶ ἀπὸ μικράς ἀπομεμονωμένας πεδιάδας. Αὗται, ὡς εἴδομεν, εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων, αἱ δποῖαι ἔλαβον χώραν

εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς Εύρωπης. Αἱ ἀκταὶ εἶναι ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βραχώδεις, διότι αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι ὀλίγαι καὶ μικραί. Συχνὰ αἱ ὁροσειραί, αἱ ὅποιαι καταλήγουν εἰς αὐτάς, σχηματίζουν ἔννοιαν τείχος, τὸ ὅποιον ἐμποδίζει τὴν συκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Εἰς τὰ πεδινὰ παράλια, ὅπου ἐκβάλλουν ποταμοί, σχηματίζεται ἐκ τῆς ἀποθέσεως τῶν μεταφερομένων ύλικῶν Δέλτα (Ἐβρου, Ἀξιοῦ, Πάδου). Τοῦτο ὅφελεται εἰς τὴν ἔλλειψιν παλιρροιῶν (δηλαδὴ τῆς ἀνόδου καὶ τῆς καθέδου τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης). Αὕτα, ὅταν ὑπάρχουν, μεταφέρουν τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν (χώματα καὶ ἄλλα ύλικά) πολὺ μακράν τῶν ἐκβολῶν των καὶ συνεπώς ἐμποδίζουν τὸν σχηματισμὸν Δέλτα. Ἡ ὑπαρξίας πολλῶν ἀπομεμονωμένων πεδιάδων καὶ ἡ ἔλλειψις παλιρροιῶν εὔνοοῦν τὸν σχηματισμὸν ἐλῶν εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης, αἱ πεδιάδες, αἱ ὅποιαι στεριῶνται ἀποξηραντικῶν ἔργων, εἶναι ἐστίαι ἐλονοσίας καὶ ἀποφεύγονται ἀπὸ τὸν ἀνθρωπὸν (π.χ. ἡ Θράκη). Τούναντίον αἱ πεδιάδες, αἱ ὅποιαι εἶναι ἐφωδιασμέναι μὲν ἔργα ἀποξηραντικά καὶ ἀρδευτικά, εἶναι τὰ κατ' ἔξοχὴν κέντρα πληθυσμοῦ (πεδιάδες Πάδου, Νεαπόλεως. Ἀνδαλουσίας κ.ἄ.).

Κλίμα καὶ βλάστησις.—Ἐκεῖνο ὅμως. τὸ ὅποιον κυρίως χαρακτηρίζει τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης, εἶναι τὸ κλίμα. Οὐρανὸς ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαυγής, θερινὴ περίοδος ξηρά καὶ θερμή, χειμερινὴ περίοδος βροχερά καὶ ἡπία (διακοπτομένη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπὸ ἀπότομα ψύχη). Τὸ κλίμα αὐτὸν συντελεῖ ὥστε οἱ ποταμοὶ νὰ εἶναι χειμαρρώδεις, ἡ δὲ βλάστησις πτωχή. Τὰ φυτὰ διὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὴν μεγάλην ξηρασίαν, ἡ ὅποια ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ἔχουν μικρὰ φύλλα καλυπτόμενα ἀπὸ μίαν κηρώδη ἐπιδερμίδα, διὰ νὰ ἐλαττούται ἡ ἔξατμισις, καὶ μεγάλας ρίζας, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ύγρασίαν βαθέως ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Ἐπειδὴ αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλίγαι, συνήθως τὰ φυτὰ εἶναι μικρά, δηλαδὴ θάμνοι. Ἡ θαμνώδης αὕτη βλάστησις, ἡ ὅποια λέγεται μακρία, κατέχει τὰς μεγαλυτέρας ἐκτάσεις εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

Οἰκονομικὴ ζωὴ.—Αἱ χώραι τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης

εἶναι κυρίως γεωργικαί. Ἡ βιομηχανία παρουσιάζει μικράν ἀνάπτυξιν λόγω τῆς ἐλλείψεως ἄνθρακος καὶ πετρελαίου, δηλ. καυσίμων ύλῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλῖμα συνετέλεσαν, ὡστε νὰ ἀναπτυχθοῦν εἰς τὰς χώρας αὐτὰς δύο εἴδη ἀγροτικῆς ζωῆς κατ' ἔξοχὴν χαρακτηριστικά:

α') Ἡ νομαδικὴ ζωή. Ὁ τεμαχισμὸς τοῦ ἐδάφους των, ἔνεκα τοῦ ὁποίου παραπλεύρως τῶν πεδινῶν περιοχῶν ύπαρχουν καὶ δρειναί, καὶ ἡ ξηρασία κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἀναγκάζουν τοὺς κτηνοτρόφους τῶν αἰγυπτοβάτων ν' ἀλλάσσουν περιοδικῶς διαμονὴν. Τὸν χειμῶνα παραμένουν εἰς τὰς πεδινὰς περιοχάς, ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι ἡπία καὶ ἡ βλάστησις ἀφθονος λόγω τῶν χειμερινῶν βροχῶν. Τὸ θέρος, λόγω τῆς ύπερβολικῆς ξηρασίας, αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι τελείως ξηραί. Διὰ τοῦτο οἱ κτηνοτρόφοι ἀνέρχονται εἰς τὰς δρεινάς, ὅπου χάρις εἰς τὸ ὕψος των, τὸ κλῖμα εἶναι δροσερὸν καὶ τὸ ἐδάφος καλύπτεται ἀπὸ χλόην. "Οθεν ἡ νομαδικὴ ζωὴ τῶν κτηνοτρόφων εἶναι γενικὸς κανὼν εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

β') Ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων. Ἡ ἀκανόνιστος διανομὴ τῶν βροχῶν συνετέλεσεν, ὡστε εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, καθόσον ταῦτα ἀντέχουν περισσότερον ἀπὸ τὰ δημητριακὰ εἰς τὴν ξηρασίαν χάρις εἰς τὰς μεγάλας ρίζας των (ἐλαία, ἄμπελος, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα). Τὸ κατ' ἔξοχὴν φυτόν τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἶναι ἡ ἐλαία, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται, ὅπου δὲ χειμῶν εἶναι κατ' ἔξοχὴν ἡπιος (παράλια, νῆσοι).

**Ερωτήσεις.*

- 1) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου δέχεται τὰς περισσοτέρας βροχὰς καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 2) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου παραγει τὴν μεγαλυτέραν ποσότητα ἐλαίου καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 3) Ποία εἶναι ἡ περισσότερον κατωκημένη χώρα τῆς Μεσογείου καὶ διατί;
- 4) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Μεσογείου ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Ρώμην καὶ Μαδρίτην;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΓΑΛΛΙΑ

Εισαγωγή.—'Η Γαλλία κατέχει προνομιούχον θέσιν εἰς τὴν Εύρωπην. α') Διότι ἔχει κλῖμα εὔκρατον (οὕτε πολὺ θερμὸν οὕτε πολὺ ψυχρόν), καθόσον κεῖται εἰς ἵσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Βορείου Πόλου καὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. β') Διότι κατέχει τὸν στενώτερον ἀπὸ τοὺς Ισθμοὺς τῆς Εύρωπης καὶ βρέχεται ἀπὸ τέσσαρας θαλάσσας. 'Η θέσις τῆς αὐτὴ συνετέλεσεν, ὡστε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲν πολλοὺς καὶ διαφόρους λαούς καὶ συνεπῶς νὰ λάβῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν. γ') Διότι τὸ σχῆμα καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἑδάφους τῆς παρουσιάζουν ἀρμονικὴν διάταξιν: οὐδὲν τμῆμα τῆς χώρας κατέχει ἀπόκεντρον θέσιν, ἡ δὲ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων περιοχῶν εἶναι πολὺ εὔκολος. Χάρις λοιπὸν εἰς τὰ πλεονεκτήματα αὐτὰ ἡ Γαλλία ἀπὸ πολὺ ἐνωρίς ἔχρησίμευσεν ὡς ἐνδιάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης καὶ τῆς Βορείου Εύρωπης, μεταξὺ τοῦ Ἐλληνολατινικοῦ κόσμου καὶ τῶν Γερμανικῶν λαῶν.

"Ορια.—'Η Γαλλία ὅριζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἐλβετίας καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. 'Ως φυσικὰ ὅρια ἔχει τὰ Πυρηναῖα, τὰ ὄποια τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν, τὰς "Αλπεις καὶ τὰ ὅρη τοῦ Γιούρα, τὰ ὄποια τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἐλβετίαν. Πρὸς Β. καὶ ΒΑ. δὲν ἔχει σαφῆ φυσικὰ ὅρια καὶ διὰ τοῦτο τὰ σύνορά της

εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπέστησαν πολλὰς μεταβολὰς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ιστορίας της.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—Ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου, τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας παρουσιάζει ἀπλουστέραν μορφήν. Περιλαμβάνει :

α') Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μίαν ὁγκώδη ὅρεινὴν περιοχὴν, τὰ Κεντρικὰ "Ορη" (1.880 μ.), τὰ δποῖα λόγῳ τῆς θέσεώς των καὶ τῆς ἐκτάσεως τὴν ὅποιαν κατέχουν 80.000 τ. χμ.), εἶναι ἐν εἶδος ὑδραγωγείου τῆς Γαλλίας. Ἀπὸ αὐτὰ τροφοδοτοῦνται ὅλοι σχεδὸν οἱ μεγαλύτεροι ποταμοί της.

β') Εἰς τὴν περιφέρειαν τὰ ὅρη : "Αλπεις (ὑψηλοτέρα κορυφὴ Λευκὸν" Ορος 4.807 μ., (τὸ ὑψηλότερον ὅρος τῆς Εὐρώπης), τὰ ὅρη τοῦ Γιούρα (1.720 μ.). Βώζ (1.425 μ.), "Αρντένα (700 μ.), τὰ ὅρη τῆς Βρετάνης (400 μ.) καὶ τὰ Πυρηναῖα (3.400 μ.).

Τὰ ὅρη τῆς Γαλλίας διαφέρουν μεταξύ των ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων των καὶ τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους των. Ἐκ τούτων τὰ Κεντρικὰ "Ορη, τὰ Βώζ, ἡ Ἀρντένα καὶ τὰ ὅρη τῆς Βρετάνης ἀποτελοῦνται ἀπό κρυσταλλικά πετρώματα καὶ ἡ μορφὴ των εἶναι ὁγκώδης. Δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ βάθους τῶν κοιλάδων των καὶ τῶν κορυφῶν των, αἱ ὅποιαι εἶναι ἀπεστρογγυλωμέναι καὶ δὲν ἀκολουθοῦν οὐδεμίαν σειράν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν, τὴν ὅποιαν ὑπέστησαν καὶ τῆς ὅποιας σκοπὸς εἶναι ἡ ἴσοπέδωσις τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους. Τούναντίον αἱ "Αλπεις, τὰ Πυρηναῖα καὶ τὰ ὅρη τοῦ Γιούρα παρουσιάζουν μεγάλας ἀνωμαλίας. Αἱ κοιλάδες των εἶναι πολὺ βαθεῖαι καὶ αἱ κορυφαὶ πολὺ αἰχμηραὶ (ἰδίως εἰς τὰς "Αλπεις). Αὗται εἶναι παρατεταγμέναι εἰς παραλλήλους γραμμάς καὶ ἀποτελοῦν οὕτως ὁροσειράς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ δτι τὰ ὅρη αὐτὰ δὲν ὑπέστησαν μακροχρόνιον διάβρωσιν ὅπως τὰ ἄλλα, δηλ. εἶναι νεώτερα ὅρη, τὰ δὲ πετρώματά των συνήθως δὲν εἶναι κρυσταλλικά (π.χ. ἀσβεστολιθικά, ψαμμιτικά, κ. ἄ.).

γ') Τρεῖς εύρειας πεδιάδας, αἱ ὅποιαι ἔκτείνονται μεταξὺ τῶν ὅρεινῶν περιοχῶν. Αὗται εἶναι : ἡ λεκάνη τοῦ Ρών, μεταξὺ "Αλπεων καὶ τῶν ὅρέων τοῦ Γιούρα πρὸς Α. καὶ Κεντρικῶν Ὀρέων πρὸς Δ., ἡ ὅποια ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν

τοῦ ἐδάφους, ἡ πεδιὰς τῆς Ἀκιταίν, μεταξὺ Κεντρικῶν Ὀρέων καὶ Πυρηναίων, καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, πρὸς β., μεταξὺ τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων, τῶν Βώζ, τῆς Ἀρντένας καὶ τῶν ύψωμάτων τῆς Βρετάνης. Τὸ λεκανοπέδιον αὐτὸν εἶναι ἡ μεγαλύτερα πεδινὴ περιοχὴ τῆς Γαλλίας. Ἐπειδὴ εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν αἱ πεδιάδες κατείχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἐδάφος τῶν καλύπτεται ἀπὸ παχὺ στρῶμα προσχώσεων, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς υψηλὰς περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἶναι πολὺ εὔφοροι. Μεταξὺ τῶν αἱ πεδιάδες συγκοινωνοῦν διὰ στενῶν διόδων. Αὗται εἶναι: ἡ δίοδος τῆς Μπουργκώνης μεταξὺ τῆς λεκάνης τοῦ Ρών καὶ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων, ἡ δίοδος Ποσατοῦ μεταξὺ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀκιταίν, καὶ ἡ δίοδος τοῦ Λωραγκέ μεταξὺ Ἀκιταίν καὶ τῆς λεκάνης τοῦ Ρών.

Κλῖμα.—Τὸ κλῖμα τῆς Γαλλίας δὲν εἶναι ὁμοιόμορφον. Τοῦτο διφείλεται κατ' ἀρχὴν εἰς τὸ διτι βρέχεται ἀπὸ δύο διαφορετικὰς θαλάσσας: τὴν Μεσόγειον καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εύρισκονται παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν. Αὗται ἀποτελοῦν μίαν λεπτὴν ζώνην περιλαμβανομένην μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν Πυρηναίων καὶ τῶν Νοτίων Κεντρικῶν Ὀρέων, τῶν Παραλίων "Αλπεων καὶ τῆς θαλάσσης. Μεσογειακὸν κλῖμα ἔχει βεβαίως καὶ ἡ νῆσος Κορσική, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Ρών ἡ γλυκύτης τοῦ χειμῶνος, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸ μεσογειακὸν κλῖμα, διακόπτεται ἀπὸ τὰ ἀπότομα ψύχη, τὰ ὁποῖα διφείλονται εἰς ἔνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν **Μιστράλ**, ὁ ὁποῖος πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὅρη τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Λέοντος (ὅτι συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ μὲ τὸν Βαρδάρην). Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι προφυλάσσονται ἀπὸ τὸν ψυχρὸν αὐτὸν ἄνεμον, ἔχουν ἔξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα. Αὗται εἶναι τὰ εἰς τὸν πρόποδας τῶν "Αλπεων ἐκτεινόμενα παράλια, τὰ ὁποῖα, χάρις εἰς τὸν διαυγῆ καὶ κυανοῦν οὐρανὸν τῶν, ὠνομάσθησαν **Κυανὴ Ἀκτὴ**.

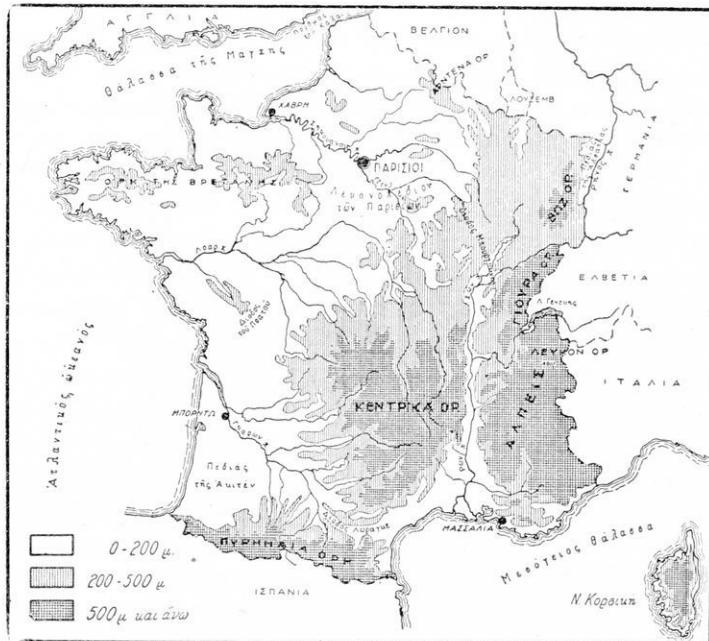
'Ολόκληρος ἡ λοιπὴ Γαλλία εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. 'Η ἐπίδρασις αὕτη χαρακτηρίζεται πρῶτον ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεμία ἐποχὴ τοῦ ἔτους εἶναι ἀπολύτως

ξηρά, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νεφελώδης. Λόγῳ ὅμως τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἔδαφους καὶ τῆς ἀποστάσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν ἐκ τῆς θαλάσσης, ἡ ἐπίδρασις ἐκ τοῦ ὥκεανοῦ δὲν εἶναι δύμοιό μορφος. Τὰ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν παράλια καὶ ίδιως τὰ κείμενα πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Λοάρ (χερσόνησος τῆς Βρετάνης, παράλια τῆς Μάγχης) ἔχουν κατ' ἔξοχὴν κλῖμα ὡκεάνειον (χειμῶν ἥπιος, θέρος δροσερόν, βροχαὶ ἄφθονοι καὶ ὅχι ραγδαῖαι καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ίδιως κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀτμόσφαιρα ὑγρά· ἡ μεγάλη ὑγρασία τῆς ἀτμοσφαίρας, ἡ ὅποια ὀφείλεται εἰς τοὺς ἀφθόνους ὑδρατμούς, τοὺς ὅποιους φέρουν οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὸν ὥκεανόν, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ καλύπτεται ὁ οὐρανὸς συνήθως ἀπὸ νέφῃ ἢ ἀπὸ δύμίχλην). "Οσον ὅμως ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὰ παράλια, τόσον τὰ χαρακτηριστικά τοῦ ὥκεανείου κλίματος μεταβάλλονται. 'Ο χειμῶν γίνεται ψυχρότερος, τὸ θέρος θερμότερον, αἱ δύμίχλαι καὶ αἱ βροχαὶ ἀραιότεραι καὶ ραγδαῖότεραι. Οὕτω φθάνομεν βαθμιαίως εἰς τὸ ἥπειρωτικὸν κλῖμα, τὸ ὅποιον ἐπικρατεῖ εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχὰς τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων, τὴν Ἀλσατίαν, τὴν πεδιάδα τοῦ Σάν, πάραποτάμου, τοῦ Ρών, εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ὀρεινῶν Περιοχῶν (Γιούρα, Βορειων Ἀλπεων, Κεντρικῶν Ὀρέων, Πυρηναίων). Αἱ ὀρειναὶ περιοχαὶ ἔχουν κλῖμα ὀρεινὸν (χειμῶν δριμύς, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι, χιῶν ἄφθονος· αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνας). Αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν καὶ εἰς τοὺς ΝΑ., οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον.

Γεωγραφικαὶ περιοχαὶ.— Τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχάς: α') τὴν ΝΑ. Γαλλίαν μετὰ τῆς Κορσικῆς, β') τὴν ΝΔ. Γαλλίαν καὶ γ') τὴν Βόρειον Γαλλίαν.

α') **Νοτιοανατολικὴ Γαλλία μετὰ τῆς Κορσικῆς.** Ἡ ΝΑ. Γαλλία περιλαμβάνει τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, τὴν λεκάνην τοῦ Ποταμοῦ Ρών, τὰς Γαλλικὰς "Αλπεις καὶ τὰ Γαλλικὰ ὅρη

τοῦ Γιούρα. Σπουδαιότεραι περιοχαὶ εἰναι αἱ παρὰ τὰ παράλια μικραὶ πεδιάδες καὶ ἡ λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Ρών, ὁ ὅποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἐλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὃπου σχηματίζει Δέλτα. Σπουδαιότερος παραπόταμός του εἰναι ὁ Σῶν. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ποταμοὶ εἰναι πλωτοί. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἰναι, ὅτι εύρισκεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης.

Φυσικὸς Χάρτης τῆς Γαλλίας.

Διὰ τοῦτο εἰς τὰ παράλια καὶ τὴν Κορσικήν, ὃπου τὸ κλῖμα εἰναι κυρίως μεσογειακόν, τὰ δάση εἰναι ὀλίγα λόγῳ τῶν ὀλιγωτέρων βροχῶν καὶ τῆς μεγάλης ξηρασίας κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν κατέχεται ἀπὸ θάμνους, ὅπως καὶ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου. Τὰ σπουδαιότερα δένδρα εἰναι: παράλιοι πεῦκαι, δρῦς, κέδροι, εὐκάλυπτοι. Ἡ χλόη δὲν εἰναι διαρκής. Αὕτη φύεται μετὰ τὴν

βροχήν καὶ ἔξαφανίζεται κατά τὴν ξηράν ἐποχήν. Αἱ καλλιέργειαι εἶναι αἱ ἕδαι μὲ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου, ὅπου ύπάρχει κλῖμα μεσογειακόν : δημητριακοὶ καρποὶ, ἀμπελοὶ, μορέαι διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ μεταξοσκάληκος, ἐλαῖαι, διάφορα ὄπωροφόρα δένδρα. Εἰς τὰς ἀρδευομένας ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται λαχανικά καὶ ἄνθη.

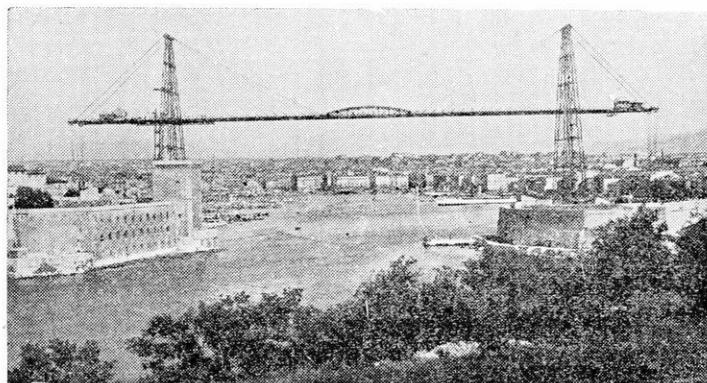
Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρών, λόγῳ τοῦ τοπικοῦ ψυχροῦ ἀνέμου Μιστράλ, ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ὄπωροφόρων δένδρων ἐκτελεῖται εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐστραμμέναι πρὸς νότον. Τούναντίον αἱ βόρειαι πλαγιαὶ καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν ψυχρὸν αὐτὸν βόρειον ἄνεμον, διατίθενται διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καὶ τῶν λειβαδίων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι εὐαίσθητα εἰς τὸ ψύχος. Ἡ κτηνοτροφία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μικρὰ ζῷα (πρόβατα), καθόσον τὰ λειβάδια εἶναι πτωχὰ λόγῳ τῶν ἀραιῶν βροχῶν. Ὁ τρόπος τῆς κτηνοτροφίας εἶναι νομαδικός, διότι αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ κατά τὴν θερινὴν περίοδον εἶναι ξηραῖ.

Εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Σάλων καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ὁρέων τοῦ Γιούρα καὶ τῶν Βορείων "Αλπεων οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἐπίδρασιν καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸ κλῖμα τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι ἡπειρωτικόν. Διὰ τοῦτο αἱ καλλιέργειαι ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δημητριακοὺς καρπούς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Εἰς τὰς νοτίους πλαγιάς τῶν λόφων, αἱ ὁποῖαι δέχονται περισσότερον χρονικὸν διάστημα τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς, δπως αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ, καλλιεργοῦνται ἡ ἀμπελος καὶ τὰ ὄπωροφόρα δένδρα. Ὄνομαστοὶ εἶναι οἱ οἶνοι τῆς Μπουργκώνης παρὰ τὴν Ντιζών. Χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους αἱ μεταξὺ 800 καὶ 1800 μέτρων ὑψους περίπου δρειναι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ δάση, τὰ ὁποῖα διακόπτονται ἀπὸ ἐκτεταμένα λειβάδια (δρῦς καὶ καστανέαι εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, δένύαι καὶ ἔλατα εἰς τὰς ύψηλοτέρας). Αἱ μεταξὺ 1800 καὶ 2800 μ. καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ μικροὺς θάμνους, οἱ ὁποῖοι ἀντέχουν καλύτερον εἰς τὰ ύπερβολικὰ ψύχη καὶ εἰς

τούς ισχυρούς ἀνέμους, οἱ δποῖοι ἐπικρατοῦν εἰς τὰς περιοχὰς αὐτάς. Αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνας.

Χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῶν αἱ περιοχαὶ αὗται τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῷα.

Εἰς τὸ τμῆμα αὐτὸ τῆς Γαλλίας, χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ ποικίλα προϊόντα του, εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικήν του θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Βόρειον καὶ Δυτικὴν Γαλλίαν μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογείου καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν "Αλπεων, ἔχουν ἀναπτυχθῆ σπουδαῖα ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ κέντρα. Ταῦτα εἶναι: Εἰς τὰ δυτικὰ

Μασσαλία. Ἡ εἰσόδος τοῦ παλαιοῦ λιμένος.

παράλια τὸ Μονπελλιέ (90.000 κ.) καὶ ἡ Νίμ (85.000 κ.), σπουδαῖα ἐμπορικὰ κέντρα οὖν, χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν κατέχει ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ παράλια ἡ Τουλῶν (135.000 κ.), ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἡ Νίκαια (220.000 κ.), διεθνὲς κέντρον χειμερινῆς διαμονῆς χάρις εἰς τὸν ἔξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα της. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρῶν καὶ παρὰ τὰς ἐκβολάς του ἡ Μασσαλία (800.000 κ.), ὁ πρωτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας καὶ ὀλοκλήρου τῆς Μεσογείου. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὁφείλει εἰς τοὺς ἔξης λόγους: Πρῶτον διότι κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Βόρειον

Εύρωπην μὲ τὴν Μεσόγειον, καὶ δεύτερον εἰς τὴν τακτικήν της συγκοινωνίαν μετὰ τῶν Γαλλικῶν ἀποικιῶν τῆς Βορείου Αφρικῆς καὶ Ἀσίας. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα, τὰ ὅποια δέχεται ὁ λιμήν της ἀπὸ τὰς ἀποικίας, ἀνεπτύχθη ἡ βιομηχανία (ἀλευρόμυλοι, ἐλαιουργεῖα, σαπωνοποιεῖα).

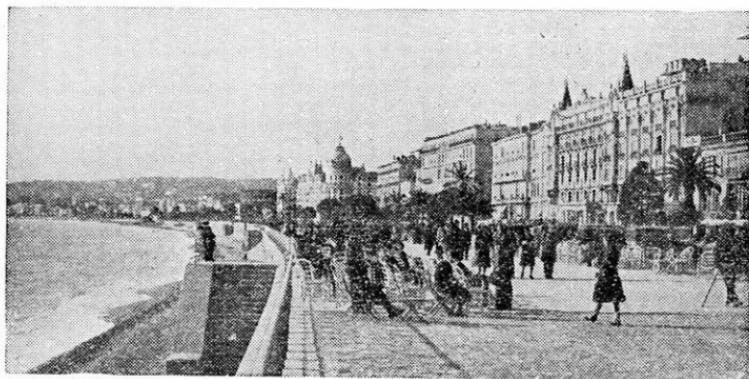
Εἰς τὸ κέντρον τῆς λεκάνης τοῦ Ρών καὶ εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον δὲ Σῶν συναντᾶ τὸν Ρών, κεῖται ἡ Λυών (600.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γαλλίας μετὰ τοὺς Παρισίους καὶ τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξίν της ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν της καθόσον κεῖται εἰς τὸ σταυροδρόμιον τῶν ὁδῶν, οἱ ὅποιαι διευθύνονται πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἐλβετίαν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν "Αλπεων, πρὸς τὴν Βόρειον Γαλλίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Σῶν, πρὸς τὴν Δυτικὴν Γαλλίαν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων καὶ πρὸς τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ρών. Ἡ σπουδαιοτέρα βιομηχανία της εἶναι ἡ μεταξουργία. Ἡ Λυών μετὰ τοῦ Μιλάνου εἶναι τὰ δύο σπουδαιότερα διεθνῆ κέντρα ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας τῆς μετάξης.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν "Αλπεων σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Γκρενόμπλ (90.000 κ.), ἡ ὅποια ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της εἰς τὸ ἔμποριον καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν προϊόντων τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν (βιομηχανίαι ἔύλου, χάρτου, δερμάτων, γαντιῶν κτλ.). Πρὸς Β. καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὴν λεκάνην τοῦ Ρών καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, εἶναι ἡ Ντιζόν (90.000 κ.). Εἰς τὴν ὀρεινὴν Κορσικὴν σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι τὸ Ἀζάκτσιο (45.000 κ.).

β') Νοτιοδυτικὴ Γαλλία. Ἡ περιοχὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς Ἀκιταίν καὶ ἀπὸ τὰς ὀρεινὰς περιοχὰς τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων καὶ τῶν Πυρηναίων. Ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον τὴν διακρίνει ἀπὸ τὴν Μεσογειακὴν Γαλλίαν εἶναι ὅτι δέχεται περισσοτέρας βροχάς; διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ωκεανόν. Σπουδαιοτέρα περιοχὴ εἶναι ἡ πεδιάς τῆς Ἀκιταίν, ἡ δευτέρα εἰς ἔκτασιν τῆς Γαλλίας μετὰ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὰ εἰς τὴν πεδινὴν αὐτὴν περιοχὴν ρέοντα ὄδατα συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Γκαρών, ὁ ὅποιος πηγάζει ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα καὶ

χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Εἰς τὰς ἐκβολάς του λόγω τῶν μεγάλων παλιρροιῶν, αἱ ὅποῖαι λαμβάνουν χώραν εἰς τὸν Ὡκεανόν, δὲν σχηματίζεται Δέλτα ὅπως εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀλλὰ εἴς μεγάλος χωνοειδής κόλπος. Βορειότερον ἐκβάλλει ὁ ποταμὸς **Λοάρ**, ὁ μεγαλύτερος εἰς μῆκος ποταμὸς τῆς Γαλλίας, ὃπου ἐπίσης σχηματίζεται χωνοειδής κόλπος. Ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζει ἀπὸ τὰ Κεντρικὰ "Ορη".

"Ολαι αἱ περιοχαὶ τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι ἔξι τοῦ εὔφοροι. Τὰ παράλια τὰ κείμενα πρὸς Ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γκαρών καλύπτονται ἀπὸ ἓν παχὺ στρῶμα ἄμμου, τὸ ὅποιον μετέφεραν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν ἐκτεταμένην ἄμμώδη παραλίαν. Διὰ

Νίκαια. Ἡ λεωφόρος τῶν Ἀγγλῶν

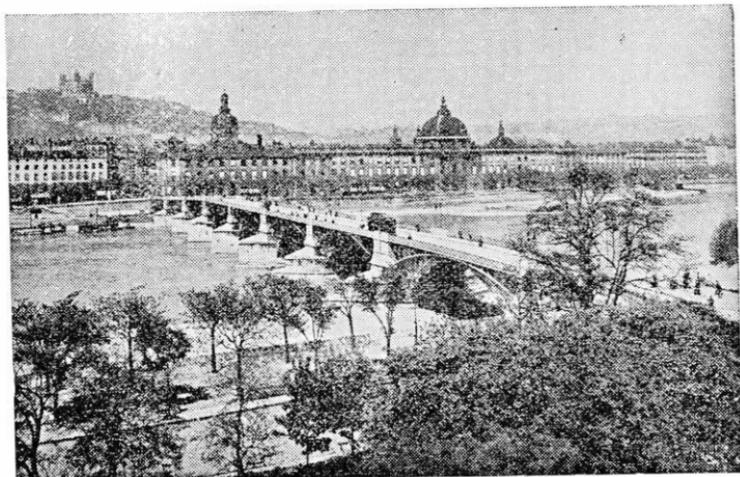
τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν ἐκτεταμένα τεχνητὰ δάση ἀπὸ πεδιάδα. Εἰς τὰ βόρεια παράλια, τὰ ὅποια δὲν εἶναι ἄμμώδη, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων λόγω τῆς μεγάλης ύγρασίας, ἡ ὅποια ἐπικρατεῖ. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πεδιάδος, χάρις εἰς τὰς προσχώσεις τοῦ Γκαρών καὶ τῶν παραποτάμων του, εἶναι πολὺ εὔφορον, χάρις δὲ εἰς τὴν δλιγωτέραν ύγρασίαν του καλλιεργοῦνται ποικίλα προϊόντα: δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος), ἄμπελοι, δπωροφόρα δένδρα, λαχανικά. Εἰς τὰς δρεινὰς περιοχάς, λόγω τῶν ἀφθονωτέρων βροχῶν, ὑπάρχουν δάση καὶ ἐκτεταμένα λειβάδια. Διὰ τοῦτο εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμένη ἡ

κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Αἱ κυριώτεραι καλλιέργειαι εἶναι ἡ σίκαλις καὶ αἱ πατάται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων, καθόσον τὰ πετρώματά των εἶναι κρυσταλλικά. Εἰς τὴν Περιοχὴν τῶν Πυρηναίων εύδοκιμεῖ περισσότερον δὲ στοιχεῖος καὶ δὲ ἀραβόσιτος, διότι τὰ πετρώματα εἶναι κυρίως ἀσβεστολιθικά.

Τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικά κέντρα τῆς ΝΔ. Γαλλίας εἶναι: εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐπὶ τῆς δόδοι, ἡ ὁποίᾳ συνδέει τὰς χώρας τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς πεδιάδος τῆς Ἀκιταίν, ἡ **Τουλούζη** (200.000 κ.). Ἡ πόλις αὕτη, χάρις εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῆς περιφερείας της, εἶναι σπουδαία ἀγροτική ἀγορά καὶ κέντρον ἐπεξεργασίας τῶν ἔγχωρίων προϊόντων (ἀλευροβιομηχανία). Εἰς τὰ βόρεια παράλια καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοάρ εἶναι οἱ λιμένες **Σὲν-Ναζέρ** καὶ **Νάντη**, (190.000 κ.), σπουδαίον βιομηχανικὸν κέντρον (ναυπηγεῖα, κονσερβοποιεῖα ἰχθύων καὶ λαχανικῶν. σαπωνοποιεῖα κ.ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γκαρών κεῖται τὸ **Μπορντώ** (250.000 κ.), ἡ σπουδαιοτέρα πόλις τῆς Νοτιοδυτικῆς Γαλλίας καὶ εἰς ἓκ τῶν μεγαλυτέρων λιμένων τῆς χάρις εἰς τὴν τακτικήν του συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι δὲ πρῶτος λιμὴν ἔξαγωγῆς τῶν φημισμένων οἴνων Μπορντώ. Ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν (βιομηχανία ἐλαίου ἀπὸ τὰ φιστίκια τὰ εισαγόμενα ἐκ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς). Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων εἶναι αἱ πόλεις: **Σὲντ-Ἐτιέν** (200.000 κ.), σπουδαίον κέντρον μεταλλουργίας καὶ ὑφαντουργίας χάρις εἰς τὴν ὑπαρξίαν, εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν, γαιανθρακωρυχείων καὶ **Κλερμόν Φεράν** (10.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἐπεξεργασίας τοῦ καουτσούκ εἰς δλόκληρον τὴν Γαλλίαν.

γ) **Βόρειος Γαλλία**. Ἡ Βόρειος Γαλλία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Βρετανῆς, ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, τὰ ὅρη Βώζ καὶ τὴν Ἀλσατίαν, ἡ ὁποίᾳ ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ Βώζ καὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Ἐξ ὅλων αὐτῶν σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ πεδιάς τῶν Παρισίων. Ἡ Βόρειος Γαλλία διακρίνεται ἀπὸ τὴν Νότιον, διότι ἡ θερμοκρασία εἶναι χαμηλοτέρα

καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν ἀνέμων, οἵ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ὡκεανόν, εἶναι περισσότερον αἰσθητή. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ύγρασία εἶναι μεγαλυτέρα καὶ αἱ βροχαὶ περισσότεραι. Σπουδαιότερος ποταμὸς εἶναι ὁ Σηκουάνας (γαλλ. Σέν), ὁ ὁποῖος συλλέγει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ύδάτων τοῦ λεκανοπεδίου του. Ὁ ποταμὸς οὗτος, καίτοι δὲν πηγάζει ἀπὸ τὰς ὁρεινὰς περιοχὰς καὶ δὲν τροφοδοτεῖται ἀπὸ αἰωνίους χιόνας, ἔχει τὸ κανονικώτερον ρεῦμα ἀπὸ ὅλους τοὺς ποταμοὺς τῆς Γαλλίας (δηλ. δὲν παρουσιάζει μεγάλας διαφοράς κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς τοῦ

Λυών. Γενικὴ ἀποψία.

ἔτους). Τοῦτο ὄφείλεται εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἐκ τῶν παραποτάμων του σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Μάρνης καὶ ὁ Ὀάζ. Ὁ Σηκουάνας μετά τῶν σπουδαιοτέρων παραποτάμων του εἶναι πλωτὸς καὶ συνδέεται μὲν ὅλους τοὺς μεγάλους ποταμούς τῆς Γαλλίας διὰ τεχνητῶν διωρύγων. Τὰ ὕδατα τῆς Λωρραίνης, ἡ ὁποία κατέχει τὴν ἀνατολικότεραν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀλσατίας, συλλέγει ὁ Ρήνος ποταμός, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὰ ὄρια μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας. Ὁ ποταμὸς οὗτος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἐλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν

Βόρειον Θάλασσαν, είναι διεθνής όδος πρώτης τάξεως, καθόσον διασχίζει πλουσίας χώρας.

Η Βόρειος Γαλλία, χάρις εἰς τὴν ἔκτεταμένην καὶ εὕφορον πεδινήν της περιοχήν, είναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γαλλίας. Η καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους γίνεται μὲ μεγαλυτέραν ἐπιμέλειαν ἐν σχέσει μὲ τὰς ἄλλας περιοχάς. Τὰ παραγόμενα προϊόντα διαφέρουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Βρετάνης καὶ τὰ παράλια, λόγῳ τῆς μεγάλης ύγρασίας τοῦ κλίματος, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν μεγάλων ζώων καὶ λαχανικά. Η μεγάλη ύγρασία δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, τὰ δὲ δροσερὰ θέρη δὲν ἐπιτρέπουν τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀραβοσίτου, τοῦ δποίου τὸ βορειότερον δριον ἐν Εύρωπῃ εύρισκεται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοάρ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βρετάνης μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ ἀλιεία. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος, ζαχαροῦχα τεῦτλα, λαχανικά καὶ ζωτροφικά προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων κυρίως ζώων. Εἰς τὴν Καμπανίαν, τὴν Λωρραίνην καὶ τὴν Ἀλσατίαν, ὅπου τὰ θέρη είναι θερμότερα καὶ ἡ ύγρασία δλιγωτέρα λόγῳ τῆς ἀποστάσεώς των ἐκ τῆς θαλάσσης, καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω προϊόντων, ἡ ἄμπελος καὶ διάφορα δπωροφόρα δένδρα. Η καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν δπωροφόρων δένδρων γίνεται εἰς τὰς ἀνατολικὰς πλαγιὰς τῶν λόφων, καθόσον αὗται δὲν είναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς ύγροὺς δυτικούς καὶ ΝΔ. ἀνέμους καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς. Ονομαστὸς είναι δ ἀφρώδης καμπανίτης οἶνος.

Η Βόρειος Γαλλία χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα της, εἰς τὴν καλήν της συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν μεγάλον ὀρυκτόν της πλούτον (γαιανθρακωρυχεῖα παρὰ τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου, πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἰς τὴν Λωρραίνην), ἔχει τὰς περισσοτέρας πόλεις ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχάς. Αὗται είναι εἰς τὰ παράλια: ἡ Μπρέστ, πολεμικὸς ναύσταθμος ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, ἡ Χάβρη (165.000 κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, δ δεύτερος λιμὴν τῆς Γαλλίας μετὰ τὴν Μασσαλίαν καὶ δ πρώτος λιμὴν της ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, χάρις εἰς τὴν τακτικήν της συγκοινωνίαν μετὰ τῆς

Βορείου Αμερικής. Παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ όποιον τελειώνει ἡ θαλασσία συγκοινωνία καὶ ἀρχίζει ἡ ποταμοπλοΐα, κεῖται ἡ **Ρουέν** (125.000 κ.), σπου-

Η Αψίς τοῦ Θριάμβου εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἑτοιάλη τῶν Παρισίων.

δαῖον βιομηχανικὸν κέντρον βαμβακερῶν ἰδίως ὑφασμάτων. Εἰς τὰ βόρεια παράλια κεῖται ἡ **Δουνγκέρκη**, τῆς ὅποιας δὲ λιμὴν ἔξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Λίλ-

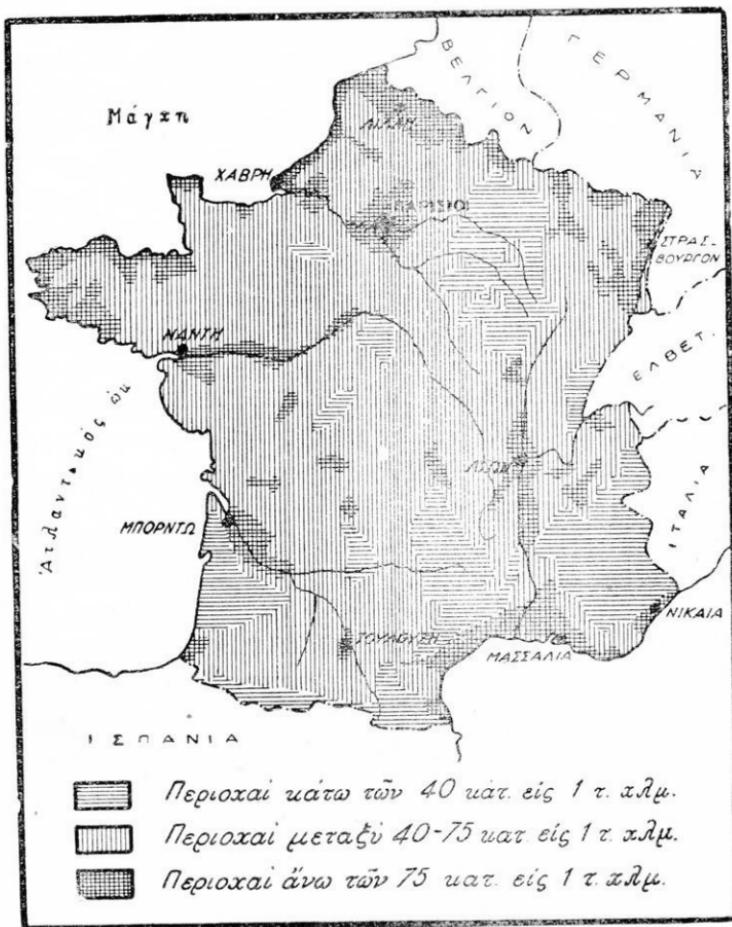
λης, καὶ τὸ Καλαί, λιμὴν τῶν ἐπιβατικῶν πλοίων, τὰ δόποια συνδέουν τὴν Γαλλίαν μετὰ τῆς Ἀγγλίας.

Παρά τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου καὶ ἐπὶ τῆς σπουδαιοτέρας ἀνθρακοφόρου περιοχῆς τῆς Γαλλίας κεῖται ἡ Λίλλη (200.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον μαλλίνων καὶ λινῶν ύφασμάτων, χημικῶν προϊόντων καὶ μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Λωραΐνην μὲ τὰ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἶναι τὸ Νανσύ (120.000 κ.), σπουδαῖον κέντρον μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Ἀλσατίαν τὸ Στρασβούργον (190.000 κ.), σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον ἐπὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, καὶ ἡ Μυλούζη.

Εἰς τὸ κέντρον τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόποιον συναντοῦν τὸν Σηκουάναν οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του, κεῖται ἡ πόλις τῶν Παρισίων (5.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας καὶ τὸ σπουδαιότερον διοικητικόν, πνευματικόν καὶ οἰκονομικόν της κέντρον. Μὲ τὰ ἀνώτερα σχολεῖα, τὰς βιβλιοθήκας, τὰ μουσεῖα τῆς τέχνης, τὰ θέατρα, τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομᾶς καὶ τὰς ὁραίας λεωφόρους εἶναι ἡ ὁραιοτέρα πόλις τῆς Γαλλίας καὶ μία τῶν ὁραιοτέρων πόλεων τοῦ Κόσμου.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.— α') **Πληθυσμός.** Ἐκεῖνο τὸ δόποιον διακρίνει τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τὰ μεγάλα Εύρωπαϊκὰ Κράτη, εἶναι δὲ μικρὸς πληθυσμός της παρὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν· αἱ εὐφορίαι τοῦ ἑδάφους της (ἔκτασις 550.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 42.000.000, πυκνότης 76 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τοῦτο δοφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν γεννήσεων. Διὰ τοῦτο δὲ πληθυσμός της αὔξανε πολὺ βραδέως. Κατὰ τὸ 1800 ἡ Γαλλία ἦτο τὸ πλέον πυκνοκατωκημένον Κράτος τῆς Εύρωπης (27 ἑκατομμύρια καὶ ἀπετέλει τὰ 15 %, τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εύρωπαϊκῆς Ἡπείρου. Σήμερον, δόποτε δὲ πληθυσμὸς τῆς Εύρωπης ἀνήλθεν ἀπὸ 180 εἰς 525 περίπου ἑκατομμύρια, δὲ γαλλικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖ μόνον τὰ 8 %, τοῦ δόλικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εύρωπης. Ἡ βραδεῖα αὕτη αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν εισροήν εἰς τὴν Γαλλίαν μεγάλου ἀριθμοῦ μεταναστῶν (Ιταλῶν, Βέλγων, Ισπανῶν, Πολωνῶν, Τσεχοσλοβάκων, Ἐλλήνων κ.ἄ.). Ἡ Γαλλία εἶναι ἡ μόνη χώρα τῆς Εύρωπης, ἡ δόποια δέχεται μετανάστας εἰς τὸ ἑδαφός της.

Αἱ πυκνότερον κατώκημέναι περιοχαὶ τῆς Γαλλίας εἶναι αἱ πεδιναὶ καὶ ιδιαιτέρως ἔκεῖναι, εἰς τὰς δόποιας ἔχει ἀναπτυχθῆ ἡ βιομηχανία (περιοχαὶ τῶν Παρισίων, τῆς Λιλλης, τῆς Λυών,

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γαλλίας.

τῆς Μασσαλίας). Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ πληθυσμοῦ τὰ 35 % ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὰ 33 % εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ἄλλας ἐργασίας.

β') Οίκονομική ζωή. Γεωργία και κτηνοτροφία. Ή Γαλλία χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένας και εύφόρους πεδιάδας της, ἔχει ἀνεπτυγμένη τὴν γεωργίαν. Ή παραγομένη ποσότης τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἶναι σχεδὸν ἀρκετή διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ σῖτος. Ή Γαλλία κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ σίτου. Τὴν μεγαλύτεραν ποσότητα παράγει ἡ Βόρειος Γαλλία χάρις εἰς τὴν μεγάλην εὐφορίαν τοῦ ἑδάφους της. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου ἔχει συνδυασθῆ μὲ τὴν τῶν ζαχαρούχων τεύτλων, τὰ δόποια ἐπίσης ἀπαιτοῦν πολὺ εὔφορον ἑδάφος.

Μετὰ τὸν σῖτον ἔρχεται ἡ ἀμπελος, ἡ δόποια καλλιεργεῖται περισσότερον εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι εύνοϊκὸν διὰ τὴν ἀνάπτυξίν της. Οἱ οἰνοὶ δμως τῆς Βορείου Γαλλίας (Καμπανίας, Μπουργκώνης) εἶναι πολὺ καλυτέρας ποιότητος ἀπὸ τοὺς οἰνους τῆς Νοτίου Γαλλίας, χάρις εἰς τὰς ἔξαιρετικὰς φροντίδας, τὰς δόποιας καταβάλλουν οἱ ἀμπελουργοὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν, τὴν ἐκλογὴν φυτωρίων και τὴν συσκευασίαν τοῦ παραγομένου προϊόντος. Ή Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου.

Τὴν τρίτην θέσιν κατέχουν τὰ ληχανικὰ και τὰ ὄπωροφόρα δένδρα, τὰ δόποια καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν και ἰδίως εἰς τὰς περιοχάς, τῶν δόποιων τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει και ἡ κτηνοτροφία, ἡ δόποια εἶναι ἀνεπτυγμένη εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ και εἰς τὰς πλαγιὰς τῶν δρέων, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι περισσότερον ὑγρὸν και τὰ λειβάδια ἄφθονα, τρέφονται μεγάλα ζῷα (ἀγελάδες, βόες, ἵπποι) εἰς τὰς παρὰ τὴν Μεσόγειον περιοχάς, ὅπου τὰ λειβάδια εἶναι πτωχότερα, λόγῳ τῶν δλιγωτέρων βροχῶν, τρέφονται κυρίως πρόβατα. Μεταξὺ τῶν τρεφομένων ζῷων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ μεγάλα ζῷα χάρις εἰς τὰ πλούσια λειβάδια, τὰ δόποια ὀφείλονται εἰς ἀρκετὰς βροχὰς και εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους (έκτος τῆς Μεσογειακῆς ζώνης).

Βιομηχανία. Ή Γαλλία ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν

χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά της προϊόντα καὶ εἰς τὸν μεγάλον της δρυκτὸν πλοῦτον. Τὰ σπουδαιότερα δρυκτὰ εἶναι: ὁ σίδηρος εἰς τὴν περιοχὴν κυρίως τῆς Λωρραίνης (ή Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν παραγωγὴν μεταλλευμάτων σιδήρου), ὁ βωξίτης, δ ὁποῖος χρησιμεύει εἰς

Οικουνυμικος χαρτης τῆς Γαλλίας.

τὴν παρασκευὴν τοῦ ἀλουμινίου (περιοχὴ τοῦ Βάρ παρὰ τὴν Τουλῶνα), ή πότασσα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀλσατίας καὶ ὁ ἄνθραξ, δ ὁποῖος εὑρίσκεται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λιλλῆς-Καλαί. Ἡ παραγομένη ὅμως ποσότης τοῦ ἄνθρακος δὲν εἶναι ἀρκετὴ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δυσχεραίνει τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας

της. Ή ἔλειψις αὕτη τοῦ ἄνθρακος ἀναπληρούμεται ἐν μέρει ἀπὸ τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα τὸν ὅποῖον παρέχουν αἱ ὄρειναι τῆς περιοχαὶ καὶ Ἰδίως αἱ "Αλπεις.

Οἱ σπουδαιότεροι βιομηχανικοὶ κλάδοι εἶναι:

α') Αἱ βιομηχανίαι εἰδῶν διατροφῆς, ἐκ τῶν ὅποιων σπουδαιότεραι εἶναι τοῦ ἀλεύρου καὶ τῆς ζαχάρεως (Βόρειος Γαλλία).

β') Αἱ βιομηχανίαι ύφασμάτων (περιοχὴ τῆς Λίλλης, μάλλινα κυρίως ύφασματα, περιοχὴ τῆς Ἀλσατίας καὶ Ρουέν, βαμβακερὰ Ἰδίως ύφασματα καὶ περιοχὴ τῆς Λυών, μεταξωτά).

γ') Μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι, αἱ ὅποιαι εὐρίσκονται εἴτε εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου (Λωρραίνην) εἴτε εἰς τὴν περιοχὴν τῶν γαιανθρακωρυχείων (Λίλλην, Σὲντ-Ἐτιέν), εἴτε τέλος πλησίον τῶν λιμένων, ὅπου εἶναι εὔκολος ἡ μεταφορὰ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἄνθρακος (Νάντην, Σὲν-Ναζαίρ, Ρουέν).

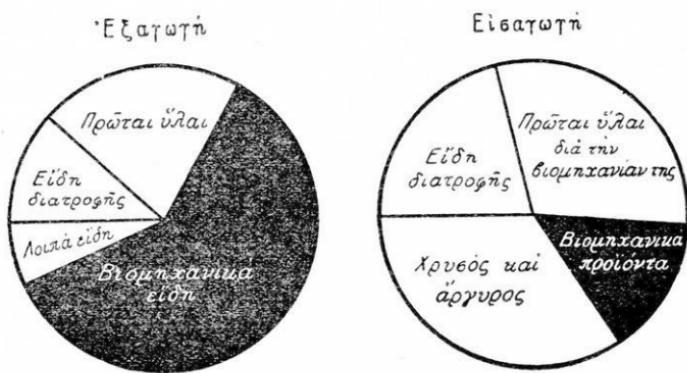
δ') Βιομηχανίαι εἰδῶν πολυτελείας (κοσμήματα εἴδη μόδας, ἔπιπλα κτλ.), τῶν ὅποιων τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων.

Συγκοινωνία. Τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τῆς συγκοινωνίας. Τὰ κυριώτερα μέσα συγκοινωνίας ἐντὸς τῆς Γαλλίας καὶ μετά τοῦ ἔξωτερικοῦ εἶναι: ὁ σιδηρόδρομος, οἱ ποταμοὶ καὶ ἡ θάλασσα. Τὸ αὐτοκίνητον καὶ τὸ ἀεροπλάνον κατέχουν μικράν θέσιν εἰς τὰς μεταφοράς.

Τὸ δλικὸν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 44.000 χμ., τῶν πλωτῶν ὁδῶν εἰς 5.300 χμ. καὶ τὸ δλικὸν δίκτυον εἰς 138.000 χμ. Τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων. Τὸ μεγαλύτερον δίκτυον τῶν πλωτῶν ὁδῶν εύρισκεται εἰς τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Διὰ τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Νίκαια. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν: ἡ Χάβρη, τὸ Μπορντώ, ἡ Νάντη, δ Σὲν-Ναζαίρ, τὸ Χερβιόνγον, ἡ Δουγκέρκη, τὸ Καλαί.

Τὰ σπουδαιότερα ἀλιευτικά κέντρα εἶναι: Βουλώνη, Διέππη. Φεκάμπ.

Έμπόριον. Ή Γαλλία χάρις εἰς τὴν ἀνεπιυγμένην τῆς βιομηχανίαν εἰσάγει κυρίως πρώτας ὕλας, αἱ δποῖαι δὲν εύρισκονται ἐντὸς τοῦ ἔδαφους τῆς ἢ δὲν ἐπαρκοῦν: ἄνθρακα, πετρέλαιον, καυτσούκ, μεταλλεύματα, ἔριον, βάμβακα, ξυλείαν κ. ἄ. Ἀκολουθοῦν κατόπιν τὰ εἴδη διατροφῆς (λαχανικά, ὁπωραὶ δημητριακοὶ καρποί, οἶνοπνευματώδη ποτά) καὶ τὰ βιομηχανικά προϊόντα εἰς πολὺ μικρὰν ποσότητα. Εἰς τὴν ἔξαγωγὴν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικά εἴδη: ύφασματα,

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γαλλίας.

εἴδη πολυτελείας (κοσμήματα, ἔπιπλα, εἴδη νεωτερισμοῦ κτλ.), μηχαναί, αὐτοκίνητα. Ἀκολουθοῦν ὁ σίδηρος, ὁ οἶνος κ. ἄ.

Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου τῆς διεξάγει μὲ τὰ γειτονικά τῆς Κράτη 'Αγγλίαν, Βέλγιον, Γερμανίαν, 'Ελβετίαν, 'Ιταλίαν), μὲ τὰς 'Ηνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου 'Αμερικῆς καὶ μὲ τὰς ἀποικίας τῆς, καθόσον ἡ Γαλλία ἔχει τὸ μεγαλύτερον ἀποικιακὸν Κράτος μετὰ τὴν 'Αγγλίαν. Εἰς τὴν 'Ελλάδα ἔξαγει κυρίως ἀλιευτικά προϊόντα, μηχανάς διαφόρου εἴδους, ύφασματα, φαρμακευτικά προϊόντα, βιβλία κ. ἄ. Ἐκ τῆς 'Ελλάδος εἰσάγει κυρίως καπνόν, ἑλαίας καὶ ἑλαιον, οἶνον, σταφίδα, σῦκα, σμύριδα κτλ.

Β' ΒΕΛΓΙΟΝ.

Εισαγωγή.— Τὸ Βέλγιον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μικρότερον Κράτος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης (30.400 τ. χμ.), εἶναι ἡ πικνότερον κατωκημένη χώρα τῆς Εὐρώπης (8.100.000 κ., ἥτοι 286 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ μεγάλη αὕτη πικνότης του ὀφείλεται εἰς τοὺς ἔξης λόγους: α') Εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον του ἐμπόριον, καθόσον κεῖται μεταξὺ τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης (Γαλλίας, Γερμανίας, Ὀλανδίας, Μεγάλης Βρετανίας) καὶ βρέχεται παρὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης, ἡ ὁποία ἔχει πικνοτάτην συγκοινωνίαν. β') Εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανικήν του ἀνάπτυξιν χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα του. γ') εἰς τὴν μεγάλην γεωργικὴν παραγωγὴν του χάρις εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῆ ἐδάφη του καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του. δ') Διότι κατέχει μίαν μεγάλην καὶ πλουσίαν ἀποικίαν εἰς τὴν Κεντρικήν Ἀφρικήν: τὸ Κόγκο.

Όρια.— Τὸ Βέλγιον ὄριζετοι ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τοῦ Δουκάτου τοῦ Λουξεμβούργου, τῆς Γερμανίας, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.— Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου, ἀναλόγως τοῦ ὕψους του, δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχάς: τὸ "Ανω Βέλγιον, τὸ Μέσον Βέλγιον καὶ τὸ Κάτω Βέλγιον.

α') **Ανω Βέλγιον.** Τὸ "Ανω Βέλγιον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ὅρεινὴν περιοχὴν τῆς Ἀρντένας, ἡ ὁποία λόγῳ τῆς παρατεταμένης διαβρώσεως ἔχει μεταβληθῆ εἰς ὁροπέδιον ὕψους 400 - 700 μ. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὕτης, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι πτωχόν, τὸ δὲ κλῖμα λόγῳ τοῦ ὕψους της, ψυχρὸν καὶ ύγρον. Διὰ τοῦτο ἡ ὑψηλὴ αὕτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκοτόπους καὶ εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη. Αἱ μόναι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων της εἶναι ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλων ζώων καὶ χοίρων).

Τὸ ὑψηλὸν ὅμως αὐτὸ δροπέδιον διασχίζεται ἀπὸ στενάς κοιλάδας, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ κοιλάς τῆς Μαίζης. Αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὕτης εἶναι πικνῶς κατω-

κημέναι, διότι τὸ ἔδαφός των εἶναι εὔφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὸ δὲ κλῖμα των ἡπιώτερον. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁροπεδίου ἐκτείνεται μιὰ σειρά ἀνθρακοφόρων στρωμάτων, ἡ δούια προεκτείνεται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν Γαλλίαν (περιοχὴν Λίλλης - Καλαί), ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἡ περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πυκνῶς κατωκημένη. Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ Λιέγη (165.000 κ., βιομηχανίαι ὅπλων, μηχανῶν, ύάλου, χάρτου, ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων).

β') Μέσον Βέλγιον. Πρὸς Β. τοῦ "Ανω Βελγίου ἐκτείνεται τὸ Μέσον Βέλγιον, τὸ δόποιον ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν πεδιάδα μέσου ὕψους 150 - 200 μ. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι συνέχεια τῆς Βορείου Γαλλικῆς πεδιάδος καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Λόγῳ τοῦ χαμηλοτέρου της ὕψους τὸ κλῖμα της εἶναι ἡπιώτερον. Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἡπιόν τοῦτο κλῖμα της καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της ἡ περιοχὴ αὐτὴ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας γεωργικὰς περιοχὰς τοῦ κόσμου. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, βρώμη, κριθή), ζαχαροῦχα τεῦτλα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ ἄφθονα προϊόντα καὶ ἡ καλὴ συγκοινωνία συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὐτὴ νὰ εἶναι πολὺ πυκνῶς κατωκημένη (250 - 300 κάτ. εἰς 1.τ. χμ.). Ἡ σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι αἱ Βρυξέλλαι (900.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου (κέντρον γραμμάτων, καλῶν τεχνῶν καὶ βιομηχανικῶν εἰδῶν πολυτελείας).

γ') Κάτω Βέλγιον. Πρὸς Β. τοῦ Μέσου Βελγίου ἐκτείνεται τὸ Κάτω Βέλγιον, τοῦ δόποιού τὸ ὕψος εἰς δλα σχεδὸν τὰ μέρη δὲν ὑπερβαίνει τὰ 20 μ. Εἰς τὰ παράλια κατέρχεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης (κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν δόποιαν ἡ θάλασσα ἀνέρχεται λόγῳ τῶν παλιρροιῶν της). Τὸ χαμηλὸν αὐτὸν ἔδαφος προστατεύεται ἀπὸ τὴν εἰσροήν τῆς θαλάσσης εἴτε διὰ φυσικῶν ἔμποδίων, τὰ δόποια ἀποτελοῦνται ἀπὸ σειρὰν ἀμμωδῶν λόφων, (οἱ δόποιοι λέγονται θῖνες), εἴτε διὰ μεγάλων τεχνικῶν ἔργων (προκυμαῖαι, ὅπως κατασκευάζονται εἰς τοὺς λι-

μένας). Τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις καὶ εἶναι εὔφορον. Οἱ ποταμοὶ, λόγῳ τῆς μικρᾶς κλίσεως τοῦ ἔδαφους, ρέουν βραδέως, αἱ δὲ κοιλάδες τῶν μόλις διακρίνονται. Σπουδαιότερος δὲ τῶν εἶναι δὲ Ἐσκώ. "Ολοὶ οἱ ποταμοὶ, χάρις εἰς τὸ ἄφθονον καὶ κανονικόν τῶν ρεῦμα, εἶναι πλωτοί. Τὸ κλῖμα εἶναι ὠκεάνειον, πολὺ ἡπιόν, ἀλλὰ πολὺ ύγρόν.

Εἰς τὸ Κάτω Βέλγιον, λόγῳ τῆς μεγάλης ύγρασίας, ἡ ὁποίᾳ ἐπικρατεῖ, καλλιεργούνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Γάνδη (220.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας βαμβακερῶν ύφασμάτων, καὶ ἡ Ἀμβέρσα (500.000 κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἐσκώ, εἰς ἑκατόντα πόλεις σπουδαιοτέρων λιμένων τοῦ κόσμου, διότι δὲν ἔχουπηρετεῖ μόνον τὸ Βέλγιον, ἀλλὰ καὶ τὴν πλησίον πρὸς τὸ Βέλγιον περιοχὴν τῆς Γερμανίας.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. α') Πληθυσμός. Τὸ Βέλγιον κατοικεῖται ἀπὸ δύο φυλάς: Πρὸς τὰ ΝΑ. ἀπὸ τοὺς Βαλλώνους, οἱ ὁποῖοι δμιλοῦν τὴν γαλλικὴν γλώσσαν, καὶ πρὸς τὰ ΒΔ. ἀπὸ τοὺς Φλαμανδούς, οἱ ὁποῖοι εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Γερμανούς καὶ δμιλοῦν μίαν γερμανικὴν διάλεκτον. Ἡ πυκνότερον κατῳκημένη περιοχὴ εἶναι τὸ Μέσον Βέλγιον, χάρις εἰς τὸ εύφορώτερον ἔδαφός του καὶ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του. Ό πληθυσμὸς συναθροίζεται κυρίως εἰς πολλὰς μικρὰς πόλεις, διότι τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι ἄφθονα καὶ αἱ μετακινήσεις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τόπου εἰς τὸν ἄλλον εἶναι εὔκολοι.

β') Οἰκονομικὴ ζωὴ. Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας του καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του, ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Παράγονται κυρίως: δημητριακοὶ καρποὶ (σίκαλις καὶ σῖτος διὰ τὴν παρασκευὴν ἄρτου, κριθῆ διὰ τὴν παρασκευὴν ζύθου καὶ βρώμη διὰ τὴν κτηνοτροφίαν), ζαχαροῦχα τεῦτλα, ζυθόχορτον, καπνός, λίνον, πατάτες, λαχανικά, ἄνθη, ὀπῶραι. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν λειβαδίων εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων κυρίων ζώων. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν δὲν ἔπαρκοῦν διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ τόσον πυκνοῦ πληθυσμοῦ.

Εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τοῦ Βελγίου τὴν πρώτην θέσιν

Φυσικὸς χάρτης τῶν Κάτω Χωρῶν.

κατέχει ή βιομηχανία χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, τὰ δόποια εύρισκονται εἰς τὸ ἔδαφός του. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπό τὸ ἔξαγωγικόν του ἐμπόριον. Τὸ Βέλγιον εἰσάγει εἴδη διατροφῆς διὰ τὸν πυκνὸν πλυθυσμόν του καὶ πρώτας ὕλας διὰ τὴν Ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του (δημητριακοί καρποί, ἀποικιακά εἴδη, βάμβαξ, ἔριον, λίνον, σίδηρος) καὶ ἔξαγει βι μηχανικά εἴδη, (μετάλλινα εἴδη, ὑφάσματα, ὑαλικά). Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου του γίνεται μὲ τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ὀλλανδίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν μεγάλην του ἀποικίαν τὸ Κόγκο. Ὁ σπουδαιότερος λιμὴν ἔξαγωγῆς εἶναι ἡ Ἀμβέρσα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει μηχανάς καὶ μετάλλινα εἴδη, ὑφάσματα, ὑαλικά, φαρμακευτικά προϊόντα, χρώματα κ.ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα, μάρμαρα κτλ.

Γ. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

"Εκτασις 2.585 τ. χμ. πληθυσμὸς 265.000, πυκνότης 102 κάτοικοι εἰς ἑκαστὸν τ. χμ.

Τὸ Λουξεμβούργον (ὅσον περίπου ἡ Ἀττικὴ) εἶναι δουκᾶτον ἀνεξάρτητον. Τὸ βόρειον τμῆμα του ὁμοιάζει μὲ τὸ "Ανω Βέλγιον καὶ εἶναι πτωχόν. Τὸ νότιον τμῆμα του εἶναι ἀρκετά εὔφορον καὶ περιέχει πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, τὰ δόποια εἶναι συνέχεια τῆς Γαλλικῆς Λωρραΐνης. Διὰ τοῦτο τὸ Λουξεμβούργον ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν μεταλλουργικὴν βιομηχανίαν. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Λουξεμβούργον (45.000 κ.). Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1922 ἡ χώρα αὕτη εἶναι ἡνωμένη οἰκονομικῶς μὲ τὸ Βέλγιον, δηλ. δὲν ύπάρχουν τελωνειακοὶ δασμοὶ μεταξύ των.

Δ'. ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Εἰσαγωγή.—"Οπως τὸ Βέλγιον οὕτω καὶ ἡ Ὀλλανδία εἶναι χώρα μικρὰ καὶ πολὺ πυκνῶς κατωκημένη. ("Εκτασις 24.180 τ. χμ., πληθυσμὸς 8.180.000 κάτ. πυκνότης 232 κάτ. εἰς

1 τ. χμ.). ‘Ως πρὸς τὴν ἀσχολίαν τῶν κατοίκων των αἱ δύο αὗται χῶραι διαφέρουν μεταξὺ των. Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα του εἶναι χώρα κατ’ ἔξοχὴν βιομηχανική, ἐνῷ ἡ Ὀλλανδία ἐπειδὴ εἶναι πτωχὴ εἰς ἀνθρακα, εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ κυρίως ἐμπορική. Ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ὀλλανδίας ὀφείλεται εἰς τὴν γεωργικὴν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὰς ἐκβολὰς τῆς Μαίζης καὶ τοῦ Ρήνου, τοῦ σπουδαιοτέρου πλωτοῦ ποταμοῦ τοῦ κόσμου, καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὴν θέσιν της αὐτὴν ἡ Ὀλλανδία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμὴν κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ ἐδημιούργησε σπουδαῖον ἀποικιακὸν Κράτος, τὸ ὅποιον εἶναι ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου. Τὸ μέγα της ἐμπόριον συνετέλεσεν, ὥστε ν’ ἀποκτήσῃ μεγάλον πλοῦτον, ὁ ὅποιος τῆς ἐπέτρεψε τὴν κατασκευὴν σπουδαίων παραγωγικῶν ἔργων. Χάρις εἰς τὰ ἔργα αὐτὰ ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ τῆς Ὀλλανδίας εἶναι πλουσία καὶ ποικίλη, καίτοι τὸ ἔδαφός της δέν εἶναι πολὺ εὔφορον εἰς τὴν φυσικὴν του κατάστασιν. Ἡ μεγάλη γεωργικὴ παραγωγὴ καὶ τὸ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον ἐπιτρέπουν νὰ ἔχῃ πυκνὸν πληθυσμόν.

Ορια.—Ἡ Ὀλλανδία ὄριζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευρὰς βρέχεται ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ὀλλανδίας ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδιάδα, ἡ ὅποια εἶναι συνέχεια τοῦ Μέσου καὶ Κάτω Βελγίου. “Οπως εἰς τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ὀλλανδίαν ἡ πεδιάς αὕτη κατέρχεται συνεχῶς ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὰ παράλια. Ὡς ἐκ τούτου ἐν μέγα μέρος τῶν παραθαλασσίων περιοχῶν εύρισκεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης. Διὰ τὸν λόγον αὕτὸν αἱ δύο αὗται χῶραι, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία, λέγονται **Κάτω Χῶραι**.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ὀλλανδίας ἀναλόγως τοῦ ὑψούς του δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς δύο περιοχάς: α’) τὴν “Ανω Ὀλλανδίαν, ἡ ὅποια περιλαμβάνει τὴν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης περιοχὴν καὶ β’) τὴν Κάτω Ὀλλανδίαν, ἡ ὅποια περιλαμβάνει τὴν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης περιοχὴν.

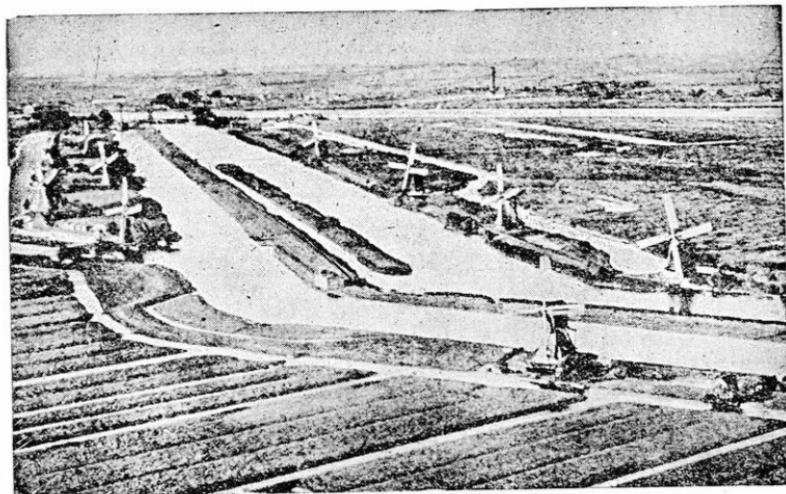
Τὸ κλῖμα καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς περιοχάς εἶναι ὥκεανειον, ὅπως εἰς τὸ Μέσον καὶ τὸ Κάτω Βέλγιον. Ποτὲ δὲν κάμνει πολλὴ ζέστη οὕτε πολὺ ψῦχος. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὄποιον χαρακτηρίζει τὴν Ὀλλανδίαν, καθὼς καὶ τὸ Βέλγιον, εἶναι ἡ μεγάλη ύγρασία. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν βρέχει 200 ἡμέρας περίπου τὸ ἔτος. Ἡ ποσότης ὅμως τῆς βροχῆς δὲν εἶναι μεγάλη: 600 - 650 χιλιοστόμετρα. (Καλάμαι 90 ἡμέραι βροχεραὶ τὸ ἔτος, ποσότης βροχῆς 650 - 750 χιλιοστόμετρα). Εἰς τὰς χώρας αὐτὰς αἱ βροχαὶ εἶναι πολὺ λεπταὶ καὶ συνεχεῖς. Τὸ ὄδωρο τρέχει παντοῦ. Ὁ οὐρανὸς εἶναι σχεδὸν συννεφιασμένος καὶ ὁ καιρὸς ἀκαθόριστος. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς πολλοὺς ὄρματμούς, τοὺς ὄποιους φέρουν οἱ ἄνεμοι, οἱ ὄποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν θαλασσαν. Λόγω τῆς μεγάλης ύγρασίας τὰ μέταλλα εὔκολα σκουριάζουν καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι ὑποχρεοῦνται νὰ τὰ διατηροῦν πάντοτε καθαρά. Αὐτὸς ἔξηγει καὶ τὴν μεγάλην καθαριότητα, ἡ ὄποια παρατηρεῖται εἰς τὰς οἰκίας τῶν χωρῶν αὐτῶν.

α') "Ανω Ὀλλανδία. Ἡ ἄνω Ὀλλανδία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην καὶ μονότονον πεδιάδα, ἡ ὄποια ὀφείλει τὸν σχηματισμόν της εἰς τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν, οἱ ὄποιοι τὴν διασχίζουν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι εἶναι: Ὁ Ρήνος καὶ ἡ Μαιζη. Λόγω τῆς μικρᾶς των κλίσεως τὰ ὄδατα τῶν ποταμῶν ρέουν βραδέως καὶ συχνὰ πλημμυρίζουν. Διὰ τοῦτο ἔχουν κατασκευασθῆ κατὰ μῆκος τῶν ὁχθῶν μεγάλα ἀντιπλημμυρικά ἔργα. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἶναι ἀρκετά εὔφορον, ἐκτὸς τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν, ὅπου εἶναι ἀμμῷδες καὶ ἐλῶδες. Εἰς τὰς εὐφοριατέρας περιοχάς καλλιεργοῦνται κυρίως ὁ σῖτος, εἰς δὲ τὰς ἀμμῷδεις ἡ σίκαλις. Τὰς μεγαλυτέρας ὅμως ἐκτάσεις κατέχουν ἡ καλλιέργεια τῆς βρώμης καὶ τὰ λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης λαχανικά καὶ φυτὰ καλλωπιστικά λόγω τοῦ ἡπίου κλίματός των. Πρὸς Ν. καὶ εἰς τὰ σύνορα τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ Βελγίου υπάρχουν καὶ ἀξιόλογα ἀνθρακωρυχεῖα. Σπουδαιοτέρα πόλις τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ Ούτρεχτη (165.000 κ.).

β') Κάτω Ὀλλανδία. Ἡ Κάτω Ὀλλανδία εἶναι ἔργον τοῦ ἀνθρώπου, διότι ὁ ἀνθρωπός εἶναι ἔκεινος, ὁ ὄποιος τὴν ἔσωσε ἀπὸ τὰ ὄδατα καὶ συνεχῶς τὴν προστατεύει ἀπὸ αὐτά.

‘Η ἐργασία αὕτη τῆς διασώσεως τοῦ ἔδαφους καὶ τῆς προστασίας του ἀπὸ τὰ ὕδατα ἔγινε καὶ ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον κατὰ τὸν ἔχης τρόπον:

Ἐν πρώτοις ἔπειτε νὰ προστατεύσουν τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης, τὰ δόποια κάθε ἔξι ὥρας περίπου ἀνέρχονται πρὸς τὴν ξηράν καὶ καλύπτουν μεγάλας ἐκτάσεις καὶ κατόπιν ἀποσύρονται μόνα τῶν. Τὰ μόνα φυσικά ἐμπόδια ἐναντίον τῆς εἰσροής τοῦ θαλασσιού ὕδατος εἶναι οἱ θῖνες, οἱ δόποιοι ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς παραλίας καὶ ἀποτελοῦν μίαν ζώνην πλάτους 4-5 χμ. Ἡ ζώνη ὅμως αὕτη δὲν εἶναι

Διώρυγες καὶ πόλντερ εἰς τὴν Νότιον Ολλανδίαν.

συνεχής’ καὶ ως ἐκ τούτου ἡναγκάσθησαν ὅπως εἰς τὰ διάκενα κατασκευάσουν ὑψηλὸν καὶ πλατύ τεῖχος. ‘Η ἐργασία ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ἀρκετή. Δι’ αὐτῆς τὸ ἔδαφος προστατεύεται μόνον ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῆς θαλλάσσης καὶ μένει ἐκτεθειμένον εἰς τὰς πλημμύρας τῶν ρεόντων ὕδατων καὶ τῆς βροχῆς, τὰ δόποια, ως γνωστόν, συναθροίζονται εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη. Διὰ νὰ τὸ προστατεύσουν ἀπὸ τὰς πλημμύρας αὐτάς, ἔχωρισαν τὸ ἔδαφος εἰς μεγάλα τμήματα τὰ δόποια περιέβαλαν μὲν ἐν τεῖχος. Εἰς τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν πλευράς τοῦ τείχους ὑπάρ-

χουν έξιδοι, αἱ ὁποῖαι φράσσονται διὰ θυρίδων. Αἱ περιοχαὶ αὗται, αἱ ὁποῖαι περιφράσσονται διὰ τείχους καὶ δέχονται μόνον τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, λέγονται πόλην τε. Ἐάν τὸ ἐπίπεδον τοῦ πόλντερ εύρισκεται ύψηλότερον τοῦ ἐπίπεδου τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὄποιαν τὰ ὕδατά της ἔχουν τελείως ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὴν ξηράν, τότε ἀνοίγουν τὰς θύρας του καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ὅποιον ἔχει συναθροισθῆ, ρέει πρὸς τὴν θάλασσαν. Κατὰ τὴν ἐποχήν, κατὰ τὴν ὄποιαν τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης ἀνέρχεται πρὸς τὴν ξηράν, κλείουν τὰς θύρας τοῦ πόλντερ καὶ ἡ ἐκροή παύει. Ἐάν τὸ ύψος τοῦ πόλντερ εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης, τότε ἡ φυσικὴ ἐκροή εἶναι ἀδύνατος. Διὰ τοῦτο τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὅποιον συναθροίζεται ἐντὸς τοῦ πόλντερ, διοχετεύεται εἰς τὴν θάλασσαν τεχνητῶς διὰ μεγάλων ἀντλιῶν, αἱ ὄποιαι κινοῦνται εἴτε διὰ τοῦ ἀέρος εἴτε δι' ἥλεκτρικοῦ ρεύματος. Σήμερον ἐργάζονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ Κόλπου Ζουΐντερζέ. Συνεπῶς δὲν εἶναι ὑπερβολὴ αὐτό, τὸ ὅποιον λέγεται, διτὶ ὁ «Ολλανδὸς κατεσκεύασε τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὅποιου ζῆ».

Ἡ Κάτω Όλλανδία ἔχει πολὺ εὔφορον ἔδαφος, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις. Λόγῳ τῆς μεγάλης ύγρασίας, ἡ ὄποια ἐπικρατεῖ εἰς τὰ παράλια, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων, ἡ ὄποια εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὴν θαλασσίαν της συγκοινωνίαν ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι πυκνότερον κατωκημένη ἀπὸ τὴν "Ανω Όλλανδίαν. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: "Αμστερνταμ (750.000 κ.), ἡ μεγαλυτέρα πόλις τῆς Όλλανδίας καὶ σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Κόλπου Ζουΐντερζέ. Μετὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης συγκοινωνεῖ διὰ τεχνητῆς διώρυγος. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου κεῖται τὸ Ρόττερνταμ (580.000 κ.), μεγάλος διεθνῆς λιμήν, καθόσον ἔξυπηρετεῖ δλας τὰς χώρας, τὰς ὄποιας διασχίζει ὁ ποταμὸς οὗτος. Εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Θαλάσσης κεῖται ἡ πρωτεύουσα Χάγη (400.000 κ.), ἔδρα τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκογονικὴ ζωὴ.—Οἱ Όλλανδοὶ εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς, ὅμιλοῦν ὅμως Ιδιαιτέρων γλώσσαν, ἡ

δποία είναι κλάδος τής γερμανικής. Τὰ 55 % τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα 45 % εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὰς ἄλλας ἔργασίας. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ είναι πολὺ μεγάλη (κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εύρωπην μετά τὸ Βέλγιον). Ἡ διανομὴ δώματος τοῦ πληθυσμοῦ δὲν είναι δμοιδόμορφος. Περισσότερον κατωκημένη είναι ἡ Κάτω Όλλαν-

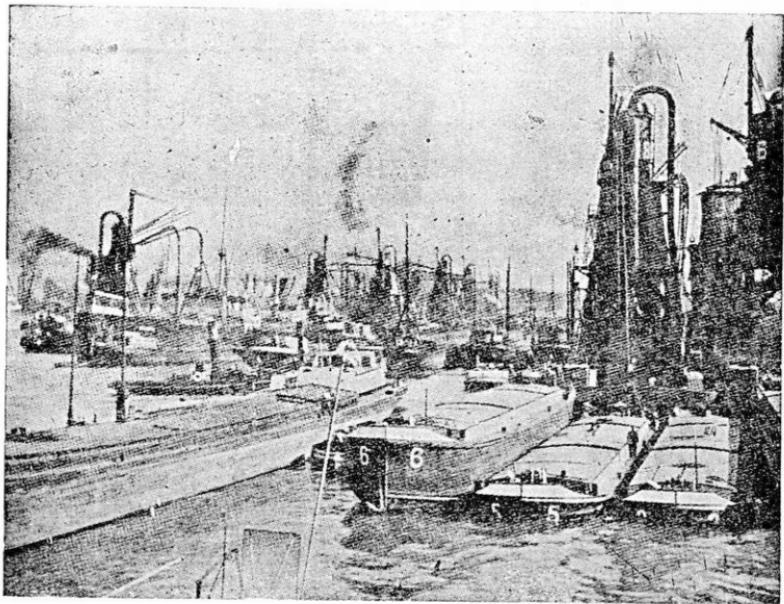

Ἐν τῷ μῆμα τοῦ Ἀμστερνταμ.

δία χάρις εἰς τὸ εὐφορώτερον ἔδαφός της καὶ εἰς τὴν καλυτέραν της συγκοινωνίαν.

Εἰς τὴν γεωργικὴν ζωὴν τῆς Όλλανδίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων, χάρις εἰς τὸ ὑγρόν της κλῖμα, τὸ ὅποιον εύνοεῖ τὴν καλλιέργειαν τῶν λειβαδίων. Ἀκολουθεῖ κατόπιν ἡ καλλιέργεια τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν καλλωπιστικῶν φυτῶν, χάρις εἰς τὸ ὑγρὸν καὶ ἥπιον κλῖμα της. Ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν είναι περιωρισμένη, ἡ δὲ παραγωγὴ των δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ.

Μεγάλην άναπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν (γάλακτος, τυροῦ, βούτυρου). Ἀκολουθοῦν ἡ μεταλλουργία χάρις εἰς τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς, ἡ βιομηχανία τῶν ἀποικιακῶν προϊόντων (κακάου, δρύζης, καουτσούκ, καπνοῦ) χάρις εἰς τὰς πλουσίας ἀποικίας τῆς, αἱ ὁποῖαι εύρισκονται εἰς τὴν Ἀσίαν, ἡ βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων καὶ τὰ ναυπηγεῖα. Σπουδαῖον ρόλον

‘Ο λιμὴν τοῦ Ρόττερνταμ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.

παίζει διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς ‘Ολλανδίας καὶ ἡ ἀλιεία (Ιδίως τῆς ρέγγας), καθόσον ἔχει ἐκτεταμένας ἀκτὰς καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν, ἡ δόπια ἔχει τοὺς περισσότερους ἰχθῦς ἀπὸ ὅλας τὰς θαλάσσας τοῦ κόσμου. Ἡ ‘Ολλανδία ἔχει ἐπίσης ἀνεπτυγμένον καὶ τὸ ἐμπόριον χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ τῶν ἀποικιῶν τῆς καὶ εἰς τὴν καλήν της γεωγραφικὴν θέσιν. Ἔξαγει κυρίως κτηνοτροφικὰ προϊόντα (γάλα συμπεπυκνωμένον, τυρόν, βούτυρον,

Ιχθύς, χάρτην, ύφασματα βαμβακερά, χημικά προϊόντα, άποικιακά είδη κ. α.). Είσαγει κυρίως δημητριακούς καρπούς, μέταλλα, βιοχημικά προϊόντα.

Άγορά βουτύρου εἰς τὴν Ὀλλανδίαν.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κτηνοτροφικά καὶ ἀλιευτικά προϊόντα, χημικά προϊόντα, μετάλλινα εἴδη, ύφασματα, άποικιακά κ. α. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα, τερεβινθέλαιον κ. α.

Ε'. ΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Εισαγωγή.— Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι, παρὰ τὴν μικρὰν σχετικῶς ἔκτασίν των (314.000 τ.χμ.), εἶναι τὸ κέντρον μιᾶς τῶν σπουδαιοτέρων δυνάμεων τοῦ Κόσμου. Ἡ ἔξαιρετικὴ αὕτη ἀνάπτυξίς των ὁφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικήν των θέσιν καὶ εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτον των εἰς ὄρυκτά. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν των

θέσιν αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι δὲν ὑπέστησαν μεγάλας ἔχθρικάς ἐπιδρομάς, ὅπως αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης. Ἡ προφύλαξίς των ἀπὸ τὰς ἐπιδρομάς ἔχθρικῶν λαῶν (δεδομένου ὅτι εἶναι νῆσοι) ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς κατοίκους των νὰ ἐπιδοθοῦν κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου των καὶ τῆς βιοχανίας των. Εἰς τοῦτο ἐπίσης συνετέλεσε καὶ ὁ ἄφθονος ὀρυκτός των πλοῦτος εἰς χρήσιμα μεταλλεύματα (ἄνθραξ, σίδηρος). Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶναι πατρὶς τῆς συγχρόνου βιομηχανίας. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου των καὶ τῆς βιομηχανίας των συνετέλεσαν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ Κράτους των. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶναι ἡ πρώτη ἀποικιακὴ Δύναμις τοῦ Κόσμου.

Θέσις.— Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι κεῖνται πρὸς ΒΔ. τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζονται διὰ δύο στενῶν Θαλασσῶν (τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ τῆς Μάγχης) καὶ ἐνὸς πορθμοῦ, δ ὁποῖος εὑρίσκεται μεταξύ αὐτῶν (πορθμὸς τοῦ Καλαί, πλάτους 31 χμ.). Ἐξ ὅλων τῶν νήσων σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Μεγάλη Βρεττανία καὶ ἡ Ἰρλανδία.

1. ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.— Τὸ ἔδαφος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἀποτελεῖται:

α') Εἰς τὰ ΒΔ. ἀπὸ τὰ παλαιὰ ὅρη, τὰ ὁποῖα λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, εἶναι χαμηλὰ καὶ δυκώδη. Ταῦτα εἶναι εἰς τὴν βόρειον περιοχὴν τῆς νήσου, ἡ ὁποία λέγεται Σκωτία, τὰ Γκράμπιαν, ὅπου καὶ ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας (Μπέν Νεβίς 1343 μ., χαμηλότερα τῆς Πάρνηθος), καὶ τὰ Σεβιότ. Εἰς τὴν ὑπόλοιπον περιοχὴν τῆς νήσου, ἡ ὁποία λέγεται Ἀγγλία, τὰ Πέννινα, τὰ ὅρη τῆς Οὐάλλιας καὶ τῆς Κορνουαλλίας. Τὰ ὅρη ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν συνεχῆ δροσειράν, διότι μεταξύ των ἐκνείνονται χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται κυρίως εἰς τὰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι: Εἰς τὴν Σκωτίαν ἡ μεταξύ τῶν δρέων Γκράμπιαν καὶ Σεβιότ, ἡ

όποια πρός διάκρισιν λέγεται **Κάτω Χώρα**, εις τὴν Ἀγγλίαν ἡ μεταξὺ τῶν Πεννίνων καὶ τῶν ὁρέων τῆς Οὐαλλίας.

β') Εἰς τὰ ΝΑ. ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδινὴν περιοχὴν, τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, τὸ ὅποῖον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ, αἱ ὅποιαι ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν ὁρέων, καλύπτονται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, διότι εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν κατείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν ΒΔ. πλευράν τῆς νήσου ὅπου καταλήγουν τὰ ὄρη, αἱ ἀκταὶ εἶναι βραχώδεις καὶ βαθέως διαμελισμέναι. Εἰς τὴν ΝΑ. πλευράν, ὅπου καταλήγει τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, αἱ ἀκταὶ εἶναι ὅμαλαι καὶ σχεδόν εὐθύγραμμοι.

Κλῖμα.—Τὸ κλῖμα δὲν εἶναι ὅμοιόμορφον. Αἱ δυτικαὶ ὁρειναὶ περιοχαὶ, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροχερούς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, ἔχουν κλῖμα κατ' ἔξοχὴν ὥκειν εἰς τὸν (μικραὶ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας, βροχαὶ καὶ ὅμιχλαι ἄφθονοι). Τὸ λεκανοπέδιον ὅμως τοῦ Λονδίνου, ἐπειδὴ προστατεύεται ἀπὸ τοὺς δυτικοὺς ἀνέμους ἀπὸ τὴν ὁρεινὴν περιοχὴν, δέχεται διλιγωτέρας βροχὰς καὶ ἔχει θερμότερα θέρη.

Τὸ κλῖμα δὲν διαφέρει μόνον μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν περιοχῶν ἀλλὰ, καὶ μεταξὺ τῶν βορείων καὶ τῶν νοτίων περιοχῶν. Ἡ Βόρειος Σκωτία, ἐπειδὴ εἶναι πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον, ἔχει κλῖμα ψυχρὸν (τὰ θέρη εἶναι τόσον δροσερά, ὡστε ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀδύνατος). Ἡ Νότιος ὅμως Ἀγγλία ἔχει κλῖμα ἥπιον (εἰς τὴν Κορνουάλλην εύδοκιμεῖ ἡ δάφνη καὶ ἡ ἀλόη).

Γεωγραφικαὶ περιοχαὶ.—Ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλῖμα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ χωρίσωμεν τὴν Μεγάλην Βρετανίαν εἰς τρεῖς περιοχάς: τὴν Σκωτίαν, τὴν ΒΔ. Ἀγγλίαν καὶ τὴν ΝΑ. Ἀγγλίαν ἡ λεκονοπέδιον τοῦ Λονδίνου.

1) **Σκωτία.** Ἡ περιοχὴ αὕτη διαφέρει ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν πρῶτον λόγῳ τοῦ μεγάλου διαμελισμοῦ τῶν ἀκτῶν τῆς καὶ δεύτερον, λόγῳ τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους τῆς, ἡ ὅποια ὀφείλεται εἰς τὰ ἐκτεταμένα ὄρη τῆς καὶ εἰς τὸ πολὺ ψυχρὸν κλῖμα τῆς. Ἡ πλουσιωτέρα περιοχὴ τῆς Σκω-

τίας εἶναι ἡ πεδιάς, ἡ ὅποια ἐκτείνεται μεταξύ τῶν δύο ὁρέων: Γκράμπιαν πρὸς Β. καὶ Σεβιότ πρὸς Ν.

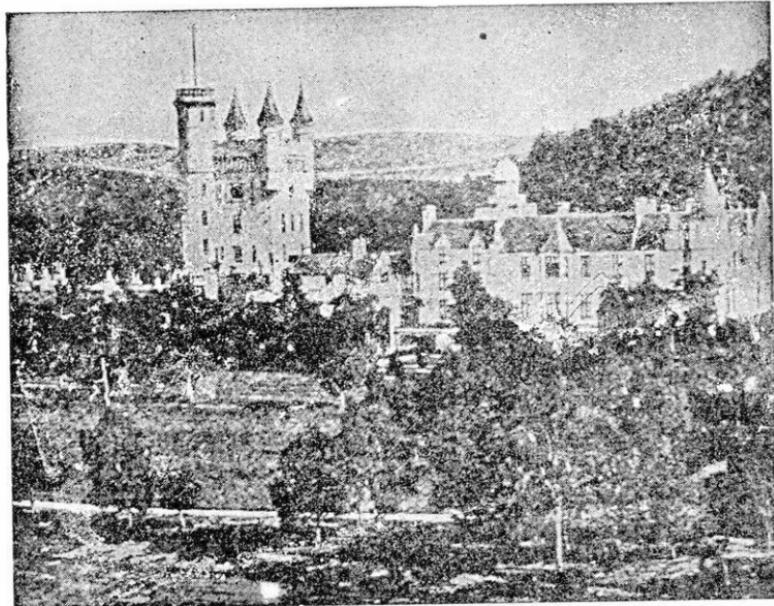
α') Ἡ ὁρεινὴ περιοχὴ. Ἡ περιοχὴ αὕτη μὲ τὸ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν κλῖμα καὶ μὲ τὸ πτωχὸν ἔδαφός της δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ καλλιεργείας. Ἡ σπουδαιότερα ἀσχολία τῶν ἀραιῶν κατοίκων, οἱ ὅποιοι συγκεντροῦνται εἰς τὰς κοιλάδας, εἶναι ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ διαρκῇ λειβάδια της, τὰ ὅποια βεβαίως ὀφείλονται εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς. Περισσότερους κατοίκους ἔχουν αἱ κοιλάδες τοῦ ὄρους Σεβιότ, χάρις εἰς τὸ ἡπιώτερον σχετικῶς κλῖμα των. Τούναντίον ἡ ὁρεινὴ περιοχὴ τῶν Γκράμπιαν, λόγω τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους, τὸ ὅποιον ἐπικρατεῖ, εἶναι σχεδόν ἔρημος. Ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου οἱ ὁρμητικοὶ δυτικοὶ ἄνεμοι καὶ αἱ ὄφθονοι βροχαὶ καὶ δμήχλαι καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν διαμονήν. Τὰ δάση καὶ αἱ κατοικίαι δὲν ὑπερβαίνουν τὸ ύψος τῶν 200-300 μ. Αἱ ύψηλότεραι περιοχαὶ κατέχονται ἀπὸ μικροὺς θάμνους καὶ χλόην, καθόσον ταῦτα ἀντέχουν καλύτερον ἀπὸ τὰ δέντρα εἰς τὸ πολὺ ψύχος, τὴν ὑγρασίαν καὶ τοὺς ὁρμητικοὺς ἀνέμους. Οἱ κάτοικοι τῶν ἀκτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀλιείαν. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῆς ἀλιείας εἶναι τὸ "Αμπερδίν (167.000 κ.) εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης, διότι αὕτη εἶναι πλουσιωτέρα εἰς ίχθεῖς.

β') Ἡ Κάτω Χώρα. Ἡ περιοχὴ αὕτη, παρὰ τὴν μικράν ἔκτασίν της (τὸ δέκατον πέριπου τῆς ὅλης ἔκτάσεως τῆς Σκωτίας) συγκεντρώνει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ (3 ἑκατ. ἐπὶ δλικοῦ πληθυσμοῦ 4 ἑκατ.). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἥπιον κλῖμα της καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (ἄνθρακος, σιδήρου καὶ πετρελαίου). Τὸ ἥπιον καὶ ὑγρὸν κλῖμα της εύνοει κυρίως τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας (πρόβατα, ἀγελάδες), τὰ δὲ πλούσια μεταλλεῖα της τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα, ναυπηγεῖα, ύαλουργεῖα, χαρτοποιεῖα, ὑφαντουργεῖα, χημικά ἐργοστάσια κτλ.). Αἱ σπουδαιότερι πόλεις εἶναι ἡ Γκλάσφορου (1.300.000 κ.) παρὰ τὰς ἐκβολάς τοῦ Κλάιντ ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχονικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης εἶναι ἡ Ντέντη (175.000 κ.), κέντρον ὑφαντουρ-

γίας καὶ τὸ Ἐδιμβοῦργον (440.000 κ.), τὸ διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας.

2) **Βορειοδυτικὴ Ἀγγλία.** "Οπως εἰς τὴν Σκωτίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ΒΔ. Ἀγγλίαν διακρίνομεν δύο περιοχάς: τὰς δόρεινάς καὶ τὰς χαμηλάς.

α') **Ορειναὶ περιοχαὶ.** Αἱ περιοχαὶ αὗται, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴν δόροσειράν τῶν Πεννίνων, τὰ δρη τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς Κορνουαλλίας, εἶναι ἀραιῶς κατώκημέναι. Τοῦτο

Ἡ βασιλικὴ ἔπαυλις Μπαλμόραλ Κάσλ εἰς τὴν Σκωτίαν.

όφειλεται εἰς τὸ πτωχὸν ἔδαφός των, τὸ ὅποῖον εύνοεῖ κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Περισσότερον κατώκημένη εἶναι ἡ δόρεινη περιοχὴ τῆς Κορνουαλλίας, χάρις εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα τῆς καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τῆς (χαλκοῦ καὶ κασσιτέρου). Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εύρισκεται καὶ ἡ σπουδαιοτέρα πόλις Πλύμουθ (200.000 κ.), ἡ ὅποια ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της κυρίως εἰς τὴν θέσιν της, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς θαλασσίας δόδοι, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Βόρειον Ἀμερικήν.

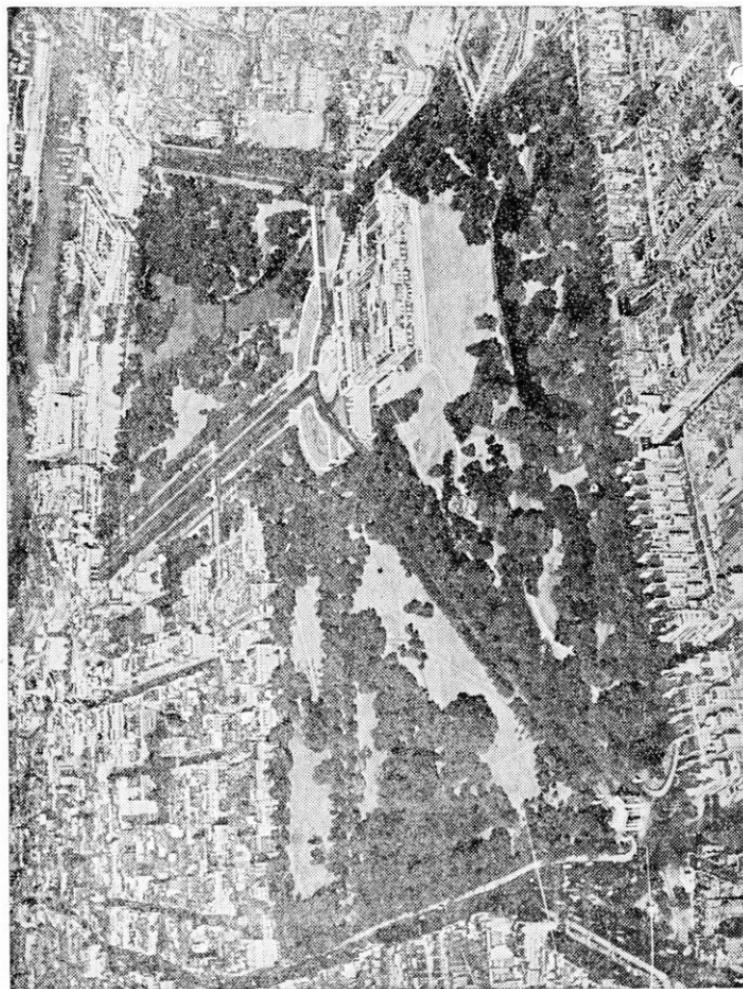
β') Χαμηλαὶ περιοχαί. Αἱ περιοχαὶ αῦται, χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός των, ἔχουν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ ἕδως κτηνοτροφίαν. Ἡ θέα δημοσ, τὴν ὅποιαν παρουσιάζουν, φανερώνει, ὅτι εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς δὲν ὑπερισχύει ἡ γεωργικὴ ζωή, ἀλλ' ἡ βιομηχανική, χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, τὰ ὅποια εύρισκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν παλαιῶν αὐτῶν ὄρέων. Ἐπὶ δόλόκληρα χιλιόμετρα δὲν βλέπει κανεὶς ἄλλο παρὰ ἐργοστάσια, καπνοδόχους καὶ σωρούς σκωρίας. Τὰ δένδρα καὶ τὰ καθαρὰ νερά ἔχουν σχεδόν ἔξαφανισθῆ. Ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν ἀνθρακωρυχείων εἶναι ἡ πλέον βιομηχανικὴ καὶ ἡ πλέον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας (287 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι τὸ Μπίρμιγχαμ (1.300.000 κ.), τὸ Μάντζεστερ (1.200.000 κ.), κέντρον τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος, τὸ Σέρφιλντ (500.000 κ.), τὸ Λήντς (500.000 κ.), καὶ τὸ Μπράντφορντ (300.000 κ.), κέντρα βιομηχανίας μαλλίνων ὑφασμάτων.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες, διὰ τῶν ὅποιῶν εἰσάγουν τὰ τεράστια αὐτὰ βιομηχανικὰ κέντρα τὰς πρώτας Ὂλας, αἱ ὅποιαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν χώραν (βάμβαξ, ἔριον, σίδηρος) καὶ τὰ εἴδη διατροφῆς διὰ τὸν μεγάλον αὐτὸν πληθυσμὸν τῶν καὶ ἔξαγουν τὰ βιομηχανικὰ τῶν προϊόντα, εἶναι: τὸ Λίβερπουλ (1.320.000 κ.), τὸ Κάρντιφ (250.000 κ.), καὶ τὸ Νιούκασλ (450.000 κ.). Τὰ δύο τελευταῖα, χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, τὰ ὅποια εύρισκονται πλησίον τῶν, εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἔξαγωγῆς ἀνθρακος τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Τὸ Νιούκασλ ἔχαγει ἀνθρακαὶ εἰς τὴν Βόρειον Εὐρώπην (Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Δανίαν, Βαλτικὰς Χώρας) καὶ τὸ Κάρντιφ εἰς τὴν Νότιον Εὐρώπην, χώρας τῆς Μεσογείου, Ν. Ἀμερικήν.

3) Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, χάρις εἰς τὴν μεγάλην του ἔκτασιν, τὸ εὔφορον ἔδαφός του καὶ τὸ διλιγώτερον ὑγρὸν καὶ περισσότερον θερμὸν κλῖμα του, εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος καὶ ζαχαρούχα τεῦτλα. Πρὸ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς μεγάλης βιομηχανίας τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου μὲ τὸ ἐκτεταμένον καὶ εὔφορον

ἔδαφός του ἡτο ή σπουδαιοτέρα περιοχή τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ἀλλὰ καὶ σήμερον ή σπουδαιότης του διατηρεῖται χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν του θέσιν (κεῖται ἀπέναντι τῆς Εύρωπης)

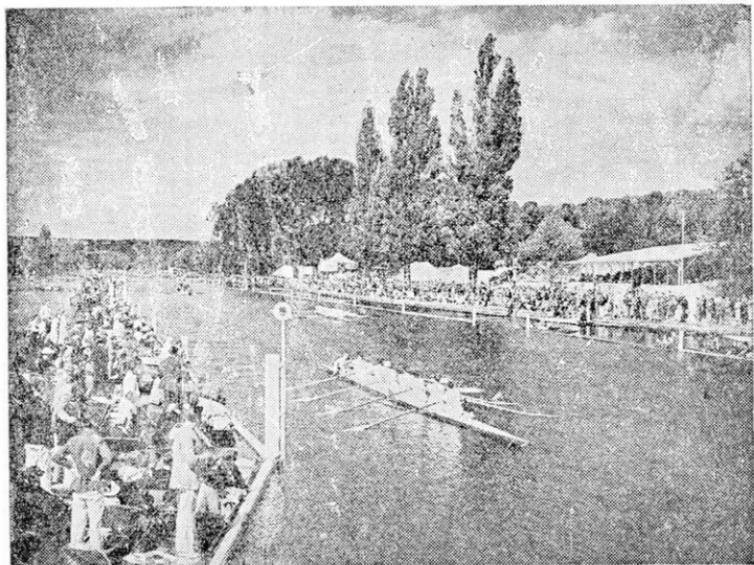

“Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Λονδίνου” εἰς τὸ μέσον τὰ ἀνάκτορα τοῦ Μπούκιγχαμ.

[Φωτογραφία ἀπὸ ἀρχείων]

καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὸ Λονδίνον (8.200.000 κ.), ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως ποταμοῦ, 82 χμ. μακράν τῆς θαλάσσης (εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον τελειώνει ἡ θαλασσία ἀτμοπλοΐα). Ἡ πόλις αὕτη, λόγῳ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ καὶ τῆς θαλασσίας της

συγκοινωνίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλει ἀρχικῶς καὶ τὴν ἀνάπτυξιν της, εἶναι εἰς τῶν σπουδαιοτέρων λιμένων τοῦ κόσμου. Εἶναι ἐπίσης μία μεγάλη ἀποθήκη ἀποικιακῶν προϊόντων (καουτσούκ, ἔριου, τεῖου κ.ἄ.) χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν Κράτος, καὶ σπουδαῖον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ κόσμου χάρις εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτον της. Ὁ μεγάλος πληθυσμὸς καὶ ἡ καλὴ του συγκοινωνία συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ ἵδιως τῶν βιομηχανικῶν κλάδων, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀνθρακος (ἐνδυμάτων, ἐπίπλων, ἡλεκτρικῶν εἰ-

Λειμβοδρομία εἰς τὸν Τάμεσιν.

δῶν, τεχνητῆς μετάξης, εἰδῶν πολυτελείας, βιβλίων κτλ.). Ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν τὸ Λονδίνον κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὴν Νέαν Ὅρκην. Τὸ σπουδαιότερον πρόστειον εἶναι τὸ Γκρήνουϊτς, γνωστὸν διὰ τὸ ἀστεροσκοπεῖον του, διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς Γῆς. Πλησίον τοῦ Λονδίνου αἱ πόλεις Ὀξφόρδη καὶ Καίμπριτς μὲ πολὺ δόνομαστὰ πανεπιστήμια.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἐπὶ τῆς Μάγχης εἶναι τὸ Ντόβερ, ἀπέναντι τοῦ Καλαί, τὸ Σαούθαμπτον καὶ τὸ Μπράϊτον.

2. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Μορφή τοῦ ἔδαφους.— Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰρλανδίας περιλαμβάνει μίαν πεδιάδα εἰς τὸ κέντρον καὶ μίαν ὀρεινὴν περιοχὴν εἰς τὴν περιφέρειαν. Ἡ πεδιάς, ἡ ὅποια ἀνοίγεται μόνον πρὸς Α. πρὸς τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν, ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν της εἰς τὰ μαλακὰ πετρώματα τῆς περιοχῆς της (ἀσβεστολιθικά), τὰ ὅποια εὔκολα ἡ διάβρωσις τῶν ρεόντων ὑδάτων παρέσυρε πρὸς τὴν θάλασσαν. Τούναντίον αἱ ὀρειναὶ περιοχαὶ, αἱ ὅποιαι γενικῶς εἶναι χαμηλαί, ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὰ σκληρότερα πετρώματα των (κυρίως γρανιτικά).

Κλῖμα καὶ προϊόντα.— Τὸ κλῖμα εἶναι κατ' ἔξοχὴν ὡκεανειον χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν δυτικῶν ἀνέμων. Ἐπὶ τῆς ΝΔ. ἀκτῆς ὁ χειμὼν εἶναι τόσον ἥπιος ὅσον καὶ εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας. Ἡ χιῶν σπανίως διατηρεῖται ἐπὶ τοῦ ἔδαφους περισσότερον τῆς μιᾶς ἡμέρας. Αἱ βροχαὶ εἶναι ὅφθονοι καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους. Θεωρεῖται ὡς καλὴ ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὅποιαν βρέχει μόνον δύο ἔως τρεῖς φοράς. Ἡ ύπερβολικὴ ύγρασία καὶ οἱ ὅρμητικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι ἐπικρατοῦν εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς, δὲν εύνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν. Ἡ Ἰρλανδία εἶναι ἡ πτωχοτέρα εἰς δάση χώρα τῆς Εὐρώπης. Τὸ κλῖμα ὅμως αὐτὸν εύνοεῖ τὰ λειβάδια καὶ τὴν τύρφην, ἡ ὅποια προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν ύδροβίων φυτῶν. Ἡ τύφη, ἡ ὅποια εἶναι ἡ λαϊκωτέρα καύσιμος ὅλη λόγω τῆς ἐλλείψεως δασῶν, κατέχει τὸ ἔβδομον τῆς ἐπιφανείας τῆς νήσου.

Λόγῳ τῆς ύπερβολικῆς ύγρασίας ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀδύνατος. Εὔδοκιμεῖ ὅμως ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Χάρις εἰς τὸ ὠκεάνειον κλῖμα, τὸ ὅποιον εύνοεῖ τὰ λειβάδεια, πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὅποια κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς νήσου. Τὸ ύγρὸν κλῖμα εύνοεῖ ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ κάτοικοι.— Πολιτικῶς ἡ Ἰρλανδία διαιρεῖται:

α') Εἰς τὸ Ἐλεύθερον Ἰολανδικὸν Κράτος (3.000.000 κ., πρωτεύουσα τὸ Δουβλίνον 400.000 κ.), τὸ ὅποιον ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ ἔτος 1922 καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ Καθολικούς.

Φυσικὸς χάρτης τῶν Βρεταννικῶν νήσων.

Ἡ κυριωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων του εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ γεωργία.

β') Εἰς τὸ Κράτος τοῦ Οὐλστερ, πρὸς τὰ ΒΑ. (1.250.000 κ., πρωτεύουσα Μπέλφαστ 415.000 κ.), τὸ ὅποιον εἶναι ἀγγλικὴ

ἀποικία εἰς Ἰρλανδικὸν ἔδαφος καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπό Σκώτους Διαμαρτυρομένους. Ἡ κυριωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων εἶναι ἡ βιομηχανία τοῦ λίνου, τῆς δόποίας κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα.

Οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. — Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἀπό πολλοῦ ἡ γεωργία δὲν κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας.

Ο ἀγροτικὸς πληθυσμὸς ἐίναι μόλις τὰ 20 % τοῦ ὁλικοῦ πληθυσμοῦ (ἢ Ἐλλάς 68 %).

Ἐκ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ δημητριακοὶ καρποί, οἱ δόποι καλλιεργοῦνται κυρίως εἰς τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, κατέχουν πολὺ μικράν ἔκτασιν. Ἡ στροφὴ αὕτη τῆς Μεγάλης Βρεταννίας πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν ὀφείλεται εἰς λόγους φυσικούς καὶ εἰς λόγους οἰκονομικούς.

α') **Φυσικοὶ λόγοι.** Τὸ ὠκεάνειον κλῖμα τῆς καὶ τὰ ἀργιλικὰ κυρίως ἔδαφη τῆς, τὰ δόποια προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὀρεινῶν τῆς περιοχῶν, εύνοοῦν τὰ λειβάδια καὶ ὅχι τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

β') **Οἰκονομικοὶ λόγοι.** Ο εἰσαγόμενος ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ σῖτος εἶναι εὐθηνότερος ἀπὸ τὸν σῖτον, ὁ δόποιος παράγεται εἰς τὸ ἑσωτερικόν. "Ἐνας ἄλλος ἀκόμη λόγος ὁ δόποιος συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας, εἶναι ὅτι οἱ "Αγγλοι εἶναι λαός κατ' ἔξοχὴν κρεωφάγος. Διὰ τοῦτο ἡ κτηνοτροφία γίνεται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ μὲ ὅλους τοὺς κα-

Χάρτης τῆς διανομῆς τῶν βροχῶν εἰς τὰς Βρεταννικὰς νήσους.

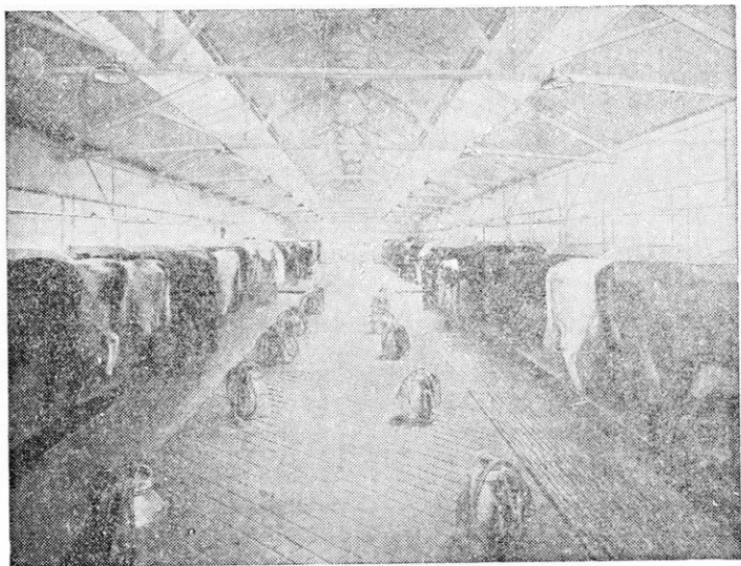
νόνας τῆς ἐπιστήμης. Οἱ Ἀγγλοι κτηνοτρόφοι κατώρθωσαν νὰ δημιουργήσουν εἰδικάς κατηγορίας ζῷων διὰ τὴν παραγωγὴν κρέατος, γάλακτος ἢ ἔριου. Παρ' ὅλην ὅμως τὴν ἀνάπτυξιν της ἡ κτηνοτροφία δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ.

‘Αλιεία. Ἐξ ὅλων τῶν κλάδων, οἱ ὅποιοι παράγουν εἰδη διατροφῆς, μόνον ἡ ἀλιεία προμηθεύει μεγαλυτέραν ποσότητα ἀπὸ ἑκείνην, ἡ ὅποια ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν. Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἵχθεῖς θαλάσσας, αἱ ὅποιαι περιβάλλουν τὰς Βρεταννικὰς νήσους. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ **Βόρειος Θάλασσα**. Οἱ ἀλιευόμενοι ἵχθύες εἶναι κυρίως ρέγγαι καὶ βακαλάοι. Ἡ Μεγάλη Βρεταννία ἔχει τοὺς μεγαλυτέρους ἀλιευτικούς λιμένας τοῦ κόσμου.

Βιομηχανία. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας κατέχει ἡ βιομηχανία. Τὰ 80 %, τοῦ πληθυσμοῦ της διαμένουν εἰς τὰς πόλεις, ἐκ τῶν ὅποιων αἱ περισσότεραι εύρισκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ἀνθρακωρυχείων. Οὐδεμίᾳ ἄλλῃ χώρᾳ ἔχει τόσας πολλὰς πόλεις (58 ἔχουν ἄνω τῶν 100.000 κ.). Ἡ τεραστία βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Βρεταννίας ὁφείλεται εἰς δύο λόγους: Πρῶτον, εἰς τὰ ἀφθονα ἀνθρακωρυχεῖα (κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀνθρακος εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν δευτέραν θέσιν εἰς ὅλον τὸν κόσμον μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς). Δεύτερον, εἰς τὴν θαλασσιάν της συγκοινωνίαν, χάρις εἰς τὴν ὅποιαν προμηθεύεται κατὰ τὸν πλέον εὐθηνὸν τρόπον τὰς πρώτας ὄλας, αἱ ὅποιαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸ ἔδαφός της καὶ ἔξαγει τὰ βιομηχανικά της προϊόντα (ἡ θαλασσία συγκοινωνία εἶναι ἡ εὐθηνοτέρα ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας). Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν ἡ Μεγάλη Βρεταννία ἔχει μεγάλον καὶ πυκνὸν πληθυσμὸν (47.000.000 κατ., ἥτοι 147 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι:

α') Ἡ βιομηχανία ύφασμάτων. Ἡ βιομηχανία τῶν μαλλίνων καὶ λινῶν ύφασμάτων εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς βιομηχανίας τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν προβάτων της καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου. Ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως ὅμως τῆς ἀτμομηχανῆς (1779)

ἡ βιομηχανία αὕτη ἔλαβε τόσην ἀνάπτυξιν, ώστε σήμερον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πρώτων αὐτῶν ύλῶν εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τῆς βιομηχανίας τῶν μαλλίνων ύφασμάτων εἶναι: Σέφφιλντ, Λήντς, Μπράντφορντ. Νεωτέρα κατὰ πολὺ εἶναι ἡ βιομηχανία τῶν βαμβακερῶν ύφασμάτων, τῆς ὁποίας τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι τὸ Μάντζεστερ. Ἡ βιομηχανία αὕτη χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν

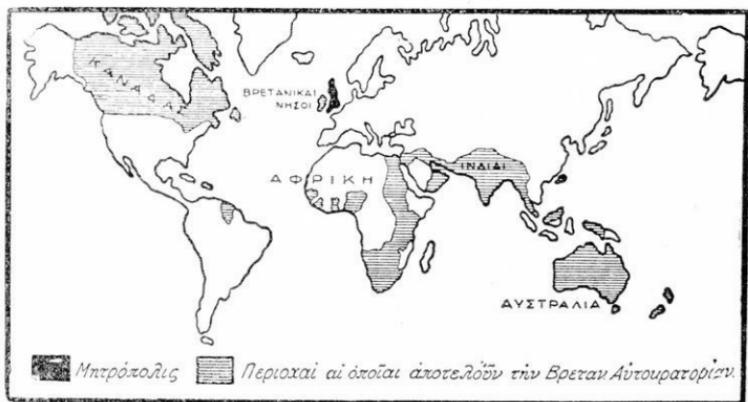
Βουστάσιον εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Κράτος τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ δλων τῶν βιομηχανιῶν αὐτῆς.

β) Ἡ μεταλλουργία. Ἡ βιομηχανία αὕτη ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα. Διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν ἐνὸς τόννου μεταλλεύματος σιδήρου ἀπαιτοῦνται δύο τόννοι ἀνθρακος· συνεπῶς συμφέρει ἡ μεταφορά τοῦ σιδηρομεταλλεύματος εἰς τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὅποιαν ὑπάρχει ὁ ἀνθραξ, καὶ ὅχι ἡ μεταφορά τοῦ ἀνθρακος εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σιδήρου. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εύρισκονται εἰς τὴν ΒΔ. περιοχὴν τῆς νήσου, ὅπου ὑπάρχουν τὰ ἀνθρακωρυχεῖα

καὶ τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου: Μπίθμιγχαμ, Σέφφιλντ (δημόσια, ύλικὰ σιδηροδρόμου, μηχαναὶ παντὸς εἶδους), Νιούκασλ, Γκλάσκοου (ναυπηγεῖα).

Συγκοινωνία. Ἡ τεραστία οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Βρετανίας στηρίζεται εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς συγκοινωνίαν. Δεδομένου ὅτι εἶναι νῆσος, τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ θαλασσία συγκοινωνία. Ἡ Μεγάλη Βρετανία εἶχε μέχρι τοῦ τελευταίου Παγκοσμίου πολέμου τὸν μεγαλύτερον ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον τοῦ κόσμου· εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ συγκοινωνία ἔκτελεῖται διὰ πλωτῶν ὁδῶν (ποταμῶν καὶ διωρύγων), διὰ τοῦ σιδηροδρόμου (τὸ μῆκος τῶν σιδηρο-

Χάρτης τῆς Βρεταννικῆς Αὐτοκρατορίας.

δρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 33.000 χμ.) καὶ δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

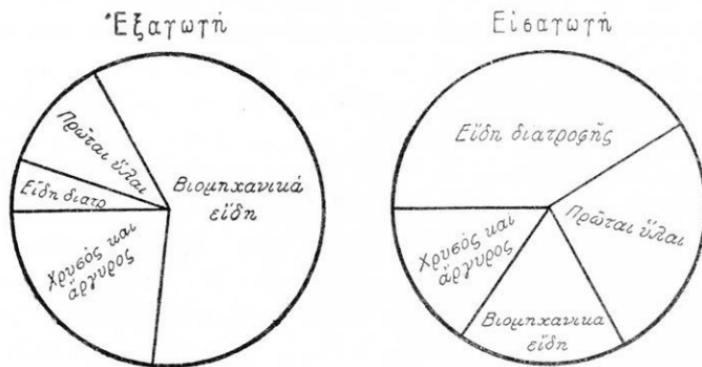
Ἐμπόριον. Ἡ Μεγάλη Βρετανία εἶχεν ἐπίσης μέχρι τοῦ Παγκοσμίου πολέμου τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου. Τοῦτο διείλεται:

α') Εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν ἀνθρακος, ἡ ὅποια εἶναι ἀνωτέρα τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως. Οἱ ἀνθρακοὶ ἀντιπροσωπεύει τὰ 80 %, τοῦ βάρους καὶ τὰ 11 %, τῆς ἀξίας τῶν ἔξαγομένων προϊόντων. Αἱ ἔξαγωγαὶ κατευθύνονται εἰς ὅλας τὰς πτωχαὶς εἰς ἀνθρακαὶ χώρας τῆς Εὐρώπης, τῆς Νοτίου Αμερικῆς καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ωκεανοῦ. Οἱ ἀγγλικὸς ἀνθρακὸς τροφοδοτεῖ

όλας τάς βάσεις τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν (Γιβραλτάρ, Σουέζ, "Αντεν, Κολόμπο, Σιγκαπούρη").

β') Εἰς τὴν μικρὰν παραγωγὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων, τὰ δόποια ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Ὁ παραγόμενος σῖτος ἐπαρκεῖ μόνον διὰ τρεῖς μῆνας καὶ τὸ κρέας μόνον δι' ἔξι μῆνας. Ἡ Μεγάλη Βρεταννία εἶναι ἡ πρώτη χώρα εἰσαγωγῆς σίτου εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἐκτὸς τοῦ σίτου καὶ τοῦ κρέατος εἰσάγονται διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της βιούτυρον, τυρός, πουλερικά, ὄπωραι, οἶνος κ.ἄ.

γ') Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, ἡ

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Μεγάλης Βρεταννίας.

δοία εἶχει ἀνάγκην μεγάλης ποσότητος πρώτων ύλων. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι: ὁ βάμβακος, ὁ σίδηρος, τὸ ἔριον, ἡ γιούτα (διὰ τὴν κατασκευὴν σάκκων καὶ εύθηνῶν ταπήτων), ἡ μέταξα, τὸ καουτσούκ, τὸ πετρέλαιον.

δ') Εἰς τὸ ἀπέραντον ἀποικιακόν της Κράτος, τὸ ὅποιον προμηθεύει τάς πρώτας ύλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της καὶ ἀγοράζει τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα.

Ἐκ τῶν ἔξαγομένων προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν ὡς πρὸς τὴν δξίαν κατέχουν τὰ βαμβακερά ύφασματα. Ἀκολουθοῦν τὰ μεταλλουργικὰ προϊόντα (μηχαναὶ παντὸς εἴδους, ὅπλα, πλοῖα, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα κτλ.) καὶ τὰ μάλλινα ύφασματα. Τὸ

έμποριόν της έκτελείται μὲ δλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου, πε-
ρισσότερον ὅμως μὲ τὰς ἀποικίας της.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως ὑφάσματα καὶ νήματα, με-
τάλλινα εἴδη καὶ μηχανάς, ἄνθρακα, χημικὰ καὶ φαρμακευτικά
προϊόντα, ἀλιευτικά προϊόντα κ.ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει
σταφίδα, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, σῦκα ξηρά, χαρούπια, μαστί-
χην, κολοφώνιον, λευκόλιθον, σμύριδα κτλ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

"Οπως αἱ χῶραι τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, οὕτω καὶ αἱ
χῶραι τῆς Δυτικῆς Εύρωπης ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηρι-
στικὰ ὡς πρὸς τὸ ἔδαφος, τὸ κλῖμα καὶ τὴν οἰκονομικὴν ζωήν.

"Ἐδαφος.—Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εύρωπης
ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ παλαιὰ καὶ συνεπῶς χαμηλὰ καὶ κρυ-
σταλλικὰ ὅρη (Κεντρικά "Ορη, Βώζ, Ἀρντένα, "Ορη τῆς Βρε-
ταννῆς, "Ορη τῶν Βρεταννικῶν Νήσων) καὶ ἀπὸ ἔκτεταμένας
πεδιάδας ('Ακιταίν, λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, πεδιάς τῶν
Κάτω Χωρῶν, λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου). Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ
'Ατλαντικοῦ 'Ωκεανοῦ, ὅπου καταλήγουν οἱ ποταμοί, σχημα-
τίζονται μεγάλοι χωνοειδεῖς κόλποι, οἱ ὅποιοι ὀφείλονται εἰς
τὰς μεγάλας παλιρροίας.

Κλῖμα καὶ θλάστησις.—Αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Εύρωπης,
ἐπειδὴ εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν
ἀπὸ τὸν 'Ατλαντικόν, ἔχουν κλῖμα κυρίως ὡκεάνειον. Εἰς
τὸ περισσότερον ὑγρὸν κλῖμα τῶν ὀφείλονται καὶ τὰ χαρακτη-
ριστικὰ τοπία των, τὰ ὅποια εἶναι ἐντελῶς διαφορετικά ἀπὸ
τὰ τοπία τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου. Εἰς τὰ πολὺ εὔφορα
ἔδαφη εύδοκιμοῦν πλούσιαι καλλιέργειαι (σῖτος, ζαχαροῦχα
τεῦτλα), εἰς δὲ τὰ πτωχότερα ἔδαφη ὑπάρχουν λειβάδια καὶ
μικρὰ δάση. Οὕτω τὸ τοπίον τῶν χωρῶν αὐτῶν, χάρις εἰς τὰς
ἀρκετὰς βροχάς των καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν των κατὰ
τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, εἶναι πάντοτε πράσινον.

Οἰκονομικὴ ζωὴ.—Αἱ ἔκτεταμέναι καὶ εὔφοροι πεδιάδες
συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, τὸ δὲ ὠκεάνειον

κλῖμα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας τῶν μεγάλων ζῷων. Συνεπῶς δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν τύχην, δτὶ αἱ χῶραι τῆς Μεσογείου τρέφουν κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικὸν καὶ αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντικοῦ τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῷα κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζῷων ἀπαιτεῖ πλούσια καὶ διαρκῆ λειβάδια, τὰ δποῖα μόνον εἰς τὸ ύγρὸν κλῖμα εύδοκιμοῦν.

Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, τὰ δποῖα εύρισκονται εἰς τὸ ἔδαφός των, ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἡ δποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικήν των ζωήν.

Ἐρωτήσεις.

- 1) Ποία εἶναι ἡ πλούσιωτέρα γεωργικὴ χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον; 2) Ποία εἶναι ἡ βιομηχανικωτέρα χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διατί; 3) Ποῖοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ ὀφείλεται ἡ ἀνάπτυξίς των; 4) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον; 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Παρισίους καὶ Λονδίνον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Εισαγωγή.—Η Γερμανία μέχρι τοῦ ἔτους 1871 ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ μικρά κράτη. Ὁ τεμαχισμός της ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα εἰς πολλὰ ἀνεξάρτητα κράτη ὁφείλεται εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἑδάφους της, τὸ ὅποῖον εύνοεῖ τὸν χωρισμὸν αὐτόν, καθόσον περιλαμβάνει ὄλας τὰς ζώνας καὶ ὄλους τοὺς τύπους τῶν τοπίων τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης. Πρὸς Ν. ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐν τμῆμα τῆς ζώνης τῶν "Ἀλπεων. Εἰς τὸ κέντρον ἀπὸ πολλὰ παλαιὰ καὶ συνεπῶς χαμηλὰ ὄρη, τὰ ὅποῖα εἶναι συνέχεια τῶν παλαιῶν ὄρέων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης (Κεντρικῶν Ὀρέων, Βώζ, Ἀρντέννης). Πρὸς Β. κατέχει ἐν τμῆμα τῆς μεγάλης πεδιάδος τῆς Βορείου Εὐρώπης. Παρὰ τὴν βραδεῖαν ἔνωσιν του τὸ Γερμανικὸν "Ἐθνος κατέχει ἔξεχουσαν θέσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ, χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας του. Αὕτη κεῖται μεταξὺ τῆς Δ. Εὐρώπης, ἡ ὅποια βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, καὶ τῆς Ἀνατολικῆς, ἡ ὅποια ὁδηγεῖ πρὸς τὴν Ἀσίαν. Διὰ τῶν κοιλάδων τῶν "Ἀλπεων ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, διὰ δὲ τῆς Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος ἀνοίγεται πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν Θάλασσαν. Χάρις λοιπὸν εἰς τὴν εὔκολον ἐπικοινωνίαν του πρὸς ὄλας τὰς κατευθύνσεις καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του, τὸ γερμανικὸν "Ἐθνος ἔλαβε μεγάλην ἀνάπτυξιν.

”Ορια.—Η Γερμανία όριζεται πρὸς Β. ύπὸ τῆς Δανίας καὶ βρέχεται ύπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης, πρὸς Δ. ύπὸ τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Ν. ύπὸ τῆς Ἐλβετίας καὶ Αὐστρίας καὶ πρὸς Α. ύπὸ τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ τῆς Πολωνίας. Πρὸς Α. καὶ πρὸς Δ. δὲν ἔχει σαφῆ φυσικὰ ὄρια. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ σύνορά της εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς δὲν ἥσαν πάντοτε σταθερὰ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ιστορίας της.

Γεωγραφικαὶ περιοχαὶ.—Παρὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν, τὴν δποίαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας, δυνάμεθα νὰ τὴν διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρας μεγάλας περιοχάς:

α') Τὴν Νότιον Γερμανίαν, ἡ δποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ ψηλὰ ὄρη καὶ ὁροπέδια.

β') Τὴν Μέσην Γερμανίαν, ἡ δποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα ὄρη.

γ') Τὴν Βόρειον Γερμανίαν, ἡ δποία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα καὶ

δ') Τὴν Κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, ἡ δποία εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γερμανίας.

1) **Νότιος Γερμανία.** Η Νότιος Γερμανία περιλαμβάνει: α') Τὰς Γερμανικὰς "Αλπεις (ψηλοτέρα κορυφὴ 3.000 μ.), β') τὸν Μέλανα Δρυμὸν (ἀπέναντι τῶν Βοσγίων), γ') τὰ ὁροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαβοφραγκονίας, τὰ δποία ἐκτείνονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Κεντρικῶν "Αλπεων καὶ χωρίζονται διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Δουνάβεως, καὶ δ') τὴν κοιλάδα τοῦ "Ανω Δουνάβεως.

Ἐξ ὅλων τῶν πεδινῶν περιοχῶν εὑφορώτερον ἔδαφος ἔχουν αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν (Δουνάβεως μετὰ τῶν παραποτάμων του· Νέκαρ καὶ Μάΐν, παραποτάμων τοῦ Ρήνου). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς εὐφόρους προσχώσεις των, τὰς δποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὄντατα καὶ δ ἄνεμος ἀπὸ τὰς ψηλὰς περιοχάς. Τὸ ὀλιγώτερον εὕφορον ἔδαφος ἔχει τὸ ὁροπέδιον τῆς Βαυαρίας, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὰ χαλικια. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς ἔξῆς λόγους: Εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν τὸ κλῖμα τῆς Εύρωπης ἦτο πολὺ ψυχρὸν καὶ ύγρόν· ὡς ἐκ τούτου αἱ χιόνες ἥσαν ἄφθονοι καὶ ἐκάλυ-

πτον συνεχώς τὴν Βόρειον Εύρωπην καὶ ὅλα τὰ ὑψηλά ὅρη. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν παγετῶνες, οἱ ὅποῖι κατήρχοντο πρὸς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, παρασύροντες χώματα, χαλίκια καὶ λίθους (ὅπως συμβαίνει καὶ σήμερον εἰς τὰς ὑψηλάς κορυφὰς τῶν "Αλπεων"). Τὸ δροπέδιον τῆς Βαυαρίας, τὸ ὅποιον κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν "Αλπεων, ἐδέχετο τὰ ὄλικά, τὰ ὅποια παρέσυρον οἱ παγετῶνες ἐκ τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν καὶ τὰ ὅποια ἀπετίθεντο κατὰ σωρούς. "Οταν τὸ κλῖμα ἔγινε θερμότερον, οἱ παγετῶνες διελύθησαν καὶ ἐπὶ τοῦ δροπεδίου παρέμειναν οἱ σωροὶ τῶν μεταφερθέντων ὄλικῶν, τοὺς ὅποίους τὰ ρέοντα ὕδατα ἡρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἴσοπεδάνωνυν. Κατὰ τὴν ἴσοπεδωσιν τὰ λεπτὰ χώματα μετεφέρθησαν παρὰ τῶν ρεόντων ὕδατων καὶ τῶν ἀνέμων εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς καὶ ἐπὶ τοῦ δροπεδίου παρέμειναν τὰ χονδρά χαλίκια καὶ οἱ λίθοι. Μεταξὺ τῶν σωρῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἴσοπεδώθησαν, ἢ μεταξὺ τῶν κοιλωμάτων, τὰ ὅποια ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς παγετῶνας, τὸ ὄντωρ τῆς βροχῆς παραμένει στάσιμον καὶ σχηματίζει λίμνας. Ἰδοὺ λοιπὸν οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὅποίους τὸ δροπέδιον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρά χαλίκια καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι πολὺ εὔφορον, ἐνῷ αἱ κοιλάδες καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς καὶ εὐφόρους προσχώσεις.

Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειρωτικόν, διότι ἡ Νότιος Γερμανία, κεῖται μακράν τῆς θαλάσσης (χειμῶν δριμύς, θέρος θερμόν, χιῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, βροχαί ραγδαῖαι, αἱ ὅποιαι πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου).

Τὰ προϊόντα ἔξαρτῶνται ἀπὸ τὴν σύστασιν τοῦ ἑδάφους καὶ ἀπὸ τὸ κλῖμα. Εἰς τὰς ὄρεινάς περιοχάς, ὅπου τὰ θέρη εἶναι δροσερὰ καὶ ἡ ὑγρασία μεγαλυτέρα, εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία κυρίως τῶν μεγάλων ζώων καὶ ἡ ψλοτομία, χάρις εἰς τὰ πολλὰ λειβάδια καὶ εἰς τὰ πλούσια δάση. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἐπίσης ἀνεπτυγμένη εἰς τὰ δροπέδια, διότι τὸ ἑδαφός των εἶναι καταλληλότερον διὰ λειβάδια παρὰ διὰ καλλιεργείας, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πολὺ εὔφορον. Εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἑδαφός των, εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ γεωργία. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ζαχαροῦχα τεῦτλα εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, αἱ ὅποιαι

είναι έκτεθειμέναι· εἰς τοὺς παγετούς, καὶ ἄμπελοι καὶ ὀπωρόφορα δένδρα εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα.

Σπουδαιότεραι πόλεις εἰναι: Εἰς τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυα-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας.

ρίας τὸ **Μόναχον** (700.000 κ.), μία τῶν μεγαλυτέρων πόλεων τῆς Γερμανίας καὶ σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν. Εἶναι ἐπίσης σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον μὲ διαφόρους βιομηχανίας (φημίζεται ἡ μπύρα τοῦ Μονάχου). Τὴν ἀνάπτυξιν του διφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθόσον

κείται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποῖον διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ τῆς ΝΔ. Γερμανίας πρὸς τὴν Ἰταλίαν, πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ πρὸς τὴν Βιέννην.

Εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ ὀροπεδίου τῆς Σουαβοφραγκονίας κείνται: ἡ Νυρεμβέργη (400.000 κάτ.) καὶ ἡ Στουτγάρδη (375.000 κάτ.), σπουδαῖα βιομηχανικά κέντρα διαφόρων βιομηχανιῶν (ἡλεκτρικά εἴδη, δερμάτινα εἴδη, χάρτης, αὐτοκίνητα, διάφορα παιγνίδια κ. ἄ.).

2) Μέση Γερμανία. Ἡ Μέση Γερμανία, ἡ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα ὅρη, εἶναι τὸ πλέον γραφικὸν τμῆμα τῆς Γερμανίας. Τὰ ὅρη ταῦτα εἶναι τὰ ἔξης ἐκ Δ. πρὸς Α: Τὰ Παραορήνεια "Οῷη, τὰ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς Ἀρντέννης, τὰ "Οῷη τῆς Ἐσσης (Φόγκελσμπεργκ), ὁ Θουρίγγειος Δρυμός, τὸ Χάρτς, τὸ ὑψηλότερον ὅλων (1.140 μ.), Βοημικὸς Δρυμός, τὰ "Οῷη τῶν Μετάλλων καὶ τὰ Σουδήτια "Οῷη. Τὰ ὅρη ταῦτα εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἀπετέλουν μίαν συνεχῆ ὁροσειράν, τῆς ὅποιας ὁ τεμαχισμὸς ὀφείλεται εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Ἀποτέλεσμα τῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὅποιων ἔξηλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λυωμένα ύλικά. Δηλαδὴ ἐσχηματίσθησαν ἡφαίστεια, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, τὰ ὅποια εύρίσκονται εἰς διάφορα μέρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς. "Ἐν ἐκ τῶν παλαιῶν αὐτῶν ἡφαιστίων, εἶναι καὶ τὸ Φόλγκεσμπεργκ. Αἱ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν χαμηλῶν αὐτῶν ὀρέων ἐκτεινόμεναι κοιλάδες καὶ ὀροπέδια εἶναι πολὺ εὔφοροι, διότι καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις αἱ ὅποιαι προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἡφαιστειογενῶν πετρωμάτων, τὰ ὅποια περιέχουν τὰ εὑφορώτερα συστατικά.

Ἡ Μέση Γερμανία διασχίζεται ἀπὸ τὸ ἄνω ρεῦμα μεγάλων ποταμῶν (Βέζε, "Ἐλβας, "Οῷερ), οἱ ὅποιοι τὴν συνδέουν μὲ τοὺς μεγάλους γερμανικούς λιμένας.

Τὸ κλῖμα τῆς Μέσης Γερμανίας εἶναι ἡ πειρωτικόν. Ὁ χειμῶν εἶναι περισσότερον δριμύς, ὅσον προχωροῦμεν ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἀπ' ἐναντίας αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι ὅσον πλη-

σιάζομεν πρός τὴν θάλασσαν. Χάρις εἰς τὰ εὕφορα ἔδαφη τῆς ἡ Μέση Γερμανία εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργική περιοχὴ τῆς Γερμανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, δημητριακοὶ καρποί, ζαχαροῦχα τεῦτλα καὶ λαχανικά. Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια ὀρυκτά τῆς ἔχει ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν (μεταλλεῖα ποτάσσης εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Στασφούρτης, τὰ ὅποια εἶναι τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου, ἀνθρακωρυχεῖα καὶ μεταλλεῖα διαφόρων μετάλλων εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ τὴν Σιλεσίαν).

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου ὅπου διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ τῆς Μέσης Γερμανίας, ἡ Λειψία (700.000 κ.), κέντρον γραμμάτων καὶ βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα, ύφασματα, βιβλία), ἡ Δρέσδη (630.000 κ.), ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐλβα ποταμοῦ, καὶ τὸ Κέμνιτς (350.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας ὑφασμάτων χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὅποιον προμηθεύουν οἱ ποταμοὶ οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὴν δρεινὴν περιοχὴν. Εἰς τὴν Σιλεσίαν τὸ Μπρεσλάου (600.000 κ.), ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ "Οδερ ποταμοῦ.

3) Βόρειος Γερμανία. Ἡ Βόρειος Γερμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα, ἡ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς πεδιάδος τῶν Κάτω Χωρῶν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμμώδες διότι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν κατέληγον οἱ παγετῶνες, οἱ ὅποιοι ἐκάλυπτον τὴν Σκανδιναվίκην Χερσόνησον εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν (ὅτι συνέβη καὶ μὲ τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας ἀπὸ τοὺς παγετῶνας τῶν "Αλπεων). Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετῶνων τὰ πολὺ λεπτὰ χώματα, μόλις ἀπεξηράνθησαν, παρεσύρθησαν κυρίως ὑπὸ τῶν ἀνέμων (βορείων καὶ βορειοανατολικῶν, οἱ ὅποιοι εἶναι συχνοὶ) εἰς νοτιωτέρας περιοχάς (πεδιάδας τοῦ Βελγίου, τῆς Βορείου Γαλλίας, εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Μέσης καὶ τῆς Νοτίου Γερμανίας).

Οὕτως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα παρέμειναν ἡ ἄμμος καὶ τὰ χονδρὰ χαλίκια καὶ ὡς ἔκ τούτου ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν εἶναι εὔφορος. Τούναντίον αἱ πεδιάδες τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Γαλλίας, ὅπου τὸ πάχος τῶν λεπτῶν αὐτῶν προσχώσεων φθάνει πολλὰ μέτρα (εἰς μερικὰς περιοχὰς 3-4 μ.), εἶναι ἔξαιρετικῶς εὔφοροι.

Εις τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα ὑπάρχουν πολλαὶ λίμναι καὶ ἔλώδεις ἐκτάσεις, αἱ δῆποιαι καλύπτουν τὰ κοιλῶματα, τὰ δῆποια ἐσχημάτισαν ἄλλοτε οἱ παγετῶνες. Αἱ ἀκταὶ τῆς εἶναι δύμαλαί, εἰς δὲ τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν σχηματίζονται χωνοειδεῖς κόλποι.

Ἡ Βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς τῆς Μέσης Γερμανίας. Οἱ ποταμοὶ ἔχουν γίνει πρώτης

Βερολίνον. Ἡ πύλη τοῦ Βοαινδεμβιούργου. Κατεσκευάσθη κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν Προσπλαίσιων τῆς Ἀκροπόλεως.

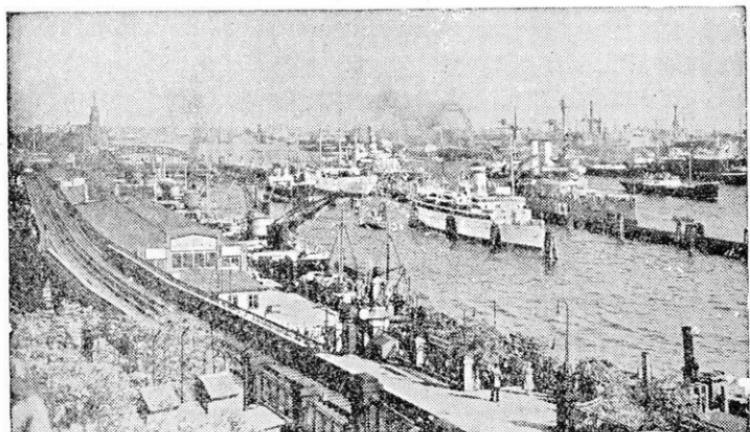
τάξεως πλωταὶ ὁδοὶ καὶ συνδέονται μεταξύ των διὰ διωρύγων. Διὰ διώρυγος συνδέεται ἐπίσης καὶ ἡ Βόρειος Θάλασσα μετὰ τῆς Βαλτικῆς.

Τὸ κλῖμα εἰς τὰ παράλια τῆς Βορείου Θαλάσσης εἶναι ὥκεανειον, ὅσον ὅμως προχωροῦμεν πρὸς Α. τὸ κλῖμα γίνεται ἡπειρωτικόν.

Ἡ Βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς, ἐπειδὴ εἶναι ἀμμώδης, εἶναι πτωχὴ εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰς ὄρυκτά. Τὰ σπουδαιό-

τερα γεωργικά προϊόντα είναι τὰ γεώμηλα καὶ ἡ σίκαλις, τὰ δποῖα εύδοκιμουν εἰς ἀμμώδη ἐδάφη. Εἰς τὰ παράλια, χάρις εἰς τὴν ἄφθονον ύγρασίαν, ὑπάρχουν πολλὰ λειβάδια, ὅπου τρέφονται πολλὰ ζῷα.

Ο πληθυσμὸς τῆς περιοχῆς αὐτῆς είναι ἀραιός, διότι είναι πτωχὴ εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰς δρυκτά. Ἐν τούτοις εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εύρισκεται ἡ πρωτεύουσα τῆς Γερμανίας, τὸ Βερολίνον (4.500.000 κ.) ἐπὶ τοῦ Σπρέα ποταμοῦ, ὁ δποῖος είναι παραπόταμος τοῦ "Ελβα. Τὴν ἀνάπτυξίν του ὀφείλει κατὰ πρῶτον μὲν λόγον εἰς τὴν ὄχυράν του θέσιν, καθόσον κεῖται

Ο λιμὴν τοῦ Ἀμβούργου ἐπὶ τοῦ "Ελβα ποταμοῦ.

εἰς τὸ μέσον τῶν ἔλωδῶν ἐκτάσεων τοῦ Σπρέα, αἱ δποῖαι είναι τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης καὶ μονοτόνου Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν, διότι εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ διασταυροῦνται τέσσαρες μεγάλαι πλωταὶ ὁδοὶ καὶ ἐννέα σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, αἱ δποῖαι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Γερμανίας. Ή ἀνάπτυξίς του ὀφείλεται ἐπίσης εἰς τὸ δτι είναι πρωτεύουσα μιᾶς μεγάλης καὶ πλουσίας χώρας. Διὰ τοῦτο τὸ Βερολίνον, ὅπως καὶ ὅλαι αἱ πρωτεύουσαι τῶν μεγάλων κρατῶν, είναι κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν (πανεπι-

στήμια, θέατρα, μουσεῖα), τῶν μεγάλων τραπεζῶν καὶ τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν δργανισμῶν.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Πρωσίαν κεῖται ἡ Καινιξβέργη (300.000 κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ "Οδερ τὸ Στεττίνον" (270.000 κ.), καὶ δυτικώτερον τὸ Κίελον (200.000 κ.), ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γερμανίας.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης τὸ "Ἀμβιοῦργον" (1.500.000 κ.) ἐπὶ τοῦ χωνοειδοῦς κόλπου τοῦ "Ἐλβα ποταμοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 75 χμ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Εἶναι δὲ πρῶτος λιμὴν τῆς Γερμανίας καὶ εἰς τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ κόσμου. Χάρις εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν εἶναι σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (βιομηχανίαι ζαχάρεως, οἴνου, ξυλείας, εἰδῶν διατροφῆς κ. ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βέζερ ποταμοῦ εἶναι ἡ Βρέμη (300.000 κ.), 65 χμ. μακράν τῆς θαλάσσης, λιμὴν εἰσαγωγῆς κυρίως βάμβακος.

4) Κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἔντος τοῦ γερμανικοῦ ἐδάφους περιλαμβάνει τρία τμήματα :

α') Ἀπὸ τὰ ἑλβετικὰ σύνορα μέχρι τῶν Παραρρηνίων ὀρέων μίαν εύρεται πελιάδα, ἡ ὅποια ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Ἐκ τῆς καθιζήσεως αὐτῆς ἔχωρίσθη ὁ Μέλας Δρυμὸς ἀπὸ τὰ Βόσγια ὅρη, μετά τῶν ὅποιων ἦτο ήνωμένος.

β') Μίαν στενὴν καὶ ὄφιοειδῆ κοιλάδα μήκους 100 χμ. περίπου, ἡ ὅποια διασχίζει τὰ Παραρρήνια ὅρη καὶ ὀφείλεται εἰς τὴν διάβρωσιν τοῦ ἐδάφους.

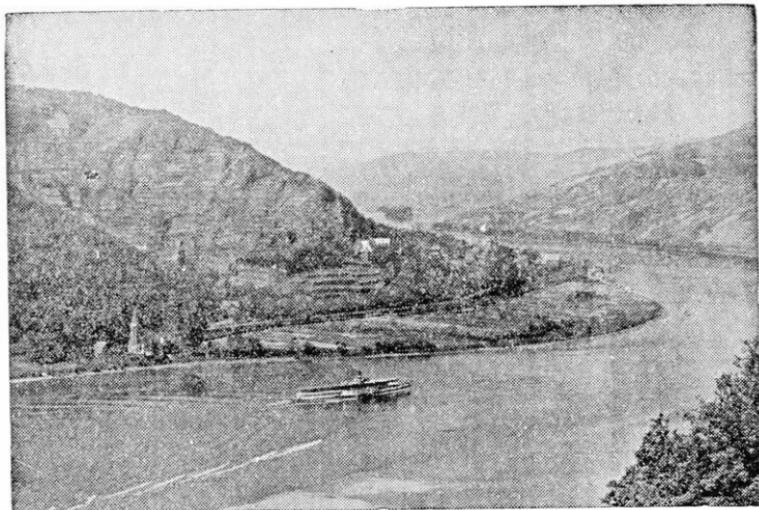
γ') Ἀπὸ τῆς ἔξοδου του ἐκ τῶν Παραρρηνίων ὀρέων μίαν εύρεται προσχωσιγενῆ πεδιάδα, τῆς ὅποιας τὸ πλάτος συνεχῶς αὔξανει μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Τὸ ἐδαφός τῆς κοιλάδος εἶναι πολὺ εύφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εύφόρους προσχώσεις, τὰς ὅποιας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ οἱ ἄνεμοι.

Τὸ κλῖμα τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύναται νὰ ἐπιδράσουν. Ὁ χειμῶν δύμας δὲν εἶναι δριμύς, ὅπως εἰς τὰ ὁροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαβοφραγκονίας, διότι αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ προφυλάσσουν τὴν κοιλάδα ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς βορείους καὶ βορειοανατολικούς ἀ-

νέμους. Τὸ κλῖμα τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι σχετικῶς ἥπιον, χάρις εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον καὶ εἰς τὸ ἥπιον σχετικῶς κλῖμα της, ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ παράγει ποικίλα προϊόντα: δημητριακούς καρπούς, ζαχαροῦχα τεῦτλα. "Αμπελοι καὶ ὄπωροφόρα δένδρα καλλιεργοῦνται εἰς τὰς νοτιο-ανατολικάς πλαγιάς τῶν λόφων, ὅπου οἱ παγετοὶ εἶναι σπάνιοι καὶ ἡ ὑγρασία σχετικῶς μικρά.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἡ βιομηχανία κατέχει

"Ο Ρήνος εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Παραρρηναίων.

πρωτεύουσαν θέσιν διὰ δύο λόγους: α') Διότι εἰς τὴν κάτω κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ καὶ ἰδίως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ παραποτάμου του Ρούρ εύρισκονται πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα. β') Διότι αἱ βιομηχανίαι τῆς περιοχῆς αὐτῆς προμηθεύονται τὰς πρώτας ψλας καὶ ἔξαγουν τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα διὰ τοῦ Ρήνου. Ο Ρήνος ποταμὸς εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα πλωτὴ ὁδὸς ὃχι μόνον τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ διοκλήρου τοῦ Κόσμου. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν, ἡ περιοχὴ αὕτη καὶ ἰδίως ἡ κάτω κοιλάς, ὅπου εύρισκονται τὰ ἀνθρακωρυχεῖα, ἔχει πυ-

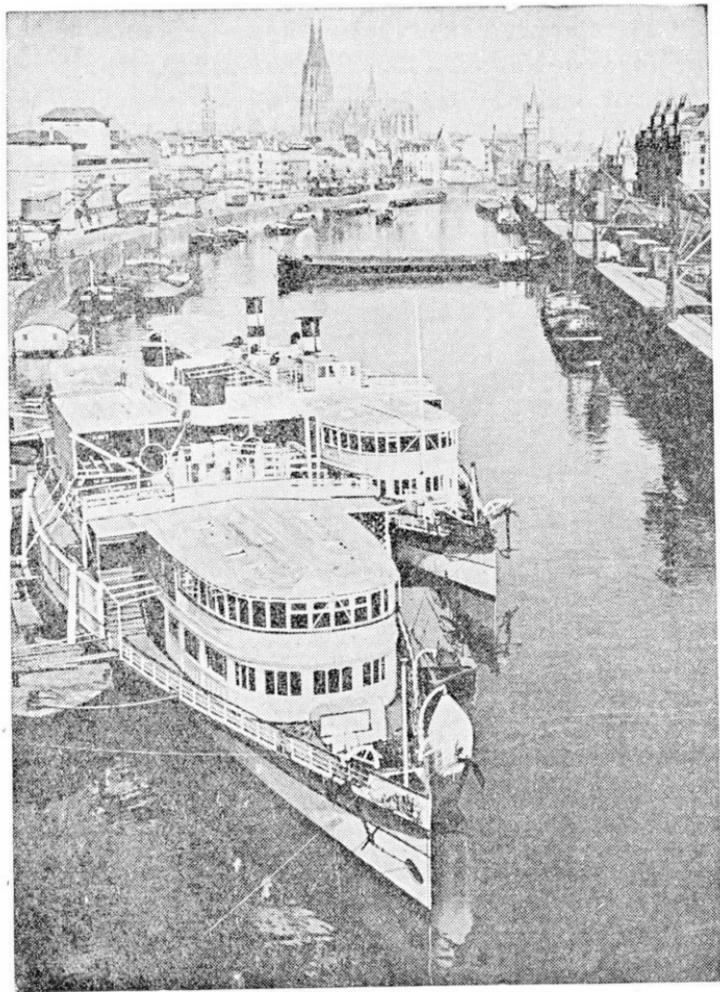
κνότατον πληθυσμόν, αἱ δὲ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην. Μόνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρούρ ὑπάρχουν 20 βιομηχανίαι καὶ πόλεις, ἐκ τῶν ὅποιων 12 ἔχουν πληθυσμὸν ἄνω τῶν 100 χιλιάδων κατοίκων.

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι τὸ **Μάνχαϊμ** (250.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων τῆς Γερμανίας, ἡ **Φραγκφούρτη** (550.000 κ.), βιονηχανικὸν κέντρον ἐπεξεργασίας δερμάτων, σιδηροδρομικὸν ὄλικον, κοσμημάτων. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι: **Κολωνία** (730.000 κ.), κέντρον μεγάλης βιομηχανίας (χάλυψ, μηχαναὶ παντὸς εἴδους, ὑαλικά, καουτσούκ) καὶ τελευταῖος σταθμὸς τῶν πλοίων τῆς θαλάσσης, τὸ **"Ααχεν (Αἴξ-λὰ-Σαπὲλ** 150.000 κάτ.), μὲ βιομηχανίαν ὑαλικῶν, μηχανῶν καὶ εἰδῶν κεραμευτικῆς, τὸ **Κρέφελντ** (160.000 κ.), μὲ βιομηχανίαν βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ύφασμάτων, τὸ **Ντούνισ-μπουργκ** (450.000 κ.), καὶ τὸ **"Εσσεν** (650.000 κ.), κέντρα βαρείας βιομηχανίας (εἰς τὸ **"Εσσεν** εὑρίσκονται καὶ τὰ περίφημα πολεμικὰ ἔργοστάσια **Κρούπη**), τὸ **Ντύσσελντορφ** (480.000 κ.), κέντρον μεταλλουργίας καὶ χημικῶν προϊόντων.

Συμπέρα σμα. Ἐπὸ τὴν μελέτην τῶν φυσικῶν περιοχῶν τῆς Γερμανίας ἔξαγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐνιαῖον κέντρον, ἀλλὰ ἐναλλαγὴ περιοχῶν, ἐκ τῶν ὅποιων ἀλλαι μὲν εἶναι πτωχαὶ, ἀλλαι δὲ πολὺ πλούσιαι. Ὁ μόνος δεσμὸς μεταξύ των εἶναι αἱ ὁδοὶ τῆς συγκοινωνίας (ποταμοί, διώρυγες, σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, ἀμαξιταὶ ὁδοί). Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ ἔξαιρετικὴ ἀνάπτυξις τῶν πόλεων, αἱ ὅποιαι εὑρίσκονται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν μέσων συγκοινωνίας (**Βερολίνον**, **Βιέννη**, **Μόναχον**, **Λειψία**, **Φραγκφούρτη**).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—**Πληθυσμός.** Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας (65.000.000) εἶναι ἀνίσως διανεμημένος εἰς τὰς διαφόρους περιοχάς. Αἱ περισσότερον κατῳκημέναι περιοχαὶ εἶναι αἱ βιομηχανικαὶ (κοιλάς τοῦ Ρήνου, **Σαξωνία**, **Σιλεσία**). Ἐκ τούτου καταφαίνεται, ὅτι ὁ γερμανικὸς πληθυσμὸς εἶναι κυρίως βιομηχανικός. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ μεγάλη σχετικῶς πυκνότης του (ἔκτασις 468.000 τετρ. χμ., πυκνότης 139 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Γεωργία. Ή γεωργική παραγωγή δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ γερμανικοῦ πληθυσμοῦ. Τοῦτο δφείλεται εἰς τὴν με-

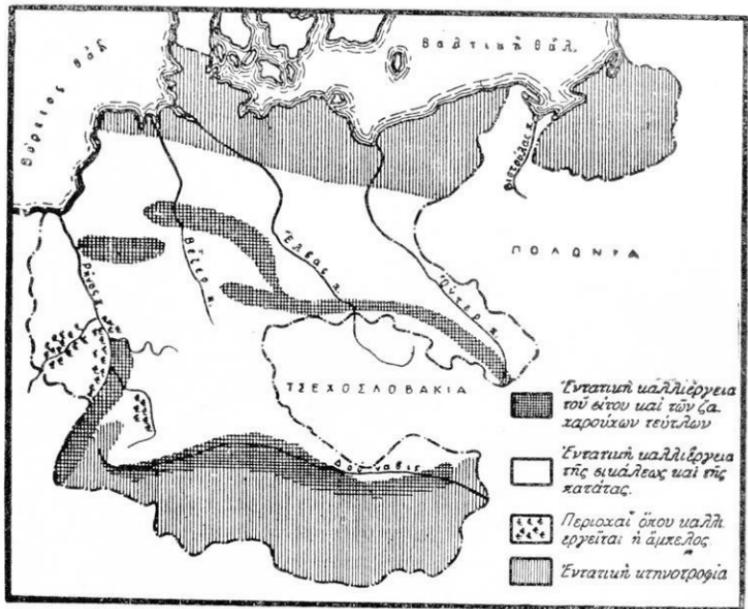

Ἡ Κολωνία ἐπὶ τῷ Ρήνῳ ποταμῷ.

γάλην ἔκτασιν τὴν ὅποίαν κατέχουν τὰ πτωχὰ ἐδάφη καὶ εἰς τὸν μεγάλον βιομηχανικόν της πληθυσμόν.

Χάρις ὅμως εἰς τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ ἐργατικότητα

τῶν κατοίκων, πολλὰ ἔδάφη, τὰ δόποια ἥσαν ἀκατάλληλα διὰ καλλιεργείας, ἔγιναν εὔφορα. Ἡ γερμανικὴ γεωργία γίνεται σύμφωνα μὲ τοὺς νεωτάτους κανόνας τῆς ἐπιστήμης καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχει βιομηχανικὸν χαρακτῆρα. Χρησιμοποιοῦν λιπάσματα, μηχανάς καὶ ἐκλέγουν τὰς καταλληλότερας ποικιλίας τῶν σπόρων καὶ τῶν δένδρων, τὰ δόποια πρόκειται νὰ καλλιεργήσουν.

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας
(γεωργικὴ παραγωγὴ).

Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἶναι:

α') Δημητριακοὶ καρποί, ἐκ τῶν δόποιων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ σίκαλις (ἡ Γερμανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα παραγωγῆς σικάλεως)· ἀκολουθοῦν ἡ βρώμη, ὁ σῖτος καὶ ἡ κριθή, ἡ δόποια χρησιμοποιεῖται κυρίως εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς μπύρας. Ἡ μεγάλη παραγωγὴ τῆς σικάλεως ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν δόποιαν κατέχουν τὰ ἀμυώδη καὶ συνεπῶς πτωχὰ ἔδάφη, τὰ δόποια δὲν εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

β') Γεώμηλα, τὰ ὅποια ἐναλλάσσονται μὲ τὴν καλλιέργειαν τῆς σικάλεως, καθόσον εύδοκιμοῦν εἰς τὰ ἀμμώδη ἐδάφη. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τῶν γεωμήλων, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ της.

γ') Ζαχαρούχα τεῦτλα, τὰ ὅποια ἐναλλάσσονται

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας
(βιομηχανικαὶ περιοχαὶ).

μὲ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου, διότι εύδοκιμοῦν εἰς τὰ πλούσια ἐδάφη (κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εὐφόρους πεδιάδας τῆς Μεσηγερμανίας), Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν ζαχάρεως ἐκ τῶν ζαχαρούχων τεύτλων.

δ') "Αμπελοι, αἱ ὅποιαι καλλιεργοῦνται εἰς τὴν Νότιον Γερμανίαν, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι κατάλληλον:

Κτηνοτροφία. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὅποια δύμως δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως. Τρέφονται κυρίως μεγάλα ζῶα, χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν, τῶν ὄροπεδίων καὶ τῶν παραλίων. Τρέφονται ἐπίσης πολλοὶ χοῖροι, ἵδιως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικήν πεδιάδα, χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων.

Βιομηχανία. Ἡ Γερμανία εἶναι κράτος κατ' ἔξοχὴν βιομηχανικόν. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας ὀφείλεται εἰς τοὺς ἔξης λόγους:

α') Εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ ἄνθρακος μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

β') Εἰς τὸν μεγάλον τῆς πληθυσμόν, ὁ ὅποιος προμηθεύει ἀφθόνους καὶ ἐπιδεξίας ἐργατικάς χεῖρας.

γ') Εἰς τὸ θαυμάσιον δίκτυον τῶν πλωτῶν ὁδῶν, αἱ ὅποιαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν βαρέων προϊόντων.

Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι: Ἡ μεταλλουργία (μηχαναὶ διάφοροι, σιδηροδρομικὸν ὄλικὸν κτλ.). Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εἶναι ἡ κοιλάδα τοῦ Ρούρ, ἡ Σιλεσία, τὸ Βερολίνον καὶ τὸ Ἀμβούργον (ναυπηγεῖα). Ἡ βιομηχανία ἡλεκτρικῶν εἰδῶν (Βερολίνον, Ρούρ, Νυρεμβέργη). Ἡ χημικὴ βιομηχανία (χρώματα, λιπάσματα, ἐκρηκτικαὶ ὄλαι, φαρμακευτικά εἴδη) μὲ κέντρα τὴν κοιλάδα τοῦ Ρούρ, τὸ Ἀμβούργον καὶ τὴν Σαξωνίαν. Ἡ ύφαντουργία, τῆς ὅποιας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εύρισκονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου, εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ τὴν Βρέμην, τὸν λιμένα εἰσαγωγῆς βάμβακος. Τέλος ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς (ἀλεύρου, ζύθου, ζαχάρεως, οἰνοπνεύματος).

Συγκοινωνία. Ἡ Γερμανία ἔχει πυκνὴν καὶ καλῶς ὀργανωμένην συγκοινωνίαν. Ἐχει ἐν δίκτυον πλωτῶν ὁδῶν μῆκους 12.000 χμ. περίπου, τὸ ὅποιον διαιρεῖται εἰς τρία τμήματα: Εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὅποιον συνδέει τὴν Γερμανίαν μὲ τὰς χώρας τῆς ΝΑ. Εὐρώπης. Εἰς τὸ δίκτυον τῶν ποταμῶν τῆς Γερμανικῆς πεδιάδος ("Οδερ, "Ελβα, Βέζερ), τὸ ὅποιον συν-

δέει τὰς χώρας τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲ τοὺς λιμένας τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης. Τέλος εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Ρήγου ποταμοῦ, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ σπουδαιότερον ὄλων, διότι συνδέει τὴν βιομηχανικῶν περιοχὴν τῆς Γερμανίας μὲ τοὺς λιμένας τῆς Βορείου Θαλάσσης.

"Εχει ἐν δίκτυον σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μήκους 61.000 χμ., τοῦ ὅποιού ἡ πυκνότης εἶναι μεγαλυτέρα εἰς τὰς βιομηχανικὰς περιοχὰς. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι τμήματα τῶν μεγάλων διεθνῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν: Διεθνῆς γραμμὴ 'Αμβούργου — Τεργέστης, Παρι-

Εἰς θατην

Εἴδη διατροφῆς	Πρώται ὕλαι διὰ τὴν βιομηχανίαν της.	Βιομηχανία
----------------	--------------------------------------	------------

Ἐξαγωγὴ

Εἰδήσεις	Πρώται ὕλαι	Βιομηχανία εἰδῶν
----------	-------------	------------------

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γερμανίας.

σίων — Βερολίνου — Μόσχας, Παρισίων — Βιένης — Κωνσταντινούπολεως.

Μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν καὶ τὸ δίκτυον τῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν.

'Εμπόριον. 'Η Γερμανία εἶναι μία τῶν μεγαλυτέρων ἐμπορικῶν δυνάμεων τοῦ Κόσμου. Τοῦτο δόφείλεται α') εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, ἡ ὅποια ἔχει ἀνάγκην μεγάλης ποσότητος πρώτων ὄλων· β') εἰς τὴν μικρὰν γεωργικὴν της παραγωγὴν, καθόσον αὕτη ἐπαρκεῖ μόνον ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Εἰσάγει κυρίως πρώτας ὄλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της (μεταλλεύματα σιδήρου, διάφορα ἄλλα μεταλλεύματα, βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, καουτσούκ, πετρέλαιον) καὶ εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμόν της (δημητριακούς καρπούς, κτηνοτροφικά προϊόντα, οἶνους, ἀποικιακά εἴδη).

'Εξάγει κυρίως βιομηχανικά προϊόντα εἰς μεγάλην ποσό-

τητα (εζδη μεταλλουργίας, χημικά προϊόντα, ύφασματα και ἄνθρακα). Τό πλείστον μέρος του θαλασσίου εμπορίου της διεξάγεται διά των λιμένων τής Βορείου Θαλάσσης (Αμβούργου, Βρέμης και Ρόττερνταμ).

Ἐμπόριον μετά τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Γερμανία κατέχει ἔξεχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἔξωτερικόν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος. Αἱ εἰς Ἑλλάδα ἔσαγωγαὶ τῆς ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ μηχανὰς και μετάλλινα εζδη, ύφασματα, ἄνθρακα, ἐπιστημονικά ἐργαλεῖα, χημικά προϊόντα, αὐτοκίνητα κ. ἄ. Αἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσαγωγαὶ τῆς περιλαμβάνουν κυρίως καπνόν, σῦκα ἔηρά, σταφίδα, οἶνοπνευματώδη ποτά, σταφυλάς, ἐσπεριδοειδῆ, προϊόντα ἐλαίας, ἀκατέργαστα δέρματα, κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον, λευκόλιθον, σμύριδα. σιδηροπυρίτην κτλ.

B'. ΕΛΒΕΤΙΑ

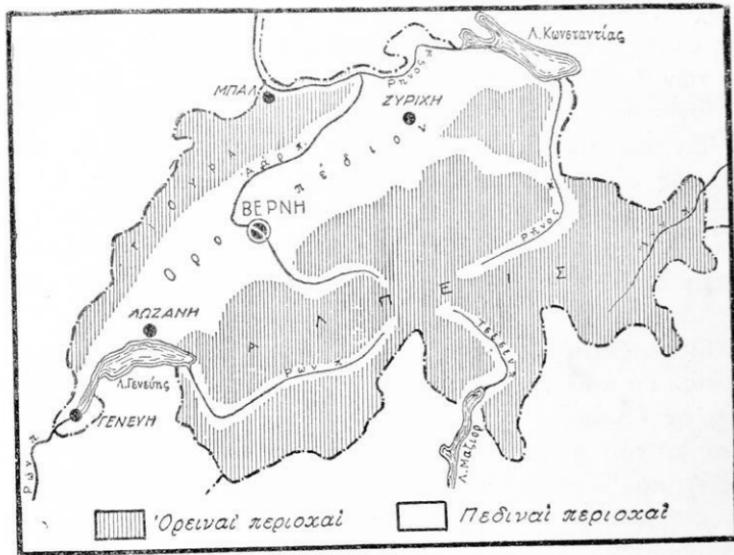
Εἰσαγωγή.—Ἡ Ἑλβετία εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν δρεινή, καθόσον τὰ 70%, τοῦ ἐδάφους τῆς ἀποτελοῦνται ἀπὸ δρη. Ἡ μορφὴ ὅμως αὕτη τοῦ ἐδάφους τῆς οὐδόλως παρεμποδίζει τὴν ἀνάπτυξίν της· τούναντίον, χάρις εἰς τὸ ὅτι εἶναι κυρία τῶν σπουδαιοτέρων ὁδῶν τῶν "Ἀλπεων, αἱ ὅποιαι ἔξυπηρετοῦν μεγάλας και πλουσίας χώρας (Γερμανίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν) και εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της, εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολιτισμένας χώρας τῆς Εὐρώπης.

"Ορια.—Ἡ Ἑλβετία ὁρίζεται πρὸς Β και πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας και πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Ἡ μόνη πλωτὴ ὁδός, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Ἑλβετίαν μετά θαλάσσης, εἶναι ὁ Ρήνος ποταμός.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Ἡ Ἑλβετία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς φυσικὰς περιοχάς: τὰς Ἑλβετικὰς "Ἀλπεις, τὸν Ἑλβετικὸν Γιούραν και τὸ Ἑλβετικὸν Ὀροπέδιον.

Ἐλβετικαὶ "Ἀλπεις. Αἱ Ἑλβετικαὶ "Ἀλπεις εἶναι τμῆμα τῶν Κεντρικῶν "Ἀλπεων, αἱ ὅποιαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τρεῖς παραλλήλους ζώνας. Ἐκ τῶν τριῶν ζωνῶν ὑψηλοτέρα εἶναι ἡ

μεσαία (3.000 — 4.000 μ.). Η ζώνη αύτη ἀποτελεῖται κυρίως ἀπό κρυσταλλικά πετρώματα καὶ ὄνομάζεται 'Ψηλαὶ "Αλπεις. Αἱ δύο ἄλλαι αἱ ὅποιαι εὑρίσκονται πρὸς Β. καὶ πρὸς Ν. τῶν 'Ψηλῶν "Αλπεων, ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα, εἶναι χαμηλότεραι καὶ ὄνομάζονται Προ-άλπεις. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά, ὅχι μόνον τῶν 'Ελβε-

Φυσικὸς κάρτης τῆς Ἐβετίας.

τικῶν "Αλπεων, ἀλλὰ δλοκλήρου τῆς δροσειρᾶς τῶν "Αλπεων, εἶναι τὰ ἔξῆς:

Αἱ κορυφαὶ σχηματίζουν γραμμὰς παραλλήλους χωριζόμένας διὰ κοιλάδων, αἱ ὅποιαι ἀκολουθοῦν τὴν ίδιαν διεύθυνσιν. Αἱ κορυφαὶ εἶναι πολὺ ὑψηλαὶ καὶ ἀπότομοι, αἱ δὲ κοιλάδες πολὺ βαθεῖαι. Λόγῳ τῆς μεταβολῆς τοῦ κλίματος ἐκ τῶν χαμηλοτέρων περιοχῶν πρὸς τὰς ὑψηλοτέρας, ἡ βλάστησις εἶναι κλιμακωτή. Μέχρις 800 — 900 μέτρων ὑπάρχουν αἱ καλλιέργειαι, αἱ ὅποιαι γίνονται καὶ εἰς τὰς γειτονικὰς πεδιάδας (λειβάδια, δημητριακοὶ καρποί, μικρὰ δάση δρυῶν καὶ καστανεῶν). Μέχρι 1.200 μ. φύονται τὰ φυλλοβόλα δένδρα (δρύες

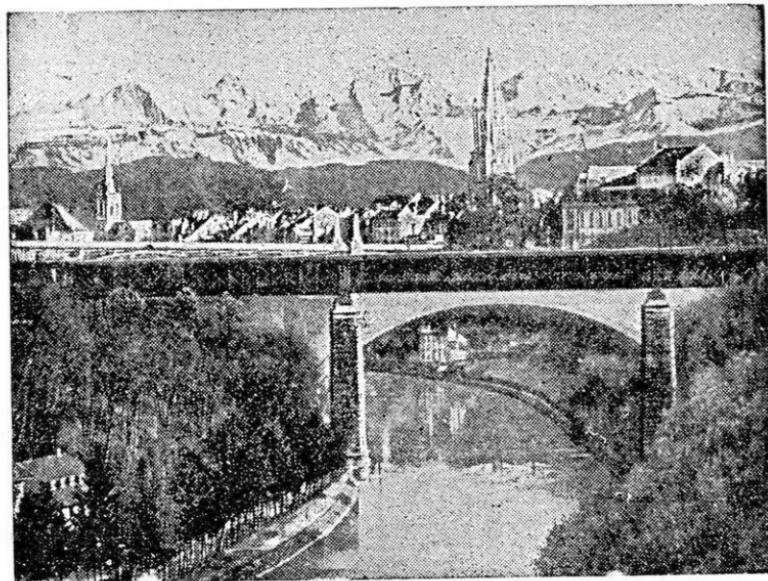
εἰς τάς χαμηλοτέρας περιοχάς, δεξύαι εἰς τάς ὑψηλοτέρας). "Άνω τῶν 1.200 μ. καὶ μέχρι 1800—2.000 μ. περίπου φύονται τὰ κωνοφόρα δένδρα (ἔλατα, δρειναὶ πεῦκαι). Εἰς ὕψος ἄνω τῶν 2.000 μ. ὁ χειμών εἶναι πολὺ δριμὺς καὶ διαρκεῖ ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος, τὸ θέρος εἶναι πολὺ δροσερόν, οἱ δὲ ἄνεμοι πολὺ δρμητικοί. Διὰ τοῦτο εἰς τάς ὑψηλάς αὐτάς περιοχάς δὲν ὑπάρχουν δάση, ἀλλὰ μικροὶ θάμνοι καὶ ίδιως χλόη, ἐπειδὴ αὕτη ἀντέχει εἰς τάς κλιματικάς αὐτάς συνθήκας. Εἰς τὸ ὕψος ἄνω τῶν 2.600—3.000 μ. ἡ χιῶν διατηρεῖται καθ' ὅλον τὸ ἔτος καὶ συνεπῶς ἡ ζωὴ εἶναι ἀδύνατος.

'Ἐκ τῶν αἰωνίων αὐτῶν χιόνων σχηματίζονται παγετῶνες, ἀπὸ τοὺς ὅποίους γεννῶνται ποταμοὶ χειμαρρώδεις. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Ρῆγος, ὁ Ροδανός (Ρόν), ὁ "Ααρ, ὁ "Ιν καὶ ὁ Τεσσέν. Λόγω τῆς μεγάλης διαβρώσεως τὴν δοιάν ύπέστη ἡ ὁροσειρά τῶν "Αλπεων ἀπὸ τὰ ρέοντα ὄδατα καὶ ίδιως ἀπὸ τοὺς παγετῶνας εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν, διάσχιζεται ἀπὸ βαθείας κοιλάδας πρὸς ὅλας τάς διευθύνσεις. Τὰ κοιλώματα τῶν κοιλάδων κατέχονται ἀπὸ λίμνας ἐπιμήκεις (Κωνσταντίας, Ζυρίχης, Γενεύης)· χάρις εἰς τάς κοιλάδας αὐτάς ἡ κυκλοφορία εἶναι πολὺ εὔκολος καὶ ἀπὸ Δ. πρὸς Α. καὶ ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Αἱ "Αλπεις εἶναι τὸ πλέον γνωστὸν καὶ τὸ πλέον προσιτὸν ἀπὸ ὅλα τὰ μεγάλα ὄρη τῆς Γῆς. Οἱ σπουδαιότεροι αὐχένες τῶν Ἐλβετικῶν "Αλπεων, διὰ τῶν δοιῶν διέρχονται αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, εἶναι τοῦ Σεμπλόν καὶ τοῦ Σὲν - Γκοτάρ. Διὰ τοῦ πρώτου διέρχεται ἡ μεγάλη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἡ δοιά συνδέει τάς Ἀθήνας καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ τοὺς Παρισίους (διὰ τοῦτο ἡ γραμμὴ αὕτη λέγεται «Semplon Orient Express»), διὰ τοῦ δευτέρου δὲ ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμή, ἡ δοιά συνδέει τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Ἰταλίαν.

'Η περιοχὴ τῶν "Αλπεων χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῆς εύνοεῖ κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐπειδὴ τὰ λειβάδια τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καλύπτονται ἀπὸ χιόνας, οἱ κάτοικοι ἀναγκάζονται τὴν μὲν χειμερινὴν περίοδον νὰ διέρχωνται εἰς τάς χαμηλάς περιοχάς τῶν κοιλάδων, ὅπου εἶναι αἱ καλλιέργειαι, τὸ δὲ θέρος εἰς τάς ὑψηλάς περιοχάς. Διὰ τοῦτο ἔχουν καὶ διπλάς κατοικίας, μίαν χειμερινὴν

εις τάς χαμηλάς περιοχάς και μίαν θερινήν εις τάς ύψηλάς.
‘Ο πληθυσμός εἶναι ἀραιός και ὡς ἐκ τούτου δὲν ύπάρχουν
μεγάλαι πόλεις,

‘Ελβετικός Γιούρας. ‘Ο ‘Ελβετικός Γιούρας εύρισκεται εἰς
τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας. Εἶναι μιὰ δροσειρὰ μικροτέρα και
χαμηλοτέρα τῶν “Αλπεων (1.700 μ.). Διακόπτεται ἀπὸ χαμη-
λούς αὐχένας και διασχίζεται ἀπὸ εύφόρους κοιλάδας. “Οπως
αἱ “Αλπεις, οὕτω και ἡ περιοχὴ τοῦ Γιούρα εἶναι κατάλληλος

Βέρνη. Εἰς τὸ βάθος αἱ “Αλπεις.

διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Χάρις δὲ και εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα
ἔχει πολὺ ἀναπτυχθῆ ἡ βιομηχανία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόν-
των (συμπεπυκνωμένου γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου). Πολὺ¹
ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης και ἡ βιομηχανία τῶν ὠρολογίων.
Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Βασιλεία (195.000 κ.), εἰς τὴν κοι-
λάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, ἔδρα τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης και
σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μηχαναί, χημικὰ προϊόντα,
μεταξωτά ύφασματα). Χάρις εἰς τὸν Ρήνον ποταμὸν εἶναι ὁ μό-

νος λιμήν τῆς Ἐλβετίας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον αὕτη προμηθεύεται τὰ εἴδη διατροφῆς τῆς καὶ τὰς πρώτας ὅλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς.

Ἐλβετικόν Ὀροπέδιον. Μεταξὺ τῶν "Αλπεων καὶ τοῦ Γιούρα ἔκτείνεται τὸ Ἐλβετικὸν Ὀροπέδιον, τὸ ὁποῖον παρὰ τὴν μικράν ἔκτασιν (μῆκος 250 χλ. ἀπὸ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης μέχρι τῆς λίμνης τῆς Κωνσταντίας καὶ πλάτος 60 χμ.) συγκεντρώνει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἐλβετίας καὶ

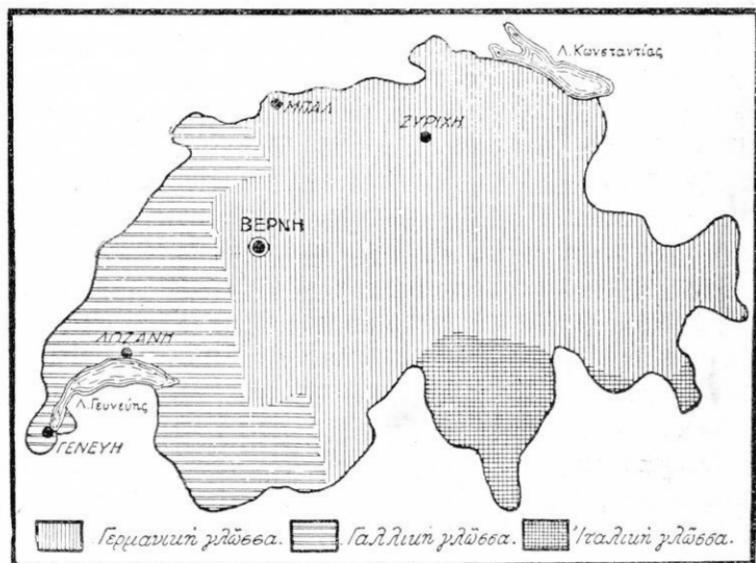

Λουκέρνη. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὄρος Πιλάτος (2.100 μ.).

ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὰς ὅποιας τὰ ρέοντα ὕδατα ἔφερον ἐκ τῶν δρεινῶν περιοχῶν, καὶ εἰς τὸ κλῖμα του, τὸ ὁποῖον εἶναι περισσότερον θερμὸν καὶ συνεπῶς καταλληλότερον διὰ καλλιεργείας. Ἡ γεωργία θεραπεύεται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν. Ὑπάρχουν λειβάδια καὶ καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς παγετούς καὶ ἅμπελοι καὶ ὁπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς ΝΑ. πλαγιάς τῶν λόφων. Ἡ κτηνοτροφία

είναι περισσότερον άνεπτυγμένη άπό τάς δρεινάς περιοχάς.

Χάρις εἰς τὴν εὔκολον συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὅποιον προμηθεύουν οἱ ποταμοί, οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὰς "Αλπεις καὶ τὸν Γιούραν, εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ κέντρα εἶναι: ἡ Γενεύη (150.000 κ.), παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην· ὑπῆρξεν ἡ ἔδρα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ εἶναι σπουδαῖον κέντρον ὠρολογοποιίας καὶ κοσμημάτων. Ἡ

Χάρτης τῶν γλωσσῶν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἐλβετίας.

Λωζάνη (95.000 κ.), ἡ Βέρνη (150.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἐλβετίας, κέντρον ὠρολογοποιίας καὶ κυρίως εἰδῶν σοκολάτας, συμπεπυκνωμένου γάλακτος καὶ τυροῦ, ἡ Ζυρίχη (325.000 κ.), ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἐλβετίας καὶ σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μηχανατί, ύφασματα μεταξωτά), ἡ Λουκέρνη κ.ἄ.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομική ζωή.—Πληθυσμός. Ἡ Ἐλβετία ἔχει 41.300 τ. χμ. ἑκτασιν καὶ 4.000.000 κατ. Ὁ πληθυσμός τῆς Ἐλβετίας παρουσιάζει διαφοράς ὡς πρὸς τὴν καταγωγήν, τὴν γλώσσαν καὶ τὴν θρησκείαν. Τὸ πλείστον μέρος αὐτοῦ

(71 %) είναι γερμανικής καταγωγής και δυμιλεῖ τὴν γερμανικήν γλώσσαν. Τὸ τμῆμα αὐτὸ κατοικεῖ τὴν Βόρειον, τὴν ΒΑ. και Κεντρικήν Ἐλβετίαν. Τὰ 21 % είναι γαλλικής καταγωγής, δυμιλοῦν τὴν γαλλικήν γλώσσαν και κατοικοῦν τὴν Δυτικήν Ἐλβετίαν. Τὰ 6 % είναι ιταλικής καταγωγής, δυμιλοῦν τὴν ιταλικήν γλώσσαν και κατοικοῦν τὴν κοιλάδα τοῦ Τεσσέν. 'Ως πρός τὴν θρησκείαν υπερισχύουν οἱ Διαμαρτυρόμενοι. 'Ο ἐλβετικός πληθυσμός δὲν είναι ἔξ ἴσου διανεμημένος. 'Η ἀραιότερον κατώκημένη περιοχὴ είναι ἡ περιοχὴ τῶν "Αλπεων (32 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.), ἀκολουθεῖ ἡ περιοχὴ τοῦ Γιούρα (120 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) και ἡ τοῦ Ὀροπεδίου. ἡ ὁποία είναι ἡ πυκνότερον κατώκημένη περιοχὴ τῆς Ἐλβετίας (πλέον τῶν 150 κ. εἰς 1 τ. χμ.).

Γεωργία και κτηνοτροφία. 'Η Ἐλβετία, ὅπως εἴδομεν κατὰ τὴν ἔξετασιν τῶν φυσικῶν περιοχῶν, μικράν ἔκτασιν τοῦ καλλιεργησίμου ἔδαφους της διαθέτει διὰ τὰς καλλιεργείας. Αὗται εύρισκονται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ὀροπεδίου και ἀποτελοῦνται ἀπὸ δημητριακούς καρπούς, γεώμηλα, οἶνον και κυρίως ὄπωρας (μῆλα, ἀπίδια, κεράσια). 'Εξ ὅλων τῶν καλλιεργειῶν εἰδῶν διατροφῆς μόνον αἱ ὄπωραι πλεονάζουν και συνεπῶς ἔχαγονται εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Αἱ καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν και τῶν γεωμήλων ἐπαρκοῦν μόνον τρεῖς μῆνας περίπου διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν τῆς Ἐλβετίας ἡ κτηνοτροφία υπερισχύει χάρις εἰς τὰ ἔκτεταμένα λειβάδια της, τὰ ὅποια κατέχουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς ἔκτάσεώς της. Είναι ἡ μοναδικὴ σχεδὸν ἀσχολία τῶν κατοίκων τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τῆς Ἐλβετίας κατέχουν τὰ ὅρη τοῦ Γιούρα και τὸ Ὀροπέδιον χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὅποιαν κατέχουν αἱ κτηνοτροφικαὶ καλλιέργειαι. Τὰ κυριότερα κτηνοτροφικὰ προϊόντα είναι τὸ γάλα και ὁ τυρός.

Βιομηχανία. 'Η Ἐλβετία χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν ὁρεινῶν της περιοχῶν και εἰς τὸν ἐπιδέξιον και ἀρκετὸν πληθυσμόν της ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν. Δὲν ἔχει ὅμως βαρεῖαν βιομηχανίαν (γραμμάτας σιδηροδρόμων, γεωργικάς μηχανάς και ἄλλα βαρέα προϊόντα), ὅπως ἡ Γερμανία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία και τὸ Βέλγιον, διότι δὲν ἔχει οὕτε ἄνθρακα, οὕτε

μεταλλεύματα. Ή βιομηχανία της περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν ύλων ήμικατειργασμένων. Εἶναι βιομηχανία εἰδῶν ἀκριβείας καὶ πολυτελείας, τῶν δποίων ἡ ἀξία ἔγκειται εἰς τὴν ἐργασίαν. Οἱ σπουδαιότεροι κλάδοι εἶναι ἡ ὕδρολογοποιία μὲ κέντρον τὴν Γενεύην, ἡ μηχανουργία καὶ ἡ ὑφαντουργία μὲ σπουδαιότερα κέντρα τὴν Ζυρίχην καὶ τὴν Βασιλείαν. Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν δῆθείται καὶ ὁ πυκνός της πληθυσμὸς παρὰ τὸ δρεινὸν ἔδαφός της (97 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.)

Συγκοινωνία. Παρὰ τὴν δρεινήν της ἔκτασιν, ἡ Ἐλβετία ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τοῦτο δῆθείται εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα καὶ ίκανότητα τῶν κατοίκων της. Διὰ τῆς Ἐλβετίας διέρχονται διεθνεῖς ὁδοί, αἱ δποῖαι συνδέουν τὴν Γαλλίαν μὲ τὴ ΝΑ. Εύρωπην καὶ τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Ἰταλίαν. Χάρις εἰς τὰ γραφικὰ τοπία της, εἰς τὴν καλήν της συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πολλὰ καὶ πολυτελῆ ξενοδοχεῖα της ἔχει μεγάλην περιηγητικὴν κίνησιν. Οὕτως οἱ Ἐλβετοὶ κατώρθωσαν διὰ τῆς ἐργασίας των νὰ ἐπωφεληθοῦν δλων τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ δποῖα προσφέρει ἡ θέσις καὶ ἡ φύσις τῆς χώρας των.

Ἐμπόριον. Ή Ἐλβετία, χώρα κτηνοτροφικὴ καὶ βιομηχανική, ἔξαγει κτηνοτροφικά προϊόντα (συμπεπυκνωμένον γάλα, τυρὸν) καὶ βιομηχανικά εἴδη (ώρολόγια, μηχανάς, ύφασματα) καὶ εἰσάγει εἴδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμὸν της καὶ πρώτας ὅλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της (σίδηρον, ἄνθρακα, βάμβακα, μέταξαν κτλ.). Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως μηχανάς, ώρολόγια, ύφασματα, χημικά προϊόντα, κτηνοτροφικά εἴδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, σῦκα ξηρά, σταφυλάς, προϊόντα ἐλαίας κ. ἄ.

Διάγραμμα ἐμφανεῖ τὴν διανομὴν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔδαφους τῆς Ἐλβετίας.

Γ. ΑΥΣΤΡΙΑ

Εισαγωγή. — Ἡ Αύστρια (81.000 τ. χμ.) ὁμοιάζει μὲ τὴν Ἐλβετίαν τόσον ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἔδαφους τῆς, ὃσον καὶ ὡς πρὸς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν. Διὰ τοῦτο αἱ δύο αὗται χῶραι λέγονται Ἀλπικαὶ χῶραι. Διαφέρουν δὲ μάλιστα στοιχεῖα.

Βιέννη. Κρατικὸν θέατρον. Εἰς τὸ βάθος δεξιὰ τὰ Ἑθνικὰ Μουσεῖα.

δῶς μεταξύ των ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἀπόψεως. Ἡ Ἐλβετία, ἐπειδὴ εἶναι ἀνεξάρτητον Κράτος ἀπὸ μακροῦ χρόνου (ἀπὸ τὸν 16ον αἰώνα), ἔχει οἰκονομικὴν σταθερότητα καὶ πολιτικὴν ἡρεμίαν. Ἡ Αύστρια, ἐπειδὴ ἔδημιουργήθη διὰ τῆς συνθήκης τοῦ 1919 ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς παλαιᾶς Αὐστροουγγρικῆς Αὐτοκρατορίας, δὲν κατώρθωσεν ἀκόμη ν' ἀνεύρῃ οἰκονομικὴν σταθερότητα.

Ορισμός. — Ἡ Αύστρια ὄριζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Τσεχοσλοβακίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐλβετίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ Γιουγκοσλαβίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ούγγαρίας.

Φυσικαὶ περιοχαὶ. — Ἡ Αὔστρια ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φυσικὰς περιοχάς: τὰς Ἀνατολικὰς "Αλπεις, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνουν τὰ 2/3 τοῦ ἐδάφους της, καὶ ἀπὸ τὰς πεδιάδας τοῦ ἄνω καὶ μέσου Δουνάβεως.

Αἱ Ἀνατολικαι "Αλπεις, ὅπως καὶ αἱ Ἐλβετικαι, διαιροῦνται εἰς τρεῖς ζώνας παραλλήλους: εἰς τὴν κεντρικήν, τὴν βορείαν καὶ τὴν νοτίαν. Ἡ πρώτη, εἰς τὴν ὁποίαν εύρισκεται καὶ ἡ ύψηλοτέρα κορυφὴ τῶν Ἀνατολικῶν "Αλπεων (3.800 μ.), ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ αἱ δύο ἄλλαι ἀπὸ ἀσβεστολιθικά.

Αἱ ζῶναι αὗται χωρίζονται μεταξύ των ἀπὸ βαθείας κοιλάδας: τοῦ "In καὶ "Enς πρὸς B., τοῦ Μύρ καὶ Δραύου πρὸς N. Αἱ κοιλάδες, χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός των, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὕδατων, καὶ εἰς τὴν καλήν των συγκοινωνίαν, συγκεντρώνουν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ.

Αἱ Ἀνατολικαι "Αλπεις, χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια των (ἔχουν κλῖμα ἡπειρωτικὸν διότι δὲν εύρισκονται ύπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων) εἰς τὰ πλούσια δάση των καὶ εἰς τὸν λευκόν των ἄνθρακα, εύνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας τῶν μεγάλων ζώων, τῆς ύλοτομίας καὶ τῆς βιομηχανίας.

Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι τὸ Γκράτς (225.000 κ.) εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Μύρ, κέντρον βιομηχανίας χάρτου, ύφασμάτων καὶ μεταλλουργίας λόγῳ τῶν πλουσίων δασῶν καὶ τῶν μεταλλείων σιδήρου καὶ λιγνίτου, τὰ ὁποῖα εύρισκονται εἰς τὴν περιοχήν του. Τὸ Σάλτσμπονցκ (πατρὶς τοῦ Μέζαρτ) καὶ τὸ "Ινσμπρουκ, πρωτεύουσα τοῦ Τυρόλου εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "In.

Αἱ πεδιάδες τοῦ ἄνω καὶ μέσου Δουνάβεως, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφός των, ἔχουν ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν. Ἐπειδὴ τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικὸν καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ζαχαρούχα τεῦθλα. Εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων, αἱ ὁποῖαι δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς, καλλιεργοῦνται ὅμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα.

Ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ καὶ εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον καταλήγουν αἱ Ἀνατολικαι "Αλπεις κεῖται ἡ Βιέννη

(1.800.000 κάτ.) ή πρωτεύουσα τής Αύστριας. Είναι μία τῶν ώραιοτέρων πόλεων τῆς Εύρωπης καὶ σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων, ἐπιστημῶν, ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δόφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθ' ὅσον κεῖται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, δὲ δόποῖος εἶναι σπουδαία διεθνής δόδος εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόποῖον διασταυροῦνται αἱ δόδοι: πρὸς τὴν Ν.Α. Εύρωπην διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ κάτω Δουνάβεως, πρὸς τὴν Τσεχοσλοβακίαν, Πολωνίαν καὶ Ρωσίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Μοραύα καὶ πρὸς τὴν Δυτικὴν Εύρωπην διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Δουνάβεως καὶ τῶν παραποτάμων του.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομική ζωὴ.—‘Ο πληθυσμὸς τῆς Αύστριας (7.000.000 κάτ.) εἶναι σχεδὸν ἀποκλειστικῶς γερμανικῆς καταγωγῆς. Ἡ πυκνότης του (86 κάτ. εἰς 1 τετρ. χμ.) εἶναι ἀνωτέρα τῆς Ἑλλάδος καὶ μικροτέρα τῆς Ἐλβετίας. Αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ, λόγῳ τῆς μεγαλυτέρας πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ των, κατέχουν πρωτεύουσαν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Αύστριας.

Ἡ γεωργία δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ κατέχουν τὸ 1/8 τῆς δόλικῆς ἐκτάσεως. Παράγονται σίκαλις, βρώμη, σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος. Αἱ ἄλλαι καλλιέργειαι (1/8 ἐπίσης) περιλαμβάνουν κυρίως γεώμηλα, ἀμπέλους, ὁπωροφόρα δένδρα καὶ ζακχαροῦχα τεῦθλα. Ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ κτηνοτροφία. Τρέφονται κυρίως μεγάλα ζῷα ἰδίως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν "Αλπεων.

Ἡ Αύστρια, χάρις εἰς τοὺς φυσικούς της πόρους, τοὺς δόποίους προσφέρουν αἱ δρειναι περιοχαὶ — λευκός ἄνθραξ, δάση (τὰ δάση καλύπτουν τὰ 38% τοῦ ἔδαφους), καὶ εἰς τὸν δρυκτὸν της πλοιούτον — λιγνίτης, ἄνθραξ, σίδηρος, χαλκός, μόλυβδος, φευδάργυρος, δρυκτὸν ἄλας — ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν κυρίως χημικῶν προϊόντων, μηχανῶν, χάρτου, ὑφασμάτων. Ἡ παραγομένη ποσότης λιγνίτου καὶ ἄνθρακος δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν. Διὰ τοῦτο καταβάλλονται προσπάθειαι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ λευκοῦ ἄνθρακος.

‘Η Αύστρια καταβάλλει έπισης προσπαθείας διά τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ κατὰ τὸ ύποδειγμα τῆς Ἐλβετίας.

‘Η γεωγραφική της θέσις εύνοει τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου. Εἰσάγει εἴδη διατροφῆς διότι ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ δὲν ἐπαρκεῖ διὰ νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ (κυρίως σῖτον, ὁπώρας) καὶ πρώτας ὅλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της (ἄνθρακα, βάμβακα, ἔριον, καουτσούκ κλπ.). Ἐξάγει κυρίως δασικὰ προϊόντα καὶ βιομηχανικὰ εἴδη (μηχανήματα, χάρτην, χημικὰ προϊόντα, εἴδη κλωστούφαντουργίας, προϊόντα γάλακτος κ.ἄ.).

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως ξυλείαν, μηχανήματα, χημικὰ προϊόντα κ.ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει κυρίως καπνόν, ξηρούς καὶ νωπούς καρπούς (σταφίδα, σῦκα, ἐσπεριδοειδῆ), δέρματα ἀκατέργαστα, σπόγγους, πυρηνέλαια, κολοφώνιον, σμύριδα, μεταλλεύματα κ.ἄ.

Δ'. ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

‘Η Τσεχοσλοβακία εἶναι νέον κράτος, καθ' ὅσον ἔγινε μετά τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον διὰ τοὺς Σλαύους οἱ ὄποιοι κατὰ μέγα μέρος κατοικοῦν τὴν περιοχὴν αὐτὴν (Τσέχους καὶ Σλοβάκους). ‘Η φροντὶς νὰ συγκεντρώσουν ἀφ' ἐνὸς ὅλους τοὺς Σλαύους τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἰς ἐν κράτος καὶ ἀφ' ἐτέρου νὰ δώσουν εἰς τὸ νέον αὐτὸν κράτος μίαν διέξοδον πρὸς τὸν Δουναβῖν ποταμόν, συνετέλεσεν, ὥστε ἡ Τσεχοσλοβακία νὰ ἔχῃ σχῆμα ἐπίμηκες καὶ σύνορα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τεχνητὰ.

Ορια.—‘Η Τσεχοσλοβακία δρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, τῆς Ούγγαρίας καὶ τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Γερμανίας. ‘Η Τσεχοσλοβακία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν, διότι κεῖται ἐπὶ μεγάλων διεθνῶν δδῶν: τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀφ' ἐτέρου τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Βιέννην μετὰ τῆς Πολωνίας καὶ Πετρουπόλεως διὰ τῆς κοιλάδος τῆς Μοραβίας.

Γεωγραφικαὶ περιοχαὶ.— Τὸ ἔδαφος τῆς Τσεχοσλοβακίας ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς γεωγραφικὰς περιοχάς: τὴν Βοημίαν τὴν Μοραβίαν καὶ τὴν Σλοβακίαν, ἡ ὅποια περιλαμβάνει κυρίως τὰ Δυτικὰ Καρπάθια.

Βοημία. Ἡ Βοημία, ἡ ὅποια εἶναι ἡ κυριωτέρα περιοχὴ τῆς Τσεχοσλοβακίας, εἶναι μιὰ λεκάνη. Ἡ περιφέρεια τῆς λεκάνης αὐτῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ κρυσταλλικὰ ὄρη: τὸν Βοημικὸν Δρυμὸν πρὸς τὰ ΝΔ., τὰ ὄρη τῶν Μεταλλῶν πρὸς τὰ ΒΔ., τὰ Σουδήτια ὄρη πρὸς τὰ ΝΑ. καὶ τὰς λοφοσειρὰς τῆς

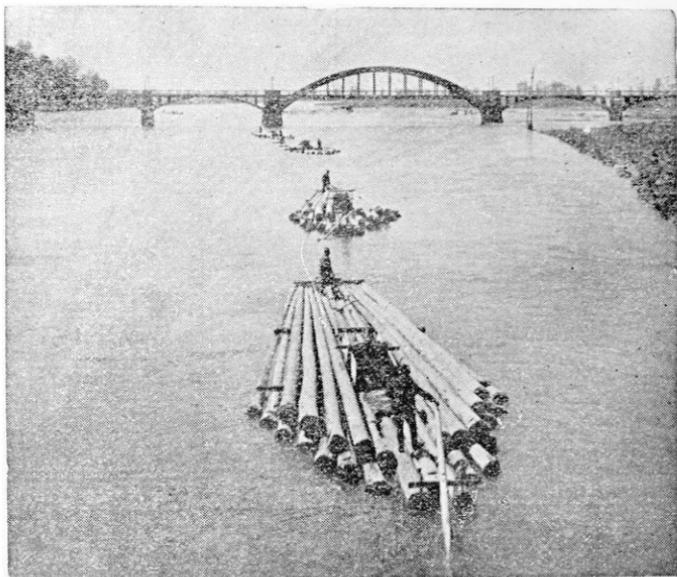

Χάρτης τῶν φυσικῶν περιοχῶν τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Μοραβίας πρὸς Α. Τὸ ἔσωτερικὸν ὁφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἔδαφους καὶ καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις.

Τὰ ρέοντα ὕδατα, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἔδαφους, συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ "Ἐλβα, δὲ ὅποιος διὰ βαθείας καὶ γραφικῆς κοιλάδος, κειμένης μεταξὺ τῶν ὀρέων τῶν Μετάλλων καὶ τῶν Σουδήτων, διευθύνεται πρὸς Β. πρὸς τὴν Βόρειον Θάλασσαν. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ περιοχὴ αὗτη κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ Βοημία ἔχει ἀνεπτυγμένη γεωργίαν, διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον. Τὰ παραγόμενα προϊόντα, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποί, ζαχαροῦχα τεῦτλα, γεώμηλα, ζυθόχορτον, λαχανικά. Εἰς τὰς ΝΑ. πλαγιάς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται ἄμπελοι καὶ ὄπωροφόρα δένδρα. Ἀνεπτυγμένη

είναι έπισης καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλα ζῷα, χοῖροι) χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν πολλῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Ἐπὶ τῶν δρέων ὑπάρχουν ἔκτεταμένα δάση. Ἡ Βοημία είναι ἐπίσης πλουσία εἰς δρυκτά (ἄνθρακα, σίδηρον, χρυσόν, ἄργυρον, οὐράνιον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔξαγεται τὸ ράδιον), εἰς τὰ δρυῖα ὁφείλεται ἡ ἀνεπτυγμένη βιομηχανία της. Ἡ Τσεχοσλοβακία είναι μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων χωρῶν παραγωγῆς ραδίου.

Μεταφροδὰ ξυλείας διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ
εἰς τὴν Σλοβακίαν.

Τὸ πλούσιον ἔδαφος καὶ ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη νὰ είναι ἡ πλουσιωτέρα καὶ ἡ πυκνότερον κατώκημένη περιοχὴ τῆς Τσεχοσλοβακίας. Άι σπουδαιότεραι πόλεις είναι: ἡ Πράγα (850.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον, χάρις εἰς τὰ πλησίον κείμενα ἀνθρακωρυχεῖα καὶ τὸν μεγάλον πληθυσμὸν της (μηχανουργεῖα, ὑπο-

δηματοποιεῖται, ένδυματα, εἴδη διατροφῆς). Δευτέρα πόλις εἶναι τὸ Πίλσεν (115.000 κ.), σπουδαῖον ἐπίσης κέντρον βιομηχανίας (μηχανουργεῖται, ἔργοστάσια Σκόντα, ζυθοποιεῖται, χαρτοποιεῖται κ.ἄ.).

Μοραβία. Ἡ Μοραβία εἶναι μία ἀνοικτή κοιλάς, ἡ ὧποια κεῖται μεταξὺ Βοημίας καὶ Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τὸν ποταμὸν Μοράβαν, παραπόταμον τοῦ Δουνάβεως. Τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ εὔφορους προσχώσεις,

Ο ποταμὸς Δούναβης παρὰ τὴν Μπρατισλάβαν.

εἶναι πολὺ εὔφορον. Κατὰ τὸ κλῖμα καὶ τὰ προϊόντα ἡ Μοραβία δμοιάζει μὲ τὴν Βοημίαν. Ἡ σπουδαιότης τῆς Μοραβίας δὲν ὀφείλεται τόσον εἰς τὸ ἔδαφός της, δσον εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθ' δσον συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως (Αὐστρίαν) μὲ τὰς κοιλάδας τοῦ "Οδερ καὶ τοῦ Βιστούλα (Ανατολικήν Γερμανίαν, Πολωνίαν) διὰ τῶν θυρῶν τῆς Μοραβίας.

Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (ἄνθραξ, σίδηρος) ἡ Μοραβία ἔχει πυκνὸν πληθυσμόν. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Μπράν (260.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Μοραβίας καὶ

σπουδαίον βιομηχανικόν κέντρον (μάλλινα ύφασματα, γεωργικαὶ μηχαναὶ).

Σλοβακία. Ἡ Σλοβακία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπό τὰ δυτικὰ Καρπάθια, εἶναι ἡ πλέον ὄρεινή περιοχὴ τῆς Τσεχο-

Γυναῖκες τῆς Σλοβακίας μὲ τὴν ἔθνικὴν ἐνδυμασίαν.

σλοβακίας. Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ 2600 μ., εὑρίσκεται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὑψηλῆς Τάτρας.

Ἡ Σλοβακία, ἐπειδὴ εἶναι χώρα ὄρεινή, εἶναι περισσότερον κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὄλοτομίαν. Αἱ καλλιέργειαι εἶναι ὀλίγαι καὶ εὑρίσκονται κυρίως εἰς τὰς κοιλάδας. Καλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τῆς Τάτρας ὑπάρχουν καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, ἀργύρου καὶ χρυσοῦ. Ἡ Σλοβακία λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν ὁποίαν κατέχουν τὰ ὅρη, εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Μπρατισλάβα (Πρεσβούρ-

γον, 125.000 κ.), λιμήν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ κέντρον βιομηχανικόν, διότι ἔχει καλὴν συγκοινωνίαν.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομική ζωή.—Ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχει 140.000 τ. χμ, ἑκτασίν καὶ 11 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκους. Ὁ πληθυσμός της παρουσιάζει μεγάλην ἀνομοιογένειαν. Οἱ Τσέχοι καὶ οἱ Σλοβάκοι ἀποτελοῦν τὰ 65 %, τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ ύπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ξένας

Ἡ συγκοινωνία εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ὁρέων τῶν Μετάλλων.

καρποὶ (σίκαλις, σῖτος, κριθή, βρώμη, ἀραβόσιτος) γεώμηλα, ζαχαρούχα τεῦτλα, ζυθόχορτον, λίνον, κάνναβις. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἄμπελοι κυρίως εἰς τὴν Σλοβακίαν καὶ διωροφόρα δένδρα εἰς τὴν Βοημίαν.

Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία. Εἰς τὴν Βοημίαν τρέφονται κυρίως μεγάλα ζῷα κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν· εἰς τὴν Σλοβακίαν τρέφονται κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν.

Σπουδαῖος εἶναι καὶ ὁ δασικός καὶ ὁρυκτός πλοιότος τῆς χώρας, ὁ ὅποιος συνετέλεσεν εἰς τὴν βιομηχανικήν της ἀνάπτυξιν.

Ἐθνικότητας (Γερμανούς, Οὕγρους, Ρουθήνους, Πολωνούς, Ρουμάνους). Ἡ μεγάλη αὕτη ἀνομοιότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι καὶ τὸ ἀσθενέστερον σημεῖον τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Ἡ οἰκονομικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τῶν κατοίκων τῆς Τσεχοσλοβακίας δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Ἡ πλέον ἔξειλιγμένη περιοχὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εἶναι ἡ Βοημία, ἀκολουθεῖ ἡ Μοραβία καὶ τελευταία εἶναι ἡ Σλοβακία.

Ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ εἶναι περίπου ἀρκετὴ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ

‘Η βιομηχανία έχει περιορισθή εἰς τὴν Βοημίαν καὶ τὴν Μοραβίαν δπου εύρισκονται καὶ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα καὶ ὁ πυκνὸς πληθυσμός. Σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι ή μεταλλουργία, ή φημισμένη ύδραυλη, αἱ βιομηχανίαι εἰδῶν διατροφῆς (ζαχάρεως, μπύρας, οἰνοπνεύματος) καὶ ή ύφαντουργία. Οὕτως ή Τσεχοσλοβακία, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν (105 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν ἀνθροτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Τὸ ἐμπόριόν της ἔξυπηρετεῖται διὰ διεθνῶν πλωτῶν δδῶν (Δουνάβεως καὶ "Ελβα") καὶ δι' ἐνδέσι σιδηροδρομικοῦ δικτύου 16.900 χμ., τὸ ὅποιον εἶναι πυκνότερον εἰς τὴν Βοημίαν καὶ Μοραβίαν. ’Εξάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα (ύφασματα, μηχανάς διαφόρους, ύαλικά, εἴδη πορσελάνης, ύποδήματα), ζάχαριν, μπύραν, δπώρας. Εἰσάγει πρώτας όλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της (βάμβακα, ἔριον, μεταλλεύματα), εἴδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμὸν της (δημητριακούς, λαχανικά) καὶ διάφορα βιομηχανικά εἰδη.

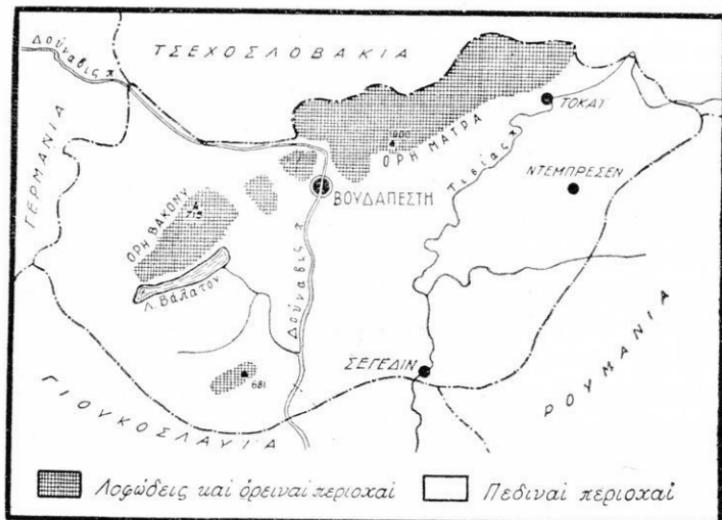
Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως ζάχαριν, ύφασματα, εἴδη χάρτου, μηχανάς καὶ μετάλλινα εἰδη, ύαλικά εἰδη κ. ἄ. ’Έκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, σῦκα ξηρά, σταφυλάς, δέρματα κ. ἄ.

Ε'. ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Εισαγωγή.—‘Η Ούγγαρια πρὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου ἦτο ἡνωμένη μετά τῆς Αὐστρίας, μετά τῆς ὁποίας ἀπετέλει τὴν μεγάλην αὐτοκρατορίαν τῆς Αύστρουγγαρίας (πλέον τῶν 650.000 τ. χμ. καὶ πλέον τῶν 50.000.000 κατοίκων). Σήμερον ἡ ἔκτασίς της ἀνέρχεται εἰς 93.000 τ. χμ. καὶ ὁ πληθυσμός της εἰς 8.700.000 κατ.

’Εκεῖνο τὸ ὅποιον διακρίνει τὴν Ούγγαριαν ἀπὸ ὅλας τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εἶναι ὅτι τὸ ἔδαφός της εἶναι κατ’ ἔξοχὴν πεδινὸν καὶ ὅτι ἔχει ώς μόνην φυσικὴν διέξοδον τὸν ποταμὸν Δούναβιν.

Ορια.—Η Ούγγαρια όριζεται πρὸς Β. ύπὸ τῆς Τσεχο-
σλοβακίας, πρὸς Δ. ύπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ύπὸ τῆς
Γιουγκοσλαβίας καὶ πρὸς Α. ύπὸ τῆς Ρουμανίας. Η Ούγγαρια
κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῶν
μεγάλων διεθνῶν δόδων, αἱ ὅποιαι συνδέουν τὴν Κεντρικὴν καὶ
Δυτικὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς ΝΑ. Εὐρώπης.

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ούγγαριας.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—Η Ούγγαρια κατέχει σήμερον τὸ
κέντρον τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, τὸ ὅποιον ὀφείλεται εἰς
καθίζησιν τοῦ ἔδαφους. Εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν ἡ χαμηλὴ
αὕτη περιοχὴ εἶχε μεταβληθῆ εἰς μίαν μεγάλην λίμνην, ἀπὸ
τὴν ὥποιαν σήμερον δὲν σώζονται παρὰ ἐλάχιστα ύπολείμματα
εἰς τὰ βαθύτερα σημεῖα (λίμνη Βάλατον). Ἐπειδὴ τὰ ὄδατα τῆς
παλαιᾶς αὐτῆς λίμνης διωχετεύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς
κοιλάδος τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν, τὸ ἔδαφος τῶν ἀνατολικῶν πε-
ριοχῶν εἶναι τελείως ὅριζόντιον, καθόσον κατείχετο ύπὸ τῶν
ὑδάτων ἐπὶ μακρότερον χρονικὸν διάστημα. Αἱ δυτικώτεραι πε-
ριοχαὶ δὲν εἶναι τόσον μονότονοι, δσον αἱ ἀνατολικαὶ, διότι

μετεβλήθησαν εἰς ξηράν ἐνωρίτερον καὶ συνεπώς ὑπέστησαν τὴν διάβρωσιν τῶν ρεόντων ύδατων μικρότερον χρονικὸν διάστημα.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ύδατα ἀπὸ τὰς πέριξ ύψηλάς περιοχάς. Περισσότερον εὔφοροι εἶναι αἱ προσχώσεις τὰς ὁποίας ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὰς βορειοτέρας περιοχάς τῆς Εύρωπης, αἱ ὁποῖαι εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν κατείχοντο ύπὸ παγετώνων. Τὰ ύπὸ τοῦ ἀνέμου μεταφερθέντα ύλικά εἶναι περισσότερον εὔφορα: α') Διότι ἀποτελοῦνται ἀπὸ λεπτὸν χῶμα, τὸ ὁποῖον περιέχει πολλάς θρεπτικὰς ούσιας. β') Διότι διαπερῶνται εύκόλως ύπὸ τοῦ ύδατος καὶ τοῦ ἀέρος. γ') Διότι διατηροῦν ἀρκετὴν ύγρασίαν ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεγάλης ξηρασίας.

Τὰ ρέοντα ύδατα τῆς οὐγγρικῆς πεδιάδος, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς της, συλλέγονται παρὰ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, τοῦ ὁποίου σπουδαιότερος παραπόταμος εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ Τισίας.

Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειρωτικόν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ περιβάλλεται ύπὸ ύψηλῶν ὁρέων. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι πολὺ μεγάλαι. Εἰς τὴν Βουδαπέστην ἡ θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου κατέρχεται εἰς 2° περίπου ύπὸ τὸ μηδέν, τοῦ δὲ Ἰουλίου εἰς 22° περίπου ύπὲρ τὸ μηδέν. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι, ἐπειδὴ οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Αἱ περισσότεραι βροχαὶ πίπτουν κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, δῆπος εἰς ὅλα τὰ ἡπειρωτικὰ κλίματα. Λόγῳ τῶν δλίγων καὶ ἀκανονίστων βροχῶν τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον εἶναι χώρα στεππώδης. Τὰ δένδρα εἶναι πολὺ σπάνια.

Ἡ οὐγγρικὴ πεδιάς, χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφική. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος εύδοκιμοῦ κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ζαχαροῦχα τεῦτλα, εἰς τοὺς ἀγρούς, δῆπος καλλιεργεῖται σῖτος, γεώμηλα καὶ ἄμπελοι, καὶ διπλοφόρα δένδρα εἰς τὰς λοφώδεις περιοχάς. Ονομαστοὶ εἶναι οἱ οἶνοι τῆς περιοχῆς Τοκάϊ.

Εις τὰς παραποταμίους ἔκτάσεις, αἱ ὁποῖαι συνήθως ὑπόκεινται εἰς πλημμύρας, ὑπερισχύει ἡ κτηνοτροφία (βόες, ἵπποι, πρόβατα).

Αἱ πόλεις τῆς οὐγγρικῆς πεδιάδος εἶναι μεγάλα χωρία, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ώς ἀγοραὶ γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Αἱ σπουδαιότεραι ἐκ τούτων εἶναι ἡ Σεγεδίν (135.000 κ.), ἀγορὰ δημητριακῶν καρπῶν, καὶ ἡ Ντεμπρεσέν (117.000 κ.).

Οὐγγροὶ μὲ τὰς ἐθνικὰς των ἐνδυμασίας.

ἀγορὰ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Μία μόνον εἶναι ἡ πραγματικὴ πόλις, ἡ πρωτεύουσα **Βουδαπέστη** (1.420.000 κ.), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ μεταξὺ τῆς μονοτόνου ἀνατολικῆς πεδιάδος καὶ τῆς λοφώδους δυτικῆς περιοχῆς. Τὴν ἀνάπτυξίν της διφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποῖον διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ πρὸς δλα τὰ σημεῖα τῆς πεδιάδος καὶ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὁ ὅποῖος εἶναι σπουδαῖα διεθνῆς δόδος. Διὰ τῆς Βουδαπέστης διέρχονται ἐπίσης καὶ σπουδαῖαι διεθνεῖς ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν

τὴν ΝΑ. Εύρωπην μὲ τὴν Κεντρικὴν καὶ Βόρειον Εύρωπην. Χάρις εἰς τὴν καλήν της θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα της ἡ οὐγγρικὴ πεδιάς εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Ούγγαρίας (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, καπνοβιομηχανίαι, μηχανουργεῖα).

Πληθυσμὸς καὶ Οἰκονομικὴ ζωὴ.—‘Ο πληθυσμὸς τῆς Ούγγαρίας ἀποτελεῖται κατὰ τὰ

90 % ἀπὸ Οῦγγρους (Μαγυάρους), οἱ δόποι ήλθον ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ εἶναι μογγολικῆς καταγωγῆς. Παρὰ τὴν πολύπλοκον ιστορίαν των διατηροῦν τὴν γλώσσαν των καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς των.

‘Ο υπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ Γερμανούς, Σλαύους καὶ Ἰσραηλίτας. Πολλοὶ δῆμοι Οῦγγροι διαμένουν ἐκτὸς τοῦ οὐγγρικοῦ Κράτους.

‘Η σπουδαιοτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων τῆς Ούγγαρίας εἶναι ἡ γεωργία, χάρις εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὔφορον πεδιάδα των. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι ὁ σίτος καὶ ὁ ἀραβίσιτος. Ἀκολουθεῖ ἡ σίκαλις, ἡ κριθὴ καὶ ἡ βρώμη. Σημαντικὴν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι (ζαχαροῦχα τεῦτλα, κάνναβις, λίνον, καπνός), αἱ ἄμπελοι καὶ τὰ ὄπωροφόρα δένδρα. Χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδεια καὶ τὰς ζωτροφικάς καλλιεργείας μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία (ἴδιας τῶν ἵππων καὶ τῶν χοίρων).

‘Η βιομηχανία, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἄνθρακος καὶ μεταλλευμάτων, εἶναι περιωρισμένη καὶ συνίσταται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἔγχωριών προϊόντων (βιομηχανίαι ἀλεύρου,

Παιδιά βιοηθοῦντα κατὰ τὸν θερισμὸν εἰς τὴν Ούγγαρίαν.

ζαχάρεως, μπύρας, καπνού). Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα, ὅπου ύπάρχουν καὶ μερικὰ μηχανουργεῖα καὶ ύφαντουργεῖα. Λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας δὲν ἔχει πυκνὸν πληθυσμόν, ὅπως ἡ Τσεχοσλοβακία (93 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Ἡ Οὐγγαρία, χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφική, ἔξαγει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ εἴδη. Τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον ἔξυπηρετεῖται ἀπὸ τὸν Δούναβιν ποταμὸν καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἔχει μὲ τὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης (Γερμανίαν, Τσεχοσλοβακίαν), τὰ ὅποια εἰσάγουν γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἔξαγουν βιομηχανικὰ εἴδη.

ΣΤ'. ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Εισαγωγή.—¹Η Ρουμανία χρονολογεῖται ώς Κράτος ἀπὸ τὸ ἔτος 1878, ὅπότε ἡνώθησαν αἱ δύο παραδουνάβιοι ἡγεμονίαι, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαύα. Μετὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον τοῦ 1913 προσηρήθη ἡ Δοβρουστσᾶ *, ἡ ὅποια πρότερον κατείχετο ύπὸ τῆς Βουλγαρίας, μετὰ δὲ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918), παρεχωρήθησαν εἰς αὐτὴν ἡ πέραν τῶν Καρπαθίων Τρανσυλβανία, ἡ ὅποια κατείχετο ύπὸ τῆς διαλυθείσης Αύστρο-ουγγαρίας, καὶ ἡ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Προύθου καὶ Δνειστέρου Βεσσαραβία **, ἡ ὅποια κατείχετο ύπὸ τῆς Ρωσίας. Οὔτως ἡ Ρουμανία εἶναι κράτος ἐντελῶς νέον, τοῦ ὅποιου ἡ ἐπιφάνεια καὶ ὁ πληθυσμὸς σχεδὸν ἐδιπλασιάσθησαν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (ἐκτασις 295.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 18.000.000 κάτοικοι).

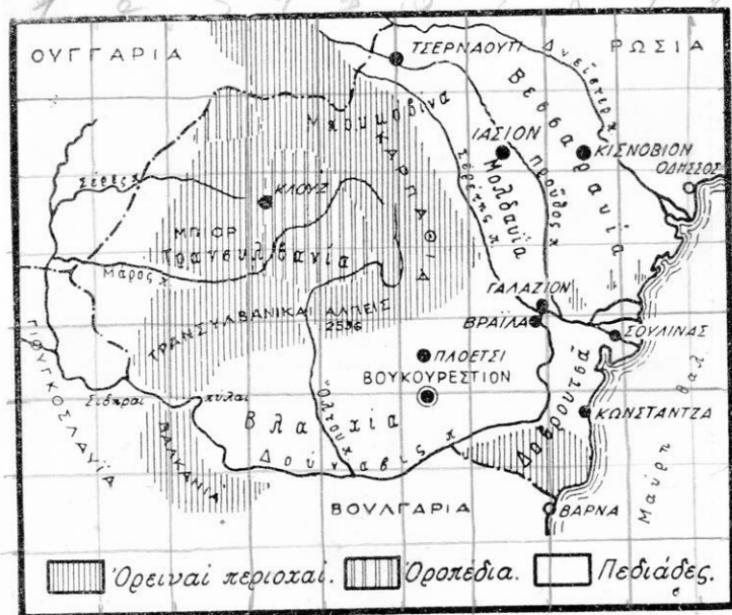
Όρια.—¹Η Ρουμανία ὁρίζεται πρὸς Ν. ύπὸ τῆς Βουλγα-

* Κατὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ἡ περιοχὴ τῆς Δοβρουστσᾶς ἐπανῆλθεν ύπὸ τὴν κατοχὴν τῆς Βουλγαρίας.

** Μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ἡ Βεσσαραβία ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας καὶ ἡ Τρανσυλβανία τῆς Ούγγαρίας.

ρίας, πρός Δ. ύπό της Γιουγκοσλαβίας και Ούγγαριας, πρός Β. ύπό της Τσεχοσλοβακίας, Πολωνίας και Ρωσίας και πρός Α. ύπό της Ρωσίας και της Μαΐρης Θαλάσσης. Η Ρουμανία κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην, καθ' ὅσον δεσπόζει τῆς κοιλάδος τοῦ Κάτω Δουνάβεως, ὃ ὅποιος παίζει σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν χωρῶν αὐτῶν.

Γεωγραφικὴ περιοχὴ. — Η Ρουμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο διαφόρους περιοχῶν ὡς πρός τὴν μορφὴν τοῦ ἔδαφους, τὸ κλῖμα καὶ τὰ προϊόντα. Η μία περιοχὴ περιλαμβάνει τὰ Καρ-

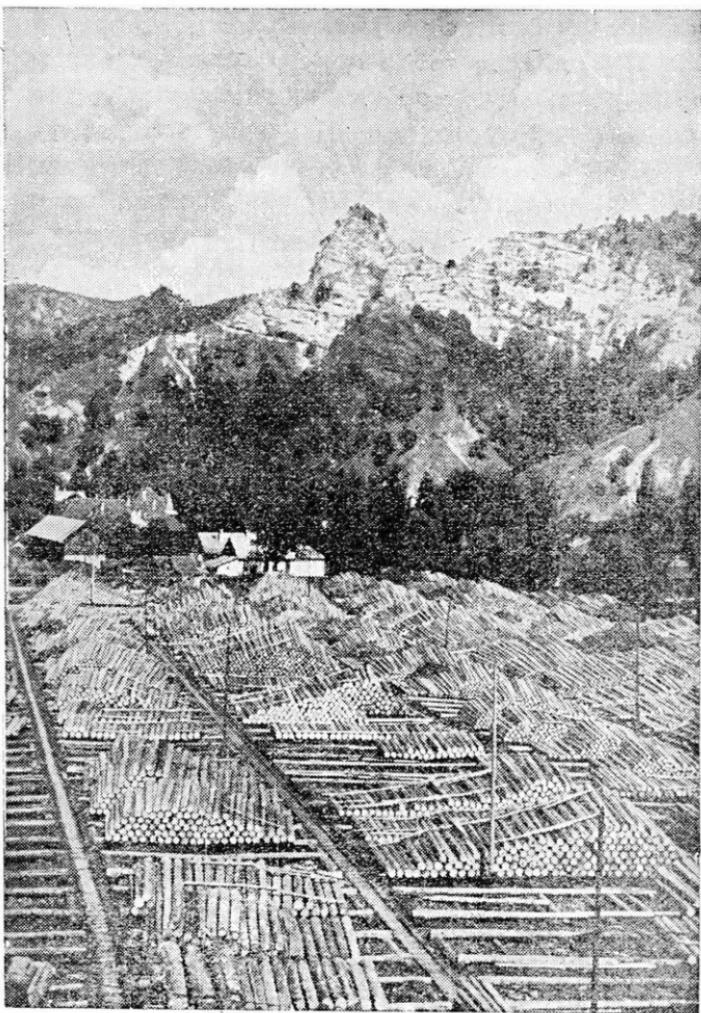

Ψυσικος χάρτης τῆς Ρουμανίας.

πάθια καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας καὶ ἡ ἄλλη τὴν λοφώδη καὶ τὴν πεδινὴν χώραν, ἡ ὅποια ἐκτείνεται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων.

α') **Η περιοχὴ τῶν Καρπαθίων.** — Η ὀρεινὴ αὐτὴ περιοχὴ τῶν Καρπαθίων, ἡ ὅποια κατέχει πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς ὁλῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας εἶναι ἡ σπονδυλικὴ στήλη τῆς Ρουμανίας. Αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ εἶναι: αἱ Τρανσυλβανικαὶ

"Αλπεις ή Νότια Καρπάθια (2.500 μ.), τὰ πλέον ύψηλά καὶ τὰ πλέον δύκωδη, τὰ **Μολδαυϊκὰ Καρπάθια**, τὰ δόποια εἶναι δλι-

Ἐργοστάσιον ἔνδιεις τὰ Ρουμανικὰ Καρπάθια
(περιοχὴ τῆς Μπουκοβίνας).

γώτερον ύψηλά (δὲν ύπερβαίσιν τὰ 2.000 μ.), τὰ Καρπάθια τῆς Μπουκοβίνας πρὸς τὰ ΒΔ., τὰ δόποια εἶναι ύψηλότερα

τῶν Μολδαυϊκῶν (2.050 μ.) καὶ πρὸς Δ. τὸ ὁγκῶδες ὅρος Μπιόδ (1.850 μ.).

Μεταξὺ τῶν ύψηλῶν αὐτῶν περιοχῶν ἔκτείνεται τὸ **Λεκανοπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας**, τὸ ὅποιον ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἔδαφους. Διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός του καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις καὶ εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα περιοχὴ ἀπὸ δλην τὴν δρεινὴν Ρουμανίαν. Χάρις δὲ εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ χαμηλοὺς αὐχένας τῆς ὁροσειρᾶς τῶν Καρπαθίων ἡ συγκοινωνία τοῦ λεκανοπεδίου μετὰ τῶν πέριξ πεδιάδων εἶναι εὔκολος.

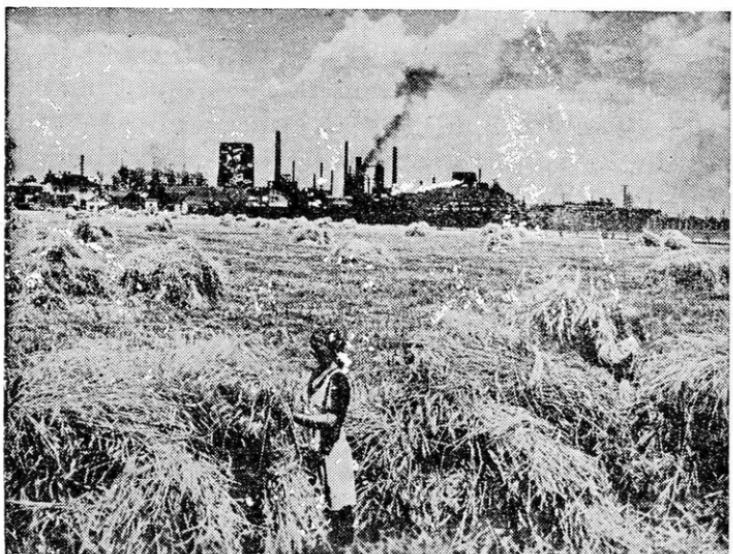
Τὰ ρέοντα τοῦ λεκανοπεδίου συλλέγονται εἰς τὸν Διούναβιν παρὰ τῶν παραποτάμων του Σάμος, Καΐρες καὶ Μάρος, οἵ ὅποιοι σχηματίζουν βαθείας κοιλάδας.

Τὸ κλῖμα εἶναι γενικῶς δριμὺ ἢ πειρωτικὸν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου, καθόσον κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ύψηλὰ ὅρη. Ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον ἔως τὸν Μάρτιον ἡ θερμοκρασία εἶναι σχεδόν παντοῦ κατωτέρα τοῦ μηδενός. Περισσοτέρας βροχάς δέχεται ἡ δρεινὴ περιοχὴ, διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς βροχεροὺς ἀνέμους. Διὰ τοῦτο ἔχει πλουσιωτέραν βλάστησιν. Μέχρι τοῦ ὕψους τῶν 600 μ. ύπάρχουν αἱ καλλιέργειαι καὶ τὰ χωρία· ύπεράνω τῆς ζώνης αὐτῆς ἀρχίζουν τὰ δάση, τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται ἀπὸ δρῦς καὶ ὀξύας εἰς τὰ κατώτερα μέρη καὶ ἀπὸ ἔλατα εἰς τὰ ύψηλότερα. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν δασῶν δὲν εἶναι συνεχής, καθόσον διακόπτεται ἀπὸ βοσκοτόπους, οἵ ὅποιοι καλύπτουν καὶ τὰς ύψηλοτέρας περιοχάς, ὅπου τὸ πολὺ ψῦχος καὶ οἱ ὄρμητικοὶ ἄνεμοι δὲν εύνοοῦν τὰ δάση.

Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ **κτηνοτροφία** (πρόβατα, βόες, ἵπποι), χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους καὶ ἡ **ξυλεία**, χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση της. Ἡ γεωργία κατέχει δευτέραν θέσιν καὶ εἶναι περισσότερον ἀνεπιγμένη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὔφορον. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί (σῖτος, ἀραβόσιτος), γεώμηλα, ὅσπρια, λαχανικά, ζαχαροῦχα τεῦτλα καὶ εἰς τὰς μεσημβρινὰς πλαγιὰς τῶν λόφων ἄμπελοι.

Σπουδαιοτέρα πόλις είναι ή **Κλούνς** (100.000 κ.), τὸ δεύτερον πνευματικὸν κέντρον τῆς Ρουμανίας. Ἡ ἀνάπτυξίς της ὁφείλεται εἰς τὴν θέσιν της, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Βουδαπέστην καὶ τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην. Εἰς τὰ προάστεια ἀνεπτύχθησαν ἀξιόλογοι βιομηχανίαι, αἱ ὅποιαι ἐπεξεργάζονται ἔγχωρια προϊόντα (ἀλευρόμυλοι, βυρσοδεψεῖα, πριονιστήρια, ἐπιπλοποιεῖα).

β') Η λοφώδης περιοχή. Η λοφώδης περιοχὴ ἔκτείνεται

‘Ο ψερισμὸς εἰς τὴν Ρουμανίαν.

εἰς τοὺς ΝΑ. πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμούς, οἱ ὅποιοι κατέρχονται πρὸς τὸν Δούναβιν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι είναι ὁ Ζίου, ὁ "Ολτου, ὁ Ἰαλομίστας, ὁ Σερέτης καὶ ὁ Προύθος. Ἐπειδὴ ἡ περιοχὴ αὕτη εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν κατείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός της εἶναι εὔφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὕδάτων. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν δὲν εἶναι πολὺ δριμὺς, δπως εἰς τὰς πεδιάδας, διότι αἱ ἀνωμαλίαι τῆς τὴν προφυλάσσουν ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς ΒΑ. ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ εἶναι

άφθονοι χάρις εἰς τὸ σχετικὸν ὕψος της. Τὸ εὕφορον ἔδαφος, τὸ ἥπιον σχετικῶς κλῖμα καὶ αἱ ἄφθονοι βροχαὶ συντελοῦν, ὡστε ἡ λοφώδης αὔτη περιοχὴ νὰ ἔχῃ ποικίλας καλλιεργείας καὶ πυκνὸν πληθυσμόν. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Ρουμανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, ζαχαροῦχα τεῦτλα, δύωροφόρα δένδρα (ἰδίως δαμασκηνέαι), ἄμπελοι. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καὶ παρὰ τὸ Πλοέστι εύρισκονται καὶ αἱ πλούσιαι πηγαὶ τοῦ πετρελαίου.

Αἱ πόλεις δὲν εἶναι πολλαί, διότι ὁ πληθυσμὸς εἶναι κυρίως ἀγροτικὸς καὶ ὡς ἐκ τούτου διαμένει εἰς χωρία. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι τὸ Πλοέστι (80.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ πετρελαίου, καὶ ἡ Κράϊοβα (65.000 κ.), ἡ ἀγροτικὴ ἀγορά μεταξὺ τῆς πεδιάδος καὶ τῆς λοφώδους χώρας.

γ') Αἱ μεγάλαι πεδιάδες. Αἱ ρουμανικαὶ πεδιάδες διαιροῦνται: εἰς τὴν Βλαχίαν πρὸς Ν., εἰς τὴν Μολδαυίαν καὶ Βεσσαραβίαν πρὸς τὰ ΒΑ., εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὴν Δοβρουτσᾶν πρὸς τὰ ΝΑ. Ἡ Δοβρουτσᾶ εἶναι ἡ μόνη περιοχὴ τῆς Ρουμανίας, ἡ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἶναι πολὺ εὕφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εύφόρους προσχώσεις. Ὁλιγώτερον εὕφορος εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς Δοβρουτσᾶς, διότι αὕτη εἶναι παλαιὰ ἔηρά, ἡ ὅποια ἰσοπεδώθη ἀπὸ τὴν διάβρωσιν τῶν ύδατων.

Τὸ κλῖμα εἶναι δριμὺ ἡπειρωτικόν, διότι ἡ πεδινὴ αὔτη περιοχὴ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ΒΑ. ἀνέμους, οἱ ὅποιοι οὐδὲν ἐμπόδιον εύρισκουν κατὰ τὴν διαδρομήν των ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν εἰς τὸν Αἴμον.

Οἱ ἄνεμοι οὗτοι κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχροὶ καὶ προκαλοῦν ἀπότομον πτῶσιν τῆς θερμοκρασίας (ἐντὸς τοῦ εἰκοσιτετραώρου ἡ θερμοκρασία δύναται νὰ κατέλθῃ 10-15 βαθμούς) κατὰ τὸ θέρος εἶναι πολὺ θερμοί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν ξηράν. Δὲν εἶναι σπάνιον ἐπὶ δύο ὀλοκλήρους μῆνας κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ θερμοκρασία νὰ μὴ εἶναι ἀνωτέρα τοῦ μηδενὸς καὶ ἐπὶ τρεῖς μῆνας κατὰ τὸ θέρος νὰ μὴ εἶναι κατωτέρα τῶν 20 βαθμῶν. Αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Ὁλιγώτερον βροχεροὶ μῆνες εἶναι ὁ Αὔγουστος, ὁ Σεπτέμβριος καὶ ὁ Ὀκτώβριος. Ἡ πεδινὴ περιοχὴ τῆς Ρουμανίας,

λόγω τοῦ εύφορου ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματός της, εἶναι χώρα τῶν δημητριακῶν. Υπάρχουν ἐπίσης καὶ ἐκτεταμένα λειβάδια, ὅπου τρέφονται κυρίως πρόβατα, τὰ δόποια κατέρχονται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον ἀπὸ τὰς ὁρεινὰς περιοχάς.

Πόλεις.— Τὰς πόλεις τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων δυνάμεθα νὰ τὰς διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: α') εἰς τὰς πόλεις-ἀγοράς, αἱ δόποια κεῖνται μεταξὺ τῆς πεδινῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς

Ἡ ἄλιεία εἰς τὸν Δουύναβιν.

περιοχῆς ἢ εἰς κεντρικὰς θέσεις· β') εἰς τὰς πόλεις - λιμένας, αἱ δόποια κεῖνται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

α') **Πόλεις-ἀγοραί.** Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας εἶναι τὸ Βουκουρέστιον (630.000 κ.), τὸ δόποιον ἔγινε πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας χάρις εἰς τὴν καλήν του γεωγραφικὴν θέσιν. Κεῖται ἀφ' ἐνδὸς μεταξὺ Καρπαθίων καὶ Δουνάβεως (ἀπέχει 80 χμ. ἀπὸ τὰ Καρπάθια καὶ 40 ἀπὸ τὸν Δουύναβιν), ἀφ' ἐτέρου εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόποιον συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ρουμανίας, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαύα. Εἶναι τὸ διοικη-

τικόν, πνευματικόν καὶ οἰκονομικόν κέντρον τῆς Ρουμανίας. Απὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἴδρυσεώς του προσείλκυσε πολλούς "Ελληνας, διότι αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν παραδουναβίων χωρῶν εἶναι πολὺ παλαιαι". Οταν ἡ Ρουμανία ἦτο ἡγεμονία, ἡ ἐμπορικὴ κίνησις τοῦ Βουκουρεστίου εύρισκετο εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων ἡ δὲ ἐλληνικὴ γλῶσσα ἦτο ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους καὶ τῶν διανοούμενων. Εἰς τὸ Βουκουρέστιον ὑπῆρχεν ἀνθηρά ἐλληνικὴ παροικία, ἡ ὁποία ἦριθμει 6.000 περίπου μέλη. Υπῆρχεν ἐπίσης καὶ πληρες γυμνάσιον, τὸ ὅποιον ἐστεγάζετο εἰς μεγαλοπρεπέστατον κτίριον. "Οπως καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Ρουμανίας, οὕτω καὶ εἰς τὸ Βουκουρέστιον οἱ "Ἐλληνες ἦσαν σπουδαῖος παράγων προόδου.

Εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ πλησίον τοῦ ποταμοῦ "Ολτου κεῖται τὸ Δραγατσάνιον (7.000 κ.), ὅπου κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1821 κοτόπιν ἡρωϊκοῦ ἀγῶνος κατεστάλη ἡ ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην ἐπαναστατικὴ κίνησις τῶν Παραδουναβίων ἡγεμονιῶν καὶ ἐπεσε μαχόμενος δὲ Ἱερὸς Λόχος.

Εἰς τὴν Μολδαυίαν κεῖται τὸ Ἰάσιον (100.000 κ.), τὸ ὅποιον ὑπῆρξε σπουδαῖον κέντρον ἐλληνικῆς παιδείας, κατέχει δὲ ἴδιαιτέραν θέσιν εἰς τὴν νεωτέραν Ἐλληνικὴν Ἰστορίαν, καθόσον ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἔθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας. Σήμερον τὸ ἡμισυ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσραηλίτας, εἰς τὰς χεῖρας τῶν διποίων εύρισκεται ἡ ἐμπορικὴ του κίνησις.

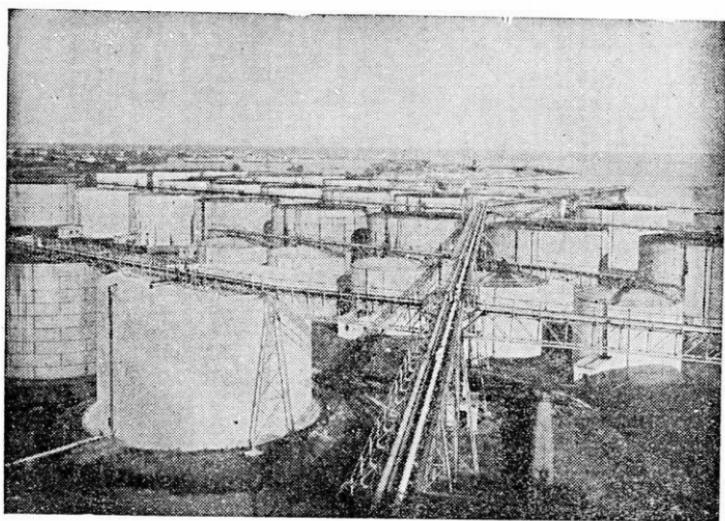
Εἰς τὴν Βεσσαραβίαν κεῖται τὸ Κισνόβιον (118.000 κ.), δευτέρα πόλις τῆς Ρουμανίας ἀπὸ ἀπόφεως πληθυσμοῦ, εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Βανάτου ἡ Ἀράδη (80.000 κ.) καὶ εἰς τὴν πεδινὴν Μπουκοβίναν ἡ Τσερναοῦτσι (115.000 κ.).

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις - ἀγοράς τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων ὑπερισχύει ἡ ἐμπορικὴ κίνησις. Ἡ βιομηχανία εἶναι μικρὰ καὶ περιορίζεται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, ἐπιπλοποιεῖα κ.ἄ.).

β') Πόλεις - λιμένες. Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἀπὸ τὸ Τούρνου - Σεβερίνον μέχρι τοῦ Δέλτα πολλαὶ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην, αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν ως σταθμοὶ τῆς

συνεχώς αύξανομένης ναυτιλιακής κινήσεως έπι τοῦ σπουδαιοτέρου ποταμοῦ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Ἐκάστη ἔξ αὐτῶν συνδέεται διὰ μιᾶς σιδηροδρομικῆς διακλαδώσεως μετά τῆς κυρίας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἡ ὧδοία διασχίζει ἐκ Δ. πρὸς Α. τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βλαχίας.

Ἐκ τούτων σπουδαιοτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν ἡ Βραΐλα (70.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας καὶ τὸ Γαλάζιον (100.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μολδαυίας. Ἡ Βραΐλα

Αἱ δεξαμεναὶ τοῦ πετρελαίου εἰς τὸν λιμένα τῆς Κωνστάντζης.

εἶγαι ὁραία πόλις καὶ σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, διότι λόγω τοῦ μεγάλου βάθους τοῦ ποταμοῦ (12-15 μ.) δύνανται νὰ πλεύσουν μεγάλα πλοῖα. Ἐξάγονται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Τὸ Γαλάζιον παρουσιάζει μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν, διότι ἔξυπηρετεῖ μεγαλυτέραν ἔκτασιν (όλόκληρον τὴν Μολδαυίαν, τὴν Βεσσαραβίαν καὶ τμῆμα τῆς Τρανσυλβανίας). Ἐκ τοῦ λιμένος του ἔξαγονται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ μεγάλαι ποσότητες πετρελαίου καὶ ξυλείας, ἡ ὧδοία μεταφέρεται μέχρι τῶν ἀποθηκῶν τοῦ λιμένος διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ Σερέτη. Τὸ Γαλάζιον εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ σπουδαιοτέρα ἀγορά τῶν ἀλιευομένων

ιχθύων εἰς τὸ Δέλτα καὶ τὰς λιμνοθαλάσσας τοῦ Δουνάβεως.

Αξιόλογην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν καὶ αἱ πόλεις Γιούνγρεβον (35.000 κ.) καὶ Σουλινᾶς. Ἡ πρώτη, διότι εἶναι ἐπίνειον τοῦ Βουκούρεστίου ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀπόθηκη τοῦ διὰ τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην προοριζομένου πετρελαίου.

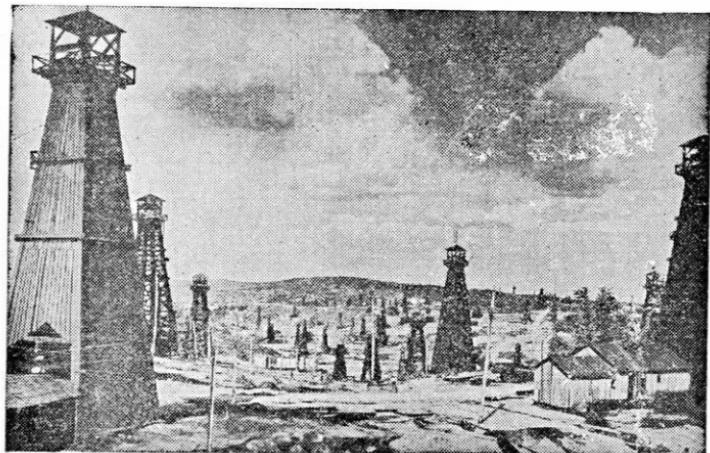
Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Ρουμανίας.

Τὸ πολύτιμον αὐτὸν προϊόν μεταφέρεται ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ Πλοέστι εἰς τὰς ἀπόθήκας της εἴτε σιδηροδρομικῶς δι' εἰδικῶν βαγονίων εἴτε δι' ύπογείου όχετοῦ. Ἡ δευτέρα, διότι εύρισκεται εἰς τὰς ἔκβολὰς τοῦ Δουνάβεως, ὅπου τὰ μεγάλα πλοῖα συμπληρώνουν τὸ φορτίον των, τὸ ὅποιον ἥρχισαν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Βραΐλας καὶ τοῦ Γαλαζίου.

Εἰς τὴν Δοβρουτσᾶν κεῖται ἡ Κωνστάντζα (60.000 κ.), εἰς

τῶν σπουδαιοτέρων λιμένων τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Τὴν ἀνάπτυξίν της ὁφείλει εἰς τὴν σιδηροδρομικήν της συγκοινωνίαν μὲ τὸ Βουκουρέστιον καὶ εἰς τὸν ύπόγειον ὁχετόν, ὁ ὅποῖος μεταφέρει τὸ πετρέλαιον ἀπὸ τὸ Πλοέστι κατ' εὐθεῖαν εἰς τὰς ἀποθήκας της.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—1) Πληθυσμός. Οἱ πληθυσμόις τῆς Ρουμανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς ἔθνικότητας,

Πηγαὶ πετρελαίου εἰς τὴν περιοχὴν Πλοέστι.

μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπερισχύουν οἱ Ρουμᾶνοι. Οὗτοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Δακῶν καὶ Ρωμαίων ἀποίκων, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, ὅταν ἡ χώρα αὔτη, ἡ ὁποία πρότερον ὠνομάζετο Δακία ὑπετάγη εἰς τοὺς Ρωμαίους. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ γλώσσα των εἶναι λατινικῆς καταγωγῆς. Αἱ ξέναι ἔθνικότητες ἀντιπροσωπεύουν τὰ 30 % τοῦ δόλικοῦ πληθυσμοῦ. Περισσότεροι εἶναι οἱ Οὐγγροί (εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν καὶ τὰς δυτικὰς πεδιάδας), ἀκολουθοῦν οἱ Σλαύοι, οἱ Γερμανοί καὶ οἱ Ἰσραηλῖται.

Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἡ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 100 κατ. εἰς ἕκαστον τ. χμ., εἰς τὰς πεδιάδας εἰς 40 καὶ εἰς τὰς δρεινὰς περιοχὰς εἰς 30 - 35.

2) Οίκονομική ζωή. Η Ρουμανία είναι Κράτος κατ' έξοχήν γεωργικόν. Τὰ ἔξαγόμενα ἀγροτικά καὶ ἀκατέργαστα προϊόντα ἀντιπροσωπεύουν τὰ 90 % τῆς ἔξαγωγῆς της.

Γεωργία. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ρουμανίας κατέχει ἡ γεωργία χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένας καὶ εὐφόρους πεδιάδας της. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος κατέχουν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς καλλιεργουμένης ἑκτάσεως. Ὁ σῖτος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, ὅπου αἱ βροχαὶ εἶναι δλιγάτεραι καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἰς τὴν λοφώδη χώραν, ὅπου αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι. Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀραβοσίτου κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εύρωπην μετὰ τὴν Γιουγκοσλαϊαν. Η Ρουμανία εἶναι χώρα τῶν σιτηρῶν.

Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ζωοτροφικὰ προϊόντα λόγῳ τῆς ἀνεπιγμένης κτηνοτροφίας, γεώμηλα, λαχανικά, ἰδίως πέριξ τῶν μεγάλων πόλεων, βιομηχανικὰ προϊόντα (ζαχαροῦχα τεῦτλα, καπνὸς κ.ἄ.) καὶ εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἄμπελοι καὶ ὄπωροφόρα δένδρα (ἰδίως δαμασκηνέαι, τῶν ὅποιων ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς ὅλοκληρον τὴν χώραν εἰς 60 ἑκατομμύρια περίπου).

Μετὰ τὴν γεωργίαν ἀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, ὅπου τρέφονται κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον μοναδικόν.

Η Ρουμανία ἔχει καὶ μέγαν φυσικὸν πλοῦτον χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση τῆς καὶ εἰς τὰ ἀφθονα ὀρυκτά της, μεταξὺ τῶν ὅποιων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει τὸ πετρέλαιον, τὸ ὅποιον εὑρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων (περιοχὴ Πλοέστι). Η Ρουμανία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εύρωπην μετὰ τὴν Ρωσίαν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ πετρελαίου.

Διάγραμμα ἐμφανίνον τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Ρουμανίας.

Παρά τὸν ἄφθονον φυσικὸν καὶ γεωργικὸν τῆς πλοῦτον ἡ Ρουμανία δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν λόγῳ κυρίως ἐλλείψεως κεφαλαίων, τὰ όποια εἶναι ἀπαραίτητα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Εἰς τοῦτο δοφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (61 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι τῆς ἐπεξεργάζονται τὰ γεωργικὰ καὶ δασικὰ προϊόντα (ἀλευρόμυλοι, πριονιστήρια, βυρσοδεψεῖα). Ἡ μεταλλουργία καὶ ἡ ύφαντουργία δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως.

Τὸ ἐμπόριον τῆς Ρουμανίας ἔξυπηρετεῖται ἀπὸ τὸν Δούναβιν, τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Χάρις εἰς τὴν ἄφθονον γεωργικὴν τῆς παραγωγὴν, τὰς πλουσίας πηγὰς τοῦ πετρελαίου καὶ τὰ ἐκτεταμένα δάση τῆς ἡ Ρουμανία ἔξαγει: πετρέλαιον καὶ προϊόντα πετρελαίου, δημητριακούς καρπούς, ξυλείαν καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα. Εἰσάγει: κυρίως βιομηχανικά εἰδη (ύφασματα, μηχανάς παντὸς εἰδούς, φαρμακευτικά προϊόντα, εἰδὴ πολυτελείας κ. ἄ.). Εἰς τὸ ἔξωτερικόν τῆς ἐμπόριον τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Γερμανία, πρῶτον διότι ἡ χώρα αὕτη εἰσάγει γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἔξαγει βιομηχανικά εἰδη, καὶ δεύτερον, διότι ἡ μεταφορὰ τῶν βαρέων αὐτῶν προϊόντων εἶναι εὔκολος χάρις εἰς τὸν Δούναβιν ποταμόν.

Ἡ Ἑλλὰς εἰσάγει ἐκ τῆς Ρουμανίας εἰδη διατροφῆς (σῖτον, ἀραβόσιτον, κριθήν, δσπρια, μόσχους τυρόν, βούτυρον), πετρέλαιον, βενζίνην. Ξυλείαν. Ἐξάγει εἰς τὴν Ρουμανίαν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, καπνὸν καὶ σιγαρέττα, ἐλαίας, νέφτι, σάπωνας, νήματα βαμβακερά καὶ ἄλλα.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡ. ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χώραι τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης δὲν παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς καὶ Μεσογειακῆς Εύρωπης. Τὸ σπουδαιότερον κοινὸν χαρακτηριστικόν εἶναι, ὅτι τὰ σύνορα τῶν χωρῶν αὐτῶν (ἐκτὸς τῆς Ἐλβετίας) ύπεστησαν μετά τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον μεγάλας μεταβολάς. Ἡ παλαιὰ αὐτοκρατορία τῆς Αὐστρο-

ουγγαρίας διελύθη. Ἐκ τῶν τμημάτων τῆς διαλυθείσης αὐτοκρατορίας ἐσχηματίσθησαν ἡ Αὔστρια, ἡ Ούγγαρια, ἡ Τσεχοσλοβακία καὶ ἐδιπλασιάσθη σχεδὸν ἡ Ρουμανία. Ἐκεῖνο τὸ δόποιον διακρίνει τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης, εἶναι διτί αἱ δυτικώτεραι ἔξι αὐτῶν εἶναι κυρίως βιομηχανικαὶ (Γερμανία, Τσεχοσλοβακία, Αὔστρια, Ἐλβετία), χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα των καὶ τὸν ἄνθρακα (ἡ Ἐλβετία καὶ ἡ Αὔστρια ὀφείλουν τὴν βιομηχανικήν των ἀνάπτυξιν εἰς τὸν λευκόν των ἄνθρακα καὶ εἰς τὴν γεωγραφικήν των θέσιν). Αἱ ἀνατολικώτεραι (Ούγγαρια, Ρουμανία) εἶναι χῶραι κυρίως γεωργικαὶ, λόγῳ τοῦ διτί εἶναι πτωχαὶ εἰς ἄνθρακα καὶ εἰς κεφάλαια. Ὡς ἐκ τούτου αἱ πρῶται ὁμοιάζουν μὲ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εύρωπης, αἱ δὲ δεύτεραι μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης.

Μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἀγροτικῶν χωρῶν τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης τὸ ἐμπόριον εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον: α') διότι αἱ βιομηχανικαὶ χῶραι, λόγῳ τῆς ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας των καὶ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ των, εἰσάγουν πρώτας ὅλας καὶ εἴδη διατροφῆς καὶ ἔξαγουν βιομηχανικὰ προϊόντα, αἱ δὲ ἀγροτικαὶ λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας των, ἔξαγουν ἀκατεργάστους ὅλας καὶ εἴδη διατροφῆς καὶ εἰσάγουν βιομηχανικὰ εἴδη· β') διότι συνδέονται μὲ τὸν Δούναβιν ποταμόν, δὸποιος ἐπιτρέπει τὴν μεταφορὰν τῶν βαρέων προϊόντων εἰς πολὺ εὐθηνάς τιμάς (αἱ ὅδοι εἶναι εὐθηνότεραι ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας).

Ἐρωτήσεις.

- 1) Κατὰ τὶ διαφέρουν αἱ χῶραι τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης ἀπὸ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εύρωπης; 2) Ποῖος εἶναι ὁ ἐλληνικὸς λιμήν, ὁ δὸπος ἐξυπηρετεῖ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ διὰ ποῖον λόγον; 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης ἡ Ἐλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον; 4) Ποία χῶρα τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης ἔχει περισσότερον ἀναπτύξει τὸν τουρισμὸν καὶ διὰ ποῖον λόγον; 5) Ηόσας δόδοντο δυνάμεθα τὰ χρησιμοποιήσωμεν διὰ τὰ μεταβόμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς το Βερολίνον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α. ΠΟΛΩΝΙΑ

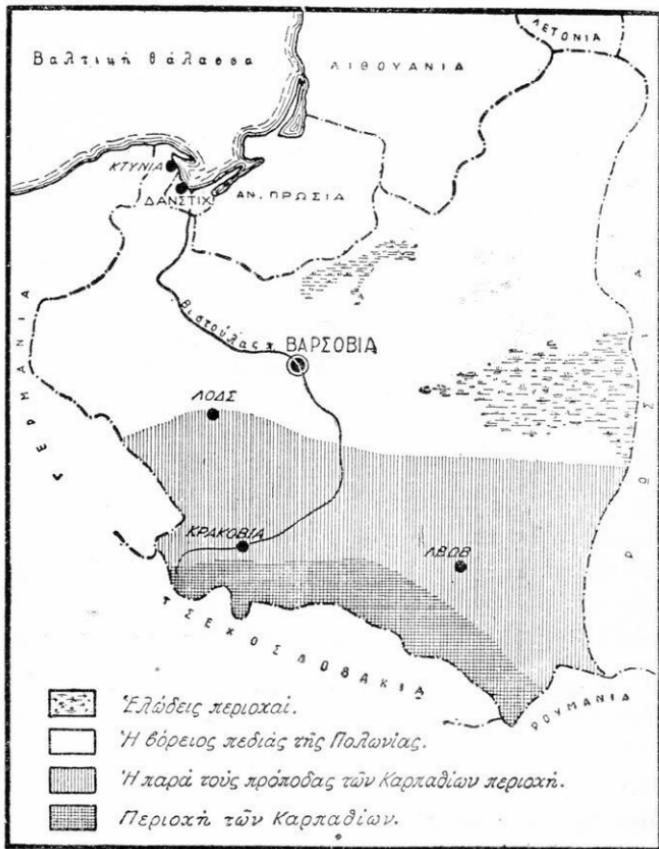
Εισαγωγή.—‘Η Πολωνία είναι τὸ μεγαλύτερον Κράτος ἀπό τὰ συσταθέντα μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (ἔκτασις 390.000 τ.χμ., πληθυσμός 32.000.000 κάτ.). Πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο διαμοιρασμένη μεταξὺ Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Αὐστροουγγαρίας. Τὸ νέον Πολωνικὸν Κράτος δὲν παρουσιάζει ἐνότητα οὕτε ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους του οὕτε ὡς πρὸς τὸν πληθυσμόν του. Τὸ ἔδαφός του κατέχει μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ἡ διέξοδός του πρὸς τὴν θάλασσαν είναι τεχνητή. ‘Ο πληθυσμός του περιλαμβάνει πολλάς ἔθνικότητας (Ρώσους, Γερμανούς, Λιθουανούς, Ισραηλίτας).

“Ορια.—‘Η Πολωνία, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, ὅριζεται ύπὸ τῆς Ρουμανίας, Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Τσεχοσλοβακίας.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Εἰς τὴν Πολωνίαν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς φυσικάς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι διαφέρουν μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους τῶν: α') τὴν περιοχὴν τῶν Καρπαθίων, β') τὴν περιοχήν, τὴν ἐκτεινομένην εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ γ') τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βορείου Πολωνίας.

‘Η περιοχὴ τῶν Καρπαθίων. ‘Η ὀρεινὴ περιοχὴ τῶν βορείων Καρπαθίων διαμοιράζεται μεταξὺ Πολωνίας, καὶ Τσεχο-

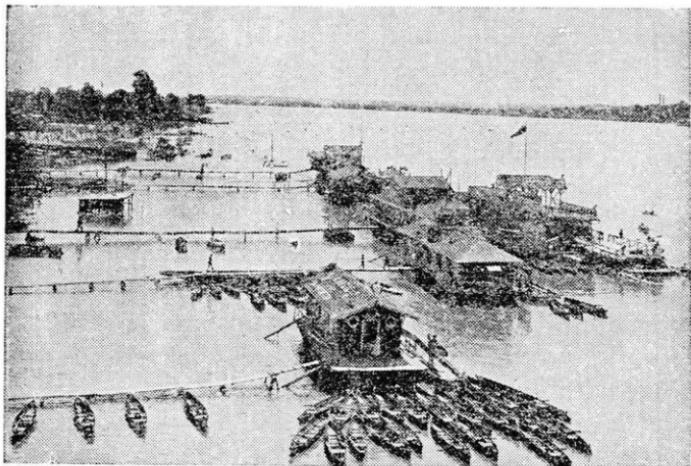
σλοβακίας. "Οπως είς τὴν Τσεχοσλοβακίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Πολωνίαν ἡ δρεινὴ αὔτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκοτόπους. Διὰ τοῦτο αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ὄλοτομία. Ἡ γεωργία

Φυσικὸς χάρτης τῆς Πολωνίας.

περιορίζεται εἰς τὰς κοιλάδας, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὔφορον. Καλλιεργοῦνται κυρίως σίκαλις, βρώμη, γεώμηλα. Ἡ δρεινὴ αὔτη περιοχὴ λόγῳ τῶν πτωχῶν της προϊόντων εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη.

Ἡ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων περιοχή. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων ἔκτείνεται μία περιοχὴ πλάτους 200 περίπου χλμ., ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἔκτεταμένα ὄροπέδια. Τὸ ἔδαφος τῶν ὄροπεδίων εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ύψηλὰς περιοχὰς καὶ οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὰς βορείους πεδιάδας. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς ὄρυκτα (ἄνθρακα, πετρέλαιον, ψευδάργυρον, μόλυβδον, σίδηρον). Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἄφθονα ὄρυκτά της ἔχει

Ο ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸ θέρος πλησίον τῆς βαρσοβίας.

ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἡ ἀνατολικὴ περιοχὴ εἶναι κυρίως γεωργικὴ καὶ ἡ δυτικὴ, ὅπου ύπάρχουν τὰ ἀνθρακωρυχεῖα, βιομηχανική. Ἐπειδὴ τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, γεώμηλα καὶ ζαχαροῦχα τεῦτλα. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν δὲ πλυθησμὸς εἶναι πολὺ πυκνός. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Πολωνίας. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Κρακοβία (220.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μεταλλουργεῖα, ύφαντουργεῖα, χημικὰ ἐργοστάτα).

σια, ύποδηματοποιεῖα), Λόδς (600.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ύφαντουργίας καὶ Λβάδφ (300.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου.

Ἡ βόρειος πεδιάς τῆς Πολωνίας. Πρὸς Β. τῆς περιοχῆς τῆς κατεχομένης ἀπὸ τὰ εὖφορα δροπέδια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης ἔκτείνεται ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς Πολωνίας, ἡ δούσια εἶναι συνέχεια τῆς βορείου γερμανικῆς πεδιάδος. Τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν κατείχετο ἀπὸ παγετῶνας, εἶναι ἀμμώδες καὶ συνήθως ἐλώδες, ὅπως

Ο ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸν χειμῶνα παρὰ τὴν Βαρσοβίαν.

καὶ τῆς βορείου γερμανικῆς πεδιάδος. Ὡς ἔκ τούτου ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν εἶναι εὖφορος. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα λόγῳ τοῦ ἀμμώδους ἔδαφους καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος εἶναι κυρίως γεωμηλα καὶ σίκαλις. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλὰ μεγάλα ζῷα, χάρις εἰς τὰ πολλὰ λειβάδεια καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων. Μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν παρατηρεῖται μεγάλη διαφορά εἰς τὸν τρόπον τῆς καλλιέργειας. Αἱ δυτικαὶ περιοχαί, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατείχοντο ὑπὸ τῆς Γερ-

μανίας, παρουσιάζουν μεγαλύτεραν γεωργικήν ἀνάπτυξιν ἀπό τὰς ἀνατολικάς, αἱ ὅποιαι κατείχοντο ύπό τῆς Ρωσίας.

Ἡ πεδιάς τῆς Πολωνίας, ὅπως καὶ τῆς Βορείου Γερμανίας, εἶναι ἀραιῶς κατώκημένη, διότι τὸ ἔδαφος εἶναι πτωχόν. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Βαρσοβία (1.175.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας ἐπὶ τοῦ Βιστούλα ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον διοικητικόν καὶ πνευματικόν κέντρον μὲ ἀξιόλογον βιομηχανικὴν κίνησιν (μεταλλουργεῖα, ὑφαντουργεῖα).

Πολωνοί ἄλιεῖς εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—'Ο πληθυσμὸς τῆς Πολωνίας δέν εἶναι δύμοιογενῆς. Ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλάς ἔθνικότητας, μεταξὺ τῶν δόποιων ὑπερισχύουν οἱ Πολωνοί, οἱ δόποιοι εἶναι Σλαβοί. Οὗτοι διαφέρουν ἀπὸ τοὺς δύμοφύλους των Ρώσους, καθόσον εἶναι καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα. Ἀπὸ τὰς ἄλλας ἔθνικότητας σπουδαιότεραι εἶναι: οἱ Ούκρανοι (6.000.000 κ.), οἱ Λευκορωσοί (1.000.000 κ.), οἱ Λιθουανοί (1.000.000 κ.), οἱ Γερμανοί (1.500.000 κ.) καὶ οἱ Ἰσραηλῖται (3.000.000 κ.).

Ἡ Πολωνία παρὰ τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν εἶναι Κράτος γεωργικόν. Τὰ 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς

τὴν γεωργίαν. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (82 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τὰ σπουδαιότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ἡ σίκαλις, τὰ γεώμηλα (εἰς τὴν ἀμμώδη βόρειον πεδιάδα), δὲ σῖτος, τὰ ἔσαχαροῦχα τεῦτλα (κυρίως εἰς τὰ εὔφορα προσχωσιγενῆ ὁροπέδια) καὶ τὸ λίνον (εἰς τὴν ΒΑ. Πολωνίαν. Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (Ιδίως τῶν μεγάλων ζώων καὶ τῶν χοίρων).

Ἡ Πολωνία, κειμένη μεταξὺ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ρωσίας, κατέχει, ὡς ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡ καλὴ αὐτὴ γεωγραφικὴ τῆς θέσις καὶ τὰ πλούσια γεωργικὰ καὶ ὄρυκτά της προϊόντα τῆς ἐπιτρέπουν μεγάλην οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον ἔξυπηρετεῖται κυρίως διὰ δύο λιμένων: τοῦ Δάντσιχ (400.000 κ. κυρίως Γερμανοί) δὲ δποῖος ἀπετέλει ἐν μικρὸν ἀνεξάρτητον κράτος ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ τοῦ πολωνικοῦ λιμένος Γδύνια (40.000 κ.), δὲ δποῖος ἐδημιουργήθη παρὰ τῶν Πολωνῶν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ Δάντσιχ.

Αἱ ἔξαγωγαὶ συνίστανται κυρίως εἰς ἄνθρακα, ψευδάργυρον, ξυλείαν, πετρέλαιον, δημητριακούς καρπούς καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα.

Αἱ εἰσαγωγαὶ περιλαμβάνουν κυρίως βάμβακα, ἔριον, μηχανᾶς διαφόρους, αὐτοκίνητα κλπ.

Β'. ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

Εἰσαγωγή.—Ἡ Φινλανδία (ἐκτασις 340.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 4.000.000 κατ.) ἀπέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς μετὰ τὴν ρωσικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1917. Οἱ κάτοικοί της εἶναι ἀσιατικῆς καταγωγῆς καὶ ὀνομάζονται Φίννοι. Οὗτοι εἶναι συγγενεῖς τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Οὐγγρῶν. Κατὰ τοὺς ἱστορικούς κατώκους πρὸ πέντε περίπου χιλιάδων ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ τὰς παρὰ τὸν μέσον Βόλγαν περιοχάς. Ἀργότερον οἱ λαοὶ αὐτοὶ διεσκορπίσθησαν. Οἱ Βούλγαροι μετηνάστευσαν πρὸς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον, οἱ Οὐγγροί πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανόπεδιον καὶ οἱ Φινλανδοί πρὸς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

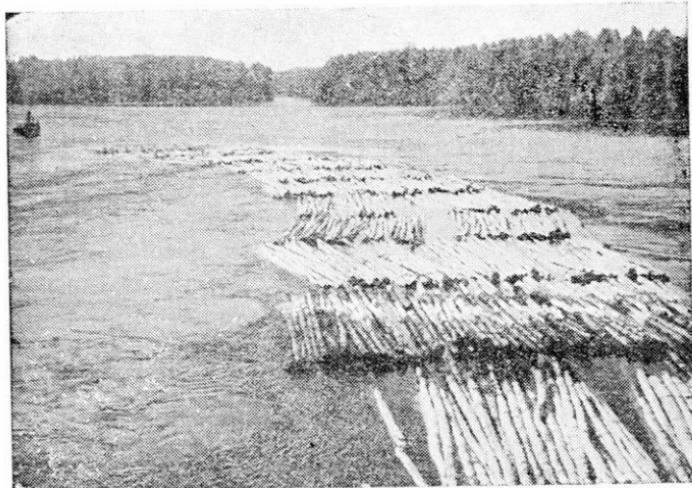
Τὸ ἔδαφος τῆς Φινλανδίας, ἐπειδὴ εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν κατείχετο ἀπὸ παγετῶνας, ἀποτελεῖται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπὸ κοιλάματα καὶ ἀπὸ μικρὰ ύψώματα, τὰ ὅποια δὲν ἀκολουθοῦν οὐδεμίαν διεύθυνσιν. Τὰ κοιλάματα ὀφείλον-

Πολιτικὸς χάρτης τῶν χωρῶν τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Φινλανδίας.

ται εἰς τὴν διάβρωσιν, τὴν ὅποιαν ἀσκοῦν οἱ παγετῶνες ἐπὶ τοῦ ἔδαφους· τὰ μικρὰ ύψώματα προέρχονται ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν τῶν μεταφερομένων ὑπὸ τῶν παγετῶνων ύλικῶν (χωμάτων, χαλικίων, λίθων) εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποῖον ἔλειωναν. Οὕτω τὸ

έδαφος παρουσιάζει μίαν μορφήν χαώδη. Τὰ ὅδατα τῆς βρε^υ
χῆς, ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ ρεύσουν εύκόλως πρὸς τὴν θάλασ-
σαν, παραμένουν στάσιμα εἰς τὰ κοιλώματα καὶ σχηματίζουν
λίμνας, αἱ ὅποιαι εἶναι ἄφθονοι εἰς τὴν Φινλανδίαν. Διὰ τοῦτο
καὶ ἡ Φινλανδία λέγεται «ἡ χώρα τῶν χιλίων λιμνῶν». Μεταξύ
των αἱ λίμναι συγκοινωνοῦν συνήθως διὰ μικρῶν ποταμῶν. Εἰς
τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετώνων ὀφείλεται ἐπίσης καὶ τὸ ἀργι-
λώδες καὶ ἀμμώδες κυρίως ἔδαφός της. Τὰ κυριώτερα χαρα-
κτηριστικὰ τῶν χωρῶν, αἱ ὅποιαι ἄλλοτε κατείχοντο ἀπὸ πα-

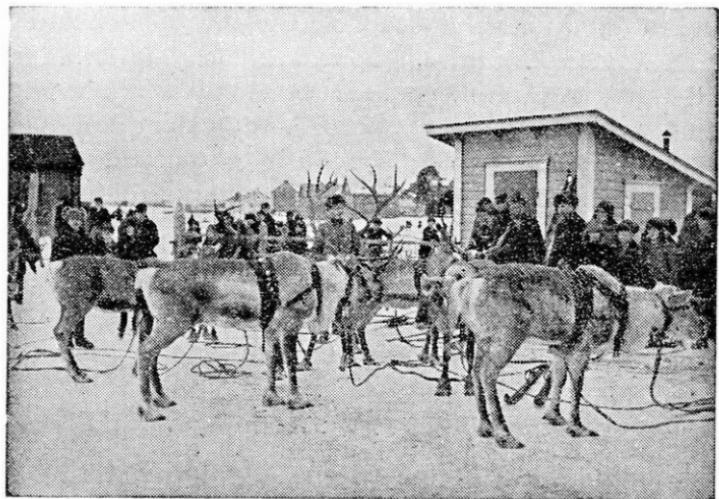
Μεταφορὰ τῆς ξυλείας εἰς τὴν Φινλανδίαν.

γετῶνας, εἶναι ἡ ὑπαρξίας πολλῶν λιμνῶν καὶ ἀμμώδης ἔδαφη.

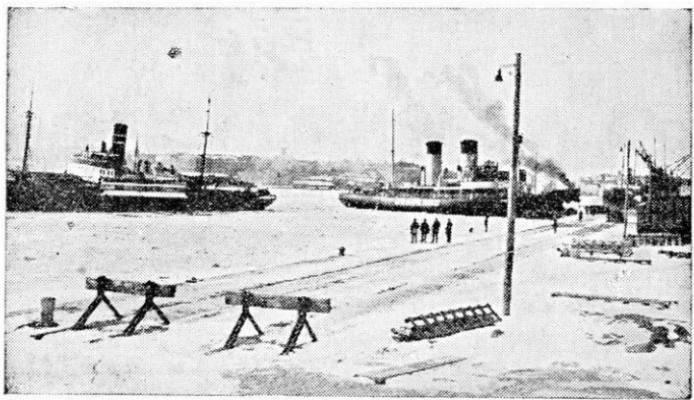
Καίτοι ἡ Φινλανδία εύρισκεται πλησίον τῆς θαλάσσης,
ἔχει κλῖμα ἡ πειρωτικόν, διότι ἐπικρατοῦν οἱ βόρειοι καὶ
Β.Α. ἄνεμοι.

Τὸ πτωχὸν ἔδαφός της δὲν εἶναι κατάλληλον διὰ τὴν ἀνά-
πτυξιν τῆς γεωργίας. Εἰς τὰ ἀργιλώδη ἔδαφη ὑπάρχουν λειβά-
δια, ὅπου τρέφονται μεγάλα ζῷα· εἰς τὰ ἀμμώδη ὑπάρχουν
δάση ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα. Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι

είναι έκειναι, αἱ δόποῖαι εὔδοκιμοῦν εἰς τὰ πτωχὰ ἐδάφη (σίκαλις, γεώμηλα).

Τάρανδοι εἰς τὴν Βόρειον Φινλανδίαν.

Παγοθραυστικὰ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἐλσίνκι
ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης.

‘Ως ἐκ τούτου, οἱ κάτοικοι τῆς ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν
κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν. Τὰ ἔξα-

γόμενα προϊόντα είναι βιούτυρον, γάλα, ξυλεία χάρτης, τὰ δὲ εισαγόμενα είναι κυρίως βιομηχανικά εἶδη. Τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικάς σχέσεις ἔχει μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ύλοτομίαν, δὲν ύπάρχουν πολλαὶ μεγάλαι πόλεις. Σπουδαιοτέρα είναι ἡ πρωτεύουσα Ἐλσίνκι (230.000 κ.).

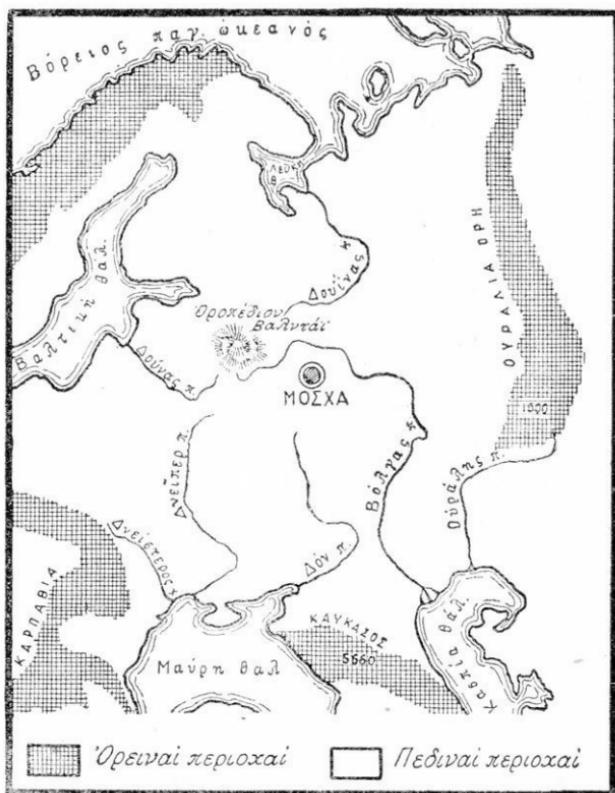
Γ'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙΑ

Εισαγωγή.—Ἡ Ρωσία είναι ἡ μεγαλυτέρα χώρα τῆς Εύρωπης εἰς ἔκτασιν καὶ πληθυσμόν. ("Ἐκτασις Εύρωπαϊκῆς Ρωσίας 4.650.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 137.000.000 κάτ "Ἐκτασις ὀλοκλήρου τῆς Ρωσίας 21.000.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 170.000.000 κάτ.). Ἐκεῖνο τὸ δόποιον διακρίνει κυρίως τὴν Ρωσίαν ἀπὸ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Εύρωπης εἰναι: Πρῶτον, ὅτι αἱ γεωγραφικαὶ τῆς περιοχαὶ κατέχουν τεραστίας ἔκτασεις. Ἡ ἴδια θέα, τὸ ἵδιον τοπίον, τὸ ἵδιον κλῖμα συναντῶνται εἰς πολὺ μεγάλας ἔκτασεις, πρᾶγμα τὸ δόποιον είναι ἐντελῶς ἄγνωστον εἰς τὴν λοιπὴν Εύρωπην. Δεύτερον, ὅτι ὅλαι αἱ εὐρωπαϊκαὶ καλλιέργειαι ἀπαντῶνται εἰς τὸ ἔδαφός της χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασίν της ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

"Ορια.—Ἡ Εύρωπαϊκὴ Ρωσία ἔκτείνεται μεταξὺ τῶν Καρπαθίων πρὸς Δ., τῶν Οὐράλιων ὁρέων πρὸς Α., τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς Ν. καὶ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὁκεανοῦ πρὸς Β. Παρὰ τὴν μεγάλην τῆς ἔκτασιν (τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς Εύρωπης) κατέχει μειονεκτικὴν θέσιν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων θαλασσίων ὁδῶν τῆς Εύρωπης ('Ατλαντικοῦ Ὁκεανοῦ, Μεσογείου Θαλάσσης), αἱ δόποιαι είναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς μεγάλης χώρας.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Εύρωπαϊκῆς Ρωσίας περιλαμβάνει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μεγάλης Εύρωπαϊκῆς πεδιάδος, ἡ δόποια ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα ὅρη καὶ καταλήγει εἰς τὰ Οὐράλια. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ρωσίας ἡ ἀπέραντος αὔτη πεδιάς περιβάλλεται ἀπὸ τὰ ἔξης ὅρη: Τὰ Καρπάθια, τὰ ὅρη τῆς Κοιμαίας (1.500 - 1.700 μ.), τὸν Καύκα-

σον (όρος "Έλμπρουζ 5.630 μ.), δύο ποιοίσι άνήκει εἰς τὴν Ἀσίαν μᾶλλον παρά εἰς τὴν Εύρωπην καὶ τὰ Οὔρα Αΐδητος (ή ύψηλοτέρα κορυφὴ 1.600 μ.), τὰ δύο οικα κείνται ἐπίσης εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εύρωπης. Ἐκεῖνο, τὸ δύο οικα χαρακτηρίζει τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα, εἶναι ή μεγάλη μονονοτονία της. Ού-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Εύρωπαικῆς Ρωσίας.

δὲν σημεῖον τῆς ἀπεράντου αὐτῆς ἐκτάσεως ύπερβαίνει τὰ 450 μ. Ἡ μονοτονία ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Τὸ τμῆμα τῆς πεδιάδος, τὸ δύο οικα κείται πρὸς Β. τῆς Μόσχας, ἐπειδὴ ἀλλοτε κατείχετο ὑπὸ παγέτῶνων, ἀποτελεῖται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπὸ μικρὰς κοιλότητας, αἱ δύο οικα κατέχονται ἀπὸ λίμνας

καὶ ἀπὸ μικρὰ ὑψώματα καὶ ἀμμώδεις ἐκτάσεις (ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Φινλανδίαν, τὰς Βαλτικὰς χώρας, τὴν Βόρειον πολωνικήν καὶ γερμανικήν πεδιάδα). Ἡ Νότιος πεδιάς, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ ἀπὸ πολὺ λεπτὸν χῶμα, τὸ δόποιον ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν Βόρειον πεδιάδα, εἶναι περισσότερον μονότονος καὶ τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον.

Ποταμοί.—Ἡ ρωσικὴ πεδιάς, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεώς της, ἔχει καὶ μεγάλους ποταμούς, οἱ περισσότεροι τῶν ὅποιων πηγάζουν ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Βαλντάϊ (πρὸς Ν. τῆς Πετρουπόλεως). Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Δουΐνας, ὁ δόποιος χύνεται εἰς τὸν Παγωμένον Ὡκεανόν, ὁ Δουύνας εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν, ὁ Δνείστερος καὶ ὁ Δνεῖπερ εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν, ὁ Δὸν εἰς τὴν Ἀζοφικὴν Θάλασσαν, ὁ Βόλγας (ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης εἰς μῆκος, 3.350 χμ.) καὶ ὁ Οὐράλης εἰς τὴν Κασπίαν Θάλασσαν. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἶναι πλωτοί, ἀλλὰ παρουσιάζουν τὰ ἔξης ἐλαττώματα: πρῶτον παγώνουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ δεύτερον ἐκβάλλουν εἰς θαλάσσας, αἱ δόποιαι εύρισκονται εἰς τὸ ἔσωτερικὸν ἢ εἶναι κλειστά.

Κλίμα.—Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειρωτικὸν μὲν μεγάλας διαφοράς τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους, διότι ἡ μεγάλη αὔτη πεδιάς κεῖται μακράν τοῦ ὥκεανοῦ. Εἰς τὴν Μόσχαν ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι 10° ὑπὸ τὸ μηδὲν καὶ τοῦ Ἰουλίου ὑπερβαίνει τοὺς 18° ὑπὲρ τὸ μηδέν. Ἡ διαφορά αὕτη τῆς θερμοκρασίας γίνεται μεγαλυτέρα ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης. Αἱ βροχαὶ εἶναι δλίγαι καὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θειρινὴν περίοδον. Οἱ χειμῶνες εἶναι δριμὺς χωρὶς βροχὰς καὶ σχεδὸν χωρὶς ἀνέμους. Ἡ χιῶν καλύπτει πανταχοῦ τὸ ἔδαφος μὲν ἐν στρῶμα ὅχι πολὺ παχύ. Οἱ ποταμοὶ εἶναι δλοὶ παγωμένοι καθὼς καὶ αἱ λίμναι. Τὸ δριμὺ αὔτὸν ψύχος τοῦ χειμῶνος εἶναι ὑποφερτόν, ἐφόσον δὲν φυσᾷ ἄνεμος. Γενικῶς ὁ χειμῶν εἶναι ἡ καλυτέρα ἐποχὴ διὰ τὰς ουγκοινωνίας, διότι λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους καὶ τῆς ξηρασίας τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι λασπώδες. Ἡ ἄνοιξις ἔρχεται ἀποτόμως καὶ διαρκεῖ δλίγον χρονικὸν διάστημα.

Κατά τὴν ἐποχὴν αὐτὴν λειώνουν αἱ χιόνες, οἱ ποταμοὶ πλημμυρίζουν καὶ αἱ ὁδοὶ γίνονται λασπώδεις καὶ σχεδὸν ἀδιάβατοι. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, βροχερὸν (βροχαῖ ραγδαῖαι) καὶ κονιορτῶδες. Τὸ φθινόπωρον εἶναι ύγρὸν καὶ βραχύ, δπως καὶ ἡ ἄνοιξις. Αὕτα εἶναι τὰ γενικὰ χαρακτηριστικά τοῦ κλίματος, ὅχι μόνον τῆς ρωσικῆς πεδιάδος, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν ρωσικὴν πεδιάδα, λόγω τῆς μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (ὅσον δηλαδὴ ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὸν Β. Πόλον δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας κλιματικὰς ζώνας:

- Ζώνη τῆς τούντρας.
- Ζώνη τῶν δασῶν.
- Ζώνη τῶν υαλλιεργειῶν.
- Ζώνη τῆς δαιᾶς στέπης.

Χάρτης τῶν ζωνῶν βλαστήσεως εἰς τὴν Ρωσίαν.

δ') Εἰς τὰ ΝΑ. μίαν ζώνην μὲ θέρος θερμὸν καὶ μὲ πολὺ δλίγας βροχάς, διότι τὰ Καρπάθια ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν βροχερῶν δυτικῶν ἀνέμων.

Βλάστησις.—“Οπως εἰς ὅλας τὰς χώρας, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ βλάστησις ἔχαρτᾶται ἀπὸ τὸ κλίμα. Ἡ διάταξις τοῦ κλίματος τῆς ρωσικῆς πεδιάδος κατὰ ζώνας μᾶς ἐπιτρέπει νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας ζώνας βλαστήσεως (ὅσαι εἶναι καὶ αἱ ζώναι τοῦ κλίματος) καὶ νὰ ἀντιληφθῶμεν καλύτερον τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κλίματος ἐπὶ τῆς βλαστήσεως.

α') Ἡ ζώνη τῆς τούντρας. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Βορείου

α') Μίαν ζώνην παρὰ τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγαμένου Όκεανοῦ, δπου δὲν ύπάρχει θέρος.

β') Μίαν ζώνην μὲ μέτριον θέρος, ἡ ὁποία ἔκτείνεται πρὸς Ν. τῆς προηγουμένης.

γ') Μίαν ζώνην μὲ θέρος θερμὸν καὶ ἀρκετὰς βροχάς, καθόσον εἶναι ἔκτεθειμένη εἰς τοὺς βροχεροὺς δυτικοὺς ἀνέμους καὶ

Παγωμένου 'Ωκεανοῦ τὸ ἔδαφος εἶναι παγωμένον ἐπὶ 8-9 μῆνας τὸ ἔτος. Κατὰ τὸ θέρος, τὸ δόποιον διαρκεῖ πολὺ δłίγον, μόνον τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ἔδαφους θερμαίνεται καὶ ξεπαγώνει. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι συνεχῶς παγωμένον, διότι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, ἐπειδὴ πίπτουν πλαγίως δὲν ἔχουν ἀρκετὴν θερμαντικὴν δύναμιν. 'Ως ἐκ τούτου, φυτὰ μεγάλα μὲ ρίζας, αἱ ὄποιαι νὰ εἰσχωροῦν βαθέως εἰς τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, δὲν ὑπάρχουν. Μόνον μερικοὶ χαμηλοὶ θάμνοι ἀναφαίνονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Οἱ χαμηλότεροι τόποι καλύπτονται ἀπὸ στάσιμα

Ρωσίδες ἀλιεύουσαι παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα ποταμοῦ.

ὕδατα, τὰ δόποια προέρχονται ἀπὸ τὴν τῆξιν τῶν πάγων, οἱ δὲ ὑψηλότεροι ἀπὸ βρύα. 'Η ζώνη αὗτη ἀποτελεῖ τὰς λεγομένας τούντρας, δηλαδὴ ἀδένδρους ἐκτάσεις.

β') 'Η ζώνη τῶν δασῶν. Προχωροῦντες πρὸς Ν. τῆς τούντρας μεταβαίνομεν βαθμιαίως εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν, ἡ δόποια ἐκτείνεται ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης μέχρι τῶν Ούραλίων ὁρέων (ἡ ἐκτασίς της εἶναι 14 περίπου φοράς μεγαλυτέρα τῆς 'Ελλάδος). 'Η περιοχὴ αὗτη κατέχεται ἀπὸ

δάση, πρώτον, διότι θερμαίνεται περισσότερον ἀπό τὴν ζώνην τῆς τούντρας καθόσον κεῖται νοτιώτερον καὶ δεύτερον, διότι τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατείχετο ἀπό παγετῶνας, εἶναι, ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀμμώδες καὶ συνεπῶς κατάλληλον διὰ δάση μᾶλλον παρὰ διὰ καλλιεργείας. Τὰ δάση τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀποτελοῦνται πρὸς Β. ἀπό ρητινώδη ἀειθαλῆ (ἔλατα, δρεινάς πεύκας) καὶ πρὸς Ν. ἀπό φυλλοβόλα (δρῦς, σφενδάμνους, μελίας κτλ.). Τὸ ἀπέραντον αὐτὸ δάσος δὲν εἶναι συνεχές, καθόσον διακόπτεται ἀπό ἑλώδεις ἐκτάσεις καὶ κατωκημένους τόπους. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν.

γ') **Ἡ ζώνη τῶν στεππῶν.** Ἡ Νότιος Ρωσία, ἐπειδὴ ἔχει κλίμα ξηρότερον, δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. Ἡ περιοχὴ αὕτη μετὰ τὴν βροχὴν καλύπτεται ἀπό χλόην, ἡ ὁποία ἐξαφανίζεται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας. Αἱ τοιαῦται ἐκτάσεις λέγονται στέππαι. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν στεππῶν διαιρεῖται εἰς τὴν μαύρην στέππην ἢ Τσερνόζιουμ καὶ εἰς τὴν φαιάν στέππην.

1) **Ἡ μαύρη στέππη** κατέχει τὴν περιοχήν, ἡ ὁποία δέχεται ἀρκετάς βροχάς. Λέγεται μαύρη στέππη, διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι μαύρον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπό χῶμα λεπτὸν καὶ ἀπό λείψανα τῆς ἀποξηρανθείσης χλόης. Ἡ ζώνη αὕτη, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπό τὰ Καρπάθια μέχρι τῶν Ούραλιων, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰς ἀρκετάς βροχάς της εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ρωσίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σιτηρά καὶ ζαχαροῦχα τεῦτλα.

2) **Ἡ φαιά στέππη** κατέχει τὴν περιοχήν, ἡ ὁποία δέχεται πολὺ ὀλίγας βροχάς. Λέγεται φαιά, διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι φαιόν, καθόσον λόγω τῶν σπανίων βροχῶν δὲν ύπάρχει ἀρκετὴ χλόη, ὥστε ἀποξηρανομένη νὰ ἀναμιχθῇ μὲ τὸ χῶμα καὶ τὸ ἔδαφος νὰ γίνη μαύρον. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν φαιῶν στεππῶν ἐκτείνεται παρὰ τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν (πρόβατα, ἵπποι).

Πληθυσμός.—'Ο ρωσικός πληθυσμός ἀποτελεῖται κυρίως ἀπό Σλαύους.

'Η διαφορὰ τοῦ κλίματος καὶ τῶν προϊόντων ἔχει ώς ἀπο-

τέλεσμα, ώστε ό πληθυσμός τής Ρωσίας νά μὴ εἶναι ἔξι ἵσου διανεμημένος εἰς δλας τὰς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι τὴν ἀποτελοῦν.

Εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας, ἡ ὅποια εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἔτους παγωμένη, ὁ πληθυσμός εἶναι πολὺ ἀραιός. Οἱ κάτοικοι τῆς εἶναι Λάπωνες ἢ Σαμογέται, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τοῦ ταράνδου καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν.

Εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν, ὁ πληθυσμός εἶναι ἐπίσης ἀραιός. Πάντως ὅμως ἡ ζώνη αὕτη εἶναι πυκνότερον κατωκημένη ἀπὸ τὴν ζώνην τῆς τούντρας, ὁ δὲ πληθυσμός αὐξάνει ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Οἱ κάτοικοι τῆς ζώνης τῶν δασῶν εἶναι οἱ Μεγάλοι Ρῶσοι καὶ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον.

Εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς ὁ πληθυσμός εἶναι πολὺ πυκνὸς χάρις εἰς τὰς πολλὰς καὶ πλουσίας καλλιεργείας. Ἡ περιοχὴ αὕτη κατοικεῖται ἀπὸ τοὺς Μικρούς Ρώσους, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν.

Εἰς τὴν ζώνην τῶν φαιῶν στεππῶν ὁ πληθυσμός εἶναι πολὺ ἀραιός καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ νομάδας καὶ κτηνοτρόφους.

Πόλεις.—Εἰς τὴν Ρωσίαν, ἐπειδὴ τὸ ἐμπόριον διεξάγεται ἀπὸ τὸ Κράτος, δὲν ὑπάρχουν ἐμπορικά κέντρα, ἀλλὰ μόνον βιομηχανικά. Ταῦτα εὑρίσκονται πλησίον τῶν ἀνθρακοφόρων περιοχῶν καὶ εἰς τοὺς μεγάλους λιμένας ἔξαγωγῆς. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἡ Μόσχα (3.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας καὶ τὸ Κίεβον (500.000 κ.). Εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς εἶγαι τὸ Λένινγκραντ (2.000.000 κ.), τὸ ὅποιον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὀνομάζετο Πετρούπολις καὶ ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὁκεανοῦ εἶναι τὸ Ἀρχαγγέλσκ (200.000 κ.), εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κασπίας Θαλάσσης τὸ Ἀστραχάν καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης ἡ Ὁδησσός καὶ νὸ Ροστόβ (500.000 κ.).

Οἰκονομικὴ ζωή.—Γεωργία. Ἡ Ρωσία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική. Τὰ 80 % περίου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Τὰ περισσότερα γεωργικά προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποί. Ἐκ τούτων ὁ σῖτος, ἐπειδὴ θέλει εὔφορο

ρα έδάφη, καλλιεργεῖται εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς, ἡ σίκαλις καὶ ἡ βρώμη κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν δασῶν, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι πτωχόν. Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν καλλιεργειῶν σπουδαιότεραι εἶναι τὰ ζαχαροῦχα τεῦτλα (εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σίτου), τὰ γεωμῆλα (εἰς τὰς ἀμμώδεις κυρίως ἑκτάσεις), τὸ λίνον (παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι περισσότερον ύγρον). Χάρις εἰς τὰς ἀπεράντους στέππας της, τρέφει καὶ πολλὰ μεγάλα καὶ μικρά ζῷα.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν τῆς Ρωσίας, εἶναι ἡ μεγάλη διαφορὰ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Οὕτω κατὰ τὸ 1927 ἡ Ρωσία ἐξήγαγε 13.000.000 στατῆρας σίτου, κατὰ τὸ 1928 ἐξήγαγε 1.000.000 στατῆρας καὶ κατὰ τὸ 1929 μηδέν. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀστάθεια τῆς ρωσικῆς παραγωγῆς ὀφείλεται κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὰς ἀκανονίστους βροχάς καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν ἔλλειψιν ἀρδευτικῶν ἔργων, ἐπιστημονικῶν μεθόδων καλλιεργείας καὶ ἐμπορικῆς ὀργανώσεως.

Βιομηχανία. Ἡ Ρωσία ἔχει σπουδαῖον δρυκτὸν πλοῦτον (ἄνθρακα, σίδηρον, πετρέλαιον, μαγγάνιον, χαλκὸν κτλ.).

Τὰ σπουδαιότερα κέντρα ἔξαγωγῆς καὶ ἐπεξεργασίας δρυκτῶν εἶναι ἡ περιοχὴ τῶν Ούραλίων, τῆς Μόσχας καὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης (πετρέλαιον). Άλι σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι τῆς ύφαντουργίας, τῆς μεταλλουργίας, τῶν εἰδῶν διατροφῆς καὶ τοῦ ἔυλου. Γενικῶς ἡ βιομηχανικὴ κίνησις εἶναι μετρία. Τοῦτο ὀφείλεται ἰδίως εἰς τὴν ἔλλειψιν μέσων συγκοινωνίας. Τὰ βιομηχανικὰ κέντρα χωρίζονται μεταξύ των καὶ ἀπὸ τοὺς λιμένας ἔξαγωγῆς διὰ μεγάλων ἀποστάσεων, ὅπου τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι τελείως ἀνεπαρκῆ. Εἰς τὴν μὴ ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τῆς Ρωσίας ὀφείλεται καὶ ἡ μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ της (30 κατ. εἰς ἑ. τ. χμ.).

Συγκοινωνία. Εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ συγκοινωνία ύστερεῖ. Εἰς τοῦτο κυρίως ὀφείλεται καὶ ἡ μετρία οἰκονομικὴ της ἀνάπτυξις παρὰ τὸν μέγαν φυσικὸν της πλοῦτον. Ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία μὲ τὰς ξένας χώρας δὲν εἶναι πολὺ εὔκολος, διότι αἱ σπουδαιότεραι παραγωγικαὶ περιοχαὶ εύρισκονται μακρὰν τῶν θαλασσῶν. Ἐξ ἄλλου, οἱ λιμένες τῆς Βαλτικῆς καὶ κυρίως τῆς Λευκῆς Θαλάσσης παγώνουν τὸν χειμῶνα ἐπὶ μακρὸν χρό-

νον. Σπουδαίαν ύπηρεσίαν προσφέρουν οι ποταμοί καὶ αἱ διώρυγες. Ἀλλὰ καὶ ἡ συγκοινωνία αὐτὴ διακόπτεται ἀπὸ τοὺς πάγους κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον.

Αἱ κατὰ ἦηράν δόδοι εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, λασπώδεις κατὰ τὴν ἄνοιξιν, πλήρεις σκόνης κατὰ τὸ θέρος. Εἰς καλυτέραν κατάστασιν εύρισκονται αὖται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, ὅταν εἶναι σκεπασμέναι μὲν χιόνια. Διὰ τοῦτο αἱ μεταφοραὶ διὰ ἦηρᾶς γίνονται κατὰ προτίμησιν τὸν χειμῶνα.

Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχει λάβει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ κατασκευὴ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν δὲν συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας, χάρις εἰς τὴν ὁμαλότητα τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὰς βορείους καὶ ἀνατολικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι καὶ ἀραιότερον κατῳκημέναι, εἶναι πολὺ ἀραιόν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀναλόγως τῆς ἑκτάσεως τῆς χώρας δὲν εἶναι πυκνόν.

Ἐμπόριον.—Ἡ Ρωσία, χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφική, ἔξαγει κυρίως εἴδη διατροφῆς, (σιτηρά, κτηνοτροφικά προϊ-

Ἐξαγωγὴ

Εἰδὴ διατροφῆς	"Υλαι ἀνατεργαστοι	Βιομηχ εἰδὴ
----------------	--------------------	----------------

Εἰσαγωγὴ

Εἰδὴ διατροφῆς	"Υλαι ἀνατεργαστοι καὶ ἡμιανατεργασμέναι	Βιομηχανία εἴδη
----------------	---	-----------------

Διάγραμμα ἐμφανίνον τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ρωσίας,

όντα) καὶ πρώτας ὅλας (ξυλείαν, πετρέλαιον) καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ προϊόντα (μηχανάς καὶ ἐπιστημονικὰ ἐργαλεῖα, τὰ δποῖα ἡ βιομηχανία της δὲν δύναται νὰ παρασκευάσῃ) καὶ εἴδη διατροφῆς, τὰ δποῖα δὲν εύρικονται εἰς τὸ ἐδαφός της (τσάτ, καφέ. οἶνον κ. ἄ.).

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως δημητριακούς καρπούς, πετρέλαιον, δασικά εἴδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, προϊόντα ἑλαίας κ. ἄ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤ. ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, τὰ δόποια τάξ διακρίνουν ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

α') Τὸ ἔδαφός των ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μίαν ἀπέραντον πεδιάδα, πρᾶγμα τὸ δόποιον δὲν συμβαίνει εἰς τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης (Νότιον, Δυτικήν, Κεντρικήν, Βόρειον).

β') Κείνται πολὺ μακράν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουν κλῖμα ἥπειρωτικὸν μὲ δλίγας βροχάς.

γ') Κείνται μακράν τῶν μεγάλων θαλασσῶν δόδων (Βορείου Θαλάσσης, Μάγχης, Μεσογείου) καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι τῶν ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἔζησαν μακράν τῶν λαῶν τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ἡ ἀπομόνωσις αὕτη ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα, ὅστε οἱ λαοὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν (ἴδιως τῶν ἀνατολικωτέρων) νὰ εἶναι οἱ δλίγωτερον πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης.

δ') Αἱ φυσικαὶ περιοχαὶ παρουσιάζουν τεραστίας διαστάσεις (ἴδιως εἰς τὴν Ρωσίαν), πρᾶγμα τὸ δόποιον δὲν συμβαίνει εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν τῆς Εὐρώπης.

ε') Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

Ἄπο οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη εἶναι κυρίως γεωργική, χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένας πεδιάδας τῆς.

Ἐρωτήσεις.

- 1) Κατὰ τί διαφέρει ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Κεντρικήν;
- 2) Ποῖαι εἶναι αἱ σπαιδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ δφείλεται ἡ σπουδαιότης των;
- 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἡ κώδα μας ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 4) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Φινλανδίας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Εισαγωγή.—*Η Βόρειος Εύρωπη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο χερσονήσους: τὴν Σκανδιναυϊκὴν καὶ τὴν Δανικήν. Τὰ σπουδαιότερα χαρακτηριστικά τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εύρωπης εἰναι: α') ὅτι τὸ ἔδαφός των ὑπέστη εἰς ὄλην του τὴν ἔκτασιν τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετώνων, καθ' ὃσον εύρισκονται πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον· β') ὅτι ὁ πληθυσμός των παρουσιάζει δόμοιογένειαν χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν, καθ' ὃσον κείνται μακράν τῆς ὁδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ ὅποιαι κατηγορύνοντο ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εύρωπην καὶ γ') ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν, παρὰ τὸν μικρὸν ἀριθμὸν των, κατέχουν ἔξεχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πολιτισμένων λαῶν, χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητά των.*

A. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Φυσική Γεωγραφία.—*Ἐδαφος. Η Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος, ἡ ὅποία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εύρωπης (773.000 τ. χμ.), ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φυσικάς περιοχάς τελείως διαφόρους: α') ἀπὸ τὰς Σκανδιναυϊκὰς "Αλπεις, αἱ ὅποιαι ἔκτείνονται κατὰ μῆκος τῶν Δυτικῶν ἀκτῶν, καὶ β') ἀπὸ τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον πρὸς Α.*

Αἱ Σκανδιναυϊκαὶ "Αλπεις εἶναι παλαιὰ ὅρη. Ως ἐκ τούτου ἀποτελοῦνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ εἶναι χαμηλὰ

καὶ δύγκώδη λόγω τῆς μακροχρονίου διαβρώσεων, τὴν δποίαν ύπέστησαν (ύψηλοτέρα κορυφὴ 2.550 μ.). Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν ἡ ὁροσειρὰ αὕτη καταπίπτει ἀποτόμως καὶ διαμελίζεται βραδέως ἀπὸ στενούς καὶ βαθεῖς κόλπους, οἱ δποῖοι δομάζονται φιόρδ καὶ οἱ δποῖοι εἶναι τὰ χαρακτηριστικῶτερα καὶ γραφικώτερα μέρη τῆς Σκανδιναυΐκῆς Χερσονήσου. Τὰ φιόρδ ἀρχικῶς ἦσαν κοιλάδες, αἱ δποῖαι εύρισκοντο ύπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν ρεόντων ύδατων. Κατόπιν, ὅταν τὸ κλῖμα τῆς Εύρωπης ἔγινε πολὺ ύγρὸν καὶ ψυχρόν, ἡ περιοχὴ αὕτη ἐπειδὴ κεῖται πλησιέστερον πρὸς τὸν Β. Πόλον ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, τῶν δποίων τὸ πάχος εἰς τὰς κοιλάδας ἔφθανε τὰ 2.000 μ. Ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν παγετῶνων αἱ κοιλάδες ἔγιναν πολὺ

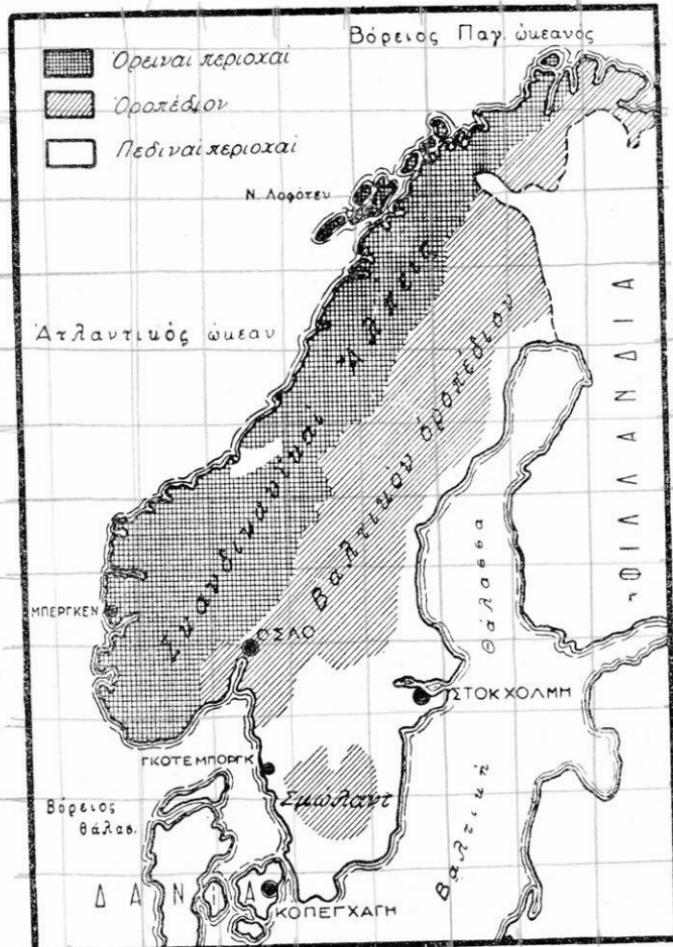
Διάγραμμα ἐμφαῖνον τὴν ἀνάγλυφον μορφὴν ἐνὸς φιόρδ.

βαθεῖαι καὶ αἱ πλευραὶ τῶν πολὺ ἀποτομοὶ. Ἀργότερον, ὅταν τὸ κλῖμα ἔγινε θερμότερον, οἱ πάγοι μετεβλήθησαν εἰς ύδωρ, τὸ δποῖον διωχετεύθη εἰς τὴν θάλασσαν. Αὕτη συνεπῶς ἀνυψώθη καὶ ἐκάλυψε τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς ξηρᾶς. Οὔτως, αἱ παρὰ τὰ παράλια κοιλάδες μετεβλήθησαν εἰς κόλπους, οἱ δποῖοι εἰσέρχονται βαθέως εἰς τὴν ξηράν καὶ ἔχουν διακλαδώσεις. Δηλαδὴ τὰ φιόρδ παρουσιάζουν τὸ σχῆμα ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ μὲ ὄχθας ύψηλὰς καὶ μὲ πολλοὺς παραποτάμους. Αἱ κοιλάδες, αἱ δποῖαι δὲν ἐκαλύφθησαν ύπὸ τῆς θαλάσσης λόγω τῶν πολλῶν κοιλοτήτων, τὰς δποίας ἔχει δημιουργήσει ἡ διαβρωσὶς τῶν παγετῶνων, καλύπτονται ἀπὸ πολλάς λίμνας. Αὗται συνδέονται μεταξύ τῶν δι' ἐνὸς ποταμοῦ, τοῦ δποίου τὸ ρεῦμα διακόπτεται ἀπὸ πολλοὺς καταρράκτας, οἱ δποῖοι εἶναι ἐπίσης ἀποτέλεσμα τῆς διαβρώσεως τῶν παγετῶνων. Χάρις εἰς τοὺς ἀφθόνους καταρράκτας ἡ Σκανδιναυΐκὴ Χερσόνησος εἶναι πλουσία εἰς λευκόν ἄνθρακα.

Τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον εἶναι χαμηλότερον (δὲν ύπερβαίνει τὰ 500 μ.) καὶ κατέρχεται δμαλῶς πρὸς Α. "Οπως αἱ Σκαν-

δυναύτικαι "Άλπεις, ούτω καὶ τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, οἱ δόποιοι ἔφθειραν τόσον τὴν περιοχὴν αὐτὴν,

Φυσικὸς χάρτης τῆς Σκανδινανίκης Χερσονήσου.

ώστε τῆς ἔδωσαν μονότονον ὅψιν. Τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς διαβρώσεως τῶν παγετῶν εἶναι αἱ λίμναι, αἱ ὁποῖαι κατέχουν τὰς ἀβαθεῖς κοιλότητας, καὶ οἱ μικροὶ σωροὶ λίθων, οἱ

δόποιοι άποτελούν τάς μόνας ἀξιολόγους ἀνωμαλίας τοῦ ἔδαφους. Αἱ ἀκταὶ εἶναι χαμηλαὶ καὶ τελείωσις ἐπίπεδοι λόγω τῆς διαβρώσεως, τὴν ὅποιαν ὑπέστησαν.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετώνων ἡ Σκανδιναϊκὴ Χερσόνησος ἀνυψωθεῖται πολὺ βραδέως (1 μ. κάθε 100 ἑτη). Ἐκ τῆς ἀνυψώσεως αὐτῆς, ἡ ὅποια συνεχίζεται καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμη, ἀρκετὴ ἔκτασις ἡ ὅποια κατείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μετεβλήθη εἰς ξηράν (ἴδιας εἰς τὰς ἀβαθεστέρας ΝΑ. ἀκτὰς) καὶ ἡ Σμώλαντ, ἡ ὅποια ἄλλοτε ἦτο νῆσος, ἡνῶθη μετὰ τῆς ξηρᾶς. Αἱ πεδιναὶ ἔκτασεις, αἱ ὅποιαι κατείχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὕδατων (ἴδιας ἀργιλώδεις, διότι προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσύνθεσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν). Ὡς ἐκ τούτου εἶναι τὰ μόνα εὔφορα ἔδαφη τῆς Σκανδιναϊκῆς Χερσονήσου, διότι τὰ ὑπόλοιπα ἢ εἶναι ὀρεινὰ ἢ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις τῶν παγετώνων (δηλαδὴ ἄμμον καὶ χονδρὰ χαλίκια).

Κλῖμα καὶ θλάστησις.—Αἱ δυτικαὶ ἀκταὶ τῆς Σκανδιναϊκῆς Χερσονήσου, ἐπειδὴ εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, ἔχουν χειμῶνας σχετικῶς ἡπίους μέχρις ἀκόμη τοῦ Πολικοῦ κύκλου καὶ δέχονται ἀφθόνους βροχάς (πλέον τῶν 3 μ.). Τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον καὶ αἱ ἀνατολικαὶ πλαγιαὶ τῶν Σκανδιναϊκῶν "Αλπεων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὥκεανοῦ, ἔχουν κλῖμα ἡπειρωτικὸν καὶ δέχονται δλιγωτέρας βροχάς.

"Ανάλογος μὲ τὸ κλῖμα εἶναι καὶ ἡ βλάστησις. Αἱ δυτικαὶ πλευραὶ τῶν Σκανδιναϊκῶν "Αλπεων, ἐπειδὴ εἶναι παρὰ πολὺ ὑγραὶ καὶ αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ των, ἐπειδὴ εἶναι παρὰ πολὺ ψυχραί, δὲν ἔχουν δάση. Αἱ περιοχαὶ αὗται καλύπτονται κυρίως ἀπὸ χλόην. Ἡ παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὡκεανὸν περιοχὴ ἀνήκει εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας. Τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον καὶ αἱ χαμηλότεραι ἀνατολικαὶ πλαγιαὶ τῶν Σκανδιναϊκῶν "Αλπεων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πολὺ ὑγραί, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση κωνοφόρων δένδρων. Εἰς τοῦτο συντελεῖ ἐπίσης καὶ τὸ πτωχὸν ἔδαφός των, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι κατάλληλον διὰ καλλιεργείας. Αὗται περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ

όποιαι πρότερον κατείχοντο ύπό τής θαλάσσης, διότι καλύπτονται από εύφορους προσχώσεις (δηλαδή εἰς τὰς ΝΑ. ἀκτάς).

Πολιτική Γεωγραφία. — Η Σκανδιναυϊκή Χερσόνησος αποτελεῖται από δύο Κράτη: από τὴν Νορβηγίαν καὶ από τὴν Σουηδίαν.

1. ΝΟΡΒΗΓΙΑ

"Εκτασις 323.800 τ. χμ., πληθυσμός 2.800.000 κάτ.

Η Νορβηγία κατέχει τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς χερσονήσου καὶ αποτελεῖται από δύο περιοχάς, αἱ ὁποῖαι διαφέρουν μεταξύ των καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους των καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων των:

α') Απὸ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῶν Σκανδιναυϊκῶν "Αλπεων.

β') Απὸ ἐν τμῆμα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῶν νοτιοδυτικῶν χαμηλῶν περιοχῶν.

Η Δυτικὴ πλευρά τῶν Σκανδιναυϊκῶν "Αλπεων δὲν εύνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας διότι αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι ἔλαχισται. Οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν αὐτῶν ζοῦν ἐκ τῆς ἀλιείας καὶ τῆς ναυτιλίας. Η ἀλιεία παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἵχθεῖς θαλάσσας. Ἀλιεύονται κυρίως ρέγγαι καὶ βακαλάοι εἰς τὰς πλησίον θαλάσσας καὶ φάλαιναι εἰς τὰς παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὡκεανὸν περιοχάς. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ πόλις **Μπέργκεν** (100.000 κ.).

Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία, ἡ ὁποία δὲν ἔξυπηρετεῖ μόνον τὴν Νορβηγίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον (ὅπως καὶ ἡ ἴδική μας ναυτιλία).

Η ΝΑ. δῆμος Νορβηγία χάρις εἰς τὰς εύφορους πεδιάδας της, αἱ ὁποῖαι εύρισκονται παρὰ τὸν κόλπον τοῦ "Οσλο καὶ εἰς τὰ ἔκτεταμένα δάση τῶν ἀνατολικῶν πλευρῶν, εύνοεῖ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (βρώμη, σίκαλις), γεωμηλα καὶ ὑπάρχουν λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς

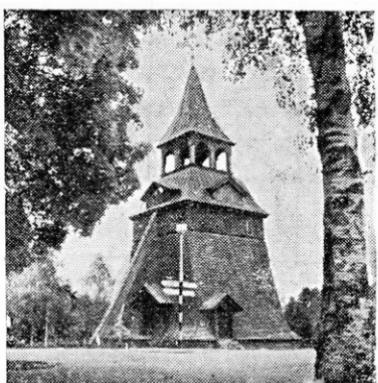
τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα, τὸν δποῖον προμηθεύουν οἱ πολλοὶ καταρράκται τῶν κοιλάδων. Σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα "Οσλό" (350.000 κ.), ὅπου ύπάρχουν μεταλλουργεῖα καὶ χημικὰ ἔργοστασια. Γενικῶς ἡ Νορβηγία εἶναι χώρα ἀραιῶς κατωκημένη λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν δποῖαν κατέχουν αἱ περιοχαὶ, αἱ δποῖαι εἶναι ἀκατάλληλοι διὰ καλλιεργείας (9 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

"Ἡ χώρα μας μὲ τὴν Νορβηγίαν δὲν ἔχει μεγάλας ἐμπορικὰς σχέσεις. Εἰσάγομεν κυρίως εἰδη ἀλιευτικῆς, χάρτην καὶ χημικὰ προϊόντα καὶ ἔξαγομεν ἔλαιον, ἔλασις, καπνὸν καὶ δασικὰ προϊόντα (τερεβινθέλαιον, κολοφώνιον).

2. ΣΟΥΗΔΙΑ

"Ἐκτασις 450.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 6.200.000 κάτ.

"Ἡ Σουηδία κατέχει σχεδὸν ὀλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Σκανδιναվικῆς Χερσονήσου, ἡ δποία ἔχει τὰ περισσότερα δάση καὶ τὰς μεγαλυτέρας εὐφόρους πεδιάδας. Διὰ τοῦτο εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς πυκνότερον κατωκημένη (15 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Λόγῳ τοῦ μεγάλου τῆς μήκους διακρίνομεν τὰς ἑξῆς περιοχὰς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.: παγωμένας καὶ ἀγόνους ἐκτάσεις πρὸς Β., δάση εἰς τὸ κέντρον καὶ καλλιεργείας πρὸς Ν., ὅπου ύπάρχει καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Καλλιεργοῦνται

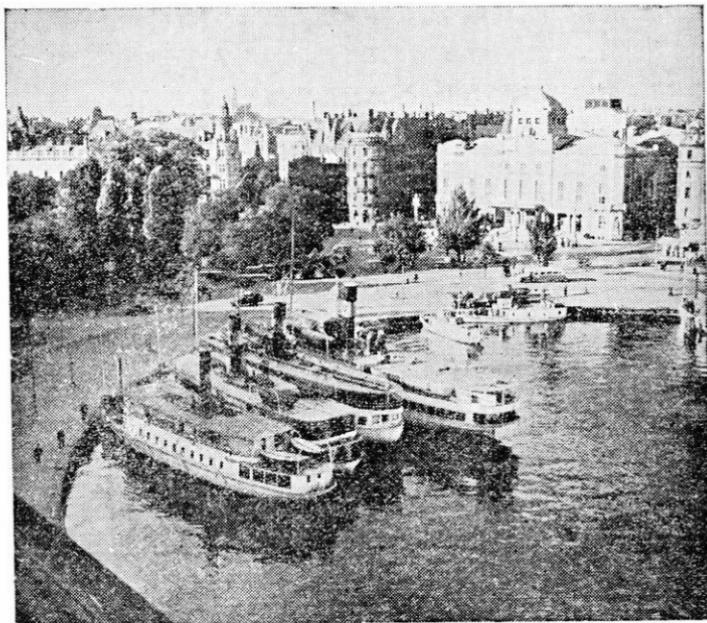

Οἰκία εἰς τὴν Κεντρικὴν Σουηδίαν.

χαροῦχα τεῦτλα καὶ ζωοτροφικὰ προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της κτηνοτροφίαν. Ἡ Σουηδία εἶναι ἐπίσης πλουσιωτέρα εἰς λευκὸν ἄνθρακα ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν, χάρις εἰς τὸ μεγαλύτερον μῆκος τῶν κοιλάδων της. Εἰς τὴν Σουηδίαν ύπάρ-

χουν έπισης καὶ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, ίδιως εἰς τὴν Βόρειον Σουηδίαν, δῆπον ἡ χιών διατηρεῖται ἐπὶ 8 μῆνας τὸ ἔτος.

Αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων τῆς Σουηδίας εἶναι ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου. Χάρις εἰς τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία, μὲ σπουδαιότερον κέντρον τὴν πρωτεύουσαν **Στοκχόλμην**

Στοκχόλμη. Προκυμαία καὶ Κρατικὸν Θέατρον.

(520.000 κ.), δῆπον ὑπάρχουν κυρίως βιομηχανίαι ἡλεκτρικῶν εἰδῶν, τηλεφώνων, μηχανῶν κινηματογράφου κ.ἄ. Δευτέρα πόλις εἶναι ἡ Γκότεμποργκ (250.000 κ.), δ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Σουηδίας, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης, καὶ κέντρον ὑφαντουργίας.

‘Η Σουηδία ἔξαγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, πολτὸν ἐκ ξύλου διὰ τὴν παρασκευὴν χάρτου, κτηνοτροφικά προϊόντα καὶ

μεταλλεύματα σιδήρου. Εισάγει κυρίως ἄνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ καὶ μερικά εἶδη διατροφῆς. Μὲ τὴν χώραν μας ἔχει

Γυναῖκες τῆς Σουηδίας μὲ τὴν ἐθνικήν των ἐνδυμασίαν.

μεγαλυτέρας ἐμπορικάς σχέσεις ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Ἐξάγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, σπίρτα, μηχανάς, ὅπλα καὶ εἰσάγει καπνόν.

B'. ΔΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΔΑΝΙΑ

"Εκτασις 43.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 2.500.000 κάτ.

Ἡ Δανία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Γιουτλάνδης, ἡ ὁποία εύρισκεται πρὸς Β. τῆς Γερμανίας, καὶ ἀπὸ πολλὰς νήσους, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς Α. τῆς Γιουτλάνδης.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Τὸ ἔδαφος τῆς Δανίας εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ἡνωμένον μετὰ τῆς Σκανδιναυΐκῆς

Χερσονήσου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔχωρίσθη διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης. "Οπως ἡ Σκανδιναύϊκὴ Χερσόνησος καὶ ἡ Βόρειος Γερμανία, οὕτω καὶ ἡ Δανία κατὰ τὴν περίοδον τῶν παγετώνων ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους ὁφείλεται ἡ μορφὴ καὶ ἡ σύστασις τοῦ ἔδαφους τῆς. Γενικῶς τὸ

Κοπεγχάγη. Τὸ Δημαρχεῖον.

ἔδαφος εἶναι ἐπίπεδον λόγῳ τῆς μεγάλης διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ύπέστη ἀπὸ τοὺς παγετῶνας. Αἱ μόναι ἀνωμαλίαι συνίστανται εἰς σωροὺς λίθων, τοὺς ὁποίους ἔφερον οἱ παγετῶνες (ὑψηλοτέρα κορυφὴ 180 μ.). Ἀναλόγως τῆς συστάσεως τοῦ ἔδαφους τῆς καὶ τοῦ κλίματός της δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν

τὴν Δανίαν εἰς δύο φυσικάς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι σαφῶς διακρίνονται μεταξύ των.

α') Εἰς τὴν Δυτικὴν Δανίαν, ἡ ὁποίᾳ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς χερσονήσου τῆς Γιουτλάνδης. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὰ ὄλικά, τὰ ὁποῖα ἔφερον οἱ παγετῶνες, εἶναι ἀμμώδες καὶ συνεπῶς πτωχὸν (ὅπως ἡ βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς). Τὸ κλῖμα εἶναι πολὺ ύγρὸν καὶ ἀρκετὰ ἥπιον, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι πνέουν ἀπὸ τὸν ὠκεανόν.

β') Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Δανίαν, ἡ ὁποίᾳ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα τῆς Γιουτλάνδης καὶ τὰς νήσους. Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ λεπτάς ἀργιλώδεις προσγώσεις, ἔχει εὔφορον ἔδαφος καὶ δέχεται δλιγωτέρας βροχάς, διότι δὲν εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὠκεανοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Ἀνατολικὴ Δανία εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς περισσότερον κατωκημένη.

Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποί, γεώμηλα καὶ ζαχαροῦχα τεῦτλα. Ἡ Δανία, λόγῳ τοῦ ύγρου κλιματός της καὶ τοῦ ἀργιλώδους, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἔδαφους της καλλιεργεῖ κυρίως λειβάδια καὶ ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Ἡ κτηνοτροφία θεραπεύεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν, χάρις εἰς τὸν δποῖον ἡ μικρὰ αὕτη χώρα κατορθώνει νὰ προμηθεύῃ τὸ τρίτον τοῦ βουτύρου, τὸ δποῖον πωλεῖται εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν. Γενικῶς τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἀποτελοῦν τὰ 80% τοῦ ἔξωτερικοῦ της ἐμπορίου. Ἐπειδὴ αἱ γειτονικαὶ θάλασσαι εἶναι πλούσιαι εἰς ἰχθύς, οἱ κάτοικοι τῆς Δανίας ἀσχολοῦνται πολὺ καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν. Αἱ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν κτήσεις της (νῆσοι Φαιρόσαι, Ίσλανδία καὶ Γροιλανδία) εἶναι σπουδαῖα κέντρα ἀλιείας.

Πρωτεύουσα τῆς Δανίας εἶναι ἡ Κοπεγχάγη (700.00 κ.). Ἡ ὁποίᾳ κεῖται εἰς τὴν νῆσον Σαΐλλανδην. Τὴν μεγάλην ἀνάπτυξίν της ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, ὅπου ἡ θαλασσία δδός, ἡ ὁποίᾳ συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μὲ τὴν Σκανδιναύϊκὴν Χερσόνησον.

‘Ως συμπέρασμα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, δτὶ ἡ Δανία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της α') εἰς τὴν ἐντατικὴν της κτηνοτροφίαν

ἡ δποία δφείλεται εἰς τὸ ὑγρόν της κλῖμα, τὸ ἀργιλώδες κυρίως ἔδαφός της καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της· β') εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον της ἐμπόριον, τὸ δποῖον δφείλεται εἰς τὴν καλήν της γεωγραφικήν θέσιν. Ἡ Δανία ὀνομάζεται «Θυρωρός τῆς Βαλτικῆς». Διὰ τοῦτο ἡ Δανία εἶναι πικνότερον κατωκημένη ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Β. Εύρωπης (83 κάτοικοι εἰς 1 τ. χμ.).

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Βορείου Εύρωπης (Σκαυνδιναϊκὴ Χερσόνησος, Δανικὴ Χερσόνησος) ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά. Τὸ ἔδαφος τῶν Χερσονήσων εἶναι ύψηλότερον πρὸς τὴν δυτικὴν πλευράν καὶ χαμηλότερον πρὸς τὴν ἀνατολικὴν. Ἡ ἐπίδρασις τῶν παγετώνων εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Εύρωπης ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰς πολλὰς λίμνας, τοὺς ἀφθόνους καταρράκτας καὶ τὰς ἐκτεταμένας ἀμμώδεις περιοχάς των. Τὸ κλῖμα εἶναι μᾶλλον ὡκεάνειον καὶ συνεπῶς ὑγρόν. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν εἶναι λαοὶ θαλασσινοὶ χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἰχθῦς θαλάσσας των, αἱ δποῖαι συνετελέσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀλιείας, καὶ εἰς τὴν καλήν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας των, ἡ δποία συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Οἱ λαοὶ τῆς Βορείου Εύρωπης, χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητά των καὶ τὴν ἀνωτέραν μόρφωσίν των, ἐφαρμόζουν ἐπιστημονικάς μεθόδους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν καὶ εἶναι οἱ περισσότερον πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εύρωπης.

**Ἐρωτήσεις:*

- 1) Διατὶ ἡ Σκαυνδιναϊκὴ Χερσόνησος, καίτοι εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εὐρώπης, ἔχει τοὺς δλιγωτέρους κατοίκους; 2) Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον; 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Βορείου Εὐρώπης ἡ Ἐλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διατί; 4) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Στοιχόλμην;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

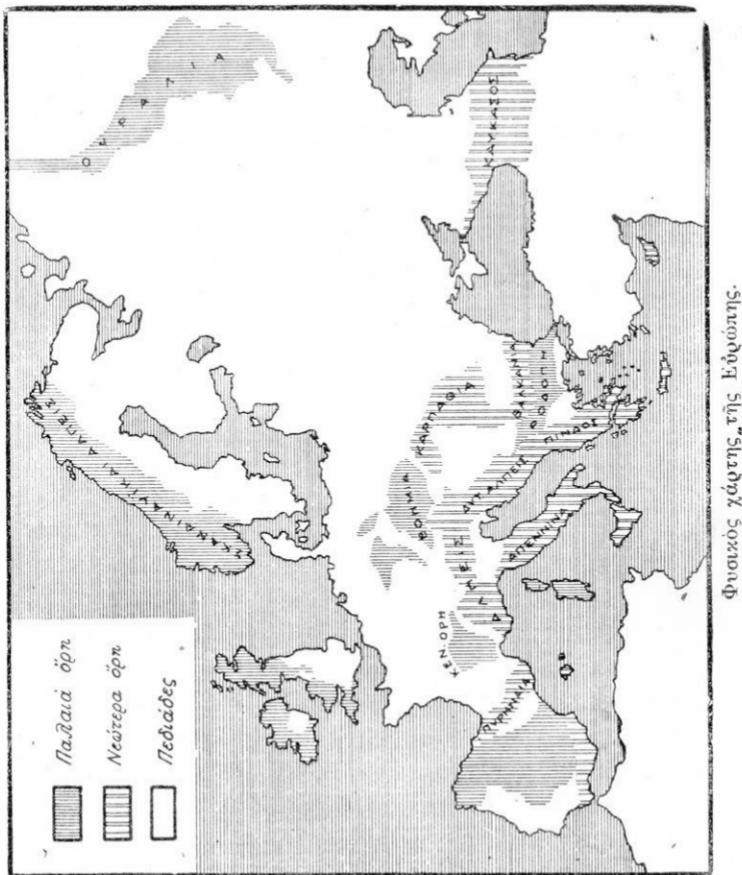
”Εκτασις 11.400.000 τ. χμ., πληθυσμός 525.000.000 κάτ.

Θέσις καὶ ὥρια.—Η Εύρωπη κεῖται εἰς τὸ βόρειον ἡμίσφαιριον καὶ ἔχει ὡς ὥρια πρὸς Β. τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὁκεανόν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικὸν Ὁκεανόν, πρὸς Ν. τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ τὸν Καύκασον καὶ πρὸς Α. τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ τὰ Οὐράλια ὅρη. Πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς Ἀσίας τὰ ὥρια τῆς Εύρωπης εἶναι συμβατικά, διότι τὰ Οὐράλια ὅρη εἶναι χαμηλά καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσουν σαφῆ ὥρια. ’Ἐὰν λάβωμεν ύπ’ ὅψει τὴν μικρὰν ἔκτασίν της (Ἀσία 4 φοράς μεγαλυτέρα, Ἀμερικὴ ὁμοίως, Ἀφρικὴ 3 φοράς), τὴν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ τὰ ἀσαφῆ της ἀνατολικὰ ὥρια, δυνάμεθα νὰ τὴν θεωρήσωμεν ὡς μίαν χερσόνησον τῆς Ἀσίας.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Εύρωπης παρουσιάζει μεγάλην ποικιλίαν, ἡ ὥποια ὀφείλεται εἰς τοὺς ἔξῆς λόγους:

α') Εἰς τὸν μεγάλον θαλάσσιον διαμελισμόν της. Η Εύρωπη εἶναι τὸ μέρος τοῦ Κόσμου, τὸ ὅποιον ἔχει τὰς περισσοτέρας ἀκτάς καὶ τὸν μεγαλύτερον διαμελισμὸν ἀναλόγως τῆς ἔκτασεώς της. Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸν παρουσιάζει δύο τμῆματα, τὰ ὅποια διαφέρουν πολὺ μεταξύ των: τὸ δυτικὸν τμῆμα, τὸ ὅποιον εἶναι περισσότερον διαμελισμένον, καὶ τὸ ἀνατολικόν, τὸ ὅποιον εἶναι εὔρυ καὶ ὀγκωδεῖς καὶ τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν μετάβασιν ἐκ τῆς Εύρωπης πρὸς τὴν ἀχανῆ Ἀσίαν.

β') Εις τὴν γεωλογικήν της κατασκευήν. Μεγαλύτεραν ἐπιδρασιν ἐπὶ τῆς ποικιλίας τοῦ εύρωπαϊκοῦ ἔδαφους ἔχει ἡ γεωλογικὴ κατασκευή. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀνθεσιν, ἡ ὁποία παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν τοπίων τῆς Βορείου

Εύρωπης και τής Νοτίου Εύρωπης. Η Βόρειος Εύρωπη είναι χώρα μετρίων όρεων, έκτεταμένων πεδιάδων, άβαθων θαλασσών (Βαλτική Θάλασσα, Βόρειος Θάλασσα, Μάγχη). Τα ύψη λόγοτερης όρη εύρισκονται πρός Β. (Σκανδιναύϊκα "Άλπεις 2.550 μ.

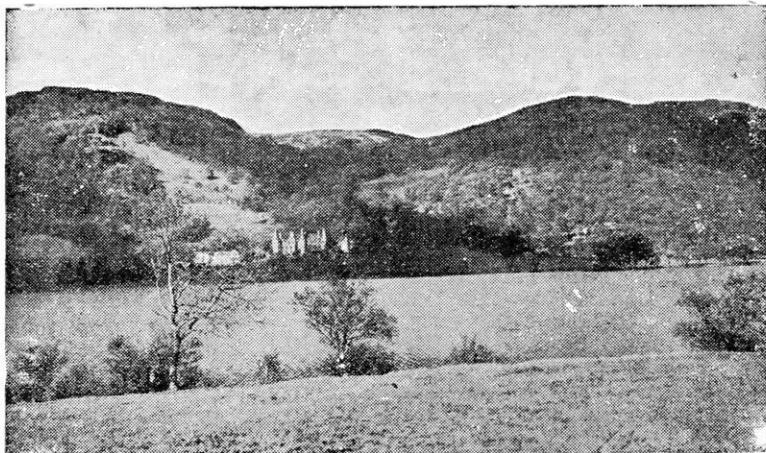
όρη Σκωτίας) και πρὸς Ν. (ταῦτα ἔκτείνονται ἀπὸ τὰ Κεντρικὰ Γαλλικά ὄρη μέχρι τῆς Βοημίας καὶ Πολωνίας). Τὰ ὄρη τῆς Βορείου Εὐρώπης δὲν εἶναι μόνον χαμηλά, ἀλλὰ καὶ ὀγκώδη λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὅποιαν ὑπέστησαν. Ἡ παρατεταμένη αὕτη διάβρωσις συνετέλεσεν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὰς πεδιάδας μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας ἀβαθεστέρας ἐκ τῆς μεταφορᾶς τῶν ύλικῶν εἰς τὰς θαλάσσας.

Ἡ Νότιος Εὐρώπη εἶναι ἡ χώρα τῶν ψηλῶν καὶ ἀποτόμων δρέων ("Αλπεις 4.807 μ., Πυρηναῖα, Καρπάθια), τῶν μικρῶν πεδιάδων καὶ τῶν βαθειῶν θαλασσῶν ('Ιόνιον Πέλαγος 4.400 μ.).

Ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Εὐρώπης ἔξηγεται ἐκ τῆς διαφορετικῆς των ἡλικίας. Ἡ Βόρειος Εὐρώπη εἶναι ἡ **Παλαιὰ Εύρωπη**, ἡ ὅποια ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ παλαιάν γεωλογικὴν ἐποχὴν. Ἡ Νότιος Εὐρώπη εἶναι ἡ **Νέα Εύρωπη**, ἡ ὅποια ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ νεωτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν καὶ συνεπῶς ἡ διάβρωσις δὲν ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, δπως καταστήσῃ τὰ ὄρη χαμηλότερα, τὰς πεδιάδας της μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας της ἀβαθεστέρας. Ἡ νεωτέρα ἡλικία τῆς Νοτίου Εὐρώπης ἀποδεικνύεται ἐπίσης ἀπὸ τὰ ἐνεργά της ἥφαιστεια, (Βεζούβιος, Αἴτνα, Στρομπόλι, Θήρα) καὶ ἀπὸ τοὺς συχνοὺς καὶ καταστρεπτικούς σεισμούς της.

γ') **Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετώνων.** Μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Νοτίου Εὐρώπης τὸ κλῖμα τῆς ἡπείρου μας μετεβλήθη. "Ἔγινε πολὺ ύγρὸν καὶ ψυχρόν. Ἐκ τῆς μεταβολῆς αὐτῆς τοῦ κλίματος ἐσχηματίσθησαν μεγάλοι παγετῶνες, οἱ ὅποιοι ἐκάλυψαν ἐν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εὐρώπης (δπως σήμερον καλύπτεται ἡ Γροιλανδία) καὶ τὰς σπουδαιοτέρας ὁροσειρᾶς τῆς Νοτίου Εὐρώπης. Οἱ παγετῶνες τῆς Βορείου Εὐρώπης, οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν ἐν συνεχὲς στρῶμα, εἶχον ὡς κέντρον τὴν Σκανδιναվικὴν Χερσόνησον καὶ ἔφθανον πρὸς Ν. μέχρι τῆς Βοημίας καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῶν Βρεταννικῶν νήσων διὰ μέσου τῆς Βορείου Θαλάσσης. Ἡ ἐνέργειά των δὲν εἶναι δμοιόμορφος εἰς δλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν, τὴν ὅποιαν ἐκάλυπτον. Ἐπὶ τῶν ὁρέων ἐβάθυναν τὰς κοιλάδας καὶ ἔδωσαν εἰς αὐτὰς ἐν σχήμα, δπως τὸ γράμμα Ζ. Εἰς τὰς πεδιάδας ἀπέθετον τὰ ύλικά, τὰ ὅποια μετέφερον ἀπὸ τὰ ὄρη. Οὕτως ἐν μέ-

γα μέρος τής Βορείου Εύρωπης καλύπτεται από άμμον και σωρούς λίθων. Τὰ ύλικὰ ταῦτα εἶναι ἀφθονώτερα εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι εύρισκονται εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν παγετώνων (πεδιάς τῆς Βορείου Εύρωπης). Ἀργότερον, ὅταν τὸ κλίμα ἔγινε θερμότερον καὶ ξηρότερον, ὁ ἄνεμος μετέφερε τὰ λεπτότερα ύλικά, τὰ ὁποῖα εἶχον ἀποθέσει οἱ ἔξαφανισθέντες παγετῶνες, εἰς τὰς νοτιωτέρας πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται απὸ τὴν Μάγχην, μέχρι τῆς Νοτίου Ρωσίας. Οὕτως ἔξηγεῖται ἡ μεγάλη εύφορία τῶν πεδιάδων τῆς Βορείου Γαλλίας, τῆς Κεν-

”Ορη τῆς Παλαιᾶς Εὐρώπης.

τρικῆς Γερμανίας, τῆς Ούγγαρίας, τῆς Νοτίου Πολωνίας καὶ τῆς Νοτίου Ρωσίας καὶ τὸ πτωχόν ἔδαφος τῆς Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, τῆς δυτικῆς Γιουτλάνδης, τῶν Βαλτικῶν χωρῶν τῆς Βορείου Πολωνίας καὶ Ρωσίας.

Εἰς τὴν Νότιον Εύρωπην μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν εἶχεν ἡ διάβρωσις τῶν παγετώνων εἰς τὰς Ἀλπεις, καθόσον αὗται εἶναι ἡ ψηλοτέρα ὁροσειρά τῆς Εύρωπης. Χάρις εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν παγετώνων αἱ Ἀλπεις εἶναι πλούσιαι εἰς αὐχένας, οἱ ὁποῖοι σήμερον διευκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Ἰταλίας, Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εύρωπης.

Θάλασσαι καὶ ἀκται.—‘Η Εύρωπη βρέχεται ἀπὸ τρεῖς κυρίως θαλάσσας: Τὸν Βόρειον Παγωμένον ’Ωκεανόν, τὸν ’Ατλαντικὸν ’Ωκεανὸν καὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν.

Ο Βόρειος Παγωμένος ’Ωκεανὸς σχηματίζει τὴν Λευκὴν Θάλασσαν, ἡ δόποια εἶναι παγωμένη ὁκτώ περίπου μῆνας τὸ ἔτος. Αἱ ἀκταὶ του, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαμηλαὶ καὶ ἐλώδεις ἡ παγωμέναι εἶναι ἀφιλόξενοι.

Ο ’Ατλαντικὸς ’Ωκεανὸς βρέχει τὴν ΒΔ. Εύρωπην, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς δόποιας τὸ βάθος του σπανίως ύπερβαίνει τὰ 500 μ. (ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πέλαγος τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ ’Ιρλανδίας καὶ Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου). Εἰς τὸ σχετικῶς μικρὸν βάθος του ὀφείλεται καὶ ἡ ὑπαρξίς πολλῶν νήσων (Βρεταννικαὶ νῆσοι), χερσονήσων (Σκανδιναυϊκή, Δανική, Χερσόνησος τῆς Βρετάνης, ’Ιβηρική) καὶ τῶν μικροτέρων θαλασσῶν (Βαλτική, Βόρειος Θάλασσα, Μάγχη). Ο ’Ατλαντικὸς ’Ωκεανὸς ἔχει τεραστίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος τῆς Εύρωπης. Πρῶτον διότι διατρέχεται ἀπὸ τοὺς ΝΔ. ἀνέμους, οἱ δόποιοι εἶναι θερμοὶ ἄνεμοι διότι ἔρχονται ἀπὸ θερμοτέρας χώρας καὶ ύγροι διότι ἔρχονται ἀπὸ θάλασσαν. Δεύτερον διότι διασχίζεται ἀπὸ χλιαρὰ ρεύματα, τὸ σπουδαιότερον τῶν δόποιων εἶναι τὸ λεγόμενον **Ρεῦμα τοῦ Κόλπου**, διότι ἔρχεται ἀπὸ τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Εἰς τὰς αἰτίας αὐτᾶς ὀφείλεται τὸ ἥπιον καὶ ύγρὸν κλίμα τῆς ΒΔ Εύρωπης μέχρις ἀκόμη τοῦ Πολικοῦ Κύκλου.

Αἱ ἀκταὶ του εἰς μὲν τὰς περιοχάς, εἰς τὰς δόποιας καταλήγουν τὰ δόρη, εἶναι βραχώδεις μὲ πολλὰς ἔξοχάς (Δυτικὴ Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος, ΒΔ. Μεγάλη Βρεταννία, Χερσόνησος τῆς Βρετάνης), εἰς δὲ τὰς περιοχάς, εἰς τὰς δόποιας καταλήγουν πεδιάδες, εἶναι χαμηλαὶ καὶ περιβάλλονται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπὸ ἀμμώδεις λόφους (θῖνας).

Αἱ σπουδαιότεραι θάλασσαι τοῦ ’Ατλαντικοῦ ’Ωκεανοῦ εἶναι: ἡ Βαλτικὴ Θάλασσα, ἡ Βόρειος Θάλασσα καὶ ἡ Μάγχη.

α') ‘Η Βαλτικὴ Θάλασσα (μέσον βάθος 60 μ.) εἶναι σχεδόν μία κλειστὴ θάλασσα. Ἐπειδὴ δέχεται πολλούς καὶ μεγάλους ποταμούς καὶ ἡ ἔξατμισίς της δὲν εἶναι μεγάλη (λόγῳ τοῦ ψυχροῦ της κλίματος), τὸ ὅδωρ της δὲν εἶναι πολὺ ἀλμυρόν. Λόγῳ τῶν μικρῶν της παλιρροιῶν αἱ δόποιαι παρατηροῦνται εἰς

όλας τάς μὴ ἀνοικτὰς θαλάσσας, οἱ ποταμοὶ τῆς καταλήγουν εἰς Δέλτα. Αἱ βορειότεραι περιοχαὶ τῆς (κόλποι Μποτνίας, Φινλανδίας) παγώνουν ἐπὶ ἔξι μῆνας τὸ ἔτος.

*Ορη τῆς Νέας Εὐρώπης (αἱ Γαλλικαὶ Ἀλπεῖς).

β') Η Βόρειος Θάλασσα (μέσον βάθος 100 μ.) ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ θάλασσα, ἔχει μεγάλας παλιρροίας (4-9 μ.) καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς καταλήγουν εἰς χωνοειδεῖς κόλπους, οἱ ὅποιοι εἶναι

καὶ οἱ ἀσφαλέστεροι λιμένες τῆς. Χάρις εἰς τὸ μικρὸν βάθος τῆς εἶναι πλουσιωτάτη εἰς ἵχθυς καὶ συνεπῶς σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας· χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν (κεῖται μεταξὺ πλουσίων καὶ πυκνῶς κατωκημένων χωρῶν) εἶναι μία ἀπό τὰς πλέον πολυσύχναστους θαλάσσας τοῦ Κόσμου.

γ') **Ἡ Μάγχη** (μέσον βάθος 150 μ.) εἶναι ἐν εἶδος μικροῦ πορθμοῦ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας (τὸ ἐλάχιστον πλάτος τῆς, τὸ ὅποιον εύρισκεται μεταξὺ Καλαί καὶ Ντόβερ, ἀνέρχεται εἰς 31 χμ). **Ἡ Μάγχη** ἔχει μεγαλυτέρας παλιρροίας ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν (11 - 13 μ.). Χάρις εἰς τὸ μικρὸν τῆς βάθος εἶναι σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας, χάρις δὲ εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, ἡ πλέον πολυσύχναστος θάλασσα τοῦ κόσμου.

Ἡ Μεσόγειος θάλασσα (μέγιστον βάθος 4.406 μ. παρὰ τὰς Οἰνούσας νήσους) συγκοινωνεῖ μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ, τοῦ ὅποιου τὸ πλάτος ἀνέρχεται εἰς 15 χμ. καὶ τὸ βάθος εἰς 200 μ., μὲ τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ μὲ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Εἶναι σχεδὸν μία κλειστὴ θάλασσα μὲ μικρὰς παλιρροίας. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ποταμοί της καταλήγουν εἰς Δέλτα. Τὰ ὄδατά της εἶναι περισσότερον ἀλμυρά ἀπὸ τὰ ὄδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, διότι ὑφίστανται μεγαλυτέραν ἔξατμισιν, τὴν ὅποιαν οἱ ποταμοί της δὲν δύνανται νὰ ἀντικαταστήσουν. **Ἡ Μεσόγειος**, λόγῳ τῆς μεγάλης ἔξατμισεως, τὴν ὅποιαν ὑφίσταται (ἀποτέλεσμα τοῦ θερμοῦ κλίματός της), μὲ τὸν καιρὸν θὰ ἔχηφανίζετο, ἐάν δὲν ἐδέχετο τὰ ὄδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Διὰ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας ἡ Μεσόγειος διαιρεῖται εἰς δύο λεκάνας: τὴν Δυτικήν, ἡ ὅποια περιλαμβάνεται μεταξὺ Πυρηναϊκῆς καὶ Ἰταλικῆς Χερσονήσου, καὶ τὴν Ἀνατολικήν μεταξὺ Ἰταλικῆς καὶ Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ μεταξὺ Σικελίας καὶ Τύνιδος πλάτος της, εἰς τὸ σημεῖον δηλ. εἰς τὸ ὅποιον χωρίζονται αἱ δύο λεκάναι, ἀνέρχεται εἰς 138 χμ.

Ἡ ἀνατολικὴ λεκάνη τῆς Μεσογείου εἶναι περισσότερον διακεκομένη καὶ πλουσιωτέρα εἰς νήσους ἀπὸ τὴν δυτικήν, διότι εἶναι τὸ νεώτερον τμῆμα τῆς Μεσογείου.

Κατὰ μῆκος τῆς Μεσογείου Θαλάσσης διακρίνομεν δύο εἴδη ἀκτῶν· τὰς χαμηλὰς καὶ ἐλώδεις, αἱ ὅποιαι εὐρίσκονται εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν καὶ τὰς βραχώδεις καὶ διακεκομμένας, αἱ ὅποιαι εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὁρέων. Αἱ πρῶται εἶναι ἀνθυγειειναί, αἱ δεύτεραι σχηματίζουν πολλοὺς λιμένας.

Ἡ Θαλασσινὴ ζωὴ εἶναι πολὺ παλαιὰ εἰς τὴν Μεσόγειον, σήμερον δὲ μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ Κόσμου. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν καὶ τὰς θαλάσσας του, αἱ ὅποιαι ἀσκοῦν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὸ κλῖμα τῶν χωρῶν, τὰς ὅποιας βρέχουν (φέρουν ἀφθόνους βροχάς), ἡ Μεσόγειος Θάλασσα σχεδὸν δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἰς τὸ κλῖμα τῶν χωρῶν, τὰς ὅποιας περιβάλλει. Τὸ κλῖμα τῶν Μεσογειακῶν χωρῶν ἔξαρταται περισσότερον ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν μεγάλων ἀτμοσφαιρικῶν ρευμάτων καὶ δλιγάτερον ἀπὸ τὴν γειτνίασιν τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο ἔχει καὶ ἴδιατερον ὄνομα, κλῖμα μεσογειακόν.

Κλίμα.— Γενικῶς τὸ κλῖμα τῆς Εύρωπης εἶναι πολὺ κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι οὔτε πολὺ ψυχρόν, οὔτε πολὺ θερμόν, οὔτε πολὺ ύγρόν, οὔτε πολὺ ξηρόν. Τοῦτο ὀφείλεται: α') Εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν (κείται εἰς τὴν εὔκρατον ζώνην). β') Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης, ἡ ὅποια τὴν περιβάλλει ἀπὸ τρεῖς πλευράς καὶ εἰσέρχεται βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικόν. γ') Εἰς τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ ὅποιον, ἐπειδὴ ἔρχεται ἀπὸ τὰς θερμάς χώρας τοῦ Ἰσημερινοῦ, καθιστᾶ τοὺς χειμῶνας ἥπιους μέχρι τοῦ Πολικοῦ Κύκλου. δ') Εἰς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους της, ἡ ὅποια ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσίων ἀνέμων εἰς τὸ ἐσωτερικόν, χάρις εἰς τοὺς ὅποιους αἱ βροχαὶ εἶναι παντοῦ ἀρκεταὶ καὶ τὰ ψύχη τοῦ χειμῶνος δὲν εἶναι ύπερβολικά. Δυνάμεθα ὅμως νὰ διακρίνωμεν τρεῖς ζώνας κλίματος εἰς τὴν Εύρωπην.

α') Ἡ ζώνη τῆς Μεσογείου Θαλάσσης ἔχει κλῖμα μεσογειακόν: χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμὸν καὶ ξηρόν, ἀτμόσφαιρα διαυγής. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὸ φθινόπωρον, τὸν χειμῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοίξεως καὶ εἶναι δρμητικαί. Τὸ

κλῖμα τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου εἶναι τὸ γλυκύτερον καὶ ὑγιεινότερον κλῖμα τῆς γῆς. Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου τὸ ὠραιότερον κλῖμα εἶναι τὸ κλῖμα τῆς Ἑλλάδος, τῆς πατρίδος μας.

β') Ἡ ζώνη τῶν παραλίων τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ ἔχει κλῖμα ὡς κεάνειον· βροχαὶ ἄφθονοι καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους (περισσότερον κατὰ τὸ φθινόπωρον)· μικραὶ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους· καὶ ρόδις συνήθως ἀκαθόριστος καὶ οὐρανὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συννεφιασμένος. Εἰς τὰς βορειοτέρας χώρας, ἐπειδὴ κεῖνται πλησίον εἰς τὸν Β. Πόλον, δὲν ὑπάρχει θέρος (Σκανδιναվικὴ Χερσόνησος, Σκωτία, Ἰρλανδία). Εἰς τὰς νοτιωτέρας τὸ θέρος εἶναι αἰσθητόν, ἀλλ' ὅχι πολὺ θερμόν, δπως εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

γ') Ἡ ζώνη τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἔχει κλῖμα ἡπειρωτικόν· ὁ χειμὼν εἶναι μεγάλης διαρκείας καὶ δριμύς, τὸ θέρος θερμόν, αἱ ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ (ἄνοιξις καὶ φθινόπωρον) μικρᾶς διαρκείας. Συνεπῶς ἀπὸ τὸν χειμῶνα μεταβαίνομεν ἀμέσως εἰς τὸ θέρος καὶ ἀντιστρόφως. Αἱ βροχαὶ πιπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον· ἔλαττονται ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδὴ δύον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης.

Βλάστησις.— Ἡ εὐρωπαϊκὴ βλάστησις δὲν παρουσιάζει τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν πλέον θερμῶν καὶ ὑγρῶν χωρῶν. Ἡ ἐπιφάνεια δύμως, ἡ ὅποια δύναται νὰ καλλιεργηθῇ, εἶναι σχετικῶς μεγαλυτέρα παρά εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, διότι δὲν ἔχει ἔρημους (ἐκτὸς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κασπίας Θαλάσσης καὶ εἰς τὰ βορειότερα μέρη). Χάρις εἰς τὸ θερμόν Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ ὅποιον βρέχει τὰ ΒΔ, μέρη τῆς Εὐρώπης, αἱ καλλιέργειαι ἔκτείνονται τόσον πρὸς Β. δύον εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τοῦ Κόσμου.

Εἰς τὴν Εὐρώπην διακρίνομεν τρεῖς ζώνας βλαστήσεως, αἱ ὅποιαι ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰς τρεῖς ζώνας τοῦ κλίματος.

α') Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος, ἐπειδὴ χαρακτηρίζεται κυρίως ἀπὸ τὰ θερμά καὶ ξηρὰ θέρη, ἔχει βλάστησιν, ἡ ὅποια ἀντέχει εἰς τὴν ξηρασίαν. Τὰ δένδρα ἔχουν φύλλα μικρά, τὰ ὅποια περιβάλλονται ἀπὸ κηρώδη ἐπιδερμίδα, διὰ νὰ ἐμποδίζεται ἡ μεγάλη ἔξατμισις (έλαται, δρύες). Αἱ ρίζαι των εἶναι μεγάλαι, διὰ

νὰ δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ὑγρασίαν βαθέως ἐντὸς τοῦ ἔδαφους. Τὸ μέγεθός των εἶναι συνήθως μικρόν. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἡ χώρα τῶν θάμνων. Τὸ κατ' ἔξοχὴν μεσογειακὸν κλῖμα ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἐσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι καὶ γενικῶς ὀπωροφόρα δένδρα καὶ δημητριακοὶ καρποί. Τὸ μεσογειακὸν κλῖμα χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τῶν καλλιέργειων.

β') **Ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος.** Εἰς τὰς νοτιωτέρας χώρας, ὅπου τὰ θέρη εἶναι θερμά (Γαλλίαν, Κάτω Χώρας, Δυτικὴν Γερμανίαν, ΝΑ. Μεγάλην Βρετανίαν), ἡ φυσικὴ βλάστησις ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ λειβάδια καὶ ἀπὸ δάση φυλλοβόλων δένδρων (δρύες, δένυαι) χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς. Τὰ θερμά θέρη ἐπιτρέπουν ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν. Εἰς τὰς βορειότερας χώρας, ὅπου τὰ θέρη δὲν εἶναι θερμά (Ιρλανδίαν, ΒΔ. Μεγάλην Βρετανίαν, ἀκτὰς τῆς Σκανδιναվικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Γιουτλάνδης), δὲν ὑπάρχουν δένδρα. Τὸ πολὺ δροσερὸν καὶ ὑγρόν των κλίματα δὲν εύνοεῖ τὰ δένδρα, ἀλλὰ τούς μικρούς θάμνους καὶ τὴν χλόην. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον εἶναι σχεδόν ἀδύνατος καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν.

γ') **Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος.** Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὅποιαι δέχονται ἀρκετὰς βροχάς, ἡ φυσικὴ βλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα. Πρὸς τὰ ΝΑ. ἡ ξηρασία αὐξάνει καὶ συνεπῶς ἡ βλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ στέππας. Αἱ καλλιέργειαι τῶν χωρῶν αὐτῶν λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῶν κλίματος δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν. Εύδοκιμον κυρίως οἱ δημητριακοὶ καρποί. Ἡ Βόρειος Ρωσία, λόγῳ τοῦ μακροῦ καὶ πολὺ ψυχροῦ χειμῶνος της, καλύπτεται ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα, τὰ ὅποια ἀντέχουν περισσότερον εἰς τὸ ψῦχος ἀπὸ τὰ φυλλοβόλα.

Ποταμοί.—**Ἡ Εύρωπη**, χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς της, ἔχει παντοῦ ρέοντα ὕδατα. Λόγῳ ὅμως τῆς μικρᾶς ἐκτάσεώς της καὶ τοῦ μεγάλου της διαμελισμοῦ, οἱ ποταμοὶ της δὲν εἶναι πολὺ μεγάλοι. Γενικῶς τὸ μῆκος τῶν ποταμῶν εἶναι μεγαλύτερον, ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., διότι ἡ Ἀνατολικὴ Εύρωπη εἶναι περισσότερον δγκώδης. Ἐπειδὴ τὸ ποσὸν τοῦ ὕδατος, τὸ

όποιον μεταφέρεται διά τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ κλίματος, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς κατηγορίας ποταμῶν εἰς τὴν Εύρωπην, δσαι δηλαδὴ εἶναι καὶ αἱ κατηγορίαι τοῦ κλίματος.

α') Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος ἔχει ποταμοὺς χειμαρρώδεις, διότι αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὴν χειμερινὴν περίοδον. Κατὰ τὸ θέρος, λόγῳ τῆς μεγάλης ηγρασίας, οἱ μικρότεροι ποταμοὶ τῆς δὲν ἔχουν ύδωρ. Ἡ μεγάλη αὔτη διαφορά, τὴν δποίαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμα των μεταξύ χειμῶνος καὶ θέρους, δὲν εύνοεῖ τὴν ποταμοπλοΐαν.

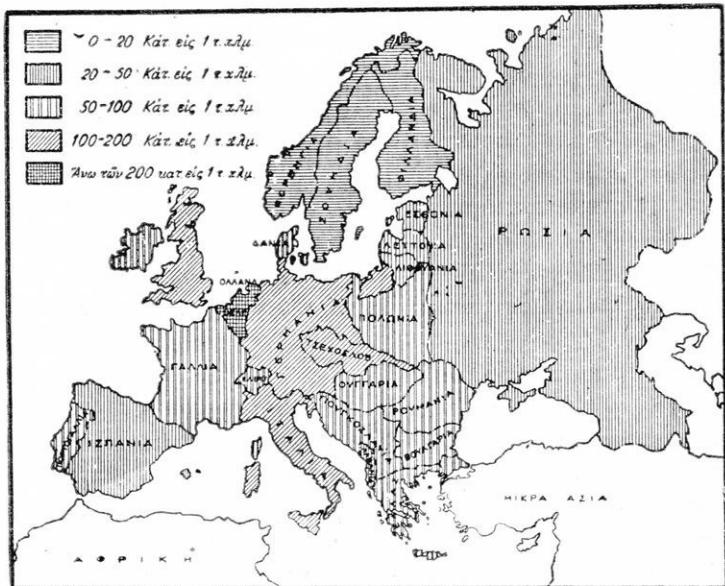
β') Ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος ἔχει ποταμοὺς μὲ κανονικὸν ρεῦμα καὶ μὲ μικράς αὐξομειώσεις, χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς της καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομήν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἡ μικρὰ διαφορά, τὴν δποίαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμα των κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς τοῦ ἔτους, εύνοεῖ τὴν ποταμοπλοΐαν.

γ') Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος ἔχει ποταμοὺς μὲ ρεῦμα ὅχι κανονικόν, ὥπως ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος. Τὸ ὀλιγώτερον ύδωρ οἱ ποταμοὶ τῆς μεταφέρουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι· ἐκτὸς αὐτοῦ, λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους αῦται πίπτουν ύπὸ μορφὴν χιόνος. Τὸ ρεῦμα των εἶναι ἀφθονώτερον κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ὅπότε αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι καὶ ἴδιως κατὰ τὴν ἄνοιξιν, ὅπότε λυώνουν αἱ χιόνες.

Πληθυσμός.—Ἡ Εύρωπη ἔχει 525 ἑκατομ. κατοίκους, ἡτοι τὸ τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη ἀπὸ δλας τὰς ἡπείρους (Εύρωπη 46 κάτ. εἰς 1 τ. χμ., Ἀσίας 25, Ἀμερικὴ 6, Ἀφρικὴ 6, Ὁκεανία 1). Οἱ κάτοικοι τῆς εἶναι κανονικώτερον διανεμημένοι ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας χώρας τοῦ Κόσμου, διότι δὲν υπάρχουν ἔρημοι ἐκτάσεις. Ἐκεῖνο δύμας, τὸ ὅποιον διακρίνει τὴν Εύρωπην ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους, εἶναι ὅτι ὁ πληθυσμός τῆς αὐξάνει πολὺ βραδέως. Τοῦτο κυρίως ὀφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν γεννήσεων. Αἱ περισσότερον κατωκημέναι περιοχαὶ τῆς Εύρωπης εἶναι αἱ δυτικαὶ, ὅπου εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία, καὶ αἱ ἀραιότερον κατωκημέναι εἶναι αἱ ἀνατολικαὶ (ηγραὶ στέππαι τῆς ΝΑ. Ρω-

σίας, δασώδεις έκτάσεις της Βορείου Ρωσίας και ζώνη της τούντρας).

Οι κάτοικοι τῆς Εύρωπης δὲν παρουσιάζουν όμοιογένειαν, διότι προέρχονται ἀπὸ διαφόρους λαούς, οἱ όποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς αὐτὴν κατὰ διαφόρους ἔποχάς. Οἱ λαοὶ οὗτοι ήλθον ἀπὸ τὴν Ἀσίαν καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ περισσότεροι ἔξ αυτῶν ἀπὸ τὰ σύνορα τῶν Ἰνδιῶν. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τοὺς

Χάρτης της πυκνότητος του πληθυσμού της Εύρωπης κατά Κράτη.

ιστορικούς ώνομάσθησαν 'Ινδοευρωπαῖοι. Οἱ πρῶτοι ἐκ τῶν λαῶν αὐτῶν ἔγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰταλίαν. Ἐκ τούτων κατάγονται οἱ "Ἐλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι. Κατόπιν ἥλθον οἱ Κέλται, οἱ ὅποιοι ἔγκατεστάθησαν κυρίως εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὰς Βρεταννικὰς νήσους καὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Κατόπιν ἥλθον οἱ Γερμανοί, οἱ ὅποιοι ἔγκατεστάθησαν κυρίως εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ἀνεμείχθησαν μετὰ τῶν Κελτῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας. Μετὰ τοὺς Γερμα-

νούς ήλθον οι Σλαῦοι, οί όποιοι έγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ρωσίαν, τὴν Πολωνίαν καὶ τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην (Τσέχοι, Σλοβάκοι, Σέρβοι, Κροαταί, Σλοβένοι). Μετὰ τούς λαούς αὐτούς, ἐκ τῶν όποίων κατάγονται οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Εύρωπης, ήλθον καὶ ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἀσίας. Οἱ Οὖννοι ἢ Μαγυάροι, οἱ όποιοι ἔγκατεστάθησαν εἰς τὴν ούγγρικὴν πεδιάδα, οἱ Βούλγαροι, οἱ Φίννοι, οἱ όποιοι ἔγκατεστάθησαν εἰς τὰς Ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς, καὶ οἱ Τούρκοι, οἱ όποιοι κατέχουν σήμερον τὴν Εύρωπαϊκὴν Τουρκίαν.

’Αποτέλεσμα τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐπιδρομῶν εἶναι, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Εύρωπης ἀνήκουν εἰς διαφόρους φυλάς καὶ δημιοῦν διαφόρους γλώσσας. Οἱ ἀντιπροσωπευτικῶτεροι τύποι τῶν διαφόρων λαῶν τῆς Εύρωπης εἶναι:

α') **Ο μεσογειακὸς τύπος**, εἰς τὸν όποῖον ἀνήκουν ἀνθρώποι μὲ μέτριον ἀνάστημα καὶ μὲ ὀφθαλμούς καὶ τρίχας τῆς κεφαλῆς χρώματος καστανοῦ. Ο τύπος οὗτος ἀπαντᾶται κυρίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Νότιον Γαλλίαν καὶ τὴν Πυρηναϊκὴν Χερσόνησον.

β') **Ο γερμανικὸς τύπος**, ὁ όποιος περιλαμβάνει ἀνθρώπους μὲ ύψηλὸν ἀνάστημα, μὲ ὀφθαλμούς κυανούς καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθάς. Ο τύπος οὗτος ἀπαντᾶται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανίαν, εἰς τὴν Σκανδιναυϊκὴν Χερσόνησον καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

γ') **Ο σλαυϊκὸς τύπος**, εἰς τὸν όποῖον ἀνήκουν ἀνθρώποι μὲ μέτριον ἀνάστημα, πρόσωπον μεγάλο, παρειάς ἔξωγκωμένας καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθάς ἡ καστανάς.

Γλώσσαι. — Εἰς τὴν Εύρωπην δημιοῦνται πολλαὶ γλώσσαι, ἐκ τῶν όποίων αἱ σπουδαιότεραι εἶναι: Ἡ ἑλληνική, αἱ λατινικαὶ (εἰς τὰς όποιας ἀνήκουν ἡ Ἰταλική, ἡ γαλλική, ἡ ρουμανική, ἡ Ισπανική καὶ ἡ πορτογαλική), αἱ γερμανικαί, (εἰς τὰς όποιας ἀνήκουν, ἐκτὸς τῆς γερμανικῆς, ἡ ὀλλανδική, ἡ δανική, ἡ σουηδική, ἡ νορβηγική, ἡ ἀγγλική) καὶ αἱ σλαυϊκαί, (εἰς τὰς όποιας ἀνήκουν ἡ ρωσική, ἡ πολωνική, ἡ τσεχική, ἡ σερβοκροατική καὶ ἡ βουλγαρική). Οἱ Οὖγγροι καθώς καὶ οἱ Φίννοι διετήρησαν ἐν εἴδος μογγολικῆς γλώσσης, ἡ όποια διαφέρει ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας εύρωπαϊκάς γλώσσας.

Δια τὴν γραφήν τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν χρησιμοποιοῦνται τρία ἀλφάβητα: τὸ ἑλληνικόν, τὸ λατινικόν καὶ τὸ σλαυτικόν, τὰ δποῖα προέρχονται ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ.

Θρησκεία.—Ως πρός τὴν θρησκείαν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶναι κυρίως χριστιανοὶ καὶ διαιροῦνται εἰς ὁρθοδόξους (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν κυρίως οἱ Ἐλληνες, οἱ Ρουμανοί, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν Σλαύων), εἰς καθολικοὺς (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Βέλγοι, οἱ Φινλανδοί, οἱ Νότιοι Γερμανοί, οἱ Πολωνοί, οἱ Τσέχοι, οἱ Κροαταί, οἱ Οὐγγροί) καὶ εἰς διαμαρτυρομένους (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Βόρειοι Γερμανοί, οἱ Δανοί, οἱ Σκανδιναύοι καὶ οἱ Ἀγγλοι). Ἐκτὸς αὐτῶν εἶναι καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, οἱ δποῖοι ἀνήκουν εἰς τὴν ιουδαϊκὴν θρησκείαν, καὶ οἱ Τούρκοι, οἱ δποῖοι εἶναι Μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα.

Οἰκονομικὴ ζωή.—Ἡ Εὐρώπη, χάρις εἰς τὸν μεγάλον τῆς πληθυσμὸν καὶ εἰς τὴν βιομηχανικὴν της ἀνάπτυξιν, εἶναι τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ Κόσμου. Ἡ Εὐρώπη ἀγοράζει ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους εἴδη διατροφῆς, διὰ νὰ θρέψῃ τὸν ἔργατικὸν πληθυσμὸν της καὶ πρώτας ὅλας διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἔργοστασίων της. Πωλεῖ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ Κόσμου βιομηχανικὰ προϊόντα, τὰ δποῖα παράγονται εἰς τὰ ἔργοστάσιά της. Οὕτως, οἱ κάτοικοι τῶν ἄλλων ἡπείρων δὲν θὰ ἥδυναντο σήμερον νὰ ζήσουν χωρὶς τὴν Εὐρώπην, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης χωρὶς τὰς ἄλλας ἡπείρους. Ἡ τεραστία αὐτῇ ἀνάπτυξις τῆς Εὐρώπης ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν.

Συγκοινωνία.—Τὰ σπουδαιότερα διεθνῆ μέσα συγκοινωνίας εἶναι αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, οἱ ποταμοὶ καὶ κυρίως ἡ θάλασσα.

α') **Σιδηροδρομικαὶ γραμμαί.** Ἡ Εὐρώπη ἔχει τὸ πυκνότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας ἡπείρους. Τὸ δολικόν του μῆκος, τὸ δποῖον ύπερβαίνει τὰ 400.000 χμ., ἀντιπροσωπεύει τὰ 31 % τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν διοικήσου τοῦ Κόσμου (ἡ ἕκτασις τῆς Εὐρώπης ἀντιπροσωπεύει μόνον

τὰ ὄκτω ἑκατοστὰ τῆς ὅλης ἔηρᾶς). Τὸ ἀραιότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχουν ἡ Βόρειος καὶ ἡ ΝΑ. Εύρωπη, δηλ. αἱ γεωργικαὶ περιοχαὶ, καὶ τὸ πυκνότερον ἡ Δυτικὴ Εύρωπη, δηλαδὴ ἡ βιομηχανικὴ Εύρωπη, διότι ἔχει πυκνότερον πληθυσμὸν καὶ μεγαλύτεραν παραγωγὴν. Ἐκ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἄλλαι μὲν ἔξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν (αἱ γραμμαὶ αὗται εἶναι καὶ αἱ περισσότεραι), ἄλλαι δὲ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον.

Μετά τῶν σπουδαιοτέρων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλ. ἐκ τῆς βιομηχανικῆς Εὐρωπῆς, πρὸς τὴν γεωργικήν, ἡ Ἑλλὰς συνδέεται διὰ τῆς γραμμῆς Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Θεσσαλονίκης — Γευγελῆς. Ἡ γραμμὴ αὕτη, διευθυνομένη πρὸς Β., συναντᾶ:

1) Εἰς τὴν Νίσαν τῆς Γιουγκοσλαυΐας τὴν γραμμὴν τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, διέρχεται διὰ τῆς Βιέννης, τῆς Βουδαπέστης, τοῦ Βελιγραδίου, τῆς Σόφιας καὶ καταλήγει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

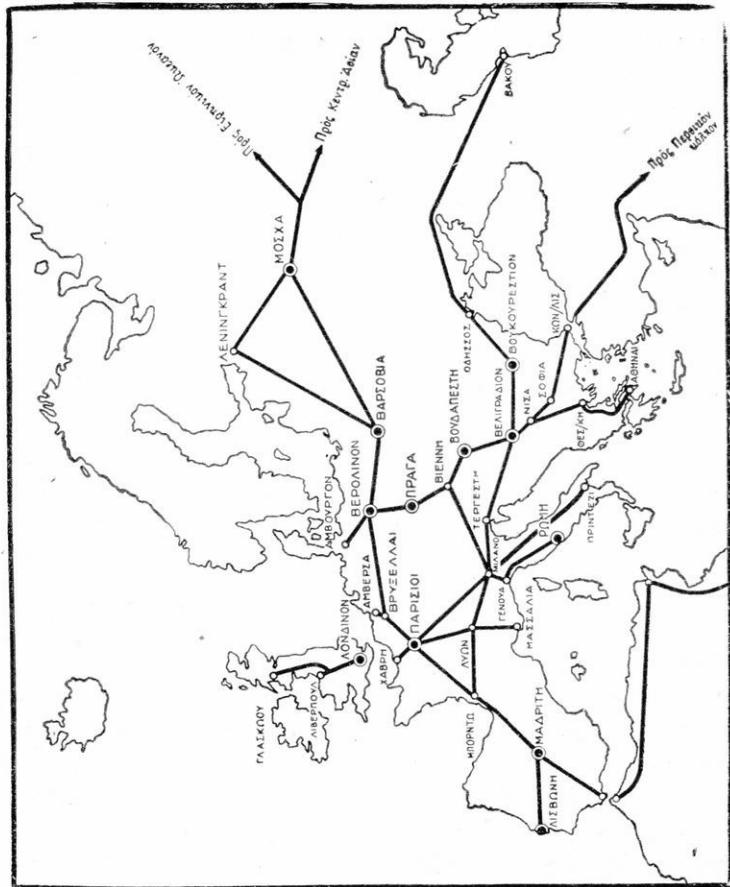
2) Εἰς τὸ Βελιγράδιον, τὴν γραμμὴν τῶν μεσογείων χωρῶν, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς λιμένας τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ κυρίως ἀπὸ τὸ Μπορντώ τῆς Γαλλίας, διέρχεται διὰ τῆς Λυών, τοῦ Μιλάνου, τῆς Βενετίας, τῆς Τεργέστης, τοῦ Βελιγραδίου, τοῦ Βουκουρεστίου καὶ καταλήγει εἰς τὴν Ὁδησσόν τῆς Ρωσίας. Ἡ γραμμὴ αὕτη προεκτείνεται εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ ὑπερκαυκασίου σιδηροδρόμου.

3) Εἰς τὸ Βερολίνον συναντᾶ τὴν γραμμὴν τῆς μεγάλης Εὐρωπασιατικῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ (Λονδίνον, Χάβρην, Παρισίους, Βρυξέλλας, Ἀμβέρσαν) καὶ διὰ τοῦ Βερολίνου, τῆς Βαρσοβίας καὶ τοῦ Λένινγκραντ καταλήγει εἰς τὴν Μόσχαν. Ἡ γραμμὴ αὕτη προεκτείνεται εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου καὶ τοῦ ὑπερκασπιακοῦ.

Ἐκτὸς τῶν διεθνῶν αὐτῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ συνδέουν τὴν Βόρειον καὶ Κεντρικὴν Εύρωπην μετὰ τῶν λιμένων

τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Αἱ σπουδαιότεραι ἐξ αὐτῶν εἰναι
αἱ ἔξης:

1) Ἡ γραμμὴ τῶν Βαλκανίων, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ
τοὺς λιμένας τῆς Βορείου καὶ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, διέρχεται

Χάρτης τῶν σημαντικῶν διεθνῶν αιθροδρομικῶν γραμμῶν τῆς Ευρώπης.

διὰ τῆς Βιέννης, τῆς Βουδαπέστης καὶ τοῦ Βελιγραδίου καὶ
καταλήγει εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Πειραιᾶ, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ
σπουδαιότεροι λιμένες τοῦ Αιγαίου Πελάγους.

2) Αἱ γραμμαὶ τῶν "Αλπεων, αἱ ὁποῖαι ἀναχωροῦν ἀπὸ

τάς μεγάλας πόλεις τής ΒΔ. και Κεντρικής Εύρωπης και καταλήγουν εἰς τοὺς δύο μεγάλους λιμένας τῆς Ἰταλίας, τὴν Γενουαν και τὴν Τεργέστην. Οἱ σπουδαιότεροι αὐχένες διὰ τῶν δόπιών διέρχονται αἱ γραμμαὶ τῶν "Αλπεων, εἶναι οἱ ἔξης ἐκ Δ. πρὸς Α.: Μὸν Σενίς (μῆκος σήραγγος 13 χμ.), Σεμπλὸν (μῆκος σήραγγος 20 χμ.), Σὲν Γκοτάρ (μῆκος σήραγγος 15 χμ.), Μπρένερ και Ταρβίς.

3) Ἡ γραμμὴ τῆς κοιλάδος τοῦ Ρών, ἡ ὅποια συνδέει τὴν ΒΔ. Εύρωπην μὲ τὴν Μασσαλίαν, τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Μεσογείου.

4) Ἡ Γαλλοϊσπανικὴ γραμμὴ, ἡ ὅποια ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς Παρισίους, διέρχεται διὰ τοῦ Μπορντώ και τῆς Μαδρίτης και καταλήγει εἰς τὸ Γιβραλτάρ.

β') Αἱ μεγάλαι πλωταὶ ὄδοι τῆς Εύρωπης. Ἡ Δυτικὴ και ἡ Κεντρικὴ Εύρωπη, χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς των και εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανικήν των ἀνάπτυξιν, ἡ ὅποια ἀπαιτεῖ τὴν μεταφορὰν βαρέων προϊόντων (ἄνθρακος, μεταλλευμάτων, ξυλείας κ. ἢ.). ἔχει και πλήρες δίκτυον πλωτῶν ὄδων. Αὗται ὁφείλονται εἰς τὴν ἑκβάθυνσιν τῶν ποταμῶν των και εἰς τὴν κατασκευὴν διωρύγων. "Εκαστον Κράτος ἔχει και ἰδιαίτερον δίκτυον πλωτῶν ὄδων. Ἐκτὸς ὅμως τῶν τοπικῶν πλωτῶν ὄδων ὑπάρχουν εἰς τὴν Εύρωπην δύο μεγάλοι ποταμοί, οἱ ὅποιοι ἔχουν περιοχὴν τὸ διεθνὲς ἐμπόριον. Οὗτοι εἶναι ὁ Ρήνος και ὁ Δούναβις.

‘Ο Ρήνος ἔχει περιοχὴν τὰς μεγάλας βιομηχανικὰς περιοχὰς τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, τῆς Ἀλσατίας και τῆς Ἐλβετίας. Διὰ τῆς διώρυγος Ρήνου-Ροδανοῦ ἔχει περιοχὴν ἐπίσης τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Λυών, διὰ δὲ τῆς διώρυγος Ρήνου - Μάρνη (παραποτάμου τοῦ Σηκουάνα) ἔχει περιοχὴν τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Διὰ τῶν παραποτάμων του Μάΐν και Νέκαρ και διὰ τῆς διώρυγος Νέκαρ - Δουνάβεως συνδέεται και μετά τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Τὸ Ρόττερνταμ, τὸ ὅποιον κεῖται εἰς τὰς ἑκβολάς του και αἱ πόλεις αἱ ὅποιαι κεῖνται εἰς τὰς σπουδαιοτέρας θέσεις τῆς Κοιλάδος του (**Ντούϊσμπουργκ**, Μάνχαϊμ, Στρασβούργον), δύνανται νὰ συγκριθοῦν μὲ τοὺς μεγαλυτέρους λιμένας τῆς Εύρωπης.

‘Ο Δούναβις συνδέει τάς βιομηχανικάς χώρας τής Κεντρικής Εύρωπης μὲ τάς γεωργικάς χώρας τής Κεντρικής καὶ Ἀνατολικής Εύρωπης. Τὰ ἐμπορεύματα, τὰ ὅποῖα μεταφέρονται διὰ τοῦ Δουνάβεως, εἶναι ὀλιγάτερα ἀπὸ τὰ μεταφερόμενα διὰ τοῦ Ρήνου. Ἡ ποσότης ὅμως αὕτη δύναται νὰ αὐξηθῇ κατὰ πολύ, διαν δλαι αἱ χῶραι, διὰ τῶν ὅποιων διέρχεται, ἀναπτυχθοῦν οἰκονομικῶς καὶ συνεπῶς αὐξῆσουν τὴν παραγωγὴν των (ὅπως συμβαίνει εἰς τάς χῶρας τάς ὅποιας συνδέει ὁ Ρήνος).

γ') **Θαλασσία συγκοινωνία.** Ἀπὸ δλαι τὰ μέσα συγκοινωνίας τὸ εὐθηνότερον εἶναι ἡ θαλασσα. Διὰ τοῦτο αἱ χῶραι, αἱ ὅποιαι βρέχονται ἀπὸ θαλάσσας, ἔχουπηρετοῦνται καλύτερον καὶ συνεπῶς ἔχουν μεγαλυτέραν ἐμπορικὴν κίνησιν ἀπὸ τὰς χῶρας, αἱ ὅποιαι εὑρίσκονται μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ Εύρωπη, χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν ἀκτῶν της, ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν θαλασσιάν συγκοινωνίαν. Εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ναυτικὴ δύναμις τοῦ Κόσμου. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες της εὑρίσκονται: α') Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ καὶ τῶν θαλασσῶν του, καθόσον αὗται κεῖνται πλησιέστερον τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν τῆς Εύρωπης καὶ ἀπέναντι τῆς Αμερικῆς, ἡ ὅποια μετά τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ Κόσμου. β') Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἡ ὅποια εἶναι ἡ δευτέρα θάλασσα τῆς Εύρωπης μετά τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν.

Ἡ σημασία τῆς Μεσογείου διὰ τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν.—‘Η Μεσόγειος εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα γνωστὴ θάλασσα τῆς Εύρωπης. Τοῦτο ὀφείλεται: α') Εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντῶνται αἱ τρεῖς ἥπειροι τοῦ ἀρχαίου Κόσμου (Εύρωπη, Ἀσία καὶ Ἀφρική. β') Εἰς τὸ ἔξαιρετικὸν κλῖμα της, τὸ ὅποιον τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως καὶ γενικῶς τοῦ πολιτισμοῦ. γ') Εἰς τὸ ὅπειρον κλειστὴ θάλασσα μὲ πολλάς νήσους, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἦτο πολὺ εύνοϊκὸν διὰ τὰ πρωτόγονα ταξίδια καὶ τάς ἐμπορικάς συναλλαγάς. Χάρις εἰς τὰ ἔξαιρετικά αὐτὰ προσόντα ὀλόκληρος ἡ ἀρχαία ἱστορία τῆς ἥπειρου μας ἔξειλιχθη εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Πέραν τῆς Μεσογείου ἦτο τὸ ἄγνωστον, ἡ νύξ. Σήμερον τὰ σπου-

δαιιότερα οίκονομικά κέντρα τής Εύρωπης δὲν εύρισκονται εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου, διότι αὗται στεροῦνται τῶν ἀπαραίτητων πρώτων ύλων (ἄνθρακος καὶ σιδήρου) διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας των. Ἡ Μεσόγειος δῆμος Θάλασσα χάρις εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς Διώρυγος τοῦ Σουεζ ἔξακολουθεῖ νὰ παίζῃ σπουδαιότατον ρόλον εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εύρωπης. Κεῖται ἐπὶ τῆς δόδοι, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Εύρωπην μὲ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰς πλουσίας γεωργικάς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ Ὁκεανίας ('Ινδίας, Ἰνδικάς νήσους, Ἰνδοκίναν, Κίναν, Ἰαπωνίαν, Αὔστραλιαν). Διὰ τῆς Μεσογείου ἐπίσης διέρχονται τὰ περισσότερα προϊόντα τῆς γεωργικῆς Εύρωπης (σιτηρά, ἔψη, πετρέλαιον τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης) πρὸς τὴν βιομηχανικὴν Εύρωπην καὶ ἀντιστρόφως. Οἱ σπουδαιότεροι εύρωπαικοὶ λιμένες τῆς Δυτικῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Γένουα· τῆς Ἀδριατικῆς ἡ Βενετία, ἡ Τεργέστη, τὸ Φιούμε καὶ τὸ Πρίντεζι· τοῦ Αιγαίου πελάγους ὁ Πειραιεὺς καὶ ἡ Θεσσαλονίκη· τοῦ Βοσπόρου ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης ὁ Πύργος, ἡ Βάρνα, ἡ Κωνστάντζα, ἡ Ὀδησσός. Μεγαλυτέρα ἐμπορικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις τῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Μεγάλη Βρεταννία χάρις εἰς τὸν μεγάλον τῆς ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον καὶ εἰς τὰς ναυτικάς βάσεις τῆς (Γιβραλτάρ, Μάλταν, Κύπρον).

Η ΕΛΛΑΣ ΩΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

Ἄπό τὴν Ἑλλάδα ἀρχίζει ἡ ιστορία τῆς Εύρωπης. Ἡ χώρα μας εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἔθεσε τὰς βάσεις τοῦ σημερινοῦ μας πολιτισμοῦ, τὸν ὅποιον ἀκολουθεῖ καὶ θαυμάζει δλόκληρος ὁ κόσμος.

Τὸν ρόλον αὐτὸν τοῦ πρωταγωνιστοῦ ἡ Ἑλλάς δὲν τὸν ὀφείλει οὕτε εἰς τὴν μεγάλην τῆς ἔκτασιν, οὕτε εἰς τὴν μεγάλην τῆς εύφορίαν· τὸν ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν. Κεῖται πλησιέστερον ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας χώρας τῆς Εύρωπης πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικήν, αἱ ὁποῖαι ἥσαν τὰ κέντρα τῶν πρώτων πολιτισμῶν. Χάρις εἰς τὴν θέσιν τῆς αὐτὴν καὶ εἰς

τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τῆς ἡ Ἀρχαία Ἑλλὰς ἀνέπτυξε τὰ γράμματα, τὰς καλάς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον εἰς τούς οὐδέμια ἄλλη χώρα τοῦ Κόσμου.

Σήμερον ἡ χώρα μας, χάρις εἰς τὴν νότιον Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους, κεῖται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὰς χώρας τῆς Ἀδριατικῆς, τῆς Δυτικῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ μὲ τὰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, τῆς Μαύρης Θαλασσῆς καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὡκεανοῦ. Δηλαδὴ τὰς πλουσιωτέρας καὶ περισσότερον κατωκημένας χώρας τοῦ κόσμου. Ἡ μεγάλη αὕτη θαλασσία ὁδὸς συναντᾷ τὴν κατὰ ξηράν ὁδόν, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Νότιον μὲ τὴν Βόρειον Ἑλλάδα εἰς τὸν Πειραιά χάρις εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου. Συνεπῶς ἡ χώρα μας ἔπειδὴ κεῖται ἐπὶ τῆς μεγάλης διεθνοῦς ὁδοῦ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, εἶναι κυρίως **Κράτος Μεσογειακόν**.

Ἡ σπουδαιότης τῆς ὁδοῦ αὕτης ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πόλεων Πειραιῶς καὶ Ἀθηνῶν, αἱ ὅποιαι εἶναι τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικά κέντρα τῆς χώρας μας.

Ἡ Ἑλλάς, χάρις εἰς τὴν Κεντρικήν Μακεδονίαν, δεσπόζει καὶ μιᾶς ἄλλης σπουδαίας διεθνοῦς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης μὲ τὴν μεγάλην ὁδὸν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ἡ κατὰ ξηρὰν αὕτη ὁδὸς συναντᾷ τὴν θαλασσίαν ὁδὸν τῆς Μεσογείου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου καταλήγει ἡ κοιλάς τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ χώρα μας χάρις εἰς τὴν Θεσσαλονίκην εἶναι **Κράτος Εύρωπαικόν**.

Τελευταίως, μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας, ἡ σπουδαιότης τῆς Ἑλλάδος γίνεται ἀκόμη μεγαλυτέρα, διότι εἶναι τὸ κέντρον τῶν μεταξὺ Εύρωπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν. Ἡ χώρα μας ἔπανευρίσκει διὰ μέσου αὐτοῦ τὸν ρόλον, τὸν ὅποιον ἔπαιζε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Συνεπῶς τὸ μέλλον τῆς πατρίδος μας εἶναι λαμπρὸν καὶ ἡ πραγματοποίησίς του ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της.

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΥ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ

‘Η γεωγραφική θέσις τῆς Ἑλλάδος συνετέλεσεν, ώστε οἱ κάτοικοὶ τῆς νὰ εἶναι λαός κυρίως ἐμπορικὸς καὶ ναυτικός. Διὰ τοῦτο οἱ “Ἐλληνες οὐδέποτε περιωρίσθησαν εἰς τὰ ὅρια τῆς Πατρίδος των. Τὰς Εύρωπαϊκὰς χώρας καὶ τὰς νήσους τῆς Μεσογείου, εἰς τὰς ὁποῖας ύπάρχουν “Ἐλληνες, δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας : α’) Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἀλλοτε ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ σήμερον διατελοῦν ύπὸ δένην διοίκησιν (Βόρειος Ἡπειρος, Ἀνατολικὴ Θράκη, Κύπρος κ. ἄ.) β’) Εἰς τὰς λοιπὰς Εύρωπαϊκὰς χώρας. Ἐκ τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν, περισσοτέρους “Ἐλληνας ἔχουν : α’) Αἱ χώραι τῆς Μαύρης Θαλάσσης, χάρις εἰς τὰς παλαιὰς ἐμπορικὰς σχέσεις, αἱ ὁποῖαι ύπῆρχον μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος. β’) Ἡ Γαλλία, διότι εἶναι χώρα πλουσία καὶ ἀραιῶς κατωκημένη. Οἱ “Ἐλληνες, οἱ ὁποῖοι διαμένουν εἰς ξένας χώρας, ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἀρκετοὶ ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐφοπλισταὶ καὶ τραπεζῖται.

Π Ι Ν Α Ξ

ΕΜΦΑΙΝΩΝ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΝΗΣΟΥΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ
ΠΡΟ ΤΟΥ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Κύπρος	270.000	Αγγλία	2.700
Ρωσία	215.000	Γερμανία	2.700
Τουρκία	165.000	Έλβετία	1.400
Αλβανία	90.000	Βέλγιον	650
Ρουμανία	43.000	Όλλανδία	170
Γαλλία	30.000	Πολωνία	140
Βουλγαρία	17.000	Ισπανία	80
Γιουγκοσλαβία	15.000	Μάλτα	80
Ιταλία	3.600	Ούγγαρία	70

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΑΥΤΩΝ

ΑΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσα	Σπουδαιότεραι πόλεις
Ελλάς	Βασίλειον	Αθήναι	Πειραιεὺς Θεσσαλονίκη Πάτραι
Αλβανία	Ολοκληρωτικὸν	Τίρανα	Κορυτσᾶ Σκόδρα
Βουλγαρία	»	Σόφια	Φιλιππούπολις Βάρνα Πύργος
Γιουγκοσλαβία	»	Βελιγράδιον	Ζάγκρεμπ Σουμπότισα Σεράγεβον Σκόπια
Τουρκία (Εύρ.)	Δημοκρατία	Κων]πολις	Αδριανούπολις

ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
“Αγ. Μαρίνος	Δημοκρατία	“Αγ. Μαρίνος	—
’Ανδόρρα	»	’Ανδόρρα	—
Αύστρια	»	Βιέννη	—
Βέλγιον	Βασίλειον	Βρυξέλλαι	’Αμβέρσα
Γαλλία	Δημοκρατία	Παρίσιοι	Μασσαλία Λυών Μπορντώ
Γερμανία	»	Βερολίνον	’Αμβούργον Μόναχον Λειψία Κολωνία Δρέσδη ”Εσσεν Μπρεσλάου
Δανία	Βασίλειον	Κοπεγχάγη	—
’Ελβετία	Δημοκρατία	Βέρνη	Ζυρίχη Γενεύη Βασιλεία
’Ιρλανδία (έλευθερον Κράτος)	»	Δουβλίνον	—
’Ισπανία	’Ολοκληρωτικόν	Μαδρίτη	Βαρκελώνη Βαλένθια Σεβίλλη
’Ιταλία	Δημοκρατία	Ρώμη	Μιλάνον Νεάπολις Γένουσα Τουρίνον Παλέρμον Τεργέστη

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Λίχτενστάϊν	'Ηγεμονία	Φάντουτς	—
Λουξεμβούργον	Δουκάτον	Λουξεμβούρ- γον	—
Μ. Βρεταννία καὶ Ἰρλανδία	Βασίλειον	Λονδίνον	Λίβερπουλ Μάντζεστερ Μπέρμιγχαμ Γκλάσκοου Λήντς Νιούκαστλ
Μονακό	'Ηγεμονία	Μονακό	Μόντε Κάρλο
Νορβηγία	Βασίλειον	"Οσλο	Μπέργκεν
Όλλανδία	»	Χάγη	"Αμστερνταμ Ρότερνταμ
Ούγγαρια	'Ολοκληρω- τικὸν	Βουδαπέστη	—
Πολωνία	»	Βαρσοβία	Κρακοβία, Λόδς
Πορτογαλία	»	Λισσαβών	—
Ρουμανία	»	Βουκουρέ- στιον	'Ιάσιον Κωνστάντζα
Ρωσία (Εύρωπ.)	»	Μόσχα	Λένινγκραντ Κίεβον 'Αρχαγγέλσκ Ροστόβ
Σουηδία	Βασίλειον	Στοκχόλμη	—
Τσεχοσλοβακία	'Ολοκληρω- τικὸν	Πράγα	Μπρύν Μπρατισλαύα
Φινλανδία	Δημοκρατία	'Ελσίνσκι	—

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Αἱ χῶραι τῆς Εύρωπης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Αἱ χῶραι τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης

I.	Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος	
A'.	Εύρ. Τουρκία. B'. Βουλγαρία. Γ'. Γιουγκοσλαβία. Δ'. Ἀλβανία. Γενικὴ ἀνασκόπησις Βαλκαν. Χερσονήσου	5 — 67
II.	Ἡ Ἰταλικὴ Χερσόνησος	68 — 83
III.	Ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος	
A'.	Ισπανία. B'. Πορτογαλία	84 — 92
Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης	92 — 94	

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Δυτικὴ Εύρωπη

A'.	Γαλλία. B'. Βέλγιον. Γ'. Λουξεμβούργον. Δ'. Ὀλλανδία.	
E'.	Αἱ Βρεταννικαὶ νῆσοι	95 — 124
1)	Ἡ Μεγ. Βρεταννία. 2) Ἰρλανδία	125 — 140
Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς Δυτικῆς Εύρωπης	140 — 141	

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Κεντρικὴ Εύρωπη

A'.	Γερμανία. B'. Ἐλβετία. Γ'. Αὐστρία. Δ'. Τσεχοσλοβακία.	
E'.	Ούγγαρία. ΣΤ'. Ρουμανία	142 — 192
Γενικὴ ἀνασκόπησις Κεντρικῆς Εύρωπης	192 — 193	

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

'Ανατολική Εύρωπη

Α'. Πολωνία, Β'. Φινλανδία, Γ'. Εύρωπαϊκή Ρωσσία	194 — 211
Γενική διάνασκόπησις της 'Ανατολικής Εύρωπης	212

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Βόρειος Εύρωπη

I. Σκανδιναυσική Χερσόνησος

Α'. Νορβηγία, Β'. Σουηδία	213 — 220
-------------------------------------	-----------

II. Δανική Χερσόνησος

Δανία	220 — 223
Γενική διάνασκόπησις της Βορείου Εύρωπης	223

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Γενική διάνασκόπησις της Εύρωπης	224 — 242
'Η 'Ελλάς ως Μεσογειακόν καὶ Εύρωπαϊκόν Κράτος	242 — 243
'Ο 'Ελληνισμός της σήμερον ἐν Εύρωπῃ	244
Πίναξ τοῦ 'Ελληνισμοῦ Εύρωπης κλπ.	245
Πίναξ τῶν Χωρῶν της Εύρωπης	245 — 247
Πίναξ περιεχομένων	249 — 250

024000027933

³ Επιμελητής τῆς ἐκδόσεως ὁ καθηγητής Παναγιώτης Γεωργούντζος
('Απ. Δ. Σ. ΟΕΣΒ 823 //9.6.53)

Στοιχειοθεσία, ³ Έκτύπωσις, Βιβλιοδεσία : 'Ελλην. ³ Εκδοτικής 'Εταιρείας Α. Ε.
³ Εκμετάλλευσις ³ Αλεξάνδρου Φιλοπούλου

